
VERSLAG OVER HET JAAR 1931.

Aantal afdeelingen.

In het afgelopen jaar vertoonde het aantal afdeelingen een buitengewoon belangrijken vooruitgang. Het steeg van 655 tot 711. Het bedroeg op:

31 December . . .	1930	655
31 Maart . . .	1931	683
30 Juni . . .	1931	700
30 September . . .	1931	698
31 December . . .	1931	711

Opgeheven werden in den loop van het jaar de volgende afdeelingen: Aalst-Waalre, Bartlehiem, Bennekom, Gameren, Herveld, Ingen, Kethel, Noordbroek, Ouderkerk, Stompetoren, Westkapelle, terwijl de afdeelingen Doniawerstal I en II en Hilversum I en II samengevoegd werden tot de afdeelingen Doniawerstal en Hilversum.

Opgericht werden: Aartswoud, Akersloot, Asperen, Bedum, Beemster, Brakel, Broek in Waterland, Buurmalsen, Diever, Echteld, Een, Elim, Exloo, Gasselte, Geertruidenberg, Geldrop, 's-Graveland, Den Haag 8, Den Haag 9, 't Harde, Hardenberg, Hedel, Heusden, Hoek, Hoenderloo, Ingen, Jaarsveld, Jisp, Julianadorp-Koegras, Krabbendijke, Lienden, De Lier, 't Loo, Maasdijk, Melissant, Muiden, Nederhorst den Berg, Nieuw-Beyerland, Nieuwland, Oegstgeest, Oosterhesselen, Oostrum, Oterleek, Ouder-Amstel, Oud-Schoonebeek, Overschild, Peizerweg-Hoogkerk, Puttershoek, Retranchement, Schermerhorn, Scherpenisse, Schiermonnikoog, St. Maarten, St. Maartensbrug, Sleen, Terschelling, Ugchelen, Vaassen, Waalwijk, Wateringen, Wemeldingen, Wijk aan Duin, Wijnjeterp, Wijster, Zaamslag, Zelhem, Zoetermeer-Zegwaard, Zuidzande, Zwartsluis,

Verminderen wij het aantal opgerichte afdeelingen met het aantal, dat opgeheven werd, dan blijkt de vooruitgang nog 56 te bedragen, een aantal, dat alleen in het jaar 1918—1919 grooter is geweest. Houdt men echter in het oog, dat het najaar van 1918 en het voorjaar van 1919 in de geschiedenis onzer Partij een zeer bijzondere plaats innemen, dan kan de vooruitgang over 1931, een crisisjaar, waarin de arbeidersklasse geteisterd is, schitterend genoemd worden.

In bijlage A geven wij een overzicht van de verdeeling van de afdeelingen der Partij over de 15 federaties. Hieruit blijkt, dat met uitzondering van Limburg alle gewestelijke federaties in afdeelingen-aantal vooruit gegaan zijn.

Aantal leden.

Het aantal leden bedroeg op:

31 December . . .	1930	69263
31 Maart	1931	74461
30 Juni	1931	79088
30 September . .	1931	79152
31 December . . .	1931	78920

Een vooruitgang dus van 9657 leden.

Met uitzondering van het laatste kwartaal vertoont het jaar 1931 een regelmatige stijging. In het vierde kwartaal liepen wij even achter-uit, doch met dit al is het crisisjaar 1931 met uitzondering van het jaar 1919, het jaar van de hoogste toetreding tot de Partij.

In bijlage B hebben wij samengesteld een overzicht van het verloop van het ledental over de vier kwartalen van 1931 over de 15 federaties verdeeld.

Er verhuisden in het jaar 1931 6224 leden, waarvan er 4873 in andere afdeelingen werden ingeschreven. Verloren gingen er derhalve 1351.

Deze cijfers waren over 1930 resp.: 4179, 3262 en 917.

Wij voegen hier voorts bij een overzicht van het ledental der Partij van de oprichting af (bijlage C) en een overzicht omtrent de verhouding der ledentalen in de verschillende federaties, vanaf het jaar 1914 (bijlage D).

Evenals vorig jaar hebben wij wederom samengesteld een overzicht (bijlage E) van het ledental der Partij in de groote plaatsen des lands, in vergelijking tot het totaalledental en het totaal der bevolking.

Het Partijbestuur.

Voor de verkiezing van het Partijbestuur stelden de afdeelingen de volgende kandidaten, die bereid waren een candidatuur te aanvaarden: voor voorzitter: J. Oudegeest; voor secretaris-penningmeester: C. Woudenberg; voor secretaresse: E. Ribbius Peletier.

Voor het D.B.: E. Boekman, J. W. Matthijsen, P. J. Schmidt, F. M. Wibaut.

Voor het overige deel van het Partijbestuur: J. W. Albarda, W. Banning, D. Bartels, Ch. G. Cramer, L. A. Donker, W. Drees, D. A. van Eck, S. Groeneweg, P. Hiemstra, J. de Kadt, P. Kiës, M. A. Reinalda, P. J. Schmidt, K. R. van Staal, W. H. Vliegen, F. M. Wibaut.

Bij enkele candidaatstelling werden herkozen: J. Oudegeest als voorzitter, C. Woudenberg als secretaris-penningmeester, E. Ribbius Peletier als secretaresse.

Voor de overige leden van het Dagelijksch Bestuur vond een stemming plaats:

Uitgebracht werden 1618 geldige stemmen, waarvan F. M. Wibaut er 1455, E. Boekman 1441, J. W. Matthijsen 1009 en P. J. Schmidt 889 verkreeg.

Gekozen werden met dezen uitslag: F. M. Wibaut, E. Boekman en J. W. Matthijsen.

De uitslag der stemming voor het overige deel van het Partijbestuur was: uitgebracht 1546 geldige stemmen.

Hiervan verkregen: J. W. Albarda 1464, Ch. G. Cramer 1345, W. Drees 1174, D. A. van Eck 1312, S. Groeneweg 1360, P. J. Schmidt 1262, W. H. Vliegen 1362, W. Banning 693, D. Bartels 453, L. A. Donker 125, P. Hiemstra 205, J. de Kadt 231, P. Kiës 44, M. A. Reinalda 230, K. R. van Staal 273 stemmen.

Een herstemming vond plaats tusschen W. Banning en D. Bartels. Op Banning werden uitgebracht 967 stemmen, op Bartels 548.

Herkozen werden: J. W. Albarda, Ch. G. Cramer, W. Drees, D. A. van Eck, S. Groeneweg en W. H. Vliegen.

Nieuw gekozen werd: W. Banning.

Pg. A. B. Kleerekoper had bij deze verkiezing verklaard om gezondheidsredenen geen nieuwe candidatuur als lid van het Dagelijksch Bestuur te kunnen aanvaarden. Een woord van welgemeenden dank voor de vele diensten welke pg. Kleerekoper als lid van het Partijbestuur de Partij bewezen heeft, mag hier stellig niet achterwege blijven.

De plaats in het Dagelijksch Bestuur van Kleerekoper wordt thans bezet door pg. F. M. Wibaut.

Daar pg. P. J. Schmidt zich met de tactiek, welke door de meerderheid van het Partijbestuur wordt gevolgd, niet kon vereenigen, bedankte hij op 5 Dec. 1931.

Vergaderingen van het Partijbestuur.

Het Partijbestuur kwam in 1931 19 maal bijeen. Het Dagelijksch Bestuur vergaderde 31 maal.

De Partijraad.

De Partijraad werd door het Partijbestuur in het afgelopen jaar drie maal bijeengeroepen en wel op 28 Februari en 1 Maart, op 9 en 10 Mei en op 26 en 27 September.

Deze vergaderingen vonden plaats in hôtél „Krasnapolsky”, Warmoesstraat te Amsterdam.

Op de eerste bijeenkomst werd het rapport inzake het Esperanto-vraagstuk behandeld.

De Partijraad, welke dit vraagstuk uitvoerig besprak, kwam tot geen conclusies, doch wees de zaak naar het Partijbestuur terug, opdat dit aan het Congres, rekening houdende met de gevoerde besprekingen, voorstellen zou doen.

Voorts werd in deze bijeenkomst gediscussieerd over de wenschelijkheid van het organiseren door de gewestelijke besturen van enkele centrale bijeenkomsten per jaar voor partijgenooten, waar vraagstukken van urgent-politiek of tactischen aard worden besproken.

Unaniem was de Partijraad van meening, dat het organiseren van deze bijeenkomsten in het belang der Partij moest worden geacht.

Het Partijbestuur kreeg opdracht plannen hieromtrent in overleg met de gewestelijke besturen uit te werken.

Zondag 1 Maart hield pg. W. Drees een inleiding over de beruchte Regeeringscirculaire van Januari 1931 betreffende de steunregeling in verband met de crisiswerkloosheid, waarmee hij veel bijval oogstte.

Ter behandeling van de voorstellen, die door het Congres ter afdoening naar den Partijraad waren verwezen, was de Partijraad in Mei bijeengeroepen.

In de avondzitting van Zaterdag 9 Mei kwamen aan de orde de voorstellen 145 t/m 149, welke betrekking hadden op de film- en radio-censuur.

Het Partijbestuur stelde den redacteur van „Het Volk”, pg. H. Jongsma, welke voorstel 146 in Amsterdam IV had ingediend, in de gelegenheid het vraagstuk der radio- en film-censuur in te leiden. Hierbij kwamen o.a. tot uiting verschillenden bezwaren, welke bij de redactie van onze Arbeiderspers en bij partijgenooten in het land tegen de Centrale Commissie voor de Filmkeuring bestonden.

Pg. D. A. van Staveren, voorzitter van de Centrale Commissie voor de Filmkeuring was door het Partijbestuur uitgenoodigd ook zijn zienswijze, vooral over het vraagstuk der filmkeuring voor te dragen.

Met groote voldoening nam de Partijraad van de wijze, waarop de Centrale Commissie voor de Filmkeuring haar taak verricht, kennis.

Na een ampele discussie vereenigde de Partijraad zich met een voorstel, om de partijgenooten, die deel uitmaken van deze Centrale Commissie voor de Filmkeuring, bijeen te roepen ter uitwisseling van hun ervaringen en gedachten.

Op den 10den Mei ving de vergadering aan met een inleiding van pg. IJ. G. v. d. Veen, Directeur van de Arbeiderspers, die op den Partijraad een dringend beroep deed alle instanties der arbeidersbeweging te mobiliseeren tot het voeren van de actie voor de vergroote krant.

Bij deze bespreking werd afgedaan voorstel 104, dat in handen werd gesteld van de Directie van de Arbeiderspers, en de voorstellen 111 en 112.

Door den voorzitter van deze vergadering, pg. W. H. Vliegen, werd medegedeeld, dat het Partijbestuur besloten had tot oprichting van een Partijweekblad, dat tevens discussie-orgaan zou zijn en de basis voor overleg ten aanzien van Partijverhoudingen zou worden.

Na de inleiding van Van der Veen was het woord aan pg. Albarda, die de resolutie van het Partijbestuur inzake de S.A.I. verdedigde.

Na een uitvoerige discussie hierover werd de volgende resolutie van het Partijbestuur aangenomen:

„Het Congres,
ten volle waardeerende de activiteit, door het Bureau van de Socialistische Arbeiders Internationale ontwikkeld, o.a. ten behoeve van het inlichten der aangesloten partijen omtrent de ontwikkeling der sociaal-democratie en haar positie in de verschillende landen;

tevens waardeerende de voortdurende bemoeiingen van het Bureau en de Executieve, die ten doel hebben eenheid te brengen in het optreden van de verschillende socialistische partijen ten aanzien van actueele internationale politieke vraagstukken;
van oordeel zijnde,

dat de beteekenis, die de socialistische partijen in de verschillende landen hebben verworven, van dien aard is, dat van de S.A.I. een leidende invloed mag worden verwacht in zake de oplossing van internationale politieke problemen;

dat deze invloed behoort te worden uitgeoefend, zoowel door het voorlichten van de volksmassa's in de verschillende landen, als door het oproepen van die massa's tot daadwerkelijke deelneming aan de beweging voor de oplossing van deze problemen; dat in het bijzonder drie onderwerpen in het internationale politieke leven zich op den voorgrond dringen:

1. het koloniale vraagstuk;
2. de vraagstukken van economische politiek;
3. de internationale ontwapening;

dat tot nog toe de pogingen, uitgaande van den Volkenbond, om de oplossing dezer vraagstukken te bevorderen, zijn afgestuit op de nationalistische, protectionistische en militairistische tendenzen, die op de regeeringen al te grooten invloed uitoefenen;

dat een duurzame waarborg voor den vrede door geleidelijke opheffing der overheersching van de gekleurde rassen, afbraak der tolmuren, internationale organisatie van het economische leven en militaire ontwapening, alleen kan worden verkregen onder den drang van een stelselmatig, eensgezind en gelijktijdig optreden der socialistische beweging in de verschillende landen;

noodigt het Bureau en de Executieve van de S.A.I. uit maatregelen te nemen, ten einde

- a. den arbeid der commissie voor bestudeering van het koloniale vraagstuk zooveel mogelijk te bespoedigen;
- b. de socialistische opvatting omtrent het herstel en de organisatie van het economisch leven samen te vatten in een program van internationale actie;
- c. de voornaamste eischen te formuleeren, die aan de Algemeene Ontwapeningsconferentie van 1932 behooren te worden gesteld;
- d. den internationalen strijd voor de sub a, b en c genoemde onderwerpen te organiseren en in het bijzonder reeds vóór de bijeenkomst der Algemeene Ontwapeningsconferentie aan den vredeswil van de volken leiding te geven, met name door het houden van een Internationaal Congres, en het proletariaat in de aangesloten landen te vormen tot een actieve, eenswillende macht, die een voortdurenden druk uitoefent op de regeeringen in de afzonderlijke landen en op de Conferentie tijdens haar bijeenkomst te Genève."

Op de vergadering van 26 en 27 September l.l. kwamen aan de orde de nog onafgewerkte Congressvoorstellen.

Naar aanleiding van voorstel 142 noodigde het Partijbestuur de afgevaardigde van Rotterdam VII, p.g. A. Pomper, uit om dit voorstel, dat beoogde een onderzoek in te stellen naar de vraag, of onze Partij de propaganda onder de vrouwen wel doelmatig voert, te verdedigen.

Na een uitvoerige discussie, waaruit bleek, dat slechts het verlangen naar het bedoelde onderzoek bij de afdeling Rotterdam VII bleek te bestaan, was de Partijraad van meening, dat het instellen van een dergelijke commissie, gezien de propaganda, die onder de vrouwen in onze Partij gevoerd wordt, weinig zin had.

De Partijraad besloot op advies van den Voorzitter om het voorstel ter afdoening in handen van het Partijbestuur te stellen, dat deze zaak nog eens zou bezien.

Voorstel 143 werd met algemeene stemmen verworpen.

De voorstellen 153, 155 en 156 werden onuitvoerbaar geacht; voorstel 160 vond geen ondersteuning in den Partijraad, terwijl voorstel 163 t/m. 168 naar de Commissie tot onderzoek en herziening der Statuten en Reglementen werden verwezen.

Voorstel 175 werd door het Partijbestuur op principiele gronden bestreden en door den Partijraad verworpen.

De voorstellen 180 tot en met 184 besloot men door te zenden naar de Kamerfractie.

In de avondzitting hield p.g. Matthijsen een gedocumenteerd betoog

over de crisis in den landbouw en de middelen ter leniging, waarop een zeer uitvoerige discussie volgde over de werking der Tarwewet.

De Partijraad maakte 's Zondagsmiddags van de gelegenheid gebruik, door de directie van de Arbeiderspers geboden, om het nieuwe gebouw van de Arbeiderspers te bezichtigen.

Propaganda en actie.

Het jaar 1931 was rijk aan actie en agitatie. Zoowel ter versterking der organisatie zelf, als voor wat betreft het op de bres staan voor de belangen der arbeidersklasse in haar geheel, is naar buiten een voortdurende activiteit betoond.

Hieronder zullen wij, zoo beknopt mogelijk, een en ander vermelden.

Indonesië.

Juist aan het einde van 1930 werden de vonnissen bekend, welke door de rassenjustitie in Indonesië over de leiders der Indische Volksbeweging waren uitgesproken. In de pers spoorde het Partijbestuur onze sprekers aan, in hun redevoeringen aan deze gebeurtenissen de noodige aandacht te schenken en tegen de vonnissen fel te protesteeren. Een aantal moties van afdelingen, werden bij het Partijbestuur ingezonden, waarin men aandrang op een scherpe protest-actie. Het Partijbestuur was van oordeel, dat men plaatselijk diende te beoordeelen, of een protestvergadering kans van slagen bood en wekte de afdelingen in dezen geest op te handelen.

In een aantal plaatsen werden protestbijeenkomsten georganiseerd, o.a. in Amsterdam in het theater Tuschinsky, waar Schmidt, Cramer en Palar spraken.

In zijn Congresrede hekelde de Partijvoorzitter het optreden der justitie en dat der Regeering in Indonesië, waarna hij na de opening aan het Congres namens het Partijbestuur de volgende motie voorstelde, welke met algemeene stemmen werd aangenomen:

„Het Congres heeft met diepe verontwaardiging kennis genomen van de wijze, waarop het proces tegen Ir. Soekarno c.s. is op touw gezet en gevoerd en van het daarop gevolgde vonnis over bedoelde leiders der P.N.I., geveld door den Landraad te Bandoeng;

veroordeelt dit vonnis ten sterkste en acht de onmiddellijke vrijlating dezer leiders een gebiedenden eisch;

eischt van de Regeering, dat zij de belemmeringen wegneemt, die de Indonesische vrijheidsbeweging verhinderen langs evolutionnair weg haar doel te bereiken;

besluit tot het voeren van een krachtige actie voor de onmiddellijke vrijlating der hierbedoelde leiders van de P.N.I. en amnestie voor alle politieke gevangenen en verbannen:

herhaalt ten slotte zijn in vorige Congressen gegeven verzekering, dat de Partij het als een harer voornaamste plichten beschouwt de Indonesische volksbeweging op doelmatige wijze te steunen in haar strijd voor onafhankelijkheid.”

Toen in den loop van het jaar in de pers de berichten bleven aanhouden omtrent de slechte behandeling, welke Ir. Soekarno en zijn vrienden in de Indische gevangnissen te lijden hadden, vond het Partijbestuur hierin aanleiding om hierover een brochure uit te geven. P.g. J. E. Stokvis stelde dit geschrift samen, dat getiteld was: „Soekarno ge-

straft, zijn rechters veroordeeld". Hiervan werden 5172 exemplaren verkocht.

Bij zijn invrijheidstelling op 31 December l.l. zond het Partijbestuur Soekarno een telegrafischen gelukwensch.

Februari-actie.

Zooals de laatste jaren gebruikelijk is geworden, organiseerde de Partij onder leiding van het Partijbestuur in de maand Februari weer een speciale actie tot opvoering van het ledental. Het Partijbestuur stelde daarvoor het noodige gratis materiaal beschikbaar, waarvan in bijlage F. een overzicht is gegeven.

Hoewel ons later bleek, dat er nog een aantal afdelingen waren, die het parool van de leiding niet gevolgd hadden, was toch het resultaat der geleverde inspanning schitterend. In het eerste kwartaal nam het ledental toe met 5198, waaruit geconcludeerd mag worden, dat deze actie succesvol gevoerd is.

Uitslag Statenverkiezingen.

In aansluiting aan de Februari-actie, die in vele afdelingen werd voortgezet tot in Maart, organiseerden de gewestelijke en stedelijke federatiebesturen de propaganda voor de verkiezingen der Provinciale Staten. Daar dit werk onder leiding der federatiebesturen stond, meenen wij hier te kunnen volstaan met een overzicht van den uitslag dezer verkiezingen. (Zie bijlage G.)

Over dit resultaat mag de Partij zeker tevreden zijn, omdat er uit blijkt, dat in de Provinciale Staten langzaam maar zeker onzen invloed groeiende is. Wij wonnen 7 Statenzetels (zie bijlage H.) terwijl het stemmenpercentage een vooruitgang aanwees van 1.6 pct.

Uitslag Gemeenteraadsverkiezingen.

De goede uitslag der Statenverkiezingen heeft zeker ook op dien der Raadsverkiezingen een goeden invloed uitgeoefend.

Hoewel wij in een klein aantal gemeenten eenigen teruggang hadden te boeken, hetgeen veelal aan bepaalde plaatselijke verhoudingen en omstandigheden was toe te schrijven, kan toch de totaaluitslag uitstekend genoemd worden.

De overzichten, die wij samenstelden omtrent de verdeling onzer zetels over de verschillende federaties en betreffende de zetelverdeling in verhouding tot het aantal inwoners der gemeenten (zie bijlage I. en J.) bewijzen overtuigend, dat zoowel ons stemmental als het aantal Raadszetels belangrijk gestegen is.

Alleen in de groep van 11 gemeenten van 50.000 tot 150.000 inwoners, moest 0.3 teruggang in stemmenpercentage worden genoteerd, hoewel het totaal aantal zetels daar nog met 6 gestegen is.

Daar verdere detaillering van deze actie in de verslagen der afdelingen en federaties thuis behoort, meenen wij met deze korte beschouwing te mogen volstaan.

Voor degenen, die deze gegevens vergelijken willen — voor zoover deze

vergelijkbaar zijn — met de laatste Kamerverkiezingen, voegen we hierbij nog een overzicht van de uitslagen van 1918, 1922, 1925 en 1929. (Zie bijlage K.)

Vermelden wij hier nog, dat het Partijbestuur een filmpje liet maken van 300 M., getiteld „Heit ze er in”, dat alleen door de federatie Amsterdam ter ondersteuning van haar actie is gebruikt.

Onze actie voor ontwapening.

De actie voor de Gemeenteraadsverkiezingen werd onmiddellijk gevolgd door het individueele petitionnement der Nederlandsche dagbladpers.

In Januari reeds waren door het Partijbestuur bij de S.A.I., door het bestuur van het N.V.V., bij het I.V.V., voorstellen aanhangig gemaakt om met het oog op de bijeenkomst van de Ontwapenings-commissie van den Volkenbond in begin 1932 een Internationaal Congres voor Ontwapening te organiseeren, dat zou worden ondersteund door een internationaal petitionnement, te organiseeren door S.A.I. en I.V.V., waaraan alle bij de S.A.I. aangesloten partijen en alle bij het I.V.V. aangesloten vakcentralen zouden deelnemen.

Tegen deze voorstellen bestond aanvankelijk bij de S.A.I. en het I.V.V. bezwaren, zoodat een petitionnement, georganiseerd door onze beweging, naar alle waarschijnlijkheid niet zou plaats vinden. Terwijl onze vertegenwoordigers in de S.A.I. nog pogingen aanwendden om de partijen vrij te laten beslissen omtrent het soort petitionnement, dat zij wilden organiseeren, kwam het initiatief der Nederlandsche Pers onze plannen doorkruisen.

Daar alle dagbladen door het bestuur van de Vereeniging van directeuren van de Nederlandsche dagbladpers werden uitgenoodigd, ontving ook de directie der Arbeiderspers het verzoek aan het petitionnement voor internationale ontwapening haar medewerking te verleen. De directie onzer Arbeiderspers wendde zich tot het Partijbestuur, met de vraag wat haar houding t.o.z. hiervan diende te zijn. Inmiddels wendde het bestuur der dagbladpers zich tot pg. Albarda omtrent den tekst van het petitionnement. Het Partijbestuur besprak deze aangelegenheid in zijn vergadering van 4 Juli 1931.

Aangezien ons eigen individueel petitionnement niet zou kunnen worden gehouden in het raam van S.A.I. en I.V.V., daar de organisaties in een groot aantal landen hierop niet zijn ingericht en dat van de dagbladpers naar alle verwachting zou slagen, meende het Partijbestuur, na verkregen overeenstemming met het N.V.V., medewerking onzer pers aan deze agitatie niet te mogen tegengaan, omdat met deze volksuitspraak in alle kringen van het Nederlandsche volk een stevige propaganda voor de ontwapeningsgedachte zou worden gemaakt.

Hoewel niet bekend is, hoeveel handteekeningen door middel van onze pers zijn verzameld, moet geconstateerd worden, dat dit petitionnement met zijn ongeveer twee en een half miljoen handteekeningen schitterend slaagde.

In plaats van een internationaal petitionnement besloten I.V.V. en S.A.I. tot het houden van een internationale adresbeweging.

Vanzelfsprekend besloten de besturen van N.V.V. en S.D.A.P. aan bovengenoemd besluit uitvoering te geven.

Met de organisatie werden belast C. Woudenberg en S. de la Bella, terwijl de werkzaamheden op het Secretariaat van de S.D.A.P. werden verricht.

Beging October werd een uitvoerige circulaire gezonden naar alle afdelingen van de organisaties, welke in meer of mindere mate tot onze beweging mogen worden gerekend, doch ook aan vele vereenigingen, waarvan mocht worden aangenomen, dat ze bereid zouden zijn het adres te teekenen.

De bedoeling met dit adressenpetitionnement was zoowel aan de Ontwapeningscommissie als aan de Regeering van eigen land te adresseeren.

Vandaar, dat elke organisatie verzocht was twee adressen te teekenen, n.l. een bestemd voor den Voorzitter der Ontwapeningsconferentie te Genève en een voor den Voorzitter van den Raad van Ministers te 's-Gravenhage. De tekst van het adres door S.A.I. en I.V.V. vastgesteld voor alle landen, luidde:

..... den 1931

Aan
den Heer Voorzitter van den Raad van Ministers,
te 's-Gravenhage

Het bestuur van
De vergadering, belegd door
te
bestaande uit mannen en vrouwen,
verklaart:

Zoolang de volken niet ontwapend zijn, blijft de vrede steeds in gevaar verkeerren. Eenige landen zijn door de vredesverdragen tot ontwapening gedwongen, terwijl daarbij die der andere landen in uitzicht is gesteld.

De langdurige beraadslagingen in Genève hebben evenwel tot dusverre geen tastbaar resultaat opgeleverd. Integendeel worden de lasten der militaire toerustingren zwaarder, zoodat het geduld der volken uitgeput raakt.

Derhalve eischen wij van de regeeringen, welke in de Ontwapeningsconferentie vertegenwoordigd zijn, dat zij eindelijk tot positieve daden zullen overgaan, o.m. door het maken eener overeenkomst, waardoor dadelijk een zoo sterke vermindering van strijdkrachten en oorlogsmateriaal van allerlei soort en van militaire uitgaven wordt verzekerd, dat zij tot volledige, algemeene en gecontroleerde ontwapening moet voeren.

(Onderteekeningen):

In drie maanden tijd kwamen 5844 adressen in, verdeeld over de volgende organisaties:

Internationale adressen Petitionnement.

	Verzonden formulieren	Bestuurs- vergader.	Huish. vergad.
Ambtenaren	110	64	60
Bakkersgezellen	80	34	24
Bouwarbeiders	422	202	146
Chauffeurs	7	5	4
Diamantbewerkers	2	1	—
Fabrieksarbeiders	175	54	60
Handels- en Kant. bedienden	85	27	27
Huispersoneel	21	17	16
Kellners	17	8	2

	Verzonden formulieren	Bestuurs- vergader.	Huish. vergader.
Kleermakers	40	19	13
Landarbeiders	600	310	246
Lithografen	18	14	12
Metaalbewerkers	110	63	51
Meubelmakers	78	38	24
Mijnwerkers	25	10	11
Onderwijzers	200	85	86
Overheidspersoneel	155	90	76
Schilders	130	54	49
Sigarenmakers	80	35	35
Slagers	30	14	11
Spoor- en Tramwegpersoneel	250	146	125
Stratenmakers	60	13	12
Stucadoors	35	16	11
Technici en Opzichth. pers.	30	16	16
Textielarbeiders	60	37	25
Transportarbeiders	130	84	68
Typografen	105	46	32
Verzekerings-agenten	13	11	6
Bestuurdersbonden	180	104	89
Plaats. Raden	80	18	34
S.D.A.P.	700	401	435
S.D.V.C.	250	108	108
N.A.S.B.	70	47	41
I.v.A.O.	140	71	44
A.J.C.	100	64	61
Ned. Ver. t. Afschaff. v. Alch. dranken	400	147	141
V.A.R.A.	400	171	98
Arb. Zangverenigingen	180	90	91
„ Tooneelverenigingen	100	42	42
„ Muziekverenigingen	65	34	37
Woodbrookers	9	4	1
Rel. Soc. Verbond	13	7	3
S.D.S.C.	6	4	4
Arb. Esperantisten	50	12	10
„ Mandolineclubs	15	6	7
Orde v. Jonge Tempeliers	25	7	7
Int. Orde v. Goede Tempeliers	130	34	42
Kerk en Vrede	90	14	7
Doopsgezinde Jongeren Bond	50	7	7
Ned. Protest. Bond	120	3	1
Oud-J.V.O.'ers	6	2	1
Vrijz. Hervormden	190	7	2
Geheelonth. Zangver.	45	5	9
Politiepersoneel	45	26	20
Jeugdb. v. Onthouding (J.V.O.)	130	82	86
Jeugdb. v. Soc. Studie (J.S.S.)	2	1	1
Volksonderwijs	—	8	1
Woningbouwver.	—	1	3
Oudercommissie's	—	1	6
Nut v. 't Algemeen	—	3	1
Ned. Herv. Gemeenten	—	6	2
Jongeren Vredes Actie (J.V.A.)	2	2	—
Coöp. Verbruiksver.	—	3	2
Subgroep Arbeidsgr. van Doopsgez. t.d. Krijgsdienst ...	1	1	—
B. v. Staatspensioen	—	4	1
Vrijz. Christ. Jong. Bond (V.C.J.B.)	—	2	4
Kiesverenigingen	—	2	—
Menno-Simons-kring	—	2	—
Nooit meer Oorlog Fed. (N.M.O.F.)	—	—	1

	Verzonden formulieren	Bestuurs- vergader.	Huish. vergad.
Jongel. Geheel Onth. Bond (J.G.O.B.)	—	1	—
S.D. 1e en 2e Kamerfractie	2	2	—
Partijbestuur S.D.A.P.	1	1	—
Hoofdbestuur S.D.V.C.	1	1	—
Verbandsbestuur N.V.V.	1	1	—
Hoofdbestuurs-vergadering	1	—	1
Diversen	—	6	10
		3078	2709
		2709	
		5787	
Gemeente-raden	—	11	
S.D. Gemeenteraadsfracties	340	46	
Totaal	7008	5844	

Vergelijkt men het resultaat van deze adresbeweging met die van 1929, dan is dit gunstig te noemen, vooral, als men in het oog vat, dat terzelfder tijd een petitionnement door de afdeling van den Wereldbond voor Kerken en een van de Vereniging Volkenbond en Vrede werd gehouden.

Het petitionnement werd door de Ontwapeningscommissie uit de S.A.I. den 8sten Februari 1932 aan den Voorzitter van de Ontwapeningscommissie te Genève aangeboden, terwijl het petitionnement, dat voor onze eigen Regeering bestemd was, Vrijdag 29 Januari 1932 aan Minister Ruys de Beerenbrouck werd overhandigd door een deputatie uit Partij en Vakverbond bestaande uit J. W. Albarda, S. de la Bella, E. Kupers, mevr. C. Pothuis—Smit en F. M. Wibaut.

Pers-actie.

Onmiddellijk na de verkiezingen voor de gemeenteraden werd een aanvang gemaakt met de grootsche actie tot uitbreiding van het abonnementental van onze dagbladen, welke met ingang van 1 November zijn verschenen. Over de uitbreiding onzer pers zelve berichten wij elders in dit verslag. Wij bepalen ons hier tot de door de Partij gevoerde propaganda.

In Juni keurden de besturen van S.D.A.P. en N.V.V. een door de Directie der Arbeiderspers grootsch opgezet plan voor de propaganda goed en besloot tot vorming van een kleine commissie, die met de uitvoering werd belast. Deze bestond uit: S. de la Bella, IJ. G. v. d. Veen en C. Woudenberg.

De regeling van het huisbezoek, de verstrekking van proefadressen, kortom alles wat tot den administratieven en technischen kant der agitatie mag worden gerekend, stond onder directe leiding van de propaganda-afdeling der Arbeiderspers, terwijl de regeling van eenige honderden vergaderingen, de aanwijzing van sprekers, etc. door het Partijsecretariaat werd verzorgd.

Den 20sten September werden eenige groote gewestelijke demonstratieve bijeenkomsten met schitterend resultaat gehouden, t.w. in Groningen, Leeuwarden en Arnhem, waar het kader van deze provincies samenkwam.

Hierop volgden een reeks van honderden vergaderingen, die als inzet voor de propaganda en het wekken der belangstelling dienden. Gedurende de laatste drie maanden van het jaar is er door de leden der moderne arbeidersbeweging buitengewoon hard voor de pers gewerkt. Het overweldigende resultaat van bijna 75000 nieuwe abonnees was navenant. De beweging mag met voldoening op dit stuk arbeid terug zien.

Wij meenen hier een gedetailleerd overzicht van de gehouden vergaderingen achterwege te mogen laten met het oog op de plaatsruimte.

Het Mei-feest.

Partij en Vakverbond vierden het Meifeest onder de leuzen: Vóór Ontwapening, vóór algemeene invoering van den achturedag en wettelijke vacantie-regeling, vóór sociale verzekering en staatspensioen, vóór bedrijfsorganisatie en medezeggenschap, vóór opheffing van den grondwoeker.

Uit ontvangen rapporten is ons gebleken, dat in zeer vele plaatsen voor onze eischen vergaderingen en demonstraties gehouden zijn, die goed slaagden.

Drie landen-meeting.

Vond in het jaar 1930 een drie-landen-meeting plaats in Aken, in het afgelopen jaar organiseerde men er een in Luik op 2 Augustus 1931, welke een schitterend verloop had. Pg. H. Polak sprak namens de Partij en het Vakverbond, terwijl ook een spreker namens de Belgische en Deutsche beweging het woord voerden.

Daar in de laatste maanden gebleken is, dat in zeer vele deelen van het land de behoefte aan zulke grensmeetings wordt gevoeld, besloot de leiding van Partij en Vakverband aan de partijgenooten C. Woudenberg en C. v. d. Lende op te dragen in 1932 een vijftal soortgelijke meetings langs de Belgische en Deutsche grens, in overleg met de Belgische en Deutsche arbeidersbeweging en in samenwerking met onze gewestelijke federaties, te organiseeren.

Kerstmeetings.

Omtrent de Kerstmeetings bereikten ons ook deze maal niets dan gunstige berichten.

Pg. Albarda sprak zijn Kerstrede uit te Amsterdam, welke door de V.A.R.A. per radio werd uitgezonden.

Partijkwartiertjes.

De Partijkwartiertjes, waarmee in December 1930 een begin was gemaakt, werden in 1931 met een enkele onderbreking elken Zaterdagavond verzorgd.

De volgende inleidingen werden voor de microfoon gehouden:

3 Januari sprak C. Woudenberg over de perspectieven voor het jaar 1931.

24 Januari	Ch. G. Cramer over de Indische begrooting.
31 „	C. Woudenberg over de Februari-actie.
7 Februari	J. Spronkers „ „ „ „
14 „	G. F. Lindeijer „ „ „ „
21 „	P. Wiersum „ „ „ „
28 „	H. de Boer „ „ „ „
7 Maart	C. Woudenberg over de resultaten van de Februari-actie.
14 „	A. van Geuns over de algemeene beteekenis van de Statenverkiezingen.
21 „	A. W. Michels over de Statenverkiezingen in Noord-Holland.
28 „	J. Geerts over de Statenverkiezingen in Friesland.
4 April	werd de Congresrede van J. Oudegeest uitgezonden.
18 „	sprak Ed. Polak een laatste opwekking uit om bij de Statenverkiezingen rood te stemmen.
25 „	Dr. F. M. Wibaut over de beteekenis van de sociaal-democratische gemeentepolitiek.
2 Mei	W. Drees over de beteekenis van onze gemeentepolitiek in Den Haag.
9 „	A. B. de Zeeuw over de beteekenis van onze gemeentepolitiek in Rotterdam.
16 „	B. Bakker over de beteekenis van onze gemeentepolitiek in Arnhem.
30 „	H. Voogdgeert over de beteekenis van onze gemeentepolitiek in Hengelo.
6 Juni	M. A. Reinalda over de beteekenis van onze gemeentepolitiek in Haarlem.
13 „	S. R. de Miranda over de Raadsverkiezingen in 't algemeen.
20 „	was 't J. Oudegeest, die een laatste woord ter opwekking, om bij de Raadsverkiezingen rood te stemmen sprak.
27 „	hield C. Woudenberg een beschouwing over den uitslag van de Raadsverkiezingen.
4 Juli	zei E. Boekman 't een en ander over het Discussie-orgaan.
11 „	W. H. Vliegen over het Congres van de S.A.I.
18 „	J. de Roode over het Congres van de S.A.I.
25 „	G. F. Lindeijer over de meeting te Luik.
1 Augustus	L. J. Kleyn over het Congres van de S.A.I.
8 „	L. Palar over de Indische Volksbeweging.
22 „	J. W. Matthijsen over het Coöperatiewezen.
29 „	besprak C. de Dood het boek van W. H. Vliegen over de geschiedenis van het Socialisme.
5 September	Kl. Toornstra over de jeugdfesten van de A.J.C.
12 „	werd de rede, welke Oudegeest hield bij de opening van de Neutrale Volksschool te Heerlen, uitgezonden.
19 „	besprak J. F. Ankersmit de Troonrede.
26 „	wekte S. Groeneweg op de actie tegen het ontwerp-Rutgers te steunen.
3 October	Mr. G. v. d. Bergh over de Woekerwet.

10 October	J. E. Stokvis over den Indischen arbeider.
17 „	leidde J. W. Albarda het internationale adressen-petitionnement voor ontwapening in.
24 „	sprak Mr. M. v. d. Goes van Naters over het rapport in zake de nieuwe organen.
31 „	J. Oudegeest over het „Nieuwe Volk”.
7 November	vertelde Dr. J. v. d. Tempel een en ander over zijn interpellatie over de crisis in de Tweede Kamer.
14 „	hekelde Ed. Polak het wetsvoorstel inzake de 3 pCt. korting op de gemeentefondsbelasting.
28 „	W. v. d. Sluis over de Kamerfractie en de landbouw-crisis.
12 December	Alida de Jong over het ontwerp-wet in zake de huis-industrie.
19 „	W. Drop over de Begrooting van Arbeid.

Ten einde in dit werk wat meer systeem te brengen, is met de V.A.R.A. overeengekomen, dat Partij en Vakverbond om de week een kwartier de beschiking over de microfoon zullen krijgen.

Voor de Partij nam de voorzitter, p.g. J. Oudegeest op zich, elke veertien dagen een toespraak van een kwartier te houden, in dien zin, dat hij daarin zooveel mogelijk de actueele politieke gebeurtenissen en tactische aangelegenheden, voor onze Partij van belang, voor de luisteraars zal bespreken.

Gewestelijke week-eindebijeenkomsten.

Nadat in de vergadering van den Partijraad in Februari het Partijbestuur opdracht gekregen had een plan uit te werken in zake het houden van gewestelijke bijeenkomsten voor partijgenooten, waar actueele politieke en economische problemen zouden worden behandeld, zond het Partijbestuur den 1sten Juni een uitvoerig voorstel aan de gewestelijke besturen. Dit kwam op het volgende neer:

In alle provincies worden provinciale landdagen georganiseerd door de gewestelijke besturen. Voor het bezoek aan deze landdagen behoeven de grenzen der provincies door de partijgenooten niet nauwkeurig in acht genomen te worden, zoodat wanneer er bijv. een landdag te Nijmegen wordt gehouden, de partijgenooten uit het Noorden van Limburg er aan deel kunnen nemen, in plaats van een reis te maken naar bijv. Heerlen of Maastricht.

De gewestelijke besturen zorgen voor voldoende voorbereiding, zoodat het aantal bezoeken tijdig bekend is en *zooveel mogelijk gelegenheid tot gratis logies wordt geboden.*

Het zal wenschelijk zijn, dat, voor zooverre de afdeelingkas het toelaat, de afdeelingen een officieele afgevaardigde naar deze landdagen zenden, doch overigens moeten alle partijgenooten toegang tot deze landdagen hebben. De totale kosten dienen gezamenlijk door de bezoekers te worden gedragen. Waar de gewestelijke besturen hiertoe financieel in staat waren, kunnen deze de kosten van zaalhuur e.d. voor hunne rekening nemen.

De Provinciale Landdagen zullen worden gehouden in September 1931 en Januari 1932, des Zaterdagnamiddags en des Zondags, zoodat er twee à drie inleidingen kunnen worden gehouden, en voldoende tijd voor debat overblijft.

De bijeenkomsten worden iederen keer in een andere plaats van de provincie georganiseerd.

Als onderwerpen voor behandeling zal men het beste doen een actueel vraagstuk

allereerst op de agenda te plaatsen: een groot Wetsontwerp, een belangrijke gebeurtenis in het buitenland, welke sterk de aandacht trekt en waaromtrent nadere inlichting gewenscht kan worden geacht.

Aangezien dergelijke gebeurtenissen zich niet zoo dikwijls voordoen, dat men daarover op eenmaal twee of drie inleidingen kan doen houden, zal het wenschelijk zijn steeds een lijstje van onderwerpen gereed te hebben, waarvoor men belangstelling kan verwachten.

Na afloop van iederen landdag zal de gewestelijke secretaris een kort rapport aangaande het verloop en het bezoek aan het P.B. doen toekomen, terwijl na de uitbreiding van onze dagbladers in het najaar, de provinciale edities verslagen zullen kunnen publiceeren.

De meest aangewezen inleiders op deze landdagen mogen geacht worden de Kamerleden.

1e. Mag men aannemen, dat zij allereerst zich op de hoogte zullen houden van onze politiek en tactiek en van de buitenlandsche gebeurtenissen in het raam, waarbinnen deze zich afspelen.

2e. Is het verschijnen in deze bijeenkomsten van de officieele vertegenwoordigers van het district een nieuw bindmiddel voor kiezers en gekozenen. Door gaans komt het Kamerlid alleen in zijn district voor het spreken op de openbare vergaderingen. Door deze landdagen zal het district zijn vertegenwoordiger zien in andere hoedanigheid, n.l. als beheerscher der groote vraagstukken, die onzen tijd en onze partij beroeren. Hij (zij) zal hierdoor winnen in de oogen van hen, die bij verkiezingen doorgaans de beste propagandisten zijn. En voor de samenstelling der kandidatenlijsten kan het van nut zijn, wanneer de partijgenooten van nabij zien, dat, om goed Kamerlid te zijn, het beheerschen van groote vraagstukken van minstens evenveel waarde geacht moet worden als bijv. plaatselijke populariteit of kennis van beperkte streekbelangen. Te verwachten is dan ook, dat onze Kamerleden dit nieuwe bindmiddel met hunne districten met vreugde zullen aangrijpen. Niettemin dienen de gewesten rekening te houden met de omstandigheid, dat hun Kamerlid verhinderd kan zijn, zoodat zij dan tijdig een ander kunnen vragen. In aanmerking genomen, dat er 24 Tweede- en 11 Eerste Kamerleden zijn en dat tegelijkertijd 11 x 3 inleidingen moeten worden gehouden, zal bij ontstentenis van eenigen, welke altijd te verwachten is (ziekte en dergelijke), toch nog wel beroep op andere sprekers in de partij moeten worden gedaan.

Een aantal week-eindes zijn in de verschillende provincies reeds gehouden, welke zeer goed zijn geslaagd.

Het zal wenschelijk zijn, dat de gewestelijke besturen aan deze bijeenkomsten de noodige aandacht blijven schenken, omdat naar ons gevoelen bij vele partijgenooten aan soortgelijke bijeenkomsten, waar onderlinge samensprekingen plaats vinden, groote behoefte bestaat.

Winterpropagandaplan.

In de Septembervergadering van den Partijraad diende het Partijbestuur het hieronder volgende winterpropagandaplan in, dat algemeene instemming vond:

- I. De maanden October tot en met December zijn bestemd voor de uitbreiding onzer arbeiderspers. Overal in het land zijn hiervoor reeds de voorbereidingen getroffen.
- II. Gedurende deze zelfde maanden zullen de afdelingen hunne medewerking dienen te verleenen aan de adressenbeweging ter ondersteuning van de Ontwapeningsconferentie te Genève, waartoe het in Juli te Weenen gehouden congres der S.A.I. -- na gepleegd overleg met het I.V.V. -- heeft besloten.
- III. De maanden Februari en Maart worden bestemd voor speciale ledenwerving voor de Partij. Over de voorbereiding en organisatie daarvan volgen te zijner tijd nadere mededeelingen.
- IV. In het voorjaar van 1932 worden plannen beraamd en voorbereidingen getroffen tot het organiseeren van twee groote landelijke demonstraties, door Partij en Vakbeweging tezamen.

- V. Ten einde de belangstelling der leden en de agitatie tot opvoering van het ledental gaande te houden, wordt overwogen einde 1932 of begin 1933 een congres te organiseeren ter bespreking van een nieuw economisch program der Partij, dat, indien de politieke verhoudingen daartoe aanleiding geven, gelijktijdig verkiezingscongres kan zijn.

DE SCHRIFTELIJKE PROPAGANDA.

Het ligt in de bedoeling dezen winter de volgende brochures uit te geven. In welke volgorde zij zullen verschijnen, hangt af van het tijdstip, waarop de schrijvers met hun copie gereed komen.

- a. Een brochure: „De S.D.A.P., wat zij is en wat zij wil”. Of dit geschrift door p.g. Albarda dan wel door p.g. Wiardi Beckman zal worden samengesteld, staat nog niet vast. Besprekingen zijn hierover gaande.
- b. „De beteekenis van het fascisme”. Te schrijven door J. W. Matthijsen.
- c. Enkele brochures over het landbouwvraagstuk. Te schrijven door J. W. Matthijsen.
- d. „De Macht van het Bankkapitaal”, door F. M. Wibaut.
- e. Een brochure over de snelle ontwikkeling der Indische volksbeweging, van de hand van p.g. J. E. Stokvis.
- f. „De Ontwapeningsconferentie te Genève”. Samen te stellen door J. W. Albarda.
- g. Een brochure over de politieke terreur in Europa en het lot der politieke gevangenen. Tot het schrijven van deze brochure zullen wij den voorzitter van de door de S.A.I. samengestelde commissie voor de politieke gevangenen, uitnoodigen, terwijl p.g. A. B. Kleerekoper zal worden verzocht haar te vertalen en van een voorwoord te voorzien.
- h. Een brochure van het comité S. Groeneweg—Lamers—Noordhoff, tegen het Wetsontwerp van Minister Terpstra, welk ontwerp verslechtering van het onderwijs beoogt.
- i. Een kerstbrochure. Met p.g. A. B. Kleerekoper worden hierover besprekingen gevoerd.
- j. Een brochure ter verdediging van onzen eisch tot wettelijke werkloosheidsverzekering, etc., te schrijven door pg. Dr. J. v. d. Tempel.
- k. Zoo noodig een manifest van Partij en Vakverbond, ter verdediging van de adressenbeweging der S.A.I. en het I.V.V., welke in de maanden October tot en met December plaats vindt.
- l. Een Kerstkrant voor massa-verspreiding.
- m. Wanneer er in de Tweede Kamer politieke gebeurtenissen van groot gewicht worden besproken, zullen hierover enkele manifesten voor massa-verspreiding worden uitgegeven. De afdeelingen wekken wij op van tijd tot tijd een manifest uit te geven over de discussies in de Gemeenteraden, ter verdediging van onze eischen.

MONDELINGE PROPAGANDA.

- a. De afdeelingen worden opgewekt tot het organiseeren van openbare vergaderingen tot uitbreiding der arbeiderspers. Een deel dezer vergaderingen vond reeds plaats.
- b. In Januari 1932 beleggen de afdeelingen zooveel mogelijk openbare vergaderingen ter bespreking van het werk, dat door de Ontwapeningscommissie van den Volkenbond in Februari 1932 moet worden gedaan.
- c. Indien het rapport van de landbouw-commissie verschenen is, wordt bijeengeroepen een congres of conferentie van boeren, tuinders en pachters, ter bespreking van het rapport. Getracht zal worden een syllabus over deze materie voor onze sprekers te doen samenstellen, ten einde de belangstelling op het platteland door behandeling van het rapport in openbare vergaderingen, te trekken.
- d. Evenals vorig jaar wordt een aantal Kamerleden uitgenoodigd om in de Partij-kwartiertjes voor de microfoon verschillende onzer eischen, bij de behandeling van de Staatsbegroting in de Kamer, gesteld, te verdedigen.
- e. De Kerstrede van Albarda wordt door de V.A.R.A. uitgezonden.
- f. De afdeelingen wekken wij op om in samenwerking met de Bestuurdersbonden, in overleg met de commissie S. Groeneweg-Lamers-Noordhoff, actie te voeren

tegen het Wetsontwerp-Terpstra, dat beoogt verslechtering van ons lager onderwijs.

- g. Bij de afdelingen dringen wij er op aan, om, zoodra de brochure „Wat de S.D.A.P. is en wat zij wil", gereed is, hierover inleidingen te laten houden. Wij kunnen mededeelen, dat zeer binnenkort van de hand van pg. Wiardi Beckman hierover een uitvoerige syllabus verschijnt, waarin is aangegeven, op welke wijze men deze zaak voor vergaderingen kan behandelen.

Mensjewiekenproces.

Toen in Maart 1931 in de pers bekend werd, welk schijn-proces er door de Sovjet-Regering tegen de mensjewieken zou worden gevoerd, toen p.g. Abramowitsch in de Europeesche pers bekend maakte op welke schandelijke wijze geheel verzonnen beschuldigingen in aanklachten tegen onze Russische partijgenooten waren opgesteld, meende het Partij-bestuur hiertegen fel te moeten protesteeren.

Het Partijbestuur besloot daarom tot publicatie van de volgende resolutie:

„Het Partijbestuur der S.D.A.P. in Nederland; protesteert met diepe verontwaardiging tegen de leugenachtige beschuldigingen, in het proces, dat te Moscou tegen een aantal voormalige sociaal-democraten is gevoerd, uitgesproken tegen de sociaal-democratie in het algemeen en tegen de S.A.I., eenige buitenlandsche sociaaldemocratische partijen en hare leiders in het bijzonder, alsof deze een militaire interventie van West-Europeesche mogendheden tegen Rusland hadden willen bevorderen;

stelt vast, dat, hoe beslist de sociaal-democratie ook de onderdrukingsmethoden veroordeelt, waarmee het Russische volk door zijn dictators wordt overheerscht, zij toch steeds en overal zich tegen elk streven, om vreemde mogendheden met militair geweld in Rusland te doen ingrijpen, heeft verzet, en dat het niet in de laatste plaats haar invloed is geweest, die Rusland voor het geweld van buitenlandsche mogendheden heeft behoed;

protesteert met afschuw tegen de wreede veroordeelingen, die, op grond van onware beschuldigingen en van klaarblijkelijk met dwangmiddelen afgeperste onware verklaringen tegen de aangeklaagden zijn uitgesproken;

roept de arbeidersklasse op waakzaam te zijn ter verdediging van de beginselen der democratie tegen die der dictatuur, welke laatste, zooals het Moscouse proces opnieuw bewijst, om zich te handhaven, de grofste leugens en het schandelijkste geweld te baat nemen moet en tusschen verschillende groepen der arbeidersklasse de bitterste haat zaait."

Vergaderingen in zake het werk van de S.A.I.

De in het winterpropagandaplan van 1930 voorgestelde vergaderingen met buitenlandsche sprekers over het werk der S.A.I., konden in het voorjaar van 1931 niet doorgaan, omdat wij geen buitenlandsche sprekers bereid konden vinden hierover in Holland voordrachten te houden. De door ons aangeschreven partijgenooten waren te veel met werk bezet om soortgelijke inleidingen in ons land op zich te nemen.

Crisis-actie en Crisis-Congres.

Reeds in den winter van 1930 greep de werkloosheid tengevolge van de zich doorzettende crisis scherp om zich heen.

In circulaire, uitgaande van Partij en Vakverbond, werden de afdelingen en de bestuurdersbonden opgewekt tot het beleggen van vergaderingen om voor de belangen der werkloozen al het mogelijke te doen.

De Partijleiding zelf gaf onmiddellijk bij den aanvang van het jaar een brochure uit, geschreven door pg. Dr. J. v. d. Tempel, getiteld „De Geesel van dezen tijd”, waarin hij uiteenzette, welke eischen door ons bij de behandeling van de begrooting in het Parlement waren gesteld.

Daarnaast werden in de maand Januari tot tweemaal toe door onze Kamerfractie aan de Regeering vragen gesteld.

De vraag was, wat door de Regeering werd gedaan, om de in nood verkeerende arbeiders te helpen.

Begin Januari verscheen een circulaire van de Regeering aan de gemeentebesturen, waarin enkele maatregelen werden voorgesteld om in den nood tegemoet te komen, doch welke aan een felle critiek onzer beweging werd onderworpen.

In den aanvang van Februari zond het Partijbestuur een uitvoerige circulaire naar alle Partijafdeelingen en Raadsfracties van den volgende inhoud:

In de laatste weken is de werkloosheid ook in ons land hand over hand toegenomen. Reeds in het begin van het najaar, maar vooral in November—December wierp wat nu geschiedt, zijn schaduwen vooruit. Toch is eigenlijk pas aan het einde van het vorig en vooral in Januari van dit jaar, de stroom van arbeiders, die op de keien werden gezet, in snel tempo vermeerderd. In de stad en op het platteland, overal steeg in de laatste weken, soms op schrikbarende wijze, de nood.

Het toch al niet te florissante beeld van November en December deed zoo goed als overal, waar wij in de gemeenteraden wat mee te zeggen hebben, vele onzer raadsfracties in actie komen. De behandeling der gemeentebegrooting werd alom aangegrepen om in bestaande steunregelingen verbetering te brengen, de noodzakelijkheid van werkverschaffing op groter schaal aan te toonen, of — waar de burgerlijke meerderheid van de noodzakelijkheid nog niet overtuigd was — te pogen steunregelingen in te voeren en werkverschaffing tot stand te brengen.

Inmiddels is de toestand, sneller dan verwacht kon worden, verergerd. Het aantal geheel of gedeeltelijk werklozen, dat in de laatste maanden van het vorig jaar tot ongeveer 90.000 was gestegen, is sedert nog weer grooter geworden en moet helaas, op dit oogenblik reeds op plus minus 125.000 worden geschat.

Daaruit vloeit vanzelf voort, dat zij, die in het najaar of gedurende de laatste maanden van 1930, zonder werk kwamen, niet in de gelegenheid zijn geweest nieuw emplot te vinden, zoodat noodwendig moet worden aangenomen, dat met het aantal, ook de nood sterk gestegen is. De gevolgen van een betrekkelijk korte werkloosheidsperiode kunnen, met behulp van kas- of steunuitkeeringen, velen nog te boven komen. Maar hoe langer de werkloosheid duurt, hoe nijpender de gevolgen worden. Op den duur kan men met de geringe uitkeeringen niet meer rondkomen, het gezin verarmt, de ondergang, het pauperisme, staan voor de deur. Overigens geheel valide arbeiders, die, als ze werk hebben, met hun lage verdiensten al moeilijk het gezin op een behoorlijk peil kunnen houden, verarmen en verkommeren meer en meer en moeten vreezen in de rijen der werkelijke paupers te worden gedrongen.

Dat mag niet gebeuren, dat moet, als daartoe de mogelijkheid bestaat worden voorkomen. Vandaar, dat wij ons thans met deze circulaire tot U wenden. Dit allerergste voor de arbeidersklasse, maar tevens voor de geheele samenleving, is niet noodig, mag althans niet geschieden, zonder dat wij ons daartegen met alle bruikbare middelen hebben verweerd.

Helaas worden de gevolgen der werkloosheid in ons land nog dikwijls met het toepassen van armenzorg bestreden. Valide arbeiders, die door de huidige crisis dus absoluut zonder eenige eigen schuld, zonder verdiensten komen, worden in zeer vele gemeenten beschouwd als armlastigen, die door het burgerlijk armbestuur, ja soms zelfs door de diaconie, moeten worden bedeed. Dat blijkt uit onlangs in „Het Volk” gepubliceerde gegevens over de werkloosenzorg in 133 gemeenten, waarin zoo ongeveer de gezamenlijke werklozen wonen, waarvoor onze beweging in staat is met eenigen kans op succes, wat te kunnen doen. In 70, dus meer dan de helft dezer gemeenten waren de werklozen, georganiseerd zowel als ongeorganiseerd, aangewezen enkel op wat door Armenzorg voor hen wordt gedaan, in de meeste gevallen op het Burgerlijk

Armbestuur, Maatschappelijk Hulpbetoon of Maatschappelijken Steun, in enkele op de Diaconie, Vanzelfsprekend met als eerste gevolg een chaos van regelingen en tweedens met uitkeeringen dikwijls, waarmee zelfs de naakte honger niet buiten de deur kan worden gehouden. Wij geven daarover hier geen cijfers: wie er meer van wil weten leze „Het Volk”.

Dat mag zoo niet blijven.

Wij zijn ervan overtuigd, dat het scheppen van behoorlijke orde in den chaos van bestaande regelingen voor ons thans niet wel mogelijk is. Maar wel kunnen wij trachten, vooral nu door den Minister van Binnenlandsche Zaken en Landbouw wederom een steunregeling is ingevoerd, al kleven daaraan een aantal gebreken, in heel wat gemeenten verbeteringen aan te brengen, die den werkloozen in den vorm van iets hoogere uitkeeringen, onmiddellijk ten goede zullen komen. Getracht moet worden, plaatselijk al datgene te doen wat mogelijk is. Hier om uit die Rijksregeling te halen wat er in zit, elders om de bestaande regeling te verbeteren en deze getoetst aan de plaatselijke omstandigheden zoo te doen werken, dat de werkloozen er het maximum profijt van hebben. De Rijkssteunregeling, waarin is bepaald, dat tot steunuitkeering van 65 pCt. van het in het betreffende vak in 48 uren verdiende loon kan worden gegaan, laat binnen het raam van het daarin bepaalde, ook in de groote, maar zeer zeker in de kleinere gemeenten met lage steunbedragen, beduidende verbeteringen toe, zonder dat de Rijksbijdrage aan de gemeenten behoeft te worden gemist. Er zijn tegen deze ministerieele regeling groote bezwaren aan te voeren ten opzichte van aftrek voor gezinsinkomsten, steun aan kostgangers, vrouwen enz. Maar invoering der regeling zou in verschillende gemeenten beduidende verbetering kunnen brengen.

Wij wijzen er onze afdeelingen en raadsfracties nadrukkelijk op, dat het gemeentebestuur de invoering van een steunregeling met Rijkssteun *aan den Minister van Binnenlandsche Zaken* aan moet vragen. Zonder aanvraag van het betrokken gemeentebestuur doet de regeering niets.

Wij stellen de afdeelingen der Partij daarom voor, aan de hand van na te melden voorbeelden, die natuurlijk met het oog op de plaatselijke toestanden gewijzigd kunnen worden, aan den Raad der betrokkenen gemeente te adresseeren, als het kan in samenwerking met den Bestuurdersbond of den Plaatselijken Raad.

Daarnaast zullen de soc. dem. Raadsfracties, op grond der adressen, voorstellen kunnen formuleeren, terwijl de gezamenlijke plaatselijke arbeidersbeweging deze adressen en voorstellen kan steunen door openbare vergaderingen en zoo noodig algemeene straatdemonstraties, zooals in sommige gemeenten met goed gevolg reeds werden gehouden. Niets mag worden nagelaten om in dezen ernstigen tijd te doen, wat voor de doorvoering onzer verlangens op het gebied der werkloozenzorg nuttig en noodig kan worden geacht.

Het spreekt vanzelf, dat, indien straatdemonstraties noodzakelijk worden geacht, *de leiding daarvan geheel in handen van onze beweging dient te zijn en te blijven*. De verantwoordelijke besturen — en niemand anders — moeten het initiatief en de leiding daarvan hebben.

In de volgende zes groote gemeenten — Amsterdam, Rotterdam, Den Haag, Utrecht, Haarlem en Leiden — is de norm voor de uitkeering aan georganiseerde, gehuwde werkloozen en werklooze kostwinners thans vastgesteld op f 13.50. In zoo goed als alle plaatsen gelden daarnaast toeslagen van f 1.50 per kind of per inwonend gezinslid, plus huur- en brandstoffentoeslag. Voor ongeorganiseerden is een eenigszins lagere regeling vastgesteld. Wij zouden willen, dat in deze gemeenten en die, welke er mee gelijk gesteld kunnen worden, b.v. Groningen, Arnhem, Deventer, Dordrecht, enz. — actie werd gevoerd voor een *verhooging* van deze norm met f 1.50 per week. Daarenvens dienen, waar ze bestaan, maxima afgeschaft te worden, en de kindertoeslag gewijzigd als te Amsterdam en elders bestaat, in toeslag per *inwonend gezinslid*. Bovendien moet, alweer als te Amsterdam, overal een behoorlijke huurtoeslag worden gegeven. In de hoofdstad wordt de huur boven f 3.50 per week tot f 6.— ten volle, daarboven tot f 8.— voor 2/3 aangevuld. Bovendien wordt een brandstoffentoeslag voor de wintermaanden — van November tot April — van f 1.— gegeven. Ten slotte dient bepaald te worden — ook in Amsterdam wordt daarop aangedrongen — dat de eerste f 5.— gezinsinkomsten niet in mindering op den uit te keeren steun wordt gebracht.

In plaatsen van de tweede grootte, bijv. Leeuwarden, Amersfoort, Alkmaar, Gouda, Zwolle, Breda enz., waar de norm der uitkeeringsbedragen thans van f 11.25 (Gouda)

tot f 12.— (Leeuwarden) en f 13.— (Zaandam) uiteenloopt, zou de norm gevoegelijk kunnen worden vastgesteld op het o.i. redelijke bedrag, dat Zaandam uitkeert. De toeslag voor inwonende gezinsleden dient hier f 1.25 te zijn, plus een huurtoeslag boven f 3.50 tot f 6.— en een brandstoffentoeslag van f 1.—. Van de gezinsinkomsten zullen hier de eerste f 3.— à f 4.— niet in mindering gebracht dienen te worden. Dat de Minister een verbetering in die richting, in den Goudschen Raad verkregen, heeft afgewezen, mag ons niet weerhouden ze elders te vragen.

Vervolgens komen de plaatsen van de grootte van Assen, Sneek, Den Helder, Meppel, enz., waar de norm van den steun thans uiteenloopt van f 6.50 te Sneek tot f 11.— te Assen. Wij meenen, dat althans getracht moet worden in plaatsen van deze grootte het te Assen vastgestelde bedrag te bereiken plus f 1.— per inwonend gezinslid en een huurtoeslag boven f 3.— tot f 5.—, plus een brandstoffentoeslag van f 1.—. Een naar evenredigheid vast te stellen bedrag, zal in deze gemeenten van eventuele gezinsinkomsten niet in mindering mogen worden gebracht.

Voor de kleinere gemeenten valt het moeilijker redelijke algemeene normen vast te stellen, daar hier in sterkere mate dan in grootere gemeenten, plaatselijke omstandigheden van soms zeer uiteenloopenden aard, een groote rol spelen. Daarom meenen wij alleen te kunnen vaststellen, dat een uitkeering van f 10.— plus toeslagen als boven genoemd, die daaraar. evenredig zijn, zeker niet te hoog is om in den nood te voorzien. Natuurlijk blijft hier, zoowel als overigens ook voor de andere plaatsen, aan het initiatief en het inzicht der plaatselijke afdeelingen en raadsfracties overgelaten, in hoeverre men aan wat wij in deze circulaire voorstellen, kan voldoen. Wij hebben niet meer kunnen en ook niet meer willen geven dan een algemeene leidraad bij de te voeren actie. Maar wij verwachten wel, dat overal deze actie ten bate der werkloozen, waar dit nog niet is geschied, spoedig en krachtig zal worden ter hand genomen.

De lange duur der crisis en de daaruit noodwendig voortspruitende gevolgen, maken groote activiteit onzerzijds hoogst wenschelijk.

Het komt ons overbodig voor er op te wijzen, dat iedere actie in deze aangelegenheid zooveel mogelijk moet worden gevoerd in overleg met de plaatselijke instanties van de bij het N.V.V. aangesloten vakbeweging.

Enkele dagen na het verzenden dezer circulaire vond op 7 en 8 Februari het Congres van het N.V.V. plaats, waar met klem van redenen op een betere voorziening in den nood der werkloozen werd aangedrongen.

Onmiddellijk daarop, den 15en Februari hield pg. Dr. J. v. d. Tempel in de Kamer een interpellatie, waarin hij op snelle en afdoende hulp aan de werkloozen aandrong.

Aan den vooravond dezer interpellatie, n.l. op den 14en Februari, belegde het Partijbestuur tezamen met het N.V.V. een groote demonstratieve vergadering te 's-Gravenhage in het Gebouw voor Kunsten en Wetenschappen, waartoe de afdeelingen in Zuid-Holland waren opgewekt deputaties te zenden en waar door Oudegeest en Van de Walle het woord werd gevoerd.

Op de Partijraadsvergadering van den 1sten Maart werd door pg. Drees een inleiding gehouden over de door de Regeering gezonden circulaire en werd door hem uitvoerig aangegeven, op welke wijze onze Raadsfracties moesten trachten verbeteringen voor de werkloozen tot stand te brengen.

Nadat deze vergadering had plaats gevonden, achtte het Partijbestuur het gewenscht, dat een manifest werd verspreid, waarin het optreden onzer christelijke Regeering scherp werd gehekeld.

Het manifest, dat in Maart werd verspreid, in een oplaag van 726000 exemplaren, luidde als volgt:

De honger waart door het land!

Een dag aan dag belegeren ontbering en ellende de arbeiderswoning.

Iederen morgen vragen de arbeiders en hunne vrouwen zich met angst af, of dien dag ook voor hen de klok van het noodlot zal slaan, of ook zij aan

DE WERKLOOSHEID TEN PROOI ZULLEN VALLEN.

De crisis vraagt ongehoorde offers. Zij woedt in den landbouw, in den handel, in de industrie; zij verzwakt dagelijks weer de levensmogelijkheden der arbeidende bevolking, die met vrees en beven iederen nieuwen dag tegemoet ziet.

Sommige gemeentebesturen, waar de sociaal-democraten een sterke vertegenwoordiging hebben, of in plaatsen, waar de vakbeweging sterk en actief is, trachten krachtig steun te verleen aan de duizenden, die door gebrek aan werk ook gebrek aan brood hebben.

Doch het overgroot aantal gemeenten, bijna alle, gebonden als zij zijn aan een zekere grens voor belastingheffing, kunnen niet veel doen, zonder steun van de Regeering.

Wat doet onze Christelijke Regeering?

Wat heeft onze Christelijke Regeering nagelaten?

Hoe zorgt onze Christelijke Regeering voor de werkloozen?

De Regeering heeft tot nu toe nagelaten de werkloosheidsverzekering wettelijk te regelen. Zij is er ook niet toe overgegaan de werkgevers te doen bijdragen, zoodat ook in jaren van goede conjunctuur de bedrijven de werkloosheidsverzekering op geen enkele wijze hebben versterkt. Tengevolge van de te geringe inkomsten der werkloosheidskassen zijn de bedragen, die uitgekeerd worden, betrekkelijk laag en de uitkeeringstermijnen kort.

Het zijn uiteraard juist de vakken met groote werkloosheid, waar om financieele redenen de termijnen kort zijn gesteld. Reeds in betrekkelijk normale jaren schiet de werkloosheidsverzekering dan ook schromelijk te kort.

Bovendien heeft de Regeering nagelaten eenigerlei maatregel te treffen om een crisisfonds te vormen, teneinde in perioden van buitengewone werkloosheid daaruit bijzondere maatregelen te kunnen financieren, zooals door de arbeidersbeweging herhaaldelijk is gevraagd.

In 1927 is hierop ook door de Vereeniging van Nederlandsche Gemeenten met klem aangedrongen.

De Regeering gaf gedurende de vorige crisisjaren (van einde 1921 tot 1923/24) aan een aantal gemeenten een bijdrage in de steunregelingen, althans ten opzichte van sommige bedrijven. Deze is echter spoedig ingetrokken. Eerst werden de steunbedragen verlaagd, toen hielden de Regeeringsbijdragen op, vervolgens vernietigde de Regeering verschillende besluiten van gemeentebesturen om eenigszins gunstiger regelingen te treffen. In den laatsten tijd vóór de thans heerschende crisis werd zelfs beslist, dat steunregelingen voor normale werkloosheid niet buiten de Armenwet om mochten gaan. Verschillende steunregelingen zijn dan ook door besluiten van Gedeputeerde Staten en de Regeering buiten werking gesteld, zoodat de werkloozen aangewezen waren op de gewone armenzorg met de bekende er aan verbonden bezwaren.

Zoo ging men de crisis in met een werkloosheidsverzekering, ontoereikend naar het aantal arbeiders, dat er onder valt, naar het aantal uitkeeringsdagen en naar de bedragen, en verder in een groot deel van het land zelfs zonder steunregelingen.

In den tijd, toen er volop werk was en de bedrijven bloeiden, de winsten overvloedig waren en de schatkist ieder jaar overschotten van tientallen miljoenen guldens opleverde;

in den tijd, toen er iets had kunnen en moeten gebeuren

DEED DE REGEERING NIETS!

Spoedig nadat de crisis zich aankondigde, werd van verschillende kanten aangedrongen op tijdige Regeeringsmaatregelen. De Regeering had geen haast; zij wachtte tot in Januari van dit jaar, zoodat haar maatregelen pas begonnen te werken, nadat vele arbeiders zelfs dit jaar al weer eenige weken uitgetrokken waren.

Zij heeft nu de mogelijkheid geopend de uitkeering uit de werkloosheidskassen met zes weken te verlengen. De kassen moeten echter een deel van de kosten zelf dragen. Bovendien houdt de Regeering zich voor, uit te maken of er in een vak crisis-werkloosheid heerscht, die de bijzondere verlenging rechtvaardigt. Zoo heeft zij tot nog

toe voor de bouwvakarbeiders en de schilders, hoewel in deze vakken in tal van plaatsen zeer zeker enorme crisis-werkloosheid heerscht, geweigerd de verlenging toe te staan. Duizenden werkloze arbeiders zijn daardoor zonder eenige uitkeering.

De Regeering heeft ook de mogelijkheid geopend een bijdrage te verleenen in gemeentelijke steunregelingen, welke bijdrage kan wisselen van 25 tot 75 pCt. van de kosten.

De betreffende Regeeringscirculaire laat op bijna alle punten ruimte voor willekeur.

De Regeering beslist hoeveel elke gemeente zal ontvangen, zonder dat daarvoor eenige maatstaf is aangegeven.

De Regeering beslist of crisiswerkloosheid geacht wordt in een vak te heerschen. Acht in eenig vak de Regeering de crisis niet de oorzaak der werkloosheid (en dat gebeurt nog al eens), dan geeft zij geen bijdrage.

De Regeering beslist, hoe de steunregeling er uit mag zien en daarbij wordt weer overleg gepleegd met elke gemeente afzonderlijk, zonder dat vaste grondslagen zijn aangegeven.

In elke gemeente wordt eerst nagegaan, hoe de arbeidersbevolking doorgaans stemt; stemt zij rechts, dan wordt niet veel steun gegeven; stemmen daarentegen de arbeiders doorgaans links, zoodat er een sterke sociaal-democratische raadsfractie is, dan is er kans op meer regeeringssteun.

Want de Regeering wil liefst geen herrie hebben, maar ook geen geld uitgeven.

Daarom is de regeeringscirculaire zóó vaag gesteld, dat niemand er eenig recht aan kan ontleenen, om een behoorlijke steunregeling te maken.

In de regeeringscirculaire zijn geen steunbedragen genoemd, terwijl in 1921 wél bepaalde bedragen werden vastgesteld, waarbij de gemeenten in verschillende klassen werden ingedeeld.

De steun werd omschreven in termen, ontleend aan de Armenwet.

RECHT HEEFT NIEMAND!

Voor kostgangers kan slechts steun worden verleend na goedkeuring van elk geval afzonderlijk door den Minister. Bij de interpellatie Van den Tempel verklaarde de Minister, dat voor de groote gemeenten regelen zouden zijn vast te stellen, waardoor niet voor elk geval goedkeuring zou noodig zijn.

Van de gezinsinkomsten zal onder alle omstandigheden 2/3 moeten worden gekort. De steun zou voor gehuwden nimmer meer mogen bedragen dan 65 pCt., voor kostgangers 55 pCt. van het loon, dat zij bij een 48-urige werkweek zouden kunnen verdienen. Voor arbeiders met lange arbeidstijden en lage uurloonen, zooals b.v. de landarbeiders, wordt dus de steun geheel onvoldoende. Bij de interpellatie heeft de Minister verklaard: voor de gehuwden met 4 of meer kinderen zou 70 pCt. worden toegestaan; bij heel lage loonen zou in sommigen gevallen tot 80 pCt. kunnen worden gegaan.

Wat heeft men aan dergelijke elastische regelingen?

Natuurlijk moeten de ouden van dagen het ontgelden!

Oud en arm moet in de wereld blijven!

De 60-jarige, die thans werkloos is, komt niet meer aan den slag!

WAT DOET DE REGEERING VOOR HEN?

Uitgesloten van steun zijn de arbeiders boven 60 jaar.

Bij de interpellatie verklaarde de Minister, dat het zeer wel mogelijk was, dat in bepaalde gevallen de leeftijdsgrens zou moeten worden verhoogd.

Ook vrouwen zijn uitgesloten. De Minister verklaarde weer bij de interpellatie: in zekere gevallen zal wel steun zijn te geven, b.v. in industriestreken, met veel vrouwenarbeid. Als de Minister meent, dat in een gegeven geval hiervan geen sprake is, dan kunnen de vrouwen krepereen of op minder eerbare wijze trachten aan den kost te komen.

Uitgesloten zijn degenen, die na 1 Januari 1931 zijn gehuwd, tenzij de Minister in bijzondere gevallen toestemming geeft.

Het wordt dus een loven en bieden voor elke gemeente afzonderlijk.

Een regeling, die zoo zeer de belangen van tienduizenden in nood verkeerenden arbeiders raakt, dient er naar onze meening anders uit te zien.

Wij zullen zwijgen over de ellende van de werkverschaffingen; over de loonen, die aangepast worden aan de landarbeidersloonen; over de omstandigheid, dat arbeiders gezet worden aan werk, dat zij niet verstaan, of waarvoor hun lichaam niet in staat is, over de dikwijls slechte behuizing enz. enz.

Maar wij zwijgen niet over de schande, dat de Regeering in een land, dat zóó rijk is als het onze,

DE WERKLOOZEN ZÓÓ SCHRIEL DURFT BEHANDELEN.

En wij zwijgen er ook niet over, dat wij deze Regeering en dus deze verwaarloozing der arbeidersbelangen wijten moeten aan de r.k. en de prot.-chr. arbeiders. Zij plukken thans zelf de vruchten van hun stem bij de Kamerverkiezing in 1929. Maar de andere arbeiders zijn er tevens de dupe van.

VERLOSSING UIT HET PROLETARIAAT!

Dát hebben honderdduizenden geloovige arbeiders verwacht.

WELKE BITTERE TELEURSTELLING!

Deze arbeiders hebben het geloof; zij hebben gestemd; deze Regeering is er het gevolg van:

DIE MET HUNNE NOODEN SPOT!

DIE HEN LAAT HONGER LIJDEN EN VERKOMMEREN!

DIE GEEN OOG HEEFT VOOR HUNNE NOODEN!

Zullen zij eindelijk leeren?

Zullen hun de schellen van de oogen vallen?

Zullen zij eindelijk zien, dat alleen de Sociaaldemocratische Arbeiderspartij de werkelijke strijdster voor hunne belangen is?

Wij hopen het van harte!

Arbeiders en Arbeidsters! Meer dan ooit is vastaangeslotenheid noodzakelijk!

Verzet U eensgezind tegen de onwillige Regeering!

Sluit U aan bij de S.D.A.P. en stemt bij de a.s. verkiezingen ROOD.

Maart 1931.

HET BESTUUR VAN DE S.D.A.P.

Tengevolge van de circulaire, welke door de Regeering begin Januari aan de gemeentebesturen was gezonden, was er onder onze besturen en onder de Raadsfracties verwarring ontstaan. Vele raadsleden, bestuurdersbonden, etc. verlangden verduidelijking van hetgeen in de circulaire der Regeering omschreven was.

Ten einde daaraan tegemoet te komen, maar bovendien om de actie in het land te stimuleeren, besloten Partij en Vakverbond tot het stichten van een Crisisbureau, om de noodige leiding te geven.

Met de leiding van dit bureau werden belast de partijgenooten C. v. d. Lende, C. J. van Lienden en J. Oudegeest.

Elke gelegenheid, die zich voordeed werd gebruikt om onze eischen uit te dragen en tegenover de Regeering te stellen.

Op Maandag 6 April, den derden dag van ons Congres, werd door p.g. Drees een korte inleiding gehouden ter verdediging van de hieronder volgende, door het Partijbestuur ingediende resolutie, die met enkele stemmen tegen werd aangenomen:

„Het Congres,

gezien den omvang en de hevigheid der crisis, die in landbouw, handel en industrie woedt, ten gevolge waarvan vele tienduizenden hand- en hoofdarbeiders in den bittersten nood verkeerden,

constateert, dat de regeering, welke eerste plicht is, de volkswelvaart te bevorderen, tijdig op de hoogte kan zijn geweest van de nadering der crisis en niettemin in verzuim gebleven is verstreckende maatregelen op het gebied der werkverruiming te nemen, om nieuwe werkgelegenheid te scheppen, terwijl tevens verzuimd is een crisisfonds te vormen, dat bovendien de Regeering nagelaten heeft door de invoering eener wettelijke werkloosheidsverzekering, met medebetaling der ondernemingen, tijdig de voorzorgen te treffen voor een goede voorziening in de geldelijke gevolgen der werkloosheid, niettegenstaande reeds gedurende 17 jaar door Partij en Vakbeweging op deze wettelijke regeling is aangedrongen,

dat de thans geldende werkloosheidsverzekering reeds in normale tijden onvoldoende

is, wat betreft de uitkeeringstermijnen, de bedragen der uitkeeringen en het veel te groot aantal onverzekerden, ook door weigering van een aantal gemeentebesturen om zich bij deze verzekering aan te sluiten,

dat algemeene aanwijzingen gegeven zijn voor de steunregelingen, welke ongunstiger zijn dan die in een aantal gemeenten reeds bestaan.

dat deze onverschilligheid der regeering ten aanzien van de nooden van een groot deel onzes volks, wordt nagevolgd of overtroffen door sommige Gedeputeerde Staten van provincies, o.a. door verhinderend der besteding van steunregelingen,

veroordeelt de houding dezer overheden en eischt van de regeering, van provinciale en gemeentelijke besturen zoo spoedig mogelijk afdoende voorziening in den materielen en geestelijken nood, met name door:

a. wijziging der regeeringscirculaire van 7 Januari, in dien zin, dat vaste grondslagen worden gelegd voor voorziening in den nood in alle gemeenten, zonder kunstmatige onderscheiding van crisis- of niet crisiswerklozen; dat uitsluiting van vrouwen, kostgangers enz. in beginsel vervalt en de uitkeeringen in alle gemeenten worden gebracht op een behoorlijk peil, grootendeels, of zoo noodig geheel, voor rekening der Staatskas;

b. spoedige wettelijke regeling der werkloosheidsverzekering en dadelijke verlenging der uitkeeringstermijnen voor rekening van het rijk;

c. uitbreiding der werkverschaffingen en verbetering der daar betaalde loonen in overleg met de betreffende instanties der vakbeweging;

d. bespoediging der uitvoering van groote openbare werken onder normale arbeidsvoorwaarden;

e. vakonderwijs en algemeen vormend onderwijs ten behoeve van jeugdige werklozen.

Het congres begroet de activiteit door de organen van Partij en Vakbeweging aan den dag gelegd, alsmede de pogingen bij de interpellatie-Van den Tempel aangewend, om tot verbetering der werklozenzorg te geraken,

noodigt het Partijbestuur uit in samenwerking met het N.V.V. den strijd voor leniging van den allerwegen heerschenden nood met alle dienstige middelen voort te zetten en roept de arbeiders op zich in grooten getale achter onze besturen te scharen."

Het behoeft geen betoog, dat in de vele vergaderingen, welke tijdens de campagne voor de Staten- en de Raadsverkiezingen hebben plaats gevonden, de noodige aandacht gewijd is aan de zorg voor de werklozen, aan uitbreiding van werkgelegenheid, etc.

Onze Raadsfracties hebben onafgebroken voor de belangen der werklozen op de bres gestaan en zij hadden het recht en den plicht dit onder de aandacht van de kiezers te brengen.

Regelmatig kwamen de besturen van Partij en Vakverbond bijeen, ten einde te beraden, wat er van de Regeering diende te worden geëischt ter leniging van den crisisnood.

Begin September besloot men tot het houden van een speciaal crisiscongres in Rotterdam op 3 en 4 October.

Het Bestuur van het N.V.V. onderhield regelmatig verbanden met de bestuurdersbonden en aangesloten vakbonden, het Partijbestuur met de Partijafdeelingen en Raadsfracties.

Den 3den October, voor den aanvang van het Crisiscongres, zond het Partijbestuur de hieronder volgende circulaire aan alle Raadsfracties toe:

Aan de Sociaaldemocratische Raadsfracties.

W. P.,

De geweldige omvang en de lange duur van de werkloosheid in industrie, handel en land- en tuinbouw leggen aan onze socialistische arbeidersbeweging den plicht op, al het mogelijke te doen om den nood der arbeidersbevolking zooveel mogelijk te lenigen.

Het is u bekend, dat de besturen van de S.D.A.P. en het N.V.V. permanent doende

zijn om leiding te geven aan de actie inzake de werkloozenzorg. Onze sociaaldemocratische Kamerfractie zorgt er voor, dat het Parlement gedwongen is zich met den crisistoestand, waarin de arbeidersklasse verkeert, bezig te houden. Plaatselijk wijden de Bestuurdersbonden, de Vakorganisaties en de Partijafdeelingen al hun aandacht aan de verbetering van den steun aan de werkloozen en de vermeerdering van de werkgelegenheid.

Dank zij mede den invloed en de activiteit van onze Soc. Dem. Raadsfracties is er in vele gemeenten een en ander tot stand gebracht, dat voor de werkloozen en hunne gezinnen van groote beteekenis is.

Een groote moeilijkheid leveren evenwel de gemeentelijke financiën op. De gemeentebesturen zijn in voortdurend overleg met de Regeering om de onontbeerlijke financiële medewerking van het Rijk te krijgen voor de uitvoering van de maatregelen. De Regeering echter stelt daarbij haar eischen en die eischen zijn steeds van nadeeligen invloed op de hulp, die vele Gemeentebesturen voor de werkloozen noodzakelijk achten. De omstandigheid, dat de Gemeenten voor de werkloozenzorg zelf de groote bedragen niet kunnen opbrengen, maken haar van de Regeeringshulp afhankelijk. Deze afhankelijkheid grijpt de Regeering aan om de Gemeentebesturen te dwingen voor de werkloozen minder te doen, dan zij zelf noodzakelijk achten.

Talloos zijn de gevallen, waarin de Regeering weigerde aan een gemeentelijke steunregeling een bijdrage te verlenen, tenzij het betrokken Gemeentebestuur eerst de uitkeeringsnormen van den steun lager stelde. Even talloos zijn de gevallen, waarin de Regeering het geven van een bijdrage in de kosten van werkverschaffingsobjecten afhankelijk stelde van het inwilligen van den door haar gestelden eisch van verlaging der loonen voor de arbeiders, die tewerk zouden worden gesteld.

De Gemeentebesturen, die voor deze dwingelandij van de Regeering niet hebben willen buigen, zijn „gestraft”: zij moeten uit de gemeente-financiën de volle kosten van de verschillende vormen van werkloozenzorg betalen. De Gemeenten kunnen dit niet volhouden; kleine gemeenten zitten met tekorten van tienduizenden en grootere gemeenten moeten met deficieten van tonnen rekening houden. Het stelsel van de Gemeentefondsbelasting geeft dan de regeering ten slotte opnieuw een wapen in de hand om deze Gemeentebesturen te ringelooien.

Al deze willekeur van de regeering treft vooral de gemeenten, waarin de Sociaal-Democratie grooten invloed heeft en waarin dientengevolge de beste steunregelingen bestaan en voor de werkverschaffing redelijke loonen zijn vastgesteld.

De toestanden, hierboven in enkele groote lijnen geschetst, hebben de aandacht van de besturen van het N.V.V. en de S.D.A.P. en van de Soc. Dem. Kamerfractie. De actie onzer geheele beweging richt zich vooral op den eisch, dat de Rijksgeregering in veel belangrijker mate de kosten van de werkloozenzorg voor rekening van 'slands schatkist moet nemen.

De gemeentebesturen kunnen aan deze actie een stevigen steun geven. *Het initiatief daartoe moet van onze Raadsfracties uitgaan. Zoo spoedig mogelijk moet in den Gemeenteraad van iedere gemeente, die tengevolge van de werkloosheid financieel in moeilijkheden zit of dreigt te komen, worden voorgesteld, een adres aan de regeering te zenden.*

In dit adres moet aangedrongen worden op grootere bijdragen van het Rijk; tegen het weigeren van bijdragen voor redelijke uitkeeringen en redelijke werkverschaffingsloonen moet in dit adres worden geprotesteerd.

Laten onze Soc. Dem. Raadsfracties — zoo mogelijk in overleg en samenwerking met andere fracties of raadsleden — bij den raad spoedig een voorstel indienen om zoodanig adres aan de regeering te richten.

In de toelichting tot het adres kunnen de bijzondere omstandigheden en toestanden ter plaatse worden uiteengezet.

Indien de raad het voorstel aanneemt, zorg men ervoor, dat het adres met toelichting in afschrift wordt toegezonden aan alle leden van de Tweede en Eerste Kamer der Staten Generaal.

Ook aan het bestuur van het N.V.V., aan het Partijbestuur en aan het bureau van de „Vereeniging van Soc. Dem. leden van Gemeenteraden en Prov. Staten” moeten onze raadsfracties een exemplaar of een afschrift van het adres doen toekomen.

Indien de gemeenteraad het voorstel van onze raadsfractie verwerpt, moet daarvan mededeeling worden gedaan aan het Partijbestuur. Een opgave van voor- en tegenstemmers is daarbij van waarde.

Kameraden, wij verzoeken u hieraan onmiddellijk uw aandacht te wijden en zoo spoedig mogelijk uw voorstel bij den raad in te dienen.

Met vriendelijke partijgroeten,
C. WOUDEMBERG, *Secretaris-Penningmeester.*

Op het Crisiscongres, dat in het Gebouw voor Kunsten en Wetenschappen te Rotterdam plaats vond, werden vier inleidingen gehouden. Door F. v. d. Walle werd een resolutie verdedigd over de werkloosheidsverzekering, werkloozenzorg en werkverruiming, door Matthijsen een nopens de economische en financieele reconstructie, door De la Bella over de werkgelegenheid en arbeidsduur, terwijl Albarda de rij besloot met een rede over de crisis en de ontwapening.

Met algemeene stemmen werden de volgende resoluties door dit Congres aangenomen:

WERKLOOSHEIDSVERZEKERING, WERKLOOZENZORG EN WERKVERRUIMING.

Het Congres van het Nederlandsch Verbond van Vakverenigingen en de Sociaal-Democratische Arbeiderspartij, gehouden op 3 en 4 October 1931 te Rotterdam, overwegende:

dat uit de officieele gegevens blijkt, dat de werkloosheid thans een zoodanigen ongekenden omvang heeft bereikt, dat ter bestrijding daarvan buitengewone maatregelen noodzakelijk zijn;

dat in dezen crisistijd opnieuw gebleken is, dat het bestaande systeem van werkloosheidsverzekering heeft gefaald en dat verscheidene werkloosheidskassen zonder extra-hulp van de overheid zelfs niet in staat zijn, haar reglementaire verplichtingen na te komen, waardoor aan het instituut der werkloosheidsverzekering zelve groote schade wordt berokkend;

van oordeel, dat de minimum-bijdragen van de steunregelingen te laag zijn gesteld; constateerende, dat de werkloosheid ook de jeugdige hand- en hoofdarbeiders in sterke mate treft, waardoor de toekomst der arbeidersklasse ernstig in gevaar wordt gebracht;

protesteert met kracht tegen de voornemens der Regeering uit misplaatste bezuiniging de uitgifte en de uitvoering van openbare werken te vertragen;

verklaart het tot de taak der Regeering, om sterker dan tot nu toe de bestrijding der werkloosheid, de verruiming van werkgelegenheid, alsmede de zorg van alle door de werkloosheid getroffen en ter hand te nemen;

dringt er bij de Regeering op aan:

1. a. door verhooging van het subsidie-percentages de reglementaire verplichtingen der werkloosheidskassen te waarborgen;
b. verlenging der uitkeeringstermijnen voor alle klassen mogelijk te maken;
c. over te gaan tot wettelijke regeling der werkloosheidsverzekering, waarin de werkgevers tot medebetaling verplicht worden en waarin vastgelegd wordt de stichting van een reeds jaren geleden door het N.V.V. gevraagd crisisfonds, waaraan door de werkloosheidskassen, door de werkgevers en door de overheid wordt bijgedragen en waaruit in tijden van crisis gedurende geruimen tijd steun kan worden verleend aan door werkloosheid getroffen arbeiders;
2. de uitgetrokken werkloze hand- en hoofdarbeiders behoorlijke uitkeeringen te verstrekken, de minimum-bedragen van de steunregeling te verhoogen en aan de gemeenten een ruime tegemoetkoming van Rijkswegen in de kosten, aan deze steunregeling verbonden, te verstrekken, zonder daarvan vrouwelijke arbeidskrachten uit te sluiten;
3. bijzondere aandacht te wijden aan het vraagstuk der jeugdige werknemers en door ingrijpende maatregelen, zooals de verlenging van den leerplicht, bevordering van de vakbekwaamheid, uitbreiding van het herhalings- en nijverheidsonderwijs, de jeugdige hoofd- en handarbeiders tegen de economische, geestelijke en morele nadelen der werkloosheid te beschermen;
4. door een planmatig geleide werkverruiming de abnormaal groote werkloosheid te bestrijden, en, in samenwerking met de provinciale en gemeentelijke overheden, noodzakelijk uit te voeren werken te laten verrichten en tot bespoediging van

- andere werken — zoogenaamde vervroegde uitvoering — over te gaan, o.m. door:
- a. de verbetering van ons wegensstelsel in veel sneller tempo;
 - b. den bruggenbouw, in verband met de noodzakelijke verbetering der verbindingswegen over de groote rivieren;
 - c. sterke bevordering van den arbeiderswoningbouw;
 - d. voortzetting der Zuiderzeewerkzaamheden in onverminderden omvang en zoo mogelijk, in sneller tempo;
 - e. ontwaterings- en indijkingswerken, ontginning en verdere cultiveering van woeste gronden en dergelijke.

ECONOMISCHE EN FINANCIËLE RECONSTRUCTIE.

Het Congres van S.D.A.P. en N.V.V., gehouden te Rotterdam op 3 en 4 October 1931, constateerende, dat de crisis gevolg is van de anarchie in het kapitalistisch productiestelsel, waardoor een toenemende wanverhouding is geschapen tusschen voortbrenging en verbruik, gevolgd door de economische ineenstorting en de catastrophale versterking van het credietwezen;

van oordeel, dat de pogingen der heerschende klasse, om het geschokte kapitalisme te herstellen door het levenspeil der arbeidersbevolking aan te tasten, zijn ingegeven door het eigen belang dier klasse en dat een algemeene vermindering van de koopkracht der breede massa slechts kan leiden tot verscherping en verlenging der crisis; overwegende, dat een uitweg uit den maatschappelijken chaos slechts te bereiken is door planmatige organisatie der productie, op den grondslag van democratische bedrijfsorganisatie, gericht op voorziening in de behoeften van de leden der gemeenschap;

overwegende voorts, dat voortdurende uitbreiding van het bedrijfsleven in Nederland en verruiming der werkgelegenheid onafwijsbare eisch is om aan de snel groeiende bevolking gelegenheid te geven zich door regelmatig en maatschappelijk nuttigen arbeid een behoorlijk bestaan te verzekeren en dat deze uitbreiding, in het verband der internationale verhoudingen, slechts in voldoende mate kan worden verkregen door stelselmatige organisatie van het bedrijfsleven met actieve medewerking van gemeenschapsorganen;

acht het de onafwijsbare taak van den staat om door middel van daartoe te scheppen organen de organisatie en uitbreiding der bedrijven, der transportmiddelen en krachtcentralen te bevorderen en, mede door staatstoezicht op het particuliere bankwezen, het kapitaal dienstbaar te maken aan deze planmatige bedrijfsorganisatie;

roept de arbeidersklasse op, onder leiding van S.D.A.P. en N.V.V., volhardend en energiek den strijd te voeren tegen verlaging van het levenspeil van de breede massa des volks en voor den opbouw van een productiestelsel, dat werk en welvaart verzekert aan allen.

WERKGELEGENHEID EN ARBEIDSDUUR.

Het Congres van N.V.V. en S.D.A.P., gehouden op 3 en 4 October 1931 te Rotterdam, overwegende, dat de ontzaglijke uitbreiding van de productiekosten, de scherpe rationalisatie en de daarmee gepaard gaande intensifieering van den arbeid eenerzijds en de aanhoudende enorme werkloosheid anderzijds, welke de kenteekenen zijn van de huidige ontwikkeling van het wereldhuishouden, het vraagstuk van verkorting van arbeidstijd bij internationale overeenkomst op den voorgrond dringen;

overwegende, dat bij den tegenwoordigen omvang en duur der werkloosheid ook in ons land, het handhaven van een overmatigen arbeidssduur in tal van bedrijfstakken meer dan ooit te veroordeelen is en dat onder de tegenwoordige omstandigheden, voor zoover dit practisch mogelijk is, behalve naar uitbreiding, ook naar betere verdeling van werkgelegenheid moet worden gestreefd;

overwegende, dat nog altijd de Arbeidswet 1919 voor verschillende groepen van hoofd- en handarbeiders niet in toepassing is gebracht;

dat voorts sommige groepen, die buiten de Arbeidswet vallen, van bescherming ten aanzien van den arbeidstijd verstoken zijn, terwijl voor andere groepen, ofschoon die wel beschermd zijn, toch een langere arbeidstijd van 48 uur per week is toegestaan;

overwegende, dat, ondanks de groote werkloosheid, overwerkvergunningen nog altijd in ruime mate worden verleend;

constateerende, dat de Nederlandsche regeering nog steeds in gebreke is gebleven

de behandeling, aanneming en ratificatie der 8-urenconventie van Washington te bevorderen, niettegenstaande reeds in 1921 een desbetreffend wetsontwerp is ingediend, waarop de Tweede Kamer nog hetzelfde jaar voorloopig verslag heeft uitgebracht; van oordeel, dat er daarnaast krachtig naar gestreefd moet worden, om internationaal ook de 40-urige werkweek tot stand te brengen;

- dringt er bij de Nederlandsche regeering en de Staten-Generaal met kracht op aan:
- a. maatregelen te treffen, waardoor binnen den kortst mogelijken tijd de werktijd van die groepen van werknemers, die thans nog langer dan 48 uur per week werken, tot maximum 48 uur wordt teruggebracht;
 - b. te bevorderen, dat overwerk tot een minimum wordt beperkt en derhalve slechts bij hooge uitzondering wordt toegestaan, wanneer het dringend noodzakelijk is;
 - c. te bevorderen, dat de ratificatie van de Washingtonsche conventie, alsmede die van de conventie van 1930 van Genève op den arbeidstijd in den handel en op de kantoren, voor ons land spoedig tot stand zullen komen;
 - d. te bevorderen, dat binnen den kortst mogelijken tijd het vraagstuk van de 40-urige werkweek bij het Internationaal Arbeidsbureau te Genève aanhangig wordt gemaakt en elke poging, om tot een internationale regeling op den grondslag van de besluiten van et I.V.V. en de S.A.I. te komen, zoo krachtig mogelijk te steunen;
 - e. te bevorderen, dat zoowel door verhooging van den leerplichtigen leeftijd, welke op den duur tot versterking der volkskracht moet leiden, als door doelmatiger ouderdomszorg de arbeidsmarkt zooveel mogelijk moet worden ontlast;

noodigt de Sociaal-Democratische Kamerfractie dringend uit, krachtig te bevorderen, dat op het parlementaire terrein de maatregelen getroffen worden om het bovenstaande te verwezenlijken;

verwacht van het Bestuur van het N.V.V. en de daarbij aangesloten organisaties, dat zij in dezen zin krachtadig werkzaam zullen zijn;

en roept de hand- en hoofdarbeiders van Nederland op, door massale toetreding tot S.D.A.P. en N.V.V. de positie der arbeidersklasse zoodanig te versterken, dat zij in staat is, zoowel door parlementaire als door economische actie, vorenstaande eischen in vervulling te doen gaan.

CRISIS EN ONTwapENING.

Het Congres van S.D.A.P. en N.V.V., gehouden te Rotterdam op 3 en 4 October 1931, overwegende:

dat reeds sedert de onderteekening van de Vredesverdragen en de stichting van den Volkenbond de wereld wacht op de vervulling van de plechtige belofte, dat de staten in gemeenschappelijk overleg zullen overgaan tot ontwapening;

dat na den wereldoorlog herhaaldelijk opnieuw is gebleken, hoe de instandhouding van de wapeningen het gevaar van nieuwe oorlogen telkens weer te voorschijn roept en vermeerdert;

dat de heerschende economische crisis, verergerd door de financieele verplichtingen der vredesverdragen en door de handelspolitiek der staten, welke op economische afsluiting van landen gericht is, vele miljoenen arbeiders met werkloosheid teistert en ook talloze anderen in diepen nood dompelt, terwijl zij voor de staten groote financieele moeilijkheden medebrengt, die op haar beurt leiden tot nieuwe lasten en nadeelen voor de volken;

van oordeel:

dat in deze omstandigheden ontwapening dringender dan ooit geboden is, niet alleen om door vermindering op groote schaal van de militaire uitgaven gelden voor leniging van den uitgebreiden nood vrij te maken, maar ook om het vertrouwen in den vrede te versterken, dat onmisbaar is voor het economisch herstel en de sociale ordening van de wereld;

dat, in afwachting van de totstandkoming van een ontwapeningsverdrag, elke vermeerdering in wapening te land, ter zee en in de lucht, moet worden gestaakt;

dat evenwel ondanks het ongeduldig verlangen naar ontwapening, dat bij de meerderheid der menschheid leeft, de ontwapeningsconferentie van den Volkenbond alleen dan gunstige uitkomsten kan opleveren, als de volken op die conferentie en op de regeeringen een krachtigen en aanhoudenden druk uitoefenen;

verklaart zich bereid en gereed, om de volle medewerking van de Nederlandsche arbeidersbeweging te verleenen aan de internationale ontwapeningsactie, die door de Socialistische Arbeiders Internationale en het Internationaal Verbond van Vakverenigingen gemeenschappelijk is georganiseerd.

Het congres stelt met den meesten ernst aan alle organisaties der Nederlandsche arbeidersklasse tot plicht, deel te nemen aan de internationale petitionnements-actie, door S.A.I. en I.V.V. geleid, opdat zoowel aan den Volkenbond als aan de Nederlandsche regeering nogmaals ten duidelijkste zal blijken, dat de arbeidersbeweging de vervulling der ontwapeningsbelofte eischt;

noodigt daarmede andere vereenigingen, colleges en groepen, die vervuld zijn van het ernstig verlangen naar ontwapening, tot ondersteuning van deze petitionnements-actie uit.

Het congres bovendien van oordeel zijnde:

dat het de plicht van elk land en inzonderheid die van een klein land is, met de daad te bewijzen, dat het bereid is, door zijn eigen zelfstandig voorbeeld de internationale ontwapening te bevorderen;

verlangt van de Nederlandsche regeering niet slechts, dat zij te Genève aan elke doelmatige poging om te komen tot internationale ontwapening, haar volle medewerking zal verleen, maar ook dat zij in overeenstemming met het verlangen van een zeer groot deel van het Nederlandsche Volk den weg naar de nationale ontwapening met beslistheid zal inslaan.

Kort na dit congres, n.l. op den 15den October werd door p.g. Dr. J. v. d. Tempel de Regeering geïnterpelleerd over de maatregelen ter verbetering van den economischen toestand en in het bijzonder omtrent de voorziening in den nood der werklooze arbeiders.

In deze interpellatie stelde Van den Tempel in een uitstekend gedocumenteerd betoog de gebreken van de kapitalistische productiewijze vast en bracht naast een aantal concrete, voor directe inwilliging geschikte eischen, onzen principieelen eisch van socialisatie van grond en productiemiddelen duidelijk naar voren.

Na een debat van enkele dagen in de Kamer bleek, dat de Regeering niet bereid was de werkloozenzorg te verbeteren, doch dat zij zelfs het voornemen had in de steun-uitkeeringen verslechtingen aan te brengen.

Na afloop van de discussie in de Kamer kwamen de besturen van Partij en Vakverbond bijeen tot het vaststellen der noodige richtlijnen.

De volgende circulaire werd den 28sten October verzonden:

AMSTERDAM, 28 October 1931.

Aan de Besturen der Bestuurdersbonden.

Aan de Besturen der Vakbondsafdeelingen, niet aangesloten bij een Bestuurdersbond.

Aan de Besturen van de Gewestelijke Federaties der S.D.A.P.

Aan de Besturen der Afdeelingen van de S.D.A.P.

Aan de Besturen der Plaatselijke Raden.

W.M.,

Zoodra het crisis-congres achter den rug was, hebben de besturen van Partij en Vakbeweging in het D.B. van den Algemeenen Raad besproken, hoe de in Rotterdam begonnen actie kan worden voortgezet.

In de eerste plaats heeft de Algemeene Raad aan de Regeering en aan de beide Kamers der Staten-Generaal de resoluties toegezonden, welke op het crisis-congres zijn aangenomen.

In overleg met den Algemeenen Raad heeft Dr. J. van den Tempel op Donderdag 15 October j.l. de Regeering geïnterpelleerd over de maatregelen ter verbetering van den economischen toestand en in het bijzonder omtrent voorziening in den nood der werklooze arbeiders in den aanstaanden winter.

De regeering heeft in het antwoord aan den interpellant duidelijk uiteengezet, dat zij niet alleen niet bereid is, de bestaande werkloozenzorg te verbeteren, maar dat zij zelfs plannen heeft, deze slechter te maken.

De Regeering heeft geweigerd, het vraagstuk van de wettelijke regeling van de 40-urige arbeidsweek bij het Internationaal Arbeidsbureau aanhangig te maken.

Ten aanzien van de werkverruiming heeft de minister-president medegedeeld, dat deze de taak is van de gemeenten en dat het Rijk hiervoor geen geld heeft.

De werklozenkassen zullen in den a.s. winter niet op behoorlijken steun kunnen rekenen. Wel is de Regeering bereid, een extra-subsidie te geven tot een maximum van 300 pCt., maar zij zal dit niet doen in de vakken, waar het loonpeil naar haar oordeel te hoog is. De Regeering is van meening, dat de kassen haar reserves moeten opgebruiken en zij wil geen toestemming verleenen om de kassen voor het jaar 1932 opnieuw in staat te stellen, den reglementairen uitkeeringsduur met een aantal weken te verlengen.

Op de vraag van Van den Tempel, om de normen van de steunuitkeringen van f 13.50 tot f 15.— te verhoogen, heeft de Regeering niet alleen weigerend geantwoord, maar zelfs de vraag gesteld, of niet op den duur tot een verlaging van de bestaande normen moet worden overgegaan.

Hieruit blijkt wel, dat van de Regeering niet te verwachten is eenige steun in den nood van den komende winter.

De arbeidersbeweging zal op zeer duidelijke wijze te kennen moeten geven, dat zij niet bereid is, hiermede genoegen te nemen, maar dat zij voor de eischen ten aanzien van werklozenzorg en werkverruiming zoowel als voor de andere eischen van de resoluties van het crisis-congres met al haar macht zal optreden.

De regeling van de 40-urenweek en de planmatige organisatie van het economisch leven zullen door bemiddeling van onze internationale organisaties in behandeling worden genomen en te bevoegder plaatse aanhangig worden gemaakt.

Dringende vraagstukken der werklozenzorg zullen echter zoo spoedig mogelijk moeten worden behandeld. Het ligt daarom in de bedoeling van den Algemeenen Raad, binnen zeer korten tijd een manifest te verspreiden in een oplage van een miljoen exemplaren, waarin ons standpunt wordt uiteengezet.

Voorts zullen in de hoofdplaatsen der provincies vergaderingen moeten worden gehouden van de federaties van bestuurdersbonden met de gewestelijke organisaties van sociaal-democratische raads- en statenleden ter voorlichting van onze bestuurders.

Daarna kunnen in die plaatsen waar men dit wenschelijk en noodig acht openbare vergaderingen worden belegd ter bespreking van deze aangelegenheden en om de arbeiders de verdere actie uiteen te zetten.

Inzake straatdemonstraties staat de Algemeene Raad op het standpunt, dat dit middel evenzeer gehanteerd kan worden, maar dat hier met omzichtigheid moet worden opgetreden. Aangezien deze demonstraties niet bij herhaling kunnen worden toegepast, dienen onze besturen zich tevoren goed te overtuigen van de mentaliteit der arbeiders, opdat dergelijke demonstraties ook slagen.

Wij verzoeken uw bestuur in overleg met de plaatselijke instanties de betreffende aangelegenheid te bespreken en na te gaan, op welke wijze en op welken datum de hier genoemde vergaderingen kunnen plaats hebben.

In verband met de vele aanvragen om sprekers is het noodig, vooral betreffende data, vooraf met ons overleg te plegen.

De Algemeene Raad rekent er op, dat onze bestuurders in het land al hun medewerking zullen verleenen, om deze actie, welke de levensbelangen der Nederlandsche arbeidersklasse raakt, zoo goed mogelijk te doen slagen.

Namens de Besturen:
J. OUDEGEEST, voorzitter.
F. VAN DE WALLE, secretaris.

In de week daarop richtten Partij en Vakverbond zich met een manifest tot het Nederlandsche volk, waarin zij de arbeidersklasse opwekten tot scherpel strijd.

Dit manifest luidde als volgt:

ARBEIDERS VAN NEDERLAND!

Opnieuw wordt onze kapitalistisch bestuurde maatschappij door een geweldige crisis getroffen.

Het kapitalistisch wanbeleid heeft tot gevolg, dat meer dan twintig miljoen arbeiders in de geheele wereld werkloos zijn en dat op het oogenblik in ons land meer dan tweehonderd duizend personen door de geesels der werkloosheid getroffen worden.

De werkloosheid neemt hand over hand toe en in duizenden gezinnen wordt de winter met groote zorg tegemoetgezien.

Tienduizenden mannen, in de kracht van hun leven, gewend om door noeste arbeid in de behoeften van hun gezinnen te voorzien, vragen zich elke dag af, of zij morgen brood voor hun kinderen zullen hebben.

Tienduizenden vrouwen, honderdduizenden kinderen, allen slachtoffers der werkloosheid, worden met ondergang bedreigd, omdat onze kapitalistisch ingerichte maatschappij de arbeidskracht van de man en vader thans niet noodig heeft.

Naarmate de crisis heviger doorwerkt, neemt de werkloosheid toe en elke week worden weer nieuwe groepen van arbeiders, kantoorbedienden, winkel- en magazijn-personeel, werkers met het hoofd of met de hand, aan het reeds zoo talrijke leger der werklozen toegevoegd.

Bij toenemende werkloosheid worden de aanvallen op het levenspeil der groote massa evenzeer sterker, omdat de kapitalistische klasse de schadelijke gevolgen van haar wanbeleid op de arbeidersklasse poogt af te wentelen.

De moderne arbeidersbeweging heeft tijdig gewaarschuwd en de S.D.A.P. heeft met onze vakbeweging een buitengewoon krachtige activiteit ontwikkeld, om het welvaartspeil der arbeiders te verdedigen.

Het levensniveau der arbeidersklasse moet op peil gehouden worden.

Wij willen niet, dat de arbeiderklasse nog sterker geslachtodferd wordt door de fouten van het kapitalisme.

De arbeidersklasse draagt geen schuld voor een maatschappelijk stelsel, dat met werkloosheid en honger, armoede en zedelijke verwildering de groote massa des volks bedreigt.

In onze strijd ter bescherming der volkskracht doen wij een beroep op allen, ook op de overheid!

Meer dan ooit is het thans haar plicht, om zorg te dragen, dat de werklooze arbeiders behoorlijk worden ondersteund. Zij moet er voor waken, dat de arbeidersklasse niet tot pauperisme vervalt. Het is de plicht der Regeering, om te zorgen, dat het levenspeil der groote massa werklozen niet nog lager daalt. Zij moet als vertegenwoordigster der gemeenschap aan de werklooze hoofd- en handarbeiders, mannen en vrouwen, het zwakste deel der gemeenschap, hulp bieden. Zij moet de kinderen tegen de uit de werkloosheid voortspruitende ellende beschermen.

Nu heeft de Regeering gesproken!

Gesproken over crisis en werkloosheid. Gesproken over de nood in de gezinnen der arbeiders; — over de nood in de landbouw; — over de nood onzer brave ondernemers, die geen winst kunnen maken; — over de nood der bankiers, die geen geld meer hebben.

Van den Tempel, het sociaal-democratisch Tweede Kamerlid, heeft de Regeering geïnterpelleerd, omdat zij de werklozen veel te veel aan hun lot overlaat en de ondersteuning onvoldoende zijn.

Een aantal Kamerleden heeft gesproken over de onmacht der kapitalisten, om het economisch leven in stand te houden, zoowel op het gebied van landbouw als op dat van handel, scheepvaart en industrie.

De Regeering heeft geantwoord, dat zij er niets aan kan doen; dat zij niet in voldoende mate helpen kan; dat er geen geld is en dat wij dus maar rustig moeten wachten op betere tijden.

Een Regeering, die geen uitkomst ziet dan in verlaging der uitkeeringen aan de werklozen; verlaging van de loonen der arbeiders in de particuliere industrie; verlaging der armbtenaarssalarissen.

De boeren worden geheel uitgemereld door de landeigenaars, die hoge pachten en huren eischen; — de Regeering ziet het niet!

De kapitalistische ondernemers in handel en industrie hebben jaar op jaar grove winsten gemaakt, maar hebben nu geen cent; — de Regeering gelooft het!

De werklozen en hun gezinnen zijn aan den rand van het pauperisme; — de Regeering weet het niet!

Deze regeering luistert wel naar het gepraat der ondernemers, die, nadat zij jarenlang in weelde geleefd hebben, thans schreeuwen om loonsverlaging en vermindering der sociale voorzieningen.

En onze Tweede Kamer heeft zich geschaard aan de zijde der Regeering.

Toen v. d. Tempel voorstelde de uitkeeringen aan de werklozen te verhoogen van f 13.50 op f 15.—, om de werkloosheidskassen in de gelegenheid te stellen gedurende

langer tijd dan thans mogelijk is, uitkeeringen te kunnen doen en om de 40-urige werkweek internationaal te bespreken, hebben *alle burgerlijke partijen en de z.g. R.K.-democraten* de moties-Van den Tempel tot betere voorziening in de nood der werkloozen afgewezen.

De S.D.A.P. en het N.V.V. hebben eenige weken geleden te Rotterdam hun Crisis-Congres gehouden, waarin zij hun eischen hebben gesteld aan Ondernemers en Regeering.

Het N.V.V. en de S.D.A.P. hebben daar verklaard,

- dat de kapitalisten verantwoordelijk zijn voor de huidige toestand;
- dat zij het onheil hebben veroorzaakt en zij dus hebben te zorgen voor verbetering in plaats van thans de gevolgen af te wentelen op de arbeiders;
- dat de arbeidersklasse telkens weer in de misère zal komen door de onbekwaamheid der kapitalisten om het economisch leven in stand te houden;
- dat zoolang de arbeiders geen *medezeggenschap in de bedrijven hebben*, zij er niet aan denken eenige verantwoordelijkheid te dragen voor de toestand;
- dat het economisch leven planmatig behoort te worden georganiseerd.

Het Congres, te Rotterdam gehouden vóór de interpellatie-Van den Tempel, heeft het misdadig tegenwerken der regeering veroordeeld, evenals het voortzetten der geldverspilling aan het militarisme.

Voor oorlogstuig en soldaterij is altijd genoeg geld te vinden.

Het Congres nam onder toejuichingen kennis van het voornemen der soc-dem. Kamerfractie om voor te stellen de oorlogsbegroting met ongeveer 25 millioen te verminderen.

Voor redelijke verzorging van de arbeidersgezinnen is geen geld.

Arbeiders!

Dat kan zoo niet langer doorgaan!

De besturen der zelfstandige politieke en economische organisaties der arbeidersklasse roepen U allen op, met hen op de bres te staan voor het levenspeil, hetwelk de arbeiders zich na harde en lange strijd hebben veroverd.

Zij roepen U op U aaneen te scharen in onze organisaties *ter bestrijding van het kapitalistisch stelsel, waarvan deze Regeering de gewillige diennaresse is.*

Zij roepen U op, om gezamenlijk te vechten voor een betere regeling van het economische leven, zoodat crisissen als deze voor het vervolg zullen zijn uitgesloten.

Zij roepen U op voor de strijd voor de welvaart in uw gezin; voor betere verzorging van vrouw en kind; voor handhaving en uitbreiding der sociale voorzieningen.

Zij roepen U op voor de strijd om medezeggenschap in de bedrijven, om onheilen, als die ons thans treffen, in de toekomst te voorkomen.

Hoofd- en handarbeiders organiseert U in onze organisaties!

Sluit U aaneen in de strijd tegen het kapitalisme!

Op voor het geluk van uw vrouwen en kinderen!

Op voor het heil der arbeidersklasse!

Vecht voor een nieuwe maatschappij!

5 November 1931.

DE BESTUREN VAN N.V.V.
EN S.D.A.P.

Van dit manifest werden verspreid 1.154.490 exemplaren, over de verschillende federaties als volgt verdeeld:

Friesland	86.000
Groningen	77.525
Drente	23.700
Overijssel	71.900
Gelderland	82.000
Utrecht	67.400
Noord-Holland (Noord)	79.775
Noord-Holland (Zuid)	60.200
Amsterdam	127.000

Rotterdam	120.020
Den Haag	110.020
Zuid-Holland	121.100
Zeeland	30.000
Noord-Brabant	41.600
Limburg	56.250

Toen de laatste dagen van October in de pers de voorstellen bekend werden, welke de Regeering had ingediend inzake de financiering der kasbehoeften der gemeentebesturen en inzake de 3 % korting uit het gemeentefonds, indien de gemeentebesturen niet bereid zijn de loonen der gemeentewerklieden en ambtenaren met 3 % te verlagen, werd op den 1sten November telegrafisch een vergadering te Amsterdam in „Krasnapolsky” bijeengeroepen van het Partijbestuur, Kamerfracties, gedelegeerden van gewestelijke besturen en een groot aantal vertegenwoordigers van de Raadsfracties uit de voornaamste plaatsen, leden van Gedeputeerden Staten, het Hoofdbestuur van de Vereeniging van Raadsleden en de Pers.

In deze vergadering werd uitvoerig gediscussieerd over de houding, welke de beweging ten opzichte van deze wetsontwerpen en het algemeene streven naar loonsverlaging had aan te nemen.

Den 6den November werd het resultaat van de besprekingen en de getroffen afspraken in een circulaire samengevat en aan alle Raadsfracties gezonden.

In deze circulaire werd er uitdrukkelijk op gewezen, dat het de bedoeling met het indienen van deze wetjes was, de gemeentebesturen te kunnen dwingen:

- 1e. de loonen van hun ambtenaren en werklieden te verlagen met ten minste 3 pCt.;
- 2e. de zorg voor de werkloozen en hun gezinnen (crisisuitgaven) nog meer in overeenstemming te brengen met wat de reactie meent, dat voldoende is;
- 3e. de extra-uitgaven voor onderwijs (boventallige leerkrachten etc.) voortaan niet meer te voteeren;
- 4e. het sociale werk (woningbouw, levensmiddelenvoorziening, enz.) te verminderen of stop te zetten;
- 5e. invloed uit te oefenen teneinde ook in de particuliere nijverheid de loonen te verlagen."

Wij halen uit deze circulaire verder aan:

„Al deze dingen zijn in de spoedvergadering van jl. Zondag, 1 November, uitvoerig besproken. Algemeen waren de aanwezigen (Partijbestuurders, bestuurders van de Vereeniging van Raads- en Statenleden, raadsleden, wethouders, burgemeesters, gedeputeerden, Kamerleden, gewestelijke bestuurders) van meening, dat tegen deze regeeringsplannen door onze Partij, waar noodig, in samenwerking met onze Vakbeweging, het allerkrachtigste verzet moet worden geboden.

Dit verzet zal door het Partijbestuur in overleg met het N.V.V.-bestuur worden georganiseerd.

Maar inmiddels hebben onze sociaaldemocratische raadsfracties en onze partijgenooten-wethouders er voor te waken, dat geen beslissingen worden genomen, die het doel van onze verzet-actie schaden. De regeering zal heel gretig het eene gemeentebestuur tegen het andere uitspelen, als haar daartoe de gelegenheid wordt geboden.

Mocht eenigerlei gemeentebestuur zich door de regeering voorwaarden zien opgelegd, die het uit eigen initiatief niet bereid zou zijn toe te passen en die ingaan tegen de door onze Partij gevolgde gemeentepolitiek, dan mogen deze voorwaarden niet met medewerking van onze partijgenooten (wethouders of raadsfracties) worden aanvaard."

Wil een burgerlijke meerderheid in het college van B. en W. of in den Raad zoodanige voorwaarden wel aanvaarden, dan moeten onze partijgenooten zich hiertegen met het scherpste verzet verweren en tegenstemmen.

Weten onze vertegenwoordigers in de gemeentebesturen in een speciaal geval niet hoever zij maatregelen om hun gemeenten door de financieele crisis heen te helpen, steunen en met hun verantwoordelijkheid dekken kunnen, of bestaat er daaromtrent twijfel, dan moeten zij zich onverwijld richten tot het Partijbestuur.

Het Partijbestuur zal hun dan in overleg met het Hoofdbestuur van de Vereeniging van Raadsleden en Prov. Statenleden van advies dienen.

Natuurlijk kunnen onze vertegenwoordigers in de colleges van B. en W. er wel aan medewerken om aan de regeering alle inlichtingen te verschaffen, die zij vraagt.

Hoe straks onze houding zal moeten zijn, als de regeeringsontwerpen door de Staten-Generaal zullen zijn aangenomen, daarover zal in de Partij opnieuw beraadslaagd worden. Onze raadsfracties zullen ook dan weer uitvoerig ingelicht worden door het Partijbestuur.

Thans komt het er op aan, dat onze beweging een krachtige agitatie voert tegen de wetsontwerpen. Voor wat er inmiddels gebeurt in het nadeel van de arbeiders, mag geen sociaal-democraat mede verantwoordelijk gesteld kunnen worden.

Het Partijbestuur en het Hoofdbestuur van de Vereeniging van Sociaal-Democratische Raads- en Statenleden rekenen op al onze partijgenooten, die de Partij in de gemeentebesturen vertegenwoordigen.

Wij staan op de bres vóór de zelfstandigheid der gemeentebesturen!

Wij voeren den strijd tegen de reactie!

Wij vragen het vertrouwen der arbeidersklasse en rekenen op haar steun!

Laat men daarom in de gemeenteraden voorstellen indienen om tegen de regeeringspraktijken te protesteeren. De Vereeniging van Ned. gemeenten richt zich met een adres over deze aangelegenheden tot de regeering. Kan men in een gemeenteraad gemakkelijker een meerderheid krijgen op een betuiging van adhaesie aan het adres van de Vereeniging van Ned. gemeenten, dan kan daarmede natuurlijk ook worden volstaan."

Naast deze circulaire aan de Raadsfracties zond het Partijbestuur een circulaire aan de Partijafdeelingen, waarin het aandrang op een nauwkeurige verspreiding van het hierboven genoemde manifest, maar waarin het bovendien de verschijning van een extra-propagandakrant aankondigde, inplaats van een Kerstkrant.

Op dat oogenblik had de leiding tot het volk te spreken en deed dit in een krant, getiteld: „S.O.S., Arbeiders weest op Uw hoede."

Deze krant werd verspreid in een oplaag van 1.066.890 exemplaren, over de verschillende federaties als volgt verdeeld:

Friesland	86.000
Groningen	77.825
Drente	23.700
Overijsel	71.000
Gelderland	81.200
Utrecht	55.150
Noord-Holland N.	79.475
Noord-Holland Z.	64.800
Amsterdam	100.000
Rotterdam	120.020
Den Haag	80.020
Zuid-Holland	121.500
Zeeland	30.000
Noord-Brabant	49.200
Limburg	27.000

Het gevolg van de circulaire van 6 November aan de Raadsfracties was, dat naar door ons ontvangen berichten in een groot aantal gemeenteraden een adres ingediend werd ten einde tegen de Regeeringsvoorstellen te protesteeren, of dat adhaesie betuigd werd aan een adres, dat door de Vereniging van Nederlandsche Gemeenten tot de Regeering was gericht. Voorts hebben tal van onze Raadsfracties zich tot het P.B. gericht, teneinde advies te krijgen in moeilijke situaties.

Overall in het land werd dus door middel van onze Raadsfracties in de gemeenteraden de aandacht op onze actie gevestigd.

Aangezien echter naar het oordeel van de leiding van Partij en Vakverbond scherpere actie noodig was, verzond zij den 12den November een circulaire aan de besturen van de plaatselijke raden te Alkmaar, Almelo, Amersfoort, Apeldoorn, Arnhem, Assen, Breda, Delft, Deventer, Dordrecht, Eindhoven, Enschede, Gouda, 's-Gravenhage, Groningen, Haarlem, 's-Hertogenbosch, Heerlen, Hengelo, Hilversum, Helder, Heerenveen, Leeuwarden, Leiden, Maastricht, Meppel, Middelburg, Nijmegen, Rotterdam, Schiedam, Sneek, Tiel, Tilburg, Veendam, Venlo, Vlissingen, Wageningen, Winterswijk, Zaandam, Zutphen en Zwolle, in welke circulaire werd aangespoord tot het beleggen van demonstratieve protestvergaderingen.

Aan het slot dezer circulaire werd er met nadruk op gewezen, dat indien het in deze plaatsen nuttig en mogelijk was na afloop van de bijeenkomsten of voorafgaande daaraan een straatdemonstratie te houden, dit de volle instemming van de besturen van Partij en Vakverbond had.

Op elk dezer vergaderingen trad een spreker op namens Partij en Vakverbond.

Als gevolg van de circulaires van 28 October en die van 12 November werden in de volgende plaatsen openbare protestvergaderingen gehouden:

Bussum, Oisterwijk, Rolde, Joure, Gouderak, Velp, Boxtel, Nederhorst den Berg, Noordbergum, Purmerend, Hillegersberg, Akkrum, Akelsloot, Renkum, Winschoten, Velsen, Arnhem, Apeldoorn, Doesburg, Hoogezaand, Zaandam, De Bilt, Harlingen, Vledder, Diemen, Drachten, Deventer, Sleen, Rotterdam, Amersfoort, Den Bosch, Grootebroek-Lutjebroek, Gouda, Hoorn, Eindhoven, Den Haag, Hardenberg, Delft, Heerde, Bolsward, Veendam, Hoensbroek, Ruinerwold, Amsterdam, Nieuwerkerk a. d. IJssel, Oosterwolde, Foxhol, Heerenveen, Emmen, Nijmegen, Heemstede, Dokkum, Roosendaal, Lonneker IV, Wassenaar, Groningen, Utrecht, Usquert, Hoogeveen, Geldermalsen, Leeuwarden, Zwolle, Boskoop, Leeuwarderadeel, Beverwijk, Hillegom, Ellewoutsdijk, Herwijnen, Haarlem, Middelburg, Westland (4afdeelingen), Krimpen a. d. Lek, IJsselmonde, Werkendam, Franeker, Hoogkerk, Maassluis, Utingeradeel, Ommelandervijk, Terhorne, Nw. Leuzen, Leiden, Tilburg, Annen, Vuren, Schiedam, Hoofddorp, Soest, Leerdam, Maastricht, Dordrecht, Rhenen, Lemmer, Vlissingen, Hilversum, Hengelo, Oude Pekela, Breda, Sneek, Sliedrecht, Stadskanaal, Wageningen, Vriezeveen, Ede en Edam.

In enkele van deze plaatsen werd tweemaal een demonstratieve vergadering gehouden, zoodat in totaal 106 vergaderingen plaats vonden.

In enkele daarvan vonden straatdemonstraties plaats, n.l. in:

Joure, Akkrum, Velsen, Maastricht, Utrecht, Zwolle, Gouda, Leiden,

Delft, Diemen, Heemstede, Utrecht, Zwolle, IJsselmonde, Rotterdam, Gouda, Eindhoven, Delft, Nijmegen, Haarlemmermeer II, Hoofddorp.

In Amersfoort en Bussum zouden straatdemonstraties worden gehouden, welke echter wegens te kleine opkomst moesten worden afgelast.

Wij meenen niet te mogen verhehlen, dat het bezoek aan deze vergaderingen met enkele uitzonderingen, niet bevredigend kan worden genoemd.

Gezien de groote werkloosheid had men mogen verwachten, dat de geheele arbeidersklasse had getrappeld van ongeduld om tegen het optreden der Regeering en haar nalatigheid om in den nood te voorzien, fel te protesteeren.

Naast al het bovengenoemde wendde het bestuur van het N.V.V. zich in een aantal circulaires tot bestuurdersbonden, waarin het over onderdeelen van onze actie ten behoeve van de werkloozen en hen, die aan de werkverschaffingen werken, de noodige instructies gaf.

Daarenboven werden door bestuurders van het N.V.V. met de provinciale instanties onzer beweging allerlei besprekingen gevoerd, om afdelingen en bestuurdersbonden tot de grootste mogelijke activiteit op te wekken.

Ten einde de noodige climax in de agitatie te brengen, overwogen de besturen van Partij en Vakverbond in een bijeenkomst van het Dageelijksch Bestuur van den Algemeenen Raad den 12den Januari 1932, of het houden van groote vergaderingen in de provinciale hoofdsteden met afgevaardigden uit de geheele provincie en gevolgd door straatdemonstraties, gewenscht waren.

Alvorens hiertoe een parool uit te geven, achtte men het nuttig de gewestelijke raden en de plaatselijke raden van Amsterdam, Rotterdam en Den Haag te raadplegen.

Den 24sten Januari kwam de Algemeene Raad met vertegenwoordigers van alle gewestelijke raden bijeen. Met uitzondering van den gewestelijken raad van Noord-Holland en den plaatselijken raad van Amsterdam, stonden alle gewestelijke raden afwijzend tegenover het denkbeeld van de leiding. Alle provinciale vertegenwoordigers konden gegronde motieven aanvoeren, waarom in hun gewest het uitvoering geven aan het voornemen van de leiding geen aanbeveling verdiende.

De gewestelijke raad van Noord-Holland met de federatie Amsterdam kwamen overeen om in Amsterdam een groote demonstratieve vergadering te houden met vertegenwoordigers uit de provincie, welke zou worden gevolgd door een straatdemonstratie te Amsterdam.

Scholing.

Ter bevordering van de ontwikkeling der leden liet het Partijbestuur in het voorjaar van 1931 een brochure, geschreven door pg. Dr. Th. v. d. Waerden over het vraagstuk rationalisatie, gratis aan alle leden uitreiken.

Ter voorlichting en ten behoeve van de propaganda werd een aantal brochures uitgegeven, waarvan men een overzicht aantreft in bijlage L.

Bij het nuchter beschouwen van dit overzicht zal het ieder duidelijk

worden, dat de verkoop van brochures door onze Partijafdeelingen nog zeer veel te wenschen overlaat.

Wij beseffen ten volle, dat ten gevolge van de uitbreiding der Arbeiderspers duizenden in den lande dagelijks ons socialistisch woord vernemen. Dat neemt echter niet weg, dat naar ons oordeel van de partijgenooten zelf mag worden verwacht, dat zij meer belangstelling toonen voor de verschillende problemen, die in de brochures zijn behandeld. In deze geschriften toch zijn de deskundigen onzer Partij in de gelegenheid dieper op de problemen in te gaan dan in de dagbladartikelen kan geschieden.

Wij kunnen dan ook niet nalaten in dit verslag opnieuw ernstig onder de aandacht van onze partijgenooten te brengen, dat het naar onze meening dringend noodzakelijk is, dat meer dan in de afgelopen jaren voor de colportage van de door het Partijbestuur uitgegeven brochures moet worden gedaan.

Congres 1931.

Het jaarlijksch Congres vond plaats op Zaterdag, Zondag en Maandag, 4, 5 en 6 April 1931 in „Muis Sacrum” te Arnhem.

Ingevolge artikel 29 der Statuten riep het Partijbestuur den avond van den 3den April 1931 de Congres-commissie bijeen, die aan het Congres voorstelden, welke punten der agenda naar hare meening naar den Partijraad behooren te worden verwezen.

De commissie was samengesteld uit de volgende afgevaardigden: Groningen: R. A. Overdiep; Amsterdam VI: J. van Blitz; Nijmegen: Peeters; Zwolle: A. Hamelink; Utrecht II: Manneke; Delft: M. G. Warffemius; Coevorden: A. ter Beek; Weesp: P. van Soeren Jr.; Brunssum: J. Elmendorp; Hoorn: M. van Veen; Tilburg: J. A. Oostrijck; Rotterdam VI: P. Goettsch; Den Haag I: V. Rima; Goes: P. Crucq; Leeuwarden: H. Hunt.

De commissie wees als rapporteur uit haar midden aan: pg. M. G. Warffemius.

Zij stelde voor de volgende punten van den Beschrijvingsbrief door den Partijraad te doen afwikkelen: 104, 111, 112, 142, 143, 145 t/m 149, 155, 156, 160, 163 t/m 168, 180 t/m 183.

Vertegenwoordigd waren op het Congres:

	Aantal afdeel.	Afd. op 't congres	Totaal ledental 31-3-'31	Aantal leden vertegenwoordigd op het congres
Friesland	104	50	6829	5551
Groningen	80	25	5553	3391
Drente	53	20	2197	1494
Overijssel	47	20	5291	4368
Gelderland	70	37	5485	4540
Utrecht	25	15	3627	3327
N. Holland N.	66	38	5747	4989
N. Holland Z.	32	21	4207	3815
Amsterdam	11	11	12051	12051
Rotterdam	9	9	5915	5915

	Aantal afdeel.	Afd. op 't congres	Totaal ledental 31-3-'31	Aantal leden vertegenwoordigd op het congres
Den Haag	8	8	5357	5357
Z. Holland	93	40	7598	6000
Zeeland	37	8	1914	1044
N. Brabant	26	11	1364	1081
Limburg	22	9	1326	968
Totaal	683	322	74461	63891

Ondanks dat er slechts 322 afdeelingen op het Congres aanwezig waren, was toch ruim 85 pCt. van het ledental der Partij vertegenwoordigd.

Kortheidshalve meenen wij voor de discussies en de besluiten van dit Congres te mogen verwijzen naar het Congresverslag van 1931.

Oppositie „Socialist”-groep.

Nadat door het Congres de resolutie van het Partijbestuur in zake het optreden der „Socialist”-groep was aangenomen, waarbij het Partijbestuur was opgedragen nauwgezet voor de handhaving van de in Nijmegen in 1929 aangenomen resolutie zorg te dragen en bij overtreding daarvan onmiddellijk de maatregelen te nemen, die in het belang van de eenheid en de strijdkracht der Partij noodig waren, besprak het Partijbestuur in zijn eerstvolgende vergadering de maatregelen, die voor het behouden van de eenheid dienden te worden getroffen.

Op de vergadering van den Partijraad in Mei werd aangekondigd, dat het Partijbestuur het voornemen had een discussie-weekblad uit te geven, waarin elke strooming in onze beweging volledig vrijheid krijgen zou zich te uiten.

Het Partijbestuur trad in overleg met de Orgaan-commissie van „De Socialist”, ten einde met de oppositie-groep te komen tot een regeling, waarbij „De Socialist” zou worden opgeheven en de linkervleugel in onze Partij gelegenheid zou krijgen om voor haar denkbeelden binnen het raam der Partij en zonder daarvoor een eigen organisatie in stand te houden, te kunnen propageeren.

Na een viertal besprekingen werd de volgende overeenkomst gemaakt, die in „Het Volk” van 21 Aug. 1931 werd gepubliceerd. Deze overeenkomst luidde:

Reeds op het Groningsch Congres van 1930 is door den voorzitter der Partij aangekondigd, dat bij de wijzigingen, welke onze dagbladers de laatste jaren heeft ondergaan, het noodzakelijk zou zijn binnen niet te langen tijd over te gaan tot de oprichting van een weekblad, waarin gelegenheid zal worden geboden alle meeningen en opvattingen aangaande sociaal-democratische politiek en tactiek te verdedigen. Deze aankondiging werd op het Arnheemsche Congres van 1931 namens het Partijbestuur herhaald door de mededeeling, dat een discussie-orgaan zal worden opgericht, waarin naast de uiteenzetting van bovengenoemde meeningen, de Marxistische theorie nader zal kunnen worden besproken op de wijze als dit in 1928 door de Orgaan-commissie van „De Socialist” werd gevraagd en door het Partijbestuur is toegestaan.

De Partij wil aan de vrije meenings-uiting alle ruimte geven en het recht niet aantasten van partijgenooten om in een eigen orgaan hun theoretische inzichten

en van de meerderheid afwijkende opvattingen te verdedigen, maar het Partijbestuur acht het, ook om dreigende verwijdering tusschen partijgenooten te voorkomen en gevaaren voor de eenheid en geslotenheid van de Partij te keeren, wenschelijk voor dit alles een partij-weekblad te stichten.

Ter uitvoering van zijn voornemen heeft het Partijbestuur de Orgaancommissie van „De Socialist” uitgenoodigd tot overleg, hetwelk heeft plaats gevonden in besprekingen op 18 Mei, 15 Juni, 2 Juli en 7 Juli.

Van de zijde van het Partijbestuur waren aanwezig: J. F. Ankersmit, E. Boekman, J. Oudegeest, F. M. Wibaut, C. Woudenberg; voor „De Socialist”: E. Fimmen, J. de Kadt, J. Nunes Vaz, J. H. Oldenbroek en P. J. Schmidt.

Als resultaat der besprekingen, welke van vriendschappelijken aard geweest zijn, kunnen de volgende, eenstemmig genomen, besluiten worden gepubliceerd.

Op den 1en October a.s. zal verschijnen het eerste nummer van een weekblad, genaamd „De Sociaal-Democraat”, een uitgave van de Partij, bestemd te zijn een orgaan, waarin op uitvoeriger wijze dan in de dagbladpers onzer beweging mogelijk is, alle vraagstukken van sociaal-democratisch beginsel en van nationale of internationale sociaal-democratische politiek en tactiek kunnen worden behandeld en waarin over al deze vraagstukken van gedachten kan worden gewisseld.

Het blad zal aanvankelijk een omvang hebben van 12 pagina's. Voor het tijdig plaatsen van belangrijke copie zal dit aantal zoo noodig tijdelijk worden vermeerderd. Blijkt na eenigen tijd, dat de geregelde aandrang van copie uitbreiding wenschelijk en in verband met den aanwas van het aantal abonné's mogelijk maakt, dan zal het worden uitgebreid tot 16 pagina's.

De abonnementsprijs zal bedragen f 1.— per kwartaal plus inningskosten. Waar noodig, zal betaling per week worden toegelaten.

De redactie zal worden gevoerd door een hoofdredacteur, bijgestaan door een commissie van redactie. Beide worden jaarlijks benoemd door het Congres der Partij. Het Partijbestuur zal aan het Congres voor deze benoemingen een voordracht aanbieden, die rekening houdt met de stroomingen, die in de Partij leven.

De administratie en exploitatie zal gevoerd worden door het Partijsecretariaat. De propaganda zal worden gevoerd door een commissie, jaarlijks te benoemen door het Partijbestuur.

Voor den termijn van 1 October tot het volgend Congres zijn benoemd: Als hoofdredacteur pg E. Boekman.

Als leden der commissie van redactie de partijgenooten W. Banning, J. de Kadt, J. Oudegeest en P. J. Schmidt.

Als leden der propaganda-commissie de partijgenooten L. A. Ankum, J. H. Oldenbroek en C. Woudenberg.

De hoofdredacteur zal leiding geven aan het blad, met dien verstande, dat zijn eigen opvattingen aangaande bepaalde vraagstukken geen aanleiding mogen geven tot weigering of verandering van den inhoud van bepaalde artikelen. Hij kan zijn opvatting tot uiting brengen door artikelen of polemieken van hemzelf of een zijner medewerkers. Het blad zal zijn een vrije tribune voor alle opvattingen aangaande de belangen van de Partij of van haar politiek.

In wekelijksche besprekingen met de commissie van redactie zal te dezer zake naar de grootste objectiviteit worden gestreefd.

Tot weigering van een artikel wordt door den hoofdredacteur niet besloten, dan in overleg met de commissie van redactie.

Het Partijbestuur waarborgt, dat het orgaan op de basis van de hieraan voorafgaande bepalingen gedurende drie jaren zal bestaan. Daarna zal worden nagegaan, of in verband met eventueel gewijzigde omstandigheden belangrijke veranderingen in het bestaan en in de wijze van uitgifte van het blad zullen worden aangebracht.

Het weekblad „De Socialist” zal uiterlijk den 1sten October opgeheven worden.

De abonnees van „De Socialist” worden tijdig in kennis gesteld van het verschijnen van „De Sociaal-Democraat”. Tenzij van weigering blijkt gegeven wordt, zullen zij geacht worden abonné op het laatstgenoemde blad te zijn.

Onmiddellijk na de publicatie van dit communiqué zal de propaganda-commissie de voorbereidende maatregelen nemen, teneinde aan het nieuwe blad een zoo groot mogelijk aantal abonnees toe te voeren.

1 October verscheen het eerste nummer van „De Sociaal-Democraat”. Gedurende enkele maanden bestonden er tusschen den hoofdredacteur

en redactie-commissie geen meningsverschillen omtrent de te plaatsen artikelen, tot dat het textiel-conflict uitbrak.

Onmiddellijk bij den aanvang van dit conflict ontving de hoofdredacteur een artikel van den toenmaals nog linkschen partijgenoot S. Neter, die zooals later bleek tevens verslaggever voor „De Tribune” was, waarin scherpe critiek op de leiding van den Textielarbeidersbond en de moderne Vakbeweging werd geuit.

De hoofdredacteur meende tot plaatsing hiervan op dat oogenblik niet te moeten overgaan. Teneinde zich ervan te vergewissen of het Partijbestuur dit standpunt deelde, stelde hij in de vergadering van het Partijbestuur van Zaterdag 5 December 1931 de vraag aan de orde of naar het oordeel van het Partijbestuur tijdens de textielstaking in „De Sociaal-Democraat” artikelen mochten worden opgenomen, waarin de leiding van deze staking werd aangevallen en gecritiseerd.

In dezelfde vergadering van het Partijbestuur kwam aan de orde een aantal door Partijafdeelingen ingediende moties, welke kennelijk op het bestaan van een georganiseerde oppositie in de Partij wezen, welke gevormd werd door een aantal van de z.g. linkervleugelaanhangers.

Verder kwam in deze vergadering ter tafel een voorstel van het lid van het Partijbestuur, p.g. P. J. Schmidt, om afkeuring uit te spreken over de leden van den V.A.R.A.-Omroepraad, die bezwaar hadden gemaakt tegen eenige zinsneden uit een rede, welke door p.g. Schmidt op verzoek van het bestuur der V.A.R.A. op Zaterdag 28 November voor de V.A.R.A.-microfoon zou worden uitgesproken.

Naast dit voorstel van afkeuring was er een voorstel van Schmidt tegen het zitting nemen in het Nationaal Crisis-Comité.

Het Partijbestuur, dat over de vraag, of partijgenooten in het Nationaal-Crisis-Comité zouden zitting nemen den 14den November beraadslaagde, in welke vergadering de partijgenooten Schmidt en Wibaut niet aanwezig waren, kwam tot de conclusie, dat het gewenscht was, dat dit door onze partijgenooten, indien zij daartoe zouden worden uitgenoodigd, wel zou geschieden, nu het blijkbaar de bedoeling der Regeering was dit comité mede als een verlengstuk van de steunregeling aan de georganiseerde werkloozen te beschouwen en speciaal daarvoor regeeringsgeld ter beschikking te stellen.

Overeengekomen werd, dat nader overleg met het N.V.V. zou worden gepleegd en dat, indien aan de voorwaarden, welke inmiddels door het N.V.V. ten opzichte van het Nationaal-Crisis-Comité waren gesteld, zou worden voldaan, gezamenlijk zitting zou worden genomen.

Naar aanleiding van de bespreking van de hierboven genoemde onderwerpen besloot het Partijbestuur tot het opnemen van de volgende passage in het communiqué van de vergadering van het Partijbestuur van Zaterdag 5 December:

„Het P.B. acht het begrijpelijk, dat ten gevolge van toevallige besprekingen onder partijgenooten wel eens gezamenlijk voorstellen van gelijke strekking in verschillende afdeelingen worden ingediend, maar het acht het ontoelaatbaar — wijl voor de partij-discipline schadelijk en voor de partij-eenheid gevaarlijk — dat een groep partijgenooten regelmatig bijeenkomt, om, als georganiseerde oppositie in de partij, afspraken te maken en tegenleiding te geven. Dat dit laatste onmiskenbaar het geval is, valt uit, in verschillende plaatsen, in meerdere afdeelingen, ingediende moties en bij het Partijbestuur ingekomen mededeelingen, af te leiden. Het P.B. verklaart dit

optreden als ongeoorloofd en zal over de maatregelen, die dienen te worden genomen om de partij tegen de uit dit desorganiseerend optreden ontstaande gevaren te beschermen, met de betrokken afdelingen in overleg treden.

Ten aanzien van de in het textielconflict door de bevoegde besturen gegeven leiding sprak het P.B. uit, dat eventuele critiek op deze leiding thans vanuit de Partij niet dient te worden geoefend en dat daarover thans ook in „De Sociaal-Democraat” niet behoort te worden geschreven.

De motie van afkeuring tegen de leden van den V.A.R.A.-omroepraad werd door het P.B. met op twee na algemeene stemmen verworpen, op grond van de overweging, dat de omroepraad slechts heeft gedaan wat zijn taak was, n.l. te verhinderen, dat voor den V.A.R.A.-microfoon, in zake beginsel- en tactiekvragen, meeningen worden gepropageerd, die niet als de meeningen van onze sociaal-democratische arbeidersbeweging gelden. Met censuur in dezen zin, dat afwijkende meeningen in de partij niet tot uiting zouden mogen komen, heeft dit niets te maken.”

Na deze bespreking in het Partijbestuur deelde p.g. P. J. Schmidt mede, dat hij als lid van het Partijbestuur bedankte.

In de daarop volgende vergadering van de redactie-commissie van „De Sociaaldemocraat” van 7 December 1931, waar p.g. Schmidt niet aanwezig was, deelde p.g. De Kadt mede, dat hij en p.g. Schmidt zich met het standpunt van den hoofdredacteur en van het Partijbestuur niet konden vereenigen en dat zij van meening waren wel over het textielconflict te moeten schrijven. Een artikel van p.g. Schmidt, den hoofdredacteur over de textielstaking aangeboden, werd door dezen geweigerd; hierna kwam den 14den December de volgende brief van de partijgenooten Schmidt, De Kadt en Oldenbroek bij het P.B. in:

„Wij voelen ons genoodzaakt U de volgende verklaring toe te zenden:

Het partijbestuur heeft in zijn vergadering van 5 December j.l. het besluit genomen, dat gedurende het textielconflict geen critische beschouwingen betreffende deze, voor de geheele Nederlandsche arbeidersklasse uiterst belangrijke kwestie in de partijorganen mogen worden gepubliceerd.

De redactie van „De Sociaal-Democraat”, die reeds eenige bijdragen van dien aard geweigerd had, besloot in de vergadering van 7 December j.l. een artikel van Schmidt, waarin het standpunt van den linkervleugel over en naar aanleiding van het conflict werd weergegeven, *niet te plaatsen*.

Daarmee is dus de belofte van het Partijbestuur, dat artikelen voor „De Sociaal-Democraat” *niet wegens hun inhoud geweigerd mogen worden, bij de eerste de beste gelegenheid, dat het er voor den linkervleugel om ging in een actueele en beslissende kwestie haar afwijkend standpunt aan de partij kenbaar te maken*, door P.B. en Redactie Sociaal-Democraat op zij geschoven.

Dit verbreken van de belofte, *die de kern van onze overeenkomst met het P.B. vormde*, en die ons *het vrije woord in het partijorgaan waarborgde*, maakt het ons onmogelijk, „De Sociaal-Democraat” verder te beschouwen als een orgaan, waarin de linkervleugel te allen tijde aan het woord kan komen.

Herhaling van het gebeurde is in dezen tijd van scherpe conflicten natuurlijk onvermijdelijk.

En wij zouden dan steeds moeten afwachten, of de Partijleiding en de redactie van „De Sociaal-Democraat” zoo welwillend zijn om ons toe te staan onze opvattingen te publiceren.

Dit geval staat trouwens niet op zichzelf. Wij kunnen van deze leiding ook geen verandering van standpunt verwachten, gezien de houding der meerderheid van het P.B. tegenover het Juliana-comité en ten opzichte van de censuur, uitgeoefend op P. J. Schmidt's radio-rede.

Het is ons onmogelijk, onder die omstandigheden nog langer in „De Sociaal-Democraat” een vrije tribune te zien, die ons in staat stelt de opvattingen van den linkervleugel te verkondigen.

Een partij-weekblad *met censuur* wenschen wij niet te aanvaarden. De verantwoordelijkheid voor die censuur laten wij aan de Partijleiding over. *Wij kunnen „De Sociaal-Democraat” niet langer beschouwen als een blad, waarvoor de linkervleugel de verantwoordelijkheid kan dragen.*

Nu de partijleiding de overeenkomst met den linkervleugel geschonden heeft, willen wij niet langer deel uitmaken van redactie en propagandacommissie van „De Sociaal-Democraat”.

Wij treden dus uit de „commissie van redactie” en de propagandacommissie van „De Sociaal-Democraat” en wij zullen iedere medewerking aan dit blad staken.

En wij zullen nagaan op welke wijze de linkervleugel verder hare inzichten onbellemmerd zal kunnen propageeren.

Met partijgroeten,

(w.g.) J. DE KADT.

(w.g.) J. H. OLDENBROEK.

(w.g.) P. J. SCHMIDT.

In de vergadering van het Partijbestuur van 12 December werd besproken een motie van de afdeling Enschedé — welke nadien door eenige andere werd gevolgd — waarin naar aanleiding van het bedanken van p.g. P. J. Schmidt als lid van het Partijbestuur, werd geëischt, dat het Partijbestuur zoo spoedig mogelijk een buitengewoon congres zou beleggen.

Het Partijbestuur besloot hieraan geen gevolg te geven. De voorbereidingen voor het gewone jaarlijksche congres waren reeds aangevangen en tot het beleggen van een buitengewoon congres bestond naar het oordeel van het Partijbestuur geen reden.

In deze zelfde vergadering hield het Partijbestuur zich bezig met de inwendige partijverhoudingen en besloot tot het publiceeren van een verklaring aan de leden van de Partij, welke in de bladen van de Arbeiderspers van 15 December is opgenomen en welke wij hieronder laten volgen:

Aan de leden van de Partij!

Partijgenooten,

In alle crisistijden, dus ook in dezen, is er groote verwarring der geesten. Het hachelijke van den toestand en de onwil van regeering en volksvertegenwoordiging om afdoende hulp te bieden in den nood, richten sommiger blik op de middelen, die, oppervlakkig gezien, tot verbetering zouden kunnen leiden. Ook middelen, welke, zooals de ervaring geleerd heeft, en de juiste kennis onzer kracht aanwijst, niet kunnen bijdragen tot versterking onzer positie en dus ook niet tot verlichting van het zware bestaan der werklooze arbeiders.

Het Partijbestuur acht het noodig hierover een enkel woord te zeggen.

Een crisisgeest heerscht onder de bourgeoisie en voert Regeering en andere Overheden, het parlement en de andere vertegenwoordigende lichamen tot maatregelen, welke den nood niet voldoende lenigen, of, in zooverre het t belemmeren van werkgelegenheid betreft, de crisis nog verscherpen.

Maar deze crisisgeest heerscht ook onder een deel van onze leden. En, zooals begrijpelijk is, meent men met andere middelen, dan tot dusverre aangewend, beter te kunnen slagen.

En zelfs is er een, zij het ook klein gedeelte onzer leden, hetwelk de meening schijnt toegedaan, dat het kapitalisme op dit oogenblik zoodanig in verval is, dat het slechts een klein stootje noodig heeft, om geheel in elkaar te zinken.

Dit is naar onze meening een groote vergissing.

Wel staat ook voor ons vast, dat de onhoudbaarheid van het kapitalisme in deze crisis scherper aan den dag treedt dan ooit het geval is geweest. De overtuiging, dat de menschheid moet overgaan tot ordening van de voortbrenging, die dan zal gericht zijn niet op winst van ondernemers, maar op bevrediging van de behoeften der menschheid, verbreidt zich sterk en snel ver buiten onze rijen. Dit moet ons een aanwijzing zijn met alle middelen, die ons ten dienste staan, dezen ommekeer te bevorderen. Doch wij weten, dat hij niet plotseling kan tot stand komen, hij moet worden voorbereid en opgebouwd. Daarnaast moet staan het nemen van maatregelen, die rechtstreeks en terstond dienstig zijn, als voorziening in de crisis-gevolgen van het oogenblik.

* * *

De verschijnselen in binnen- en buitenland leeren ons, dat wij, *zoals steeds in crisistijden*, in een positie zijn, waarin wij met alle mogelijke kracht tegen de verwoede aanvallen der vereenigde internationale kapitalisten zullen moeten verdedigen, wat wij tot dusverre bereikt hebben.

De aanvallen op de loonen der arbeiders, de salarissen der ambtenaren, op het levenspeil der massa, hebben plaats in alle landen van West-Europa. De aanvallen op de werkloosheidsverzekering en het verzet tegen goede werkloozenzorg, ziet men evengoed in Engeland en Duitschland, als in ons land. Deze zorg werkt immers de scherpe loondaling tegen, die reeds sinds maanden en maanden door de werkgeversorganen van deze landen wordt geëischt. Daarentegen geeft de ondernemersklasse zelf geen blijk zich noemenswaardige offers te willen getroosten, of tot een ander productie- en distributie-systeem te willen medewerken.

Eveneens wordt van ondernemerszijde de afbraak der sociale wetgeving in deze landen gepropageerd. Dit alles wijst *niet* op een verzwakking van het kapitalisme; integendeel kan de vraag gesteld worden, of niet een aantal regeringen zoodanig onder de macht zit van de ondernemersklasse, dat zij deze aanvallen op de democratische instellingen en op de arbeidersbeweging moet steunen. Men lette hiertoe slechts op de overheidsmaatregelen in Frankrijk, Engeland, Duitschland, België en ons land.

De meerderheid der arbeiders daarentegen verdraagt dit alles, zooals in ons land duidelijk blijkt uit de houding der r.-k. en christelijke arbeiders.

Dit is mede een der redenen, waarom wij genoodzaakt waren in het crisiscomité zitting te nemen; hadden wij dit niet gedaan, dan zouden de belangen onzer werklozen daar niet de aangewezen verdedigers gevonden hebben.

De ondernemers en de kapitalistische regeringen willen van deze crisis gebruik maken om terug te nemen van de arbeidersklasse, wat zij haar in den oorlogstijd en de eerste jaren daarna hebben moeten toegeven. Dit wijst er geenszins op, dat zij zich politiek zwak gevoelen, al weten zij geen middelen om uit de crisis te komen.

De mogelijkheid is niet uitgesloten, dat bij langen duur der crisis, of bij te fel en te onbeschaamd toegrijpen der heerschende klasse, deze toestand verandert en wij de aanvallende positie krachtig kunnen hernemen.

Al houdt het P.B. rekening met deze mogelijkheid — het meent, dat zij ons optreden op dit oogenblik niet mag bepalen.

Vandaar, dat het P.B. allen waarschuwt, tegen de dwaling, dat 't thans betrekkelijk gemakkelijk zou zijn den „greep naar de macht” te doen, zooals sommigen beweren.

Zij, die daarvoor een eigen politiek voeren en zich niet ontzien om de eenheid der partij in gevaar te brengen door het propageeren van onberaden middelen of het stellen van moties, welker uitvoering onze gevechtspositie aanmerkelijk zou verzwakken, dienen door de partijgenooten niet te worden gevolgd.

Deze verwarring, in onze rijen gezaaid, wordt nog vergroot, doordat van sommige burgerlijke zijden de „Godsvrede” wordt gepropageerd en getracht wordt onze partij medeverantwoordelijkheid te doen dragen voor het beleid, dat thans tegen ons gevoerd wordt.

Er is onder de leiding, noch van S.D.A.P., noch van N.V.V., iemand, die dezen kant uit wil. Integendeel is er wel geen land, waar zoo voortdurend en zoo scherp front gemaakt wordt door de leiding tegen de aanvallen, die op ons gericht worden.

* * *

Juist, omdat wij den toestand zoo scherp zien en dagelijks blijven waarnemen, hebben wij zoo herhaaldelijk en met aandrang onze instanties aangespoord zoo actief mogelijk op te treden in dezen strijd.

Na den inzet van het Rotterdamsch congres op 3 October en de interpellatie Van den Tempel, hebben wij begin October een uitvoerige circulaire aan de sociaal-democratische raadsfracties gezonden. Hierin vestigden wij de aandacht er op, dat de gemeentebesturen een stevigen steun aan de ingezette actie konden geven. Het initiatief daartoe moest van onze raadsfracties uitgaan, door zoo spoedig mogelijk in de raden dier gemeenten, welke ten gevolge van de werkloosheid financieel in moeilijkheden zaten, of dreigden te komen, voorstellen in te dienen, om hierover te adresseeren aan de regering.

Twee dagen nadat het wetsontwerp was gepubliceerd, waarbij een aanslag op de autonomie der gemeenten was aangekondigd, n.l. op den 1sten November, had het P.B. den Partijraad en leden van Gedeputeerde Staten, deputaties van de raadsfracties der belangrijkste steden reeds bijeen, om onze houding te bepalen.

Den 5en November zonden wij een uitvoerige circulaire naar alle partijafdeelingen, waarin wij mededeelden, dat naast het manifest, dat door den Algemeenen Raad ter beschikking werd gesteld, onzerzijds een propagandablads in 14 millioen exemplaren zou worden verspreid, ten einde de bevolking in te lichten.

Den 6en November werd een nieuwe circulaire aan de raadsfracties gezonden, in welke een overzicht van de Zondag 1 November j.l. gehouden besprekingen werd gegeven en waarin bovendien de noodige richtlijnen voor de door onze fracties aan te nemen houding ten opzichte van de wetsontwerpen in zake de voorziening der kasbehoeften en betreffende de vermindering van de uitkeering uit de gemeentefondsbelasting met 3 pct., werden aangegeven.

In bedoelde circulaire werden de raadsfracties opnieuw opgewekt, door middel van de gemeenteraden, tegen de regeeringspraktijken te protesteeren.

Zulks door middel van een eigen adres, of door adhaesie te betuigen aan het adres, dat door de Vereeniging van Nederlandsche Gemeenten over deze aangelegenheid tot de regeering was gezonden.

Bovendien verzonden Partij en Vakverbond tezamen den 28sten October een uitvoerige circulaire aan de partij-afdeelingen, gewestelijke federaties, bestuurdersbonden, plaatselijke raden, etc., waarin tot activiteit ook naar buiten werd opgewekt.

Naar aanleiding van deze maatregelen besloot het D.B. van den Algemeenen Raad, na het verzenden van zijn circulaire van den 6en November, opnieuw tot voortgezette actie. Den 12den November werden 40 à 45 groote plaatsen opgewekt ten spoedigste binnen enkele weken een groote openbare protestvergadering, zoo mogelijk met straatdemonstratie, te beleggen. Op deze bijeenkomsten zou namens het Partijbestuur en namens het bestuur van het N.V.V. een spreker optreden.

* * *

Het is nu de vraag: hebben onze plaatselijke besturen, raads- en statenfracties, deze aansporingen opgevolgd? Zijn zij actief geweest? Hebben zij alle actie gevoerd, zoowel parlementaire, als buiten-parlementaire, die wij van hen verlangd hebben? En zoo niet, hebben dan de leden hun besturen genoegzaam aangespoord om meer actief te zijn?

Voor zooverre wij bericht gekregen hebben, zijn in een dertigtal der veertig hierboven aangegeven plaatsen protestvergaderingen gehouden en hier en daar een straatdemonstratie. Maar van de overige toegepaste middelen hebben wij een overzicht, dat aan de activiteit van een aantal plaatselijke besturen doet twijfelen.

Mannen en voruwen, dat gaat zoo niet! Indien de activiteit der hoofdleiding niet gedragen wordt door het kader, door de leden, verliezen wij terrein en wordt de macht van onze tegenstanders grooter, in plaats van kleiner. Naar mate de nood grooter wordt, moeten onze protestbeweging en demonstraties tegen de regeering krachtiger worden.

Doch voor dit alles is activiteit en nogmaals activiteit van plaatselijke besturen en van leden noodzakelijk.

Men zette alle fantasieën, maar ook alle laksheid op zij en richte zich op daden, zooals het P.B. tot dusverre heeft gedaan

Het Partijbestuur:

J. OUDEGEEST, Voorzitter.

C. WOUTENBERG, Secretaris.

In de vergadering van 2 Januari 1932 werden opnieuw uitvoerige discussies gevoerd over het optreden van den linkervleugel in de Partij, die tot het uitgeven van een nieuw oppositie-orgaan „De Fakkel” was overgegaan.

Daar een afgescheiden groep van den linkervleugel was voortgegaan met het uitgeven van „De Socialist”, tot welks opheffing besloten was, werd door het Partijbestuur in een communiqué van zijn vergadering van 2 Januari het volgende gepubliceerd:

„Het optreden van den z.g. linkervleugel, als volledige organisatie, die tegenleiding geeft in de Partij, bedreigt thans ernstig de Partijeenheid. De langdurig volgehouden pogingen van het Partijbestuur, om, door groote tegemoetkomendheid

aan „den linkervleugel” de verschillende stroomingen in de Partij bijeen te houden, moeten, na het uittreden van p.g. Schmidt uit het Partijbestuur en van de partijgenooten Schmidt en De Kadt uit de commissie van redactie van „De Sociaal-Democraat” klaarblijkelijk als mislukt worden beschouwd

Het Partijbestuur is niettemin van oordeel, dat, ondanks het bedanken van de partijgenooten Schmidt en De Kadt als leden van de redactie-commissie van „De Sociaal-Democraat”, het karakter van dit weekblad als algemeen discussie- en voorlichtingsorgaan der Partij, gehandhaafd blijft. Het Partijbestuur besloot de bestaande vacatures in de redactie-commissie van het blad niet aan te vullen, doch het Congres in de gelegenheid te stellen in deze vacatures twee partijgenooten te benoemen, welke geacht kunnen worden de vertegenwoordigers van afwijkende meeningen in de Partij te zijn.

Het Partijbestuur verklaart alle uitingvormen van tegenleiding gevende organisaties in de Partij — als bijeenkomsten van een georganiseerde oppositie en het uitgeven van bladen als „De Socialist” en „De Fakkel” — ontoelaatbaar.”

Zaterdag 9 Januari stelde het Partijbestuur een resolutie vast, welke in de bladen van de Arbeiderspers van 11 Januari i.l. opgenomen is en die, voorzien van een uitvoerige toelichting, in een brochure van 16 pagina's aan alle leden van de Partij is uitgereikt.

Jong-Socialisten.

In het najaar van 1930 ontving het Partijbestuur van de federatie Arnhem een brief, waaruit bleek dat zich daar ter plaatse had gevormd een club van Jong-Socialisten, die zelfstandige vergaderingen hielden, met de groep Jong-Liberalen debatvergaderingen organiseerden, etc. en in welken brief verzocht werd te willen mededeelen of dit geoorloofd was.

Naar aanleiding hiervan besloot het Partijbestuur het federatiebestuur enkele vragen te stellen. Deze kwamen op het volgende neer:

1. Is de georganiseerde groep partijgenooten ten uwent, zich noemende „Jong-Socialisten” een zelfstandige organisatie met een eigen gekozen bestuur?
2. Zoo ja, heft zij ten behoeve van haar werk afzonderlijke contributie?
3. Worden door haar afzonderlijke vraagstukken van tactische of politieke aard, de Partijraken, besproken?
4. Treedt deze groep in de afdelingen van de Partij of in de federatie gesloten op?

Na verloop van eenigen tijd werden de bovenstaande vragen, met uitzondering van de vierde, door het federatiebestuur bevestigend beantwoord.

Het federatiebestuur van Arnhem had inmiddels besprekingen gevoerd met de groep „Jong-Socialisten”, waarna deze groep haar standpunt vaststelde en in een motie aan het federatiebestuur gericht, kenbaar maakte.

Deze motie luidde als volgt:

„De groep Jong-Socialisten, in vergadering bijeen op 14 December 1930, gehoord hebbende het verslag van de tusschen het federatiebestuur en een aantal leden van de groep gevoerde besprekingen, keurt het bij deze gelegenheid door p.g. W. H. Kruiderink Jr. ontwikkelde Jong-Soc. standpunt goed, bevestigt met nadruk, dat van de op de congressen der S.D.A.P. genomen besluiten niet zal worden afgeweken;

behoudt zich het recht voor, waar de culturele taak der soc. beweging niet

omschreven is, te dien opzichte een volstrekt eigen standpunt in te nemen en zoo noodig te propageeren overal en met alle haar ten dienste staande middelen; is bereid, indien de door ons gewenschte politieke zelfopvoeding een georganiseerd optreden in het openbaar noodig maakt, alsmede bij eventuele schriftelijken arbeid, de politieke en economische taak der beweging betreffende, vooraf met het federatiebestuur der S.D.A.P., afd. Arnhem overleg te plegen,

constateert, dat deze toezegging bedoelt te zijn een nadere bepaling en bevestiging van het bij de oprichting der groep in „De Gemeenschap” gepubliceerde communiqué omtrent de taak van de groep Jong-Socialisten.

Verzoekt het federatiebestuur na kennisname van deze motie bij de redactie van „De Gemeenschap” aan te dringen op een meer kameraadschappelijke houding t.o. v.d. door de groep in te zenden mededeelingen,

blijft op de basis van deze motie tot verdere besprekingen en onderhandelingen bereid en besluit tot opzending van de motie aan het bestuur v. d. sted. fed. der S.D.A.P. Arnhem.”

Het Partijbestuur besloot hierna het federatiebestuur van Arnhem mede te deelen, dat er z.i. geen aanleiding was tegen deze groep Jong-Socialisten corrigeerend of met organisatorische maatregelen op te treden, omdat zij niet zelfstandig naar buiten optraden, zonder overleg met het federatiebestuur te Arnhem.

Eenige maanden nadien werd een soortgelijke groep van jongeren in Den Haag gevormd, welke wekelijksche besprekingen houdt en in wier bestuur een lid van het bestuur van de federatie Den Haag zitting heeft.

Ook tegen het vormen van deze groep meende het Partijbestuur geen bezwaar te moeten maken.

Gedateerd den 28sten September 1931 kwam de volgende brief bij het Partijbestuur in:

„Eenige jongere partijgenooten hebben het initiatief genomen hier te lande tot het oprichten van een Jong-Socialistische beweging te geraken.

Wij meenen u hierover nader te moeten inlichten. Natuurlijk weten we nog niet of onze plannen voldoende aanhang zullen krijgen om ze uit te voeren, en moeten we eerst onderzoeken of een eventuele Jong-Socialistische beweging eenige levensvatbaarheid zou bezitten.

Hiertoe hebben wij een nummer van een krant uitgegeven, de „Jong-Socialist”, waarvan we U hierbij een exemplaar doen toekomen, om eens te polsen in het land of we weerklank vinden. Voor deze krant zijn we vanzelfsprekend uitsluitend persoonlijk verantwoordelijk.

Vervolgens ligt het in onze bedoeling om op 24 en 25 October a.s. een conferentie bijeen te roepen van jonge partijgenooten, om eens te bespreken of er in ons land behoefte bestaat aan een Jong-Socialistische beweging, en waar voorts, indien dit bevestigend wordt beantwoord, de voornaamste beginselen zullen worden vastgesteld.

Voorloopig tasten we zelt nog in het duister aangaande de resultaten, die deze conferentie op zal leveren.

Zoodra we hierover iets meer kunnen mededeelen, zullen we u natuurlijk onmiddellijk volledig op de hoogte stellen.

Met partijgroeten,

namens de initiatiefnemers,

(w.g.) STIEN DE ZEEUW.”

In de vergadering van het Partijbestuur van 17 October kwam deze brief ter tafel.

Als resultaat der besprekingen werd den 21sten October den volgenden brief aan de namens deze groep optredende secretaresse gezonden:

„Hierbij berichten wij U de ontvangst van Uw brief van 28 September l.l., in zake de plannen, welke bij een aantal partijgenooten bestaan om op 24 en 25 October a.s. tot oprichting van een „Jong-Socialisten“-beweging te komen.

Wij hebben deze aangelegenheid in de Zaterdag 17 dezer gehouden vergadering van het Partijbestuur besproken. Het Partijbestuur stelt er prijs op U mede te deelen, dat het van meening is, dat in ons land aan een „Jong-Socialisten“-beweging geen behoefte bestaat. Binnen onze S.D.A.P. kan iedere geestesstrooming en iedere richting in de Sociaal-Democratie tot uiting komen, omdat de Partij daartoe in haar eigen organen de gelegenheid biedt.

Het Partijbestuur weet Uw voornemen, om het van eventueele verdere stappen en besluiten op de hoogte te houden, te waardeeren. Indien evenwel in Uw bijeenkomst van a.s. Zaterdag en Zondag het plan om tot het maken van een nieuwe „beweging“ in onze Partij te komen, meer vasten vorm mocht aannemen, dan wil het Partijbestuur daarover gaarne met de initiatief-nemers een bespreking hebben, alvorens tot het uitvoeren van dit plan wordt overgegaan.

Met partijgroeten,

(w.g.) C. WOUDEBERG.”

Ten vervolge hierop verzond het Partijbestuur den 28sten October den volgende brief:

„Ten vervolge op onzen brief van 22 dezer deelen wij U het volgende mede:

In onze Dinsdag 27 dezer gehouden vergadering van het Dagelijksch Bestuur, werd kennis genomen van het verslag van de Jong-Socialisten-Conferentie, welke Zaterdag en Zondag 24 en 25 October l.l. plaats vond. Naar aanleiding hiervan noodigen wij het bestuur van Uw vereniging uit tot een bespreking met het Dagelijksch Bestuur van de Partij op Dinsdag 3 November a.s., des avonds 8 uur op het Partijsecretariaat, Tesselschadestraat 31, Amsterdam (West).

Wij verzoeken U bovendien niet over te gaan tot het uitgeven van een blad, alvorens deze bespreking heeft plaats gehad.

Gaarne bericht van U tegemoet ziend, dat wij op genoemden datum en tijd Uw bestuur kunnen verwachten, teekenen wij,

Met partijgroeten,

(w.g.) C. WOUDEBERG.”

Den 29sten October kwam de volgende brief bij het Partijbestuur in:

„Hierbij bericht ik U de ontvangst van Uw brief d.d. 21 October j.l.

Op onze conferentie van Zaterdag en Zondag 24 en 25 October j.l. is besloten hier te lande een Jong-Socialistisch Verbond op te richten. Echter ligt het in onze bedoeling in Januari a.s. een officieele conferentie bijeen te roepen, waar vastgesteld zal worden, hoe deze organisatie functionneeren zal. Er is een voorloopig Centraal Bestuur benoemd en een voorloopige redactie aangewezen voor het orgaan dat eens per maand zal verschijnen.

Gaarne zijn we bereid tot een bespreking met het Partijbestuur. Hierbij zend ik U de Grondslagen en Doelstellingen der Jong-Socialisten toe, zooals deze op onze conferentie zijn vastgesteld.

Zoo mogelijk verneem ik gaarne spoedig van U, wanneer en waar U een bespreking met ons wilt hebben.

Met partijgroeten,

namens het Centraal Bestuur,

(w.g.) STIEN DE ZEEUW.”

Den 3den November vond hierna een uitvoerige bespreking plaats tusschen het Dagelijksch Bestuur van de Partij en een vertegenwoordiging van de landelijke groep van Jong-Socialisten, welke bestond uit H. Brugmans, C. Evers, J. Koomen, J. Molenaar, W. Romijn en Mej. St. de Zeeuw.

In deze bijeenkomst werd den Jong-Socialisten medegedeeld, wat het standpunt van het Partijbestuur ten aanzien van deze landelijke

organisatie van Jong-Socialisten was, terwijl de vertegenwoordigers der jongeren uitvoerig van hun zienswijze getuigden.

In de vergadering van het P.B. van 7 November werd wederom deze zaak besproken.

Een nieuwe bespreking vond plaats den 22sten November te Amsterdam.

De vertegenwoordigers van het Partijbestuur betoogden in deze bijeenkomst, dat het Partijbestuur in een afzonderlijke organisatie van Jong-Socialisten gevaren voor de eenheid van de Partij zag.

In zijn vergadering van 5 December daarop volgend, besloot het Partijbestuur na twee maal gepleegd overleg den Jong-Socialisten mede te deelen:

„1°. dat het bestaan of oprichten van discussieclubs voor jonge partijgenooten, op de wijze, als dit in Den Haag met medewerking van het federatiebestuur is geregeld, bij het Partijbestuur geen bezwaar ontmoet;

2°. dat aan het oprichten van een Nationale Vereeniging van „Jong-Socialisten”, d.w.z. een organisatie met het bestuur en congressen, waar controle hierop wordt uitgeoefend en richtlijnen worden uitgegeven, het Partijbestuur zijn goedkeuring niet kan verleenen;

3°. dat het Partijbestuur den jongen leden van de Partij i.c. den 20—30-jarigen, de gelegenheid wil openen tot het schrijven en polemiseeren over de vraagstukken, die meer speciaal de geestelijke behoeften van jonge sociaal-democraten in deze tijden raken.

Deze schriftelijke gedachtenwisseling dient naar de meening van het Partijbestuur in het belang van de Partijeenheid, evenals de onder 1° bedoelde mondelinge gedachtenwisseling, binnen het organisatorische raam der Partij te worden gehouden.

Het Partijbestuur is daarom bereid het Partij-weekblad „De Sociaal-Democraat” één maal per maand met 4 pagina's uit te breiden en deze 4 pagina's speciaal voor het hier besproken doel beschikbaar te stellen.

Onder leiding van den hoofdredacteur van „De Sociaal-Democraat”, die dan tevens als vertegenwoordiger van het Partijbestuur in deze aangelegenheid is aangewezen, kan de redactie van dit speciale orgaan uit bijv. twee jonge partijgenooten worden samengesteld.”

De partijgenooten van „De Jong-Socialisten”-groep hebben daarop geantwoord, dat deze voorstellen van het Partijbestuur zouden worden voorgelegd aan een op 10 Januari 1932 te Utrecht te houden conferentie.

Het Partijbestuur besloot in zijn vergadering van 2 Januari 1932 twee zijner leden naar de in Utrecht te houden conferentie af te vaardigen, ten einde daar het door het Partijbestuur ingenomen standpunt toe te lichten.

Gedateerd 7 Januari ontving het Partijbestuur daarop de mededeeling, dat de conferentie, die op 10 Januari door „De Jong-Socialisten” zou worden belegd, voorloopig voor onbepaalden tijd was uitgesteld.

Bij nadere beschouwing, aldus luidde de mededeeling, was men tot de overtuiging gekomen, dat door de gebeurtenissen in de Partij, het thans een zeer ongunstig tijdstip is om te beginnen met een „Jong-Socialisten”-organisatie, waarbij op tegenwerking van het Partijbestuur zou moeten worden gerekend. Men wilde er niet toe medewerken den toestand in de Partij nog gecompliceerder te maken dan deze reeds was. Wel betreurde men dezen gang van zaken, doch na rijp beraad achtte men het verstandiger een gunstiger en rustiger tijd voor de uitvoering der gemaakte plannen af te wachten.

Het Partijbestuur heeft van deze mededeeling met waardeering kennis genomen.

Telegram-wisseling.

Afzonderlijk meenen wij hier melding te moeten maken van een telegramwisseling, welke heeft plaats gevonden en die aanleiding is geweest voor partijgenooten uit den linkervleugel om hierover het Partijbestuur in *De Fakkel* aan te vallen.

Toen het Partijbestuur in de laatste dagen van Maart 1931 in het bezit kwam van door het I.L.P., met eenige andere socialistische partijen, aan de S.A.I. toegezonden programma, droeg dit programma ook de onderteekening van den linkervleugel der Hollandsche S.D.A.P. In een bespreking met het Dagelijksch Bestuur der Partij, ontkende pg. P. J. Schmidt dat de linkervleugel den secretaris der I.L.P. gemachtigd had, deze onderteekening onder het programma te plaatsen, doch dat het de I.L.P. bekend was, dat de linkervleugel met dit program instemde. Ten einde vóór het congres der Partij hieromtrent zekerheid te hebben, verzond het Partijbestuur op Woensdag 31 Maart 1931 het volgende telegram aan den secretaris van de I.L.P.:

„Dutch Social-Democratic Party on receipt of letter 23 March with basis for international activity and organisation, begs information who gave the authorization to sign on behalf of left wing of dutch socialdemocratic Party.

(w.g.) WOUDENBERG, Secretary.”

De vertaling hiervan luidt:

Hollandsche Sociaaldemocratische Partij in bezit van brief 23 Maart met beginselen voor internationale actie en propaganda verzoekt inlichtingen wie machtiging gaf tot onderteekening namens linkervleugel van Hollandsche Sociaaldemocratische Partij.

WOUDENBERG,
Secretaris.

Ondanks ook nog op andere wijze aangewende pogingen gelukte het niet vóór den aanvang van het Congres antwoord op dit telegram te ontvangen. Aangezien tijdens Zon- en Feestdagen het Partijbureau gesloten is, werd eerst op 8 April op het Partijbureau van het volgende telegram kennis genomen.

„International socialist policy document Dutch friendss did not actually sign programme but were in full agreement.

(w.g.) PATON.”

Vertaald luidt dit telegram:

Internationaal socialistisch politiek document Hollandsche vrienden onderteekeende program niet feitelijk maar waren geheel accoord.

PATON.

In de e.v. vergadering van het Partijbestuur, den 9en Mei, werd door het Partijbestuur van het telegram van Paton kennis genomen.

In de besprekingen, welke in Mei, Juni en Juli met de Orgaancommissie van „De Socialist” zijn gevoerd, is in de eerste bespreking op den 18den Mei door de Orgaancommissie verzocht de bovenbedoelde telegramwisseling te publiceeren.

Op dit verzoek heeft Woudenberg geantwoord, dat tegen publicatie geen bezwaar bestond, maar dat dit niet was geschied, omdat dit, nadat het Congres de verklaringen van Schmidt en Fimmen had aanvaard, dat zij het programma der I.L.P. niet hadden onderteekend, doch er wel mee instemden, van geen beteekenis meer was.

In de verdere onderhandelingen, welke met de Orgaan-commissie zijn gevoerd, heeft de publicatie van deze telegramwisseling geen punt van bespreking meer uitgemaakt.

Aan het voornemen van den Partij-secretaris, om de telegrammen te publiceeren, tegelijk met de overeenkomst tusschen Partijbestuur en Orgaan-commissie van „De Socialist”, is geen uitvoering gegeven kunnen worden, omdat toen deze overeenkomst in de pers verscheen, de secretaris met vacantie afwezig was. Door de bereikte overeenstemming met den linkervleugel was de zaak nog onbeteekenender geworden dan zij reeds was en zoo is zij in het vergeetboek geraakt. Ook de leden van de vroegere Orgaan-commissie hebben het geval klaarblijkelijk zoo onbeduidend gevonden, dat zij in de maanden, dat de pgn. Schmidt en De Kadt deel uitmaakten van de redactie-commissie van „De Sociaal-Democraat” niet aan publicatie gedacht hebben, althans er nimmer in de wekelijksche vergaderingen naar gevraagd hebben.

Kwesties.

Het aantal kwesties, waarvoor de leiding der Partij in het afgelopen jaar is geplaatst, vooral in verband met de candidaatstelling voor de gemeenteraadsverkiezingen, was niet gering.

Een aantal hiervan moet worden toegeschreven aan minder tactisch optreden der plaatselijke leiding, terwijl een ander aantal van persoonlijken aard was.

In Amersfoort ontstonden moeilijkheden, omdat het bestuur van de afdeeling bij het opmaken van de voorloopige groslijst den voorzitter van den Amersfoortschen bestuurdersbond, een zittend raadslid, eenige plaatsen lager gesteld had. Door bemiddeling van het Partijbestuur is deze zaak in orde gekomen.

In Hoofddorp was het overleg tusschen de afdeeling en den bestuurdersbond niet naar behooren geschied. Het gewestelijk bestuur bracht deze zaak in het reine.

In Hilversum rezen eenige moeilijkheden tusschen v. d. Burg en het bestuur der federatie, omdat men tegen Van der Burg als candidaat voor de lijst aanvoerde, dat hij in 1924 als Raadslid te Enkhuizen zich niet geheel juist t.o.v. de Partij gedragen had. Na een onderhoud met enkele personen en een gevoerde correspondentie, kwam deze zaak in orde.

In 's-Gravenhage waren moeilijkheden van niet ernstigen aard tusschen het federatiebestuur en een zittend raadslid, dat niet meer op de groslijst werd geplaatst.

In Beverwijk wipte men een zittend raadslid, waardoor moeilijkheden in de afdeeling ontstonden. Het gewestelijk bestuur van Noord-Holland Zuid bracht de zaak tot een goed einde.

In Hoorn hebben zich enkele kleine geschillen voorgedaan tusschen

de vrouwenclub en de afdeeling van de Partij over het plaatsen van een vrouw op de groslijst, welke echter in der minne geschikt zijn.

In Kerkrade, Utrecht, Hellevoetsluis, Warffum, Hardingsveld, Wagnen, Rijswijk, Vlaardingen, Maastricht, Noordwijk, Uithuizen, Alkmaar en Doorn rezen eveneens moeilijkheden bij het opmaken der groslijsten.

Het Partijbestuur hield zich met al deze zaken bezig en slaagde er in de meeste gevallen in, de partijen tot elkaar te brengen en te voorkomen, dat niet eensgezind de verkiezingsstrijd gevoerd werd.

In Zwolle en Dordrecht rezen geschillen van ernstiger aard. In deze gemeenten waren met medewerking van een candidaat onzer groslijst commissies gevormd, welke de verkiezing van hun candidatuur door voorkeurstemmen trachtten te bevorderen, hetgeen in beide plaatsen gelukte.

In Zwolle was dit het geval met Van der Vegte, in Dordrecht met Kruijt. Na uitvoerige besprekingen in beide plaatsen mocht het 't Partijbestuur niet gelukken deze aangelegenheden tot oplossing te brengen. Het Partijbestuur zag zich genoodzaakt uit te spreken, dat partijgenooten, die een candidatuur voor den gemeenteraad aanvaardden, na vaststelling van de volgorde van de groslijst door het referendum der afdeeling, noch binnen, noch buiten de Partij een actie mogen voeren ter bevordering van hun verkiezing door voorkeurstemmen, noch mogen toelaten, dat zoodanige actie door anderen wordt gevoerd.

Het Partijbestuur beschouwde het handelen op deze wijze als disciplinebreuk. Het is bovendien in strijd met de in goeder trouw van den candidaat aanvaarde verklaring, dat hij genoegen neemt met de plaats, hem door het referendum op de candidatenlijst aangewezen.

Het Partijbestuur achtte het noodig mede te deelen, dat, wanneer de betrokken Partijafdeelingen in één der gevallen zou uitspreken, dat een op deze wijze met voorkeurstemmen gekozen partijgenoot zijn benoeming tot lid van den Gemeenteraad niet mocht aanvaarden, zij op de instemming van het Partijbestuur konden rekenen.

Het karakter onzer Partij toch, als eene, die in de verkiezingsactie voor beginselen en niet voor persoonlijke of groepsbelangetjes opkomt, werd naar het oordeel van het Partijbestuur door een speciale campagne voor een bepaald nummer op de soc.-dem. candidatenlijst, ernstig bedreigd.

Zowel in Zwolle als in Dordrecht heeft het optreden der betrokken partijgenooten tot royement geleid.

Wij zijn er van overtuigd, met het vermelden van bovengenoemde gevallen niet volledig te zijn geweest, voor wat betreft de moeilijkheden, welke bij de candidaatsstelling voor den gemeenteraad gerezen zijn.

In Winterswijk bestonden moeilijkheden tusschen het raadslid Eikmans, voorzitter van den Bestuurdersbond en zijn drie mede-raadsleden Van Dam, Te Hennepe en Heinen, welke hier op neerkwamen, dat het raadslid Eikmans zijn drie mede-raadsleden in het openbaar verweet hem niet voldoende te steunen in zijn actie tot het verstrekken van hulp aan de werklozen te Winterswijk, terwijl hij bovendien het raadslid Van Dam inactiviteit verweet in zake het verkrijgen van betere

verhoudingen en toestanden voor de arbeiders, werkzaam aan de gemeentelijke slacht- en destructorbedrijven.

Daarentegen achtten de drie overige leden het optreden van Eikmans onjuist, omdat dit ten gevolge heeft gehad, dat een ontworpen plan voor productieve werkverschaffing, dat groote kans had uitgevoerd te worden, mislukte.

De verhouding te Winterswijk tusschen de meerderheid der Raadsfractie en de Partijafdeeling enerzijds, en pg. Eikmans en den Bestuurdersbond anderzijds, ontwikkelden zich in den afgelopen zomer zoodanig, dat het noodig was, dat er een commissie werd benoemd, bestaande uit de partijgenooten L. M. Hermans, F. S. Noordhoff en J. Oudegeest, die gedurende twee en een halven dag een uitvoerig onderzoek instelde en conclusies formuleerde. Daarbij kwam vast te staan, dat aan beide kanten fouten gemaakt waren.

Uit berichten, die ons de laatste maanden bereikten, blijkt, dat de moeilijkheden nog niet tot het verleden behooren.

Ook zag het P.B. zich in den loop van het jaar genoodzaakt een waarschuwing te publiceeren tegen de partijgenooten leden van de S.K.K., daar deze organisatie besloten had tot het verleen van steun aan de I.A.H., een der planeten van Moscou.

Vermelden wij hier ten slotte nog, dat het Partijbestuur in zijn vergadering van 5 September de partijgenooten, die, in strijd met de uitspraak van het Congres, meenden zich te moeten organiseren in een Vredeswacht, aan deze uitspraak herinnerde. Het besloot nog eens nadrukkelijk mede te deelen, dat zoodanige organisatie niet toelaatbaar is, tenzij tot haar oprichting is besloten door het Partijbestuur of door het Partijcongres. De stichting van deze vredeswacht beschouwt het Partijbestuur als disciplinebreuk.

De volgende partijgenooten, welke door hun respectievelijke afdeelingen werden geroyeerd, kwamen hiertegen bij het Partijbestuur in beroep: P. de Boer te Drachten; Van Zwol te Helmond; J. de Kraay te Nw. Lekkerland; Van der Kley te Rotterdam; Van der Broek te Hoensbroek; Stienstra te Akkrum.

Het Partijbestuur was van oordeel, dat de uitspraken der afdeelingen in de vijf eerstgenoemde gevallen, royement wettigden, vandaar, dat het 't royement handhaafde.

Met de uitspraak van de afdeeling Akkrum kon het Partijbestuur zich niet vereenigen, zoodat deze royementsuitspraak werd vernietigd en Stienstra daardoor als lid der Partij bleef gehandhaafd.

Commissie Koloniale Werkprogram.

In de samenstelling van de Commissie voor het Koloniale Werkprogram kwam in 1931 een kleine wijziging. Pg. J. L. Vleming bedankte om persoonlijke redenen, terwijl pg. J. E. Stokvis, die in den voorzomer uit Indië terugkeerde, tot lid dezer commissie werd benoemd.

De commissie kwam met het hoofddoel van haar opdracht gereed. De tekst van het program is n.l. vastgesteld. Aangezien thans aan de toelichting wordt gewerkt, is toezending van het geheel spoedig te verwachten.

Commissie loonvraagstuk en medezeggenschap.

De Commissie inzake loonvraagstuk en medezeggenschap Overheids-personeel, ingesteld door N.V.V. en S.D.A.P., heeft in den loop van 1931 het eerste deel van haar rapport, n.l. dat betreffende het loonvraagstuk, voltooid en aan het N.V.V.-bestuur en Partijbestuur aangeboden. Beide besturen gaven toestemming tot publicatie van het rapport, hetwelk daarop bij den boekhandel van de Arbeiderspers verschenen is.

De Commissie heeft zich nu bezig te houden met het tweede gedeelte van haar opdracht, te rapporteeren over het medezeggenschapvraagstuk voor het Overheidspersoneel. Gezien de omvangrijkheid van dit Onderwerp zal het nog eenigen tijd duren, eer de commissie met het tweede deel van haar rapport gereed is.

Landbouwcommissie.

Tengevolge van drukke werkzaamheden bedankte pg. Th. v. d. Waerden als lid van de Landbouwcommissie.

De samenstelling van het rapport dezer commissie vordert snel. Zij hoopt nog voor het Congres de besprekingen over de eindredactie van het rapport aan te vangen, opdat het daarna spoedig in druk kan verschijnen, ter behandeling op het eerstvolgend Congres.

Commissie Nijverheidsonderwijs.

De Commissie voor het Nijverheidsonderwijs kwam in 1931 met haar rapport gereed, dat door de N.V. „De Arbeiderspers” in druk is uitgegeven. Deze commissie te dezer plaatse een woord van dank.

Commissie Bedrijfsorganisatie.

De commissie, die tot taak heeft te rapporteeren omtrent de werking der medezeggenschap en bedrijfsorganisatie in het buitenland, stelde hiernaar een onderzoek in Oostenrijk, Tschecho-Slowakije en Duitschland in.

Het rapport dezer commissie is gereed gekomen en thans ter perse.

Archief-commissie.

De commissie die tot taak had na te gaan of een archief zou kunnen worden geschapen, ten dienste der geschiedenis der Nederlandsche arbeidersbeweging, bracht dit jaar rapport aan het Partijbestuur uit.

Het Partijbestuur vereenigde zich hiermede en is overgegaan tot het aanstellen van een archivaris in tijdelijken dienst.

Commissie Troelstra-Monument.

De commissie, die tot taak had te onderzoeken op welke manier een monumentaal gedenkteken kon worden gesticht voor onzen grooten voorganger pg. P. J. Troelstra, heeft haar werkzaamheden moeten staken, aangezien zulks door de familie in strijd geacht wordt met de opvattingen van den overledene.

Commissie in zake wijziging Statuten en Huishoudelijk Reglement.

In den loop van het jaar benoemde het Partijbestuur een commissie die tot taak had na te gaan, welke wijzigingen en aanvullingen in de Statuten en het Huishoudelijk Reglement der Partij moeten worden aangebracht.

Uitgenoodigd werden hierin zitting te nemen de partijgenooten L. A. Ankum, Dr. Mr. G. v. d. Bergh, E. Boekman, J. W. Matthijsen en C. Woudenberg.

Deze commissie kon eerst kort voor het Congres ten gevolge van overdrukke werkzaamheden der leden haar werkzaamheden aanvangen, vandaar, dat zij voor het Congres 1932 slechts enkele wijzigingen aan het Partijbestuur heeft voorgesteld, die het op zijn beurt aan het Congres van 1932 zal voordragen.

Commissie tegen wetsontwerp-Terpstra.

Toen in den loop van het jaar 1931 het rapport van de Staatscommissie-Rutgers bekend werd, vonden er besprekingen plaats tusschen het Hoofdbestuur van den Bond van Nederlandsche Onderwijzers, het N.V.V.-bestuur en vertegenwoordigers van het Partijbestuur, ten einde te komen tot oprichting van een comité van actie tegen de denkbeelden, ontwikkeld in het rapport der commissie-Rutgers. Hiertoe zou zijn overgegaan, indien niet daarnaast verschillende andere onderwijsorganisaties, zooals „Volksonderwijs”, dezelfde plannen hadden gekoesterd.

Nadat Minister Terpstra in de Kamer een voorstel tot wijziging van de Onderwijswet 1920 had ingediend, werd besloten tot vorming van een commissie op initiatief van „Volksonderwijs”, op ruimer schaal samengesteld, tot welke commissie voor de Partij S. Groeneweg toetrad, voor het N.V.V.-bestuur F. S. Noordhoff en voor den Bond van Ned. Onderwijzers J. Lamers.

De actie, welke door onze beweging tegen de verslechtering van het onderwijs moet worden gevoerd, staat onder leiding van het hierboven genoemde comité.

De kosten der actie worden door de deelnemende organisaties ponspons-pons-gewijs gedragen.

Commissie in zake Nieuwe Organen.

De in 1928 ingestelde commissie in zake uitvoering der grondwetsartikelen 78 en 194 bracht in den loop van dit jaar haar rapport uit, dat door de N.V. „De Arbeiderspers” werd verzorgd.

Dit rapport moet op een der e.v. congressen grondig besproken worden. Voor het buitengewoon moeilijke en belangrijke werk, dat de partijgenooten in deze commissie verricht hebben, mag een woord van dank hier niet gemist worden.

Indische Club en Indische Partij.

De Indische Club, die voor enkele jaren zich actief met verschillende vraagstukken, de koloniale politiek betreffend, bezig hield, leed in het afgelopen jaar een kwijnend bestaan.

In de maand December hield pg. J. E. Stokvis een inleiding over den financieelen toestand van Indië.

Met de Indische Partij is sinds de terugkeer van J. E. Stokvis uit Indië het contact niet zoo nauw meer.

Als secretaris van de Indische Partij fungeerde in het afgelopen jaar C. Hagen, Sumatraweg 46 te Weltevreden.

Bond van Soc.-Dem. Vrouwenclubs.

Voor het werk van den Bond van Soc. Dem. Vrouwenclubs verwijzen wij naar het hierbij gevoegde verslag.

Vereeniging van Soc.-Dem. leden van Gemeenteraden en Provinciale Staten.

Het Bestuur van bovengenoemde Vereeniging was samengesteld als volgt: Ed. Polak, Amsterdam, voorzitter; Jan Reijnders Utrecht, secretaris; S. de Wolff, Amsterdam, Penningmeester; mr. dr. G. v. d. Bergh, Amsterdam; D. Bartels, Hoogezand; H. de Boer, Leeuwarden; J. H. Paris, Maastricht; J. ter Laan, Rotterdam; W. v. d. Vall, Alkmaar, leden.

Van het 14-daagsch orgaan der Vereeniging „De Gemeente” verscheen op 31 December 1931 No. 24 van den 24sten Jaargang. In dat nummer nam de redacteur J. F. Ankersmit afscheid als zoodanig, na gedurende lange jaren „De Gemeente” geredigeerd te hebben.

In het nummer van 14 Januari 1932 aanvaardde de nieuwe redacteur, p.g. Ed. Polak, zijn taak met een van groote waardeering voor Ankersmit's werk getuigend artikel.

De plannen, om „De Gemeente” in een geheel ander formaat en in een omvang tweemaal zoo groot als de tegenwoordige te doen verschijnen, zijn gereed. Aan de uitvoering wordt gewerkt.

De uitslag van de verkiezingen voor de Provinciale Staten, in 1931 gehouden, was, dat onze Partij 128 Statenzetels veroverde, over de verschillende provincies als volgt verdeeld:

Friesland 13, Groningen 14, Drenthe 10, Overijsel 11, Gelderland 11, Utrecht 8, Noord-Holland 26, Zuid-Holland 21, Zeeland 6, Noord-Brabant 4, Limburg 4, te zamen 128.

Ten gevolge van het roeyement als lid der Partij van een der Statenleden in Overijsel, die evenwel niet als Statenlid aftrad, daalde het aantal Soc. dem. Statenleden in die provincie op 10, het totaal op 127.

Van deze 127 Statenleden zijn er 65 tevens lid van een Gemeenteraad.

In 8 van de 11 provincies is onze Partij in het College van Ged. Staten vertegenwoordigd en wel in Friesland, Groningen en Noord-Brabant met 2 leden, in Drenthe, Overijsel, Gelderland, Utrecht en Zuid-Holland met 1 lid.

Er zijn derhalve 11 Soc. Democratische leden van Ged. Staten.

Vóór de verkiezingen hadden wij 119 Statenleden, waarvan 10 Gedeputeerden.

Bij de gemeenteraadsverkiezingen 1931 legde onze Partij beslag op 1343 raadszetels over de verschillende Gewesten en Stedelijke Federaties verdeeld als volgt:

Friesland	130	in	37	gemeenten
Groningen	175	"	52	"
Drenthe	93	"	30	"
Overijssel	103	"	35	"
Gelderland	151	"	55	"
Utrecht	61	"	22	"
Noord-Holland Noord	164	"	65	"
Noord-Holland Zuid	67	"	24	"
Zuid-Holland	217	"	90	"
Zeeland	62	"	32	"
Noord-Brabant	40	"	16	"
Limburg	35	"	13	"
Amsterdam	16	"	1	"
Den Haag	14	"	1	"
Rotterdam	15	"	1	"

Te zamen 1343 in 474 gemeenten

In Friesland en in Zuid-Holland moesten twee raadsleden, als lid der Partij geroyeerd worden. Zij behielden evenwel hun raadszetel, zoodat in beide provincies het aantal Soc. Democratische Gemeenteraadsleden met 1 daalde en het totaal-aantal van 1343 tot 1341 terugliep.

Vóór de verkiezingen hadden wij 1119 leden van Gemeenteraden, van wie er 56 tevens lid van de Provinciale Staten waren.

Het aantal Soc. Democratische leden van Provinciale Staten steeg dus van 119 tot 127 (waaronder 11 vrouwen), het aantal Soc. Democratische Leden van Gemeenteraden van 1119 tot 1341, waaronder 42 vrouwen.

Onze Partij heeft de volgende aantallen wethouderszetels bezet (toestand op 31 December 1931):

Friesland	19	in	17	gemeenten
Groningen	23	"	19	"
Drenthe	9	"	9	"
Overijssel	12	"	9	"
Gelderland	7	"	7	"
Utrecht	3	"	3	"
Noord-Holland Noord	24	"	21	"
Noord-Holland Zuid	3	"	3	"
Zuid-Holland	16	"	14	"
Zeeland	2	"	2	"
Noord-Brabant	1	"	1	"
Amsterdam	3	"	1	"
Den Haag	2	"	1	"
Rotterdam	2	"	1	"

Te zamen 126 in 108 gemeenten

Daaronder zijn 3 vrouwelijke wethouders, n.l. in Borger, Purmerend en Zuid- en Noord-Schermer.

Van den schriftelijken cursus in gemeentepolitiek onder leiding van Ed. Polak, die sinds October 1928 in maandelijksche afleveringen uitgegeven werd, verscheen eind Juni 1931 de 33e en tevens laatste les.

De Vereeniging kan met groote voldoening op dezen cursus terugzien. Het is een van de beste uitgaven geweest, waartoe zij ooit besloot.

Intusschen werd besloten tot uitgifte van een nieuwen cursus. Naast Ed. Polak benoemde ons Bestuur tot redacteur pg. M. Zwalf, de oud-leider van ons informatiebureau.

De cursus zal één jaar duren. De vroegere vorm (lesbrieven) is vervangen door afleveringen, één per maand, elk van 32 pagina's. Het cursusgeld bedraagt f 1.25 per kwartaal.

Het geheel zal omvatten:

1. Mr. dr. G. v. d. Bergh: De herziene Woningwet.
2. M. Zwalf: De herziene Gemeentewet.
3. Mr. L. A. Donker: De Gemeente en de Winkelsluitingswet.
4. F. v. Meurs: Medezeggenschap van het gemeentepersoneel.
5. Ed. Polak: De stand van het onderwijsvraagstuk.
6. N. Vijlbrief: De Ambtenarenwet.
7. J. Bommer: Arbeiderswoningbouw door woningbouwverenigingen.
8. D. Bartels: De uitkomsten der wet op de financieele verhouding.

In den loop van Maart 1931 diende pg. M. Zwalf een verzoek in om ontslag als leider van ons informatiebureau wegens het aanvaarden van een anderen werkkring.

Dit ontslag werd hem op de meest eervolle wijze door het bestuur verleend, onder dankzegging voor de vele diensten aan de Vereeniging en haar leden gedurende een reeks van jaren bewezen.

Met ingang van 1 April 1931 benoemde het Bestuur tot leider van het informatiebureau pg. mr. A. de Roos, Harmoniehof 45boven, Amsterdam-Zuid, tel. 91468.

Van het bureau wordt regelmatig door onze raadsleden gebruik gemaakt.

Nederlandsche Arbeiderssportbond.

Het jaar 1931 is voor den Arbeiders Sportbond een belangrijk jaar geweest.

Zijn ledental verdubbelde in dezen tijd. Op 19 December telde de Bond 20.473 leden in 76 afdelingen, vijf districten en 1 gewest. Uit de opsomming van districten en gewest blijkt, dat aan den organisatorischen bouw nog gearbeid wordt.

Het Pinksterfeest te Arnhem telde 2500 deelnemers, waaronder 600 deelnemers uit Engeland, Duitschland en België. Het feest had een politiek debat in den Arnhemschen gemeenteraad ten gevolge, waarbij de Partijfederatie een krachtige actie ontwikkelde.

Aan de Arbeiders Olympiade werd door ongeveer 100 leden deelgenomen. Tijdens den feesttocht door Weenen overhandigden zij bloemen aan de afgevaardigden van het congres der S.A.I.. In December bestond de bond vijf jaar en herdacht dit feit door het houden van een receptie, waarvoor groote belangstelling bestond. Namens het Partijbestuur waren J. Oudegeest en C. Woudenberg hierbij aanwezig. De eerste voerde o.a. het woord.

De Bond is tevens als lid toegelaten tot het Nederlandsche Jeugdleiders Instituut en bewijst ook hierdoor zijn streven naar cultureele verheffing. Het geïllustreerd bondsorgaan „Arbeiderssport” verschijnt wekelijks in de gezinnen van duizenden leden.

Socialistische Vereeniging ter bevordering van de studie van Maatschappelijke Vraagstukken.

Voor de Socialistische Vereeniging ter bevordering van de studie van Maatschappelijke Vraagstukken was het jaar 1931 in vele opzichten een zeer belangrijk.

In den loop van het jaar toch hebben alle afdeelingen gefunctionneerd, te weten de juridische, de economisch-historisch-sociologische, de medische de philosophische en de paedagogische. Reeds spoedig bleek een nauwer contact tusschen de afdeelingen gewenscht, waartoe in April een vergadering van het dagelijksch bestuur met de voorzitters en secretarissen van de afdeelingen werd belegd. Als eerste resultaat van dit overleg werd besloten een enquête in te stellen, waaraan ruim een derde der leden deelnam.

Op grondslag van deze enquête zal getracht worden de leden in de gelegenheid te stellen in hun afdeeling bepaalde onderwerpen gezamenlijk te bestudeeren, terwijl ook de wenschelijkheid en mogelijkheid van intersectioneel werk onder de oogen zal worden gezien.

Een zeer bijzondere gebeurtenis was voor onze vereeniging de afkondiging van het Kon. Besluit van 13 Augustus 1931, waarbij onze vereeniging als bevoegd werd aangewezen om bij de Faculteit der rechtsgeleerdheid aan de Rijksuniversiteit te Utrecht een bijzonderen leerstoel te vestigen. Nadat enkele bezwaren in zake de benoeming van een hoogleeraar waren overwonnen, werd R. Kuyper als zoodanig benoemd, die op 26 October 1931 zijn inaugurale rede hield, welke getiteld was „Over de economische grondslagen en ideologischen bovenbouw van de Marxistische sociologie”.

Zowel onze voorjaars- als najaarvergadering mochten als zeer geslaagd worden beschouwd. Op de eerste hield Johan Winkler een rede over „Socialisme en Kunst”; op de laatste brachten prof. mr. W. A. Bongers en mr. dr. G. van den Bergh prae-advies uit over het onderwerp „Nieuwe organen met verordenende bevoegdheid”.

Op den vooravond van beide jaarvergaderingen werden door de verschillende afdeelingen vergaderingen belegd, waar meer speciale onderwerpen een punt van behandeling uitmaakten.

De juridische afdeeling sloot zich in den loop van het jaar bij den Internationalen bond van sociaal-democratische juristen aan, terwijl de

medische afdeling contact heeft gevonden met een organisatie van Socialistische artsen.

In Rotterdam werd een plaatselijk dispuut-gezelschap opgericht.

Het ledental der vereeniging is stabiel; het bewoog zich in den loop van het vereenigingsjaar om de 250.

Het secretariaat is gevestigd bij S. de Wolff, Jan Luykenstraat 62, Amsterdam, Zuid.

Propagandisten.

De samenwerking met onze propagandisten en federatiesecretarissen liet het afgelopen jaar niets te wenschen over. Veranderingen vonden niet plaats.

Na de gemeenteraadsverkiezing werd te Alkmaar pg. J. Westerhof opnieuw tot wethouder gekozen. Het Partijbestuur meende hiertegen geen bezwaar te moeten maken. Met Westerhof werd omtrent zijn honoreering een regeling getroffen, waarbij hem, zoolang hij wethouder is, $\frac{2}{3}$ van zijn salaris wordt uitbetaald.

Het Instituut voor Arbeidersontwikkeling.

Een optimistisch overzicht. Groei naar binnen en naar buiten. Het aantal leden en donateurs steeg van 30.489 tot 36.077. Opgericht werden een twintig nieuwe afdelingen en correspondentschappen.

Een nieuw kaderorgaan „Ons Werk” werd voor het eerst maandelijks uitgegeven. Met de A.J.C. samen werd een begin gemaakt met de uitgave van boekenlijsten voor arbeiders over verschillende onderwerpen.

Het onderwijs aan volwassenen werd nader in studie genomen door een commissie van deskundigen. Hetzelfde is het geval met de leetuurvoorziening en het bibliotheekwezen.

In 18 bestuurders-week-ends kwamen 2650 leden van het kader der geheele beweging bijeen, ter behandeling van het belangrijke onderwerp „De Onderneming”.

In een toenemend aantal plaatsen werden op aansporing van het C.B., spaarfondsen ingesteld.

„Het Groot Volkstooneel”, hoewel financieel zorg barende, genoot een stijgend goede reputatie in het land.

Een nieuwe schriftelijke leergang volgde die van p.g. R. Kuyper op. Bijna 2000 cursisten werden ingeschreven voor den cursus „De Mensch in de Leerschool van Moeder Aarde” waarvan Arie Pleysier de leider is. In een 100-tal studieclubs wordt de leerstof bovendien mondeling behandeld.

De filmdienst nam in belangrijkheid voortdurend toe. Een geïllustreerd prospectus werd in 2000 exemplaren uitgegeven.

Voor 't eerst had onze beweging een werkzaam aandeel in het ontwikkelings- en ontspanningswerk in de kampen der Rijkswerkverschaffing. Gedurende drie maanden werd avond aan avond in 21 kampen gewerkt, hetgeen zeer gewaardeerd werd. Het Instituut is vertegenwoordigd in de zgn. C.C.C. en de Commissie van Toezicht, beide door de regeering ingesteld voor den arbeid in de werkverschaffing.

Het tweejaarlijksche congres had een vlot en prettig verloop. Beslo-

ten werd hier tot definitieve vorming van de gewestelijke organen, waarvan thans alle besturen zijn geïnstalleerd.

Krachtig werd door het congres geprotesteerd tegen de verwerping door Gedeputeerde Staten van Gelderland en de Kroon van de subsidies aan de afdelingen Arnhem en Nijmegen van het Instituut.

Naast de betreffende voorstellen inzake onderwijs aan volwassenen de de leetuurvoorziening werd een groot aantal afdeellingsvoorstellen behandeld. Als Centraal Bestuurders namen op dit congres afscheid de kameraden Van Deth, en Sandifort. In hun plaats werden verkozen de pg. Borsje en Van Staveren.

De samenstelling van het Centraal Bestuur is thans aldus: S. de la Bella, P. Danz, C. v. d. Lende, Th. J. Thijssen, F. S. Noordhoff, vertegenwoordigers N.V.V.; Chr. van Doorn, A. H. Gerhard, J. Oudegeest, M. A. Reinalda, Mr. E. Ribbius Peletier, vertegenwoordigers S.D.A.P.; H. v. Dijk, voor de A.J.C.; C. de Boer, M. Borsje, P. Sikkes, D. van Staveren, Ds. G. W. Melchers, vertegenwoordigers uit de leden; P. K. Polderman, P. Voogd bezoldigden.

Hoewel een inzinking van het ontwikkelingswerk tengevolge van de huidige crisis gevreesd werd, is deze vrees ongegrond gebleken, integendeel is de animo voor het werk en het ledental blijven toenemen.

Arbeiders Jeugd-Centrale.

In 1931 steeg het aantal leden van 8638 op 9897, alzoo een stijging van 1259.

Het aantal Roode Valken was per 1 Januari 6152, terwijl het aantal B-leden 3745 bedroeg. Bovendien nemen 849 boven 21-jarigen aan het A.J.C.-werk deel.

Voor de instellingen was wederom een levendige belangstelling. Het aantal geplakte kampfondssegels was ook nu weer aanmerkelijk hooger, n.l. tot een bedrag van f 9575.44. Een inzameling „Voor zon en vrijheid” bracht f 12.000.— op ten bate van het kampfonds. De omzet van de Verkoop-Centrale bedroeg f 103.519.65. Het aantal inlagen bij het centrale spaarfonds bedroeg f 161.865.—. In 1931 werd aan spaargeld ontvangen de somma van f 64.142.43, of ruim f 10.000.— meer dan in 1930.

Bij het zomerwerk bleek eveneens een prachtige activiteit. Aan het traditioneele Pinksterfeest namen pl.m. 2200 leden deel. Er waren tal van oudere partijgenooten de gast van de A.J.C. Partijgenoot S. de la Bella voerde er het woord, welke toespraak werd uitgezonden door de V.A.R.A.

Aan de vacantiekampen op den Paaschheuvel te Vierhouten, in het Hunehuis te Havelte en in Blaricum namen 3187 jongeren deel. Kampen van tal van Vakbondsjeugdgroepen moeten worden vermeld, waaronder van de jonge Onderwijzers, de Handels- en Kantoorbedienden, Meubelmakers, Typografen, enz. Verder werden eenige kinderkampen gehouden.

De Roode Nederzetting, het groote Roode Valkenkamp van 2—9 Augustus in Vierhouten gehouden, werd bezocht door 1700 Roode Valken en hun leiders.

De jeugddemonstraties in tal van plaatsen in ons land, in de maand

September georganiseerd, slaagden uitnemend en werden bezocht door bijna alle leden van de A.J.C.

In de gewesten werden een aantal districtsconferenties georganiseerd, waar de muzikleiders bijeen kwamen onder leiding van Piet Tiggers, waar cursussen in voorlezen werden gegeven, het Roode Valkenkader voor haar taak werd geschoold en besprekingen werden gehouden met de afdeelsleiders.

Uitstekend slaagden overal de B- en C-leden conferenties, waar inleidingen werden gehouden over onderwerpen als: Het Nieuwe Europa, Het Fascisme, Rusland, de Wereldcrisis, Rationalisatie; voor het ontwikkelingswerk hadden bovendien conferentiekampen plaats van een heele week te Vierhouten en Havelte.

De redactie van de organen van de A.J.C. kwam in handen van Henk van Dijk, terwijl Wim van Halm het Roode Valkenblad „De Wiekslag” redigeert.

Bovendien kwam er een functiewijziging in de dagelijksche leiding van de A.J.C., doordat Klaas Toornstra secretaris werd en Piet Schumacher, penningmeester.

Voor het P.B. heeft pg. E. Ribbius Peletier in het bestuur zitting.

De V.A.R.A.

De groei van het ledental van de V.A.R.A. zette zich in 1931 door, zij het niet in hetzelfde tempo als in 1930.

Het ledental steeg van 107.209 op 31 December 1930 tot 134.862 op 31 December 1931, een groei dus van 27.600 leden, of in procenten uitgedrukt van 25 $\frac{3}{4}$ pCt.

In het bestuur kwam een kleine wijziging. In de plaats van pg. Van Duuren werd pg. C. Bernard door den Vereenigingsraad in October gekozen.

De Vereenigingsraad, welke in 1930 werd geconstitueerd, vergaderde in 1931 drie maal.

Door de V.A.R.A. wordt zeer vriendschappelijk samengewerkt in het comité voor omroepverenigingen met de K.R.O., de N.C.R.V. en de V.P.R.O.

De A.V.R.O. is tot samenwerken nog steeds niet bereid, indien niet vooraf uitgesproken wordt, dat het zendtijdbesluit van 1930 ter hare gunste gewijzigd wordt.

Met den Bond van Radio Volksuniversiteiten werd gedurende een korte periode samengewerkt. Deze werd echter verbroken, doordat de Bond van Radio Volksuniversiteiten overging tot stichting van een zelfstandige omroepvereniging, die zendtijd van den minister verkreeg, welke van de V.A.R.A. en de A.V.R.O. is afgenomen.

In den loop van het jaar verbond de V.A.R.A. pg. prof. R. Kuyper aan de vereeniging als adviseur voor wetenschappelijke sociologische zaken.

Voor het houden van wetenschappelijke voordrachten werd samenwerking gezocht met het Instituut voor Arbeiders Ontwikkeling en besloten tot vorming van een commissie, die tot taak heeft een reeks voordrachten en lezingen te ontwerpen op socialistisch gebied.

In het orkest vonden geen veranderingen plaats. De Vereenigingsraad

ging over tot het aanstellen van een septet, onder leiding van Is. Eijl voor den tijd van een jaar.

Daarenboven besloot men tot vorming van een vaste tooneelgroep.

Sinds October is de redactie van de Radiogids overgegaan in handen van pg. A. de Vries.

Vermelden wij ten slotte hier nog, dat het V.A.R.A.-zomerfeest op 12 Juli met zijn 125.000 deelnemers schitterend slaagde.

Een woord van dank voor de wijze, waarop de V.A.R.A. de groote beweging bij haar acties steunde, moet hier worden uitgesproken.

Bond van Sociaaldemocratische Studentenclubs

De Bond van Soc.-Dem. Studentenclubs wist dit jaar zijn ledental, dat in de laatste jaren belangrijk vooruitgegaan was, te handhaven. Tusschen 1929 en 1931 was dit gestegen van 150 op 217. Nu bedraagt het 214. De Bond slaagde er in een club op te richten in Rotterdam aan de Handels Hoogeschool, waardoor de studenten daar veel meer in aanraking kunnen worden gebracht met het socialisme.

Op het laatste congres van den Bond werd vastgesteld, dat zij, die als studeerenden kunnen worden beschouwd, zonder direct bij een Universiteit of Hoogeschool te zijn ingeschreven, aan de werkzaamheden van den Bond kunnen deelnemen. Tevens kent men het belangstellende lidmaatschap, waardoor de Bond er in slaagt een aantal studenten in ieder geval in aanraking te brengen met de sfeer van de S.D.S.C.

Op het congres werd besloten met het Verbond van Vlaamsche Soc. Studenten een combinatie van de beide organen uit te geven. Zoo werd het Vlaamsche blad „Menschen” in „Kentering” opgenomen, waardoor bereikt kon worden, dat ons blad 10 maal in plaats van 8 maal per jaar uitkomt en de inhoud per nummer met ongeveer 1/5 kon uitgebreid worden.

Mede door hulp van het Partijbestuur was het mogelijk in September een internationale conferentie te beleggen, waar voor het eerst een zeer goed contact werd gelegd tusschen Fransche en Hollandse socialistische studenten. De inleidingen, die op deze conferentie werden gehouden, waren uiterst belangwekkend. Er spraken pg. Albarda, Longuet, Naphtali en Rowse.

Troelstra-Oord.

Nadat in 1930 de eerste nieuwe vleugel aan het Troelstra-Oord gebouwd was, volgde in 1931 de tweede, waartoe wederom „De Centrale”, Arbeiders Verzekering- en Depositobank de gelden verstrekke. In dezen vleugel is ingericht de groote zaal, waarin de lessen aan de leerlingen der Arbeiders Kaderschool worden gegeven.

De belangstelling voor het Troelstra-Oord blijft onveranderd.

In het bestuur der stichting hadden voor de Partij in het afgelopen jaar zitting de partijgenooten E. Ribbius Peletier en J. Oudegeest.

N.V. Drukkerij en Uitgeversmaatschappij De Arbeiderspers

In 1931 bracht de N.V. De Arbeiderspers haar tweede jaarverslag uit, dat evenals het voorafgaande van verderen bloei kon gewagen. Over het vergrootte kapitaal werd wederom 4 pCt. dividend uitgekeerd, terwijl opnieuw de financieele positie door afschrijving en reserveering van aanmerkelijke bedragen werd verstrekt ten einde met een zoo krachtig mogelijk bedrijf gereed te staan voor het in praktijkbrengen der groote uitbreidingsplannen. De in het vorige verslag der S.D.A.P. aangekondigde obligatieleening werd een groot succes. Aangeboden werden aanvankelijk obligaties tot een bedrag van totaal f 500.000.—. Dit bedrag werd enkele dagen na de openstelling der inschrijving reeds volteekend en daarna bleven de inschrijvingen binnenstroomen, totdat voor een bedrag van 12 ton was ingeschreven. Commissarissen besloten toen het bedrag der leening te verhoogen tot één millioen gulden en gaven hiervan aan inschrijvers kennis. Vrijwel geen enkele inschrijving werd daarop ingetrokken, zoodat nog tot een reductie op de groote inschrijvingen moest worden overgegaan.

In dit verband worde op deze plaats vermeld, dat de Directie voor de uitvoering harer plannen gerekend had met een op het nieuwe Amsterdamsche gebouw der Arbeiderspers te sluiten hypotheek ten bedrage van eenige tonnen. Zooals men weet, was in den zomer van 1931 hypothecair crediet ruimschoots te verkrijgen. In het najaar echter brachten de gebeurtenissen op financieel gebied in Duitschland — dat zijn credieten op korten termijn „bevroor” — en in Engeland — waar de gouden standaard werd verlaten — een paniekstemming onder de beleggers te weeg, zoodanig dat dezen elken vorm van belegging op langen termijn en in het bijzonder den hypothecairen vorm, in den ban deden. Ook de Arbeiderspers kon daardoor geen hypotheek sluiten op haar nieuwe gebouw. Rond de jaarwisseling is daardoor de kaspositie der Vennootschap — niet te verwarren met haar innerlijke waarde — na de financiering der uitbreidingen krap geworden. Bij het schrijven van dit verslag kan vermeld worden, dat onderhandelingen met de Vakbonden in zoo vergevorderden staat zijn gekomen, dat de kasgeldbehoeften grootendeels als geregeld kunnen worden beschouwd. Ondanks alle daarover van zekere zijde gelanceerde verdachtmakingen, kan worden vastgesteld, dat door het welslagen der uitbreidingsplannen, de positie van het bedrijf ongeschokt is.

Wat de toekomst in verband met malaise, werkloosheid en loonsverlagingen verder brengen zal, kan niemand thans met zekerheid voorzien. Georganiseerd als het bedrijf thans is, uitgerust met de modernste werktuigen en een geschoold personeel, met een abonnementencorps op de dagbladen zooals niemand heeft durven voorspellen, kan de toekomst — voorzover de tijdsomstandigheden zulks toelaten — echter met gerustheid onder het oog worden gezien.

Door de invoering der medezeggenschap in het bedrijf werd het College van Commissarissen met 2 leden uitgebreid. Het personeel koos als zoodanig de partijgenooten Kenther en Koolmees. De commissaris Van de Kieft verliet het college en werd opgevolgd door pg. Reinalda.

Voor de diensten, welke pg. Van de Kieft de Arbeiderspers bewees, een woord van dank.

De opening van de nieuwe bedrijven der Vennootschap op 31 October 1931 werd door de geheele arbeidersbeweging als van overgrootte betekenis gevoeld en meegeleefd. Op eenvoudige, maar indrukwekkende wijze werd het nieuwe gebouw te Amsterdam ingewijd in aanwezigheid van vertegenwoordigers van alle groepen modern-georganiseerde arbeiders. Dankbaar werden door de Vennootschap de kostbare geschenken van Partij en Vakbeweging en van de abonné's aanvaard, terwijl het gebouw thans op waardige wijze plaats biedt aan de beeltenis van Troelstra, aangeboden door de beide architecten J. W. Buys en J. B. Lürsen, partijgenooten, aan wie ook op deze plaats een woord van hulde toekomt voor het voortreffelijke bouwwerk, dat zij voor de Vennootschap en daardoor voor de arbeidersbeweging hebben gewrocht.

Op denzelfden dag werden — eveneens onder hartelijke belangstelling — de nieuwe bedrijven in Groningen, Leeuwarden, Enschedè en Arnhem geopend. Op 2 November konden dan ook tegelijk met „Het Volk”-in-nieuwen-vorm de nieuwe Volksbladen en het Haagsche dagblad „Vooruit” beginnen te verschijnen. In de vier genoemde steden bezit de Arbeiderspers dus thans goed uitgeruste drukkerijen, die ook particulier drukwerk vervaardigen.

Naast de clichéfabriek te Rotterdam bestaat nu eveneens in het Amsterdamsche gebouw een moderne cliché-inrichting.

Behalve de reeds genoemden, zijn er méér personen aan wie dank te betuigen is voor hetgeen in dit jaar is verricht. Het zijn er geen tientallen, maar duizenden: behalve allen die rechtstreeks in verbinding staan met de Vennootschap, stonden duizenden werkers in het land gereed om aan de actie voor uitbreiding van den lezerskring deel te nemen. Zij hebben gewerkt, dat het een lust was. De goede berichten stroomden bij de directie binnen. De administratie kon den ontzaglijken stroom met moeite bijhouden: 75.000 lezers werden gewonnen in luttele weken tijds. Hulde en dank, hartelijk dank aan allen, die hiertoe hebben bijgedragen!

Wie de interne geschiedenis der Arbeiderspers gedurende 1931 wil kennen, kan eigenlijk het best als volgt te werk gaan: hij neme één van onze bladen zooals ze thans verschijnen en hij legge daarnaast een nummer van „Het Volk” van één jaar geleden. Het verschil is de geschiedenis van de Arbeiderspers in 1931. Vooral zij die het Amsterdamsche bedrijf der Arbeiderspers hebben bezichtigd en dus weten hoe een dagblad wordt gemaakt, zullen de beteekenis van dit brok geschiedenis beseffen en... zij zullen begrijpen, dat voor verdere verbeteringen wederom een stukje geschiedenis gemaakt zal moeten worden en nu Keulen voltooid is, de bouw van Aken weer een flinken tijd van hard werken zal in beslag nemen.

Op 1 Januari 1931 bedroeg het aantal abonnementen op de *dagbladen* der Arbeiderspers 109.156. Op 1 October 109.928, op 31 December 182.988.

De *Radiogids* steeg van 104.566 op 1 Januari 1931 tot 130.576 op 1 Januari 1932; de *Proletarische Vrouw* van 57.054 op 59.230 (waarvan

respectievelijk 27.421 en 31.827 voor rekening van den Fabrieksarbeidersbond).

De *Notenkraker* beweegt zich in minder gunstigen zin, wat het aantal lezers betreft, evenals *De Socialistische Gids*, die daalde van 2676 tot 2532 (10 Februari 1932 2351). Herinnerd worde hier aan den oproep van het Partijbestuur van 2 jaar geleden om uit de afdelingskas één of meer abonnementen voor de bestuurders te bekostigen op dit maandschrift der Partij in het belang van hun op-de-hoogte-blijven met belangrijke vraagstukken, waarmee de Partij te maken heeft.

Het verslagjaar was voor het *Boekenbedrijf* van de Arbeiderspers zeer belangrijk, als gevolg van de groote reorganisatie der heele onderneming. Deze reorganisatie leidde niet alleen tot een verhuizing van verschillende afdelingen naar het nieuwe gebouw aan het Hekelveld, maar had eveneens ten gevolge, dat in Den Haag, Leeuwarden en Groningen nieuwe winkels werden betrokken. Daarnaast ontstond de mogelijkheid om in Vlaarding en Leiden nieuwe filialen te stichten.

Omtrent het verloop in de verschillende afdelingen geven de volgende bijzonderheden meer licht.

a. UITGEVERIJ.

In vergelijking met voorgaande jaren verliep het aantal uitgaven als volgt:

Uitgegeven werden	In 1927		In 1928		In 1929		In 1930		In 1931	
	Aantal uitg.	Totaal der opl.	Aantal uitg.	Totaal der opl.	Aantal uitg.	Totaal der opl.	Aantal uitg.	Totaal der opl.	Aantal uitg.	Totaal der opl.
Propaganda-brochures ...	12	71000	8	90000	8	85000	3	32000	3	45000
Populairwetensch. broch..	9	13300	10	17200	4	9000	2	3100	2	2000
Romans en gedichten....	15	41000	9	40500	15	52850	13	54800	13	65400
Tooneelwerken en voordr.	1	1000	4	4000	11	11000	3	7000	3	3000
Kinderboeken.....	5	22000	8	18500	5	15000	9	24500	7	14500
Pop. wetensch. boeken e.d.	9	14000	10	10100	11	12775	9	12450	18	23200
Kalenders, almanakken, ag.	—	—	5	23500	4	25000	4	35500	3	32000
Diversen.....	—	—	—	—	—	—	6	32200	11	21850
Totaal.....	51	162300	51	203800	58	210625	49	201550	60	206950

Het aantal inteekenaren op de A.R.B.O. steeg van 6411 op 7450. Hier van waren ruim 800 stuks in België geplaatst, door bemiddeling van de Vlaamsche Partij-Uitgeverij „De Wilde Roos”

Het aantal inteekenaren op de Kinderbibliotheek bleef stabiel.

De schriftelijke cursus in Gemeentepolitiek werd in haar ouden vorm in het voorjaar beëindigd. In het najaar is zij, in gewijzigden vorm, met een grooter aantal inteekenaren herleefd. Het aantal cursisten bedraagt op dit moment 703.

De schriftelijke radiocursus in de Duitsche taal, die georganiseerd was in samenwerking met het Instituut voor Arbeidersontwikkeling en de V.A.R.A., werd beëindigd en met het oog op de slechte resultaten, werd afgezien van verdere pogingen op dit gebied.

In samenwerking met het Instituut voor Arbeidersontwikkeling werd een cursus in economisch-historische aardrijkskunde georganiseerd. Deze cursus draagt den naam: „*De mensch in de leerschool van moeder Aarde*” en wordt geleid door Arie Pleysier. Het aantal intekenaren liep op tot 2049.

In het afgelopen jaar werd uitvoering gegeven aan bestaande plannen tot uitgaven van een Bibliotheek voor Natuurlieliefhebbers. Het aantal intekenaren bedroeg 176. Tezamen met den verkoop van losse exemplaren, was dit povere resultaat voldoende om tot verdere bemoeiingen op dit gebied te prikkelen.

In verband hiermede steeg het aantal populair-wetenschappelijke uitgaven belangrijk, zoowel wat het aantal titels als wat de totaal-oplage betreft.

In de voorbereiding van de populair-wetenschappelijke bibliotheek, onder leiding van E. Boekman, kwam eenige vertraging. Het staat thans vast, dat deze serie in 1932 onder den titel „Nieuwe Internationale Bibliotheek” het licht zal zien. De leiding ervan ging inmiddels wegens drukke werkzaamheden uit handen van E. Boekman over in die van Mr. S. Mok.

De oplage van den „Naar het Licht”-kalender toonde dit jaar, ondanks den groei van de A.R.B.O. geen stijging. Reden hiervan was de verschijning van den V.A.R.A.-kalender, die het aantal concurreerende kalenderuitgaven met één kwam vermeerderen. Dat de „Naar het Licht”-kalender zich tegenover deze concurrenten ongeschokt wist te handhaven, bewijst intusschen dat hij zich een duurzame plaats in het socialistische gezin heeft veroverd.

Nadat in enkele plaatsen proeven waren genomen, werd in den loop van het verslagjaar besloten tot het in samenwerking met het Instituut voor Arbeidersontwikkeling organiseren van een serie boektentoonstellingen. In het vierde kwartaal zijn 24 tentoonstellingen van dit soort gehouden, met wisselend succes, maar in het algemeen met vrij bevredigende resultaten.

b. BOEKHANDEL.

In de afdeling boeken in vreemde talen was een opvallend groote vraag naar anti-oorlogs-lectuur te constateeren. In de tweede jaarhelft vertoonde deze vraag een sterke anti-climax.

Indrukwekkend is het aantal ontwapeningsinsignes e.d., dat in de Partij verkocht wordt en dat den verkoop van het aantal partij-insignes zeer belangrijk overtreft.

Een enorm debiet hadden wij met het vierde deel van Troelstra's gedenkschriften: „Storm”, waarvan meer dan 8000 exemplaren in enkele maanden werden verkocht. Daarnaast was de verkoop van A. M. de Jong's romancyclus: „Merijntje Gijzen's Jeugd”, in dundruk-éditie, het groote feit van het jaar.

c. KANTOORBOEKHANDEL.

Veel voorbereidende arbeid werd verricht voor de afdeeling kantoorboekhandel, waarvan echter naar buiten nog weinig of geen bewijzen konden worden gegeven. In 1932 zullen de gevolgen van een en ander allengs duidelijk naar buiten treden.

De *Drukkerijen* waren gedurende het jaar 1931 ruimschoots van orders voorzien. De uitbreidingen, verbouwingen en vernieuwingen kwamen tijdig gereed. Onze zes bedrijven behooren tot de best uitgeruste van het land, óók wat de hygiëne en veiligheid voor het personeel betreft.

Onze conclusie is dus, dat 1931 voor de Arbeiderspers zeer belangrijk is geweest, en dat dit bedrijvencomplex in staat is om verder belangrijk werk met alle energie in dienst der arbeidersbeweging te verrichten.

Vertegenwoordigingen.

Het jaar 1931 werd ingezet met een receptie in de Koningszaal van „Artis” te Amsterdam en wel van het N.V.V. ter gelegenheid van zijn 25-jarig bestaan. Hierbij was het Partijbestuur tegenwoordig en overhandigde p.g. W. H. Vliegen namens de Partij het N.V.V. een nieuwe vlag.

Voorts liet het Partijbestuur zich bij verscheiden gelegenheden vertegenwoordigen.

De Jaarvergadering van den Bond van Soc.-Dem. Vrouwenclubs op 21 en 22 Maart werd door p.g. E. Boekman namens het Partijbestuur bijgewoond.

Op de Jaarvergadering van den Bond van Soc.-Dem. Studentenclubs op 28 en 29 Maart waren de partijgenooten E. Ribbius Peletier en J. Oudegeest aanwezig.

Bij de opening van het Natuur Historisch Museum „De Pinksterblom” te Amsterdam, vertegenwoordigde p.g. E. Ribbius Peletier het Partijbestuur, terwijl C. Woudenberg den 12den Juli het Zomerfeest van de V.A.R.A. te Hilversum bijwoonde.

Op den 12den September werd de Neutrale Volksschool te Heerlen geopend door p.g. C. Woudenberg, de voorzitter dezer stichting en voerde p.g. J. Oudegeest het woord namens het Partijbestuur. Bij deze gelegenheid boden Partij en Vakverbond het schoolbestuur een epidioscoop aan.

Bij de inauguratie van p.g. Prof. R. Kuyper op 26 October 1931 te Utrecht waren de partijgenooten E. Boekman, Ch. G. Cramer en E. Ribbius Peletier voor het Partijbestuur aanwezig.

P.g. W. H. Vliegen vertegenwoordigde het Partijbestuur bij de begrafenis van Herman Müller, den 24sten Maart te Berlijn.

Den 19den December woonden de partijgenooten J. Oudegeest en C. Woudenberg de receptie van den Nederlandschen Arbeiders Sportbond bij, ter gelegenheid van zijn vijfjarig bestaan.

P.g. E. Boekman vertegenwoordigde het Partijbestuur op de Jaarvergadering van het gewest Noord-Holland Noord; p.g. E. Ribbius Peletier was aanwezig namens het Partijbestuur op de Jaarvergadering van het gewest Zuid-Holland; p.g. J. Oudegeest bezocht namens het Partijbestuur de Jaarvergadering van de gewesten Friesland, Drente en Limburg; p.g. C. Woudenberg woonde namens het Partijbestuur de Jaarvergadering van de gewesten Overijssel, Noord-Brabant en Gelderland bij.

Arbeiders Kaderschool.

Daartoe door „De Centrale”, Arbeiders Verzekerings- en Depositobank, in de gelegenheid gesteld, organiseerde het bestuur van de Arbeiders Kaderschool, dat bestaat uit het Dagelijksch Bestuur van den Algemeenen Raad, een tweeden cursus op het Troelstra-Oord van 2 tot 30 Januari 1932. Inplaats van 14 dagen, zooals vorig jaar, duurde deze cursus dus vier weken.

Twee klassen werden ingericht, een eerste klasse, bestaande uit 28 deelnemers, een tweede, waaraan deelnamen 9 leerlingen, welke het vorig jaar de eerste bijeenkomst hadden bijgewoond.

Voor de eerste klasse van dezen cursus waren opgegeven 90 deelnemers voor N.V.V., Partij, Instituut en A.J.C. tezamen, waarvan er 30 door het Curatorium van de Arbeiders Kaderschool waren geselecteerd. Twee der aangewezenen waren op het laatste moment verhinderd.

De leeraren van dezen cursus waren: Prof. H. van Meurs, Staatsinrichting; J. L. Vleming, Boekhouden en Bedrijfskennis; Van Duuren, Fianciën; Th. Thijssen, Nederlandsche taal; W. v. d. Woestijne, Staatshuishoudkunde; Mr. M. Levenbach, Arbeidsrecht; Mr. M. v. d. Goes van Naters, Gemeenterecht.

Deze tweede bijeenkomst wordt door het Curatorium als zeer goed geslaagd beschouwd.

Het Curatorium is reeds in overleg getreden met het Instituut voor Arbeidersontwikkeling over het organiseren van voorbereidende cursussen door het Instituut, welke ten doel hebben een aantal leerlingen door voorbereidend onderwijs te ontwikkelen, maar bovendien de selectie voor de Arbeiderskaderschool te vergemakkelijken en te verbeteren.

Internationale Zaken.

Ingevolge art. 95 van het Huishoudelijk Reglement der Partij vond op het Paaschcongres de verkiezing van de delegatie naar het Internationaal Congres, dat in Juli te Weenen werd gehouden, plaats.

Het Partijbestuur had het aantal gedelegeerden op 6 bepaald.

Candidaat gesteld werden de volgende partijgenooten, welke verklaarden een candidatuur aan te nemen: E. Fimmen, S. Groeneweg, J. de Kadt, J. Oudegeest, J. de Roode, P. J. Schmidt, J. in 't Veld, W. H. Vliegen, K. Vorrink, Dr. Th. v. d. Waerden, C. Woudenberg.

Op het Congres vond over deze partijgenooten een stemming plaats, waarvan de uitslag als volgt was: E. Fimmen 435, S. Groeneweg 1159, J. de Kadt 176, J. Oudegeest 1455, J. de Roode 1143, P. J. Schmidt 1032, J. in 't Veld 195, W. H. Vliegen 1295, K. Vorrink 649, Th. v. d. Waerden 779, C. Woudenberg 1116.

Gekozen werden derhalve: S. Groeneweg, J. Oudegeest, J. de Roode, P. J. Schmidt, W. H. Vliegen en C. Woudenberg.

De behandeling der punten, welke aan de orde gestelde waren op het Congres te Weenen, t.w. de actie voor de ontwapening, de houding der sociaal-democratie in de huidige wereldcrisis en onze houding in de politieke moeilijkheden, welke toen op een hoogtepunt waren gekomen door de economische inzinking van Duitschland en de daarmede samengaande dreiging der fascistten in dit land, had op degelijke en afdoende wijze plaats, welke deze congressen kenmerkt. Vooral het laatste punt, ingeleid door Otto Bauer, werd en door de inleiding en door de klaarheid der resolutie, het hoogtepunt der beraadslagingen.

Voor al in deze tijdsomstandigheden mag het nog eens weer op den voorgrond gesteld worden, dat het congres eenstemmig heeft vastgesteld, dat de sociaal-democratische partijen de democratie zullen handhaven met alle middelen, ook, indien noodig, met niet-democratische, zoodat het geweld van het fascisme met geweld zal worden weerstaan.

De aangenomen resoluties zijn elders gepubliceerd.

Overigens mogen wij niet verheelen, dat het een zwakte blijft onzer internationale, dat er op de congressen nimmer voldoende gelegenheid is, om door onderlinge uitwisseling van gedachten over het gevoerde beleid, te trachten de organisatorische eenheid der samenstellende partijen te versterken. Het moet een groot gebrek in de organisatie geacht worden, dat het verslag over de verrichte werkzaamheden der Executieve te laat verschijnt en de tijd voor voldoende behandeling daarvan op het congres niet gegeven kan worden.

Aan het Internationaal Congres ging vooraf de Internationale Vrouwenconferentie, welke voor onze Partij werd bijgewoond door de partijgenooten S. Groeneweg, E. Ribbius Peletier en M. Wibaut—B. v. B.

Reeds te anderer plaatse maakten wij melding van de voorstellen, welke door het Partijbestuur bij de S.A.I. waren aanhangig gemaakt in zake het houden van een internationaal Ontwapeningscongres en het organiseren van een internationaal petitionnement ter ondersteuning van het werk der Ontwapeningsconferentie van den Volkenbond.

Verzoeken tot bijwoning van de jaarlijksche congressen der Spaansche, Belgische, Oostenrijksche, Lettische en Tschechische Partij moest het Partijbestuur afwijzen.

Het Partijbestuur besloot een afgevaardigde te zenden naar het Congres van de Deutsche Partij, dat van 31 Mei tot 5 Juni in Leipzig werd gehouden, n.l. C. Woudenberg, naar het Congres der Fransche Partij, dat gehouden werd van 24 tot 27 Mei te Tours, J. Oudegeest, terwijl pg.

W. H. Vliegen het Congres van de Deensche Partij, dat van 7 tot 10 Juni te Kopenhagen plaats vond, bijwoonde.

Een uitnoodiging tot bijwoning van de Internationale Ontwapenings-conferentie, eind November 1931 te Parijs, onder leiding van Lord Cecil werd afgewezen.

In September besloot het Partijbestuur de Hongaarsche Partij ten behoeve van haar verkiezings-campagne, met een bedrag van f 200 te steunen.

Vermelden wij hier ten slotte nog, dat in plaats van pg. A. Sternheim die daartoe was aangezocht door het P.B., doch ten gevolge van zijn veranderden werkkring geen gelegenheid had, pg. J. F. Ankersmit een overzicht schreef van de ontwikkeling der Nederlandsche Arbeiders-beweging voor het handboek, dat door de S.A.I. wordt uitgegeven.

Algemeene Raad.

Het contact tusschen het Partijbestuur en het N.V.V.-bestuur werd in het afgelopen jaar wederom op de meest vriendschappelijk wijze onderhouden, door de besprekingen, gevoerd in het Dagelijksch Bestuur en de plenumvergaderingen van den Algemeenen Raad.

Het Dagelijksch Bestuur van den Algemeenen Raad vergaderde 13 maal, in pleno kwam de Algemeene Raad 4 maal bijeen.

In Februari benoemde het Partijbestuur in de plaats van pg. A. B. Kleerekooper als lid van het Dagelijksch Bestuur van den Algemeenen Raad pg. J. W. Matthijsen.

De meeste zaken, welke in den Algemeenen Raad werden besproken hebben wij reeds te anderer plaatse in dit verslag vermeld.

De Algemeene Raad is een college van overleg, zoodat besluiten door den Algemeenen Raad niet worden genomen.

De commissie ter behartiging van de belangen van Limburg, ingesteld door den Algemeenen Raad in 1929, zette haar werkzaamheden voort.

In Februari werd als lid aan deze commissie toegevoegd ons Kamerlid pg. W. Drop.

Als resultaat van haar werk mag zij zich er op beroemen, dat de Neutrale Volksschool te Heerlen in September kon worden geopend, terwijl in Hoensbroek en Geleen maatregelen worden getroffen om eveneens tot oprichting van scholen te komen. Met den bouw der school te Hoensbroek is bereids aangevangen.

Het Bureau voor Arbeidsrecht te Heerlen, waaraan mr. M. v. d. Goes van Naters is verbonden, functioneerde regelmatig het geheele jaar en deed goed werk.

In overleg met de Soc. Vereeniging ter bevordering van de studie van Maatschappelijke Vraagstukken, werd door Partij en Vakverbond besloten de aanstelling van pg. R. Kuyper tot bijzonderen Hoogleeraar in de Sociologie aan de Rijksuniversiteit te Utrecht mogelijk te maken.

Naast de vele circulaires, waarop wij elders in dit verslag reeds wezen, verzond de Algemeene Raad in Januari 1932 een circulaire aan alle plaatselijke raden, waarin met nadruk er op werd gewezen, dat zij

zich hebben te onthouden van besprekingen over loonen, van welke groep arbeiders ook, daar dit uitdrukkelijk tot de taak van de bij het N.V.V. aangesloten vakorganisaties behoort.

In November wisselden J. Oudegeest en F. v. d. Walle de functies, resp. van Voorzitter en Secretaris van den Algemeenen Raad, met E. Kupers en C. Woudenberg.

„De Sociaal-Democraat”.

Te anderer plaatse wezen wij er reeds op, dat het Partijbestuur met de Orgaan-commissie van „De Socialist” overeenkwam, dat „De Socialist” zou worden opgeheven en dat in de plaats daarvan zou verschijnen een discussie-orgaan, waarin elke strooming binnen de Partij zich volledig zou kunnen uiten.

Hiervoor werd gesticht „De Sociaal-Democraat” waarvan het eerste nummer verscheen op 3 October 1931. Als hoofdredacteur werd voor den eersten keer door het P.B. benoemd pg. E. Boekman, als leden der redactie-commissie de partijgenooten W. Banning, J. Oudegeest, P. J. Schmidt en J. de Kadt. De bedoeling is om zoowel de hoofd-redacteur als de leden der redactie-commissie door het Congres te doen verkiezen.

Als leden der propaganda-commissie werden benoemd de partijgenooten L. A. Ankum, J. Oldenbroek en C. Woudenberg.

De abonnementsprijs werd bepaald op f 1.— per kwartaal plus inningskosten.

Overgenomen werden de abonnees op „De Socialist”, ongeveer 3000.

Nadat op bescheiden schaal door de Partij de abonné-winning voor dit nieuwe blad ter hand was genomen — daar het uitgeven van dit blad samenviel met de actie voor uitbreiding van de Arbeiderspers — bedroeg na enkele weken het aantal betalende abonnees 4500, terwijl wekelijks een 6 à 700 colportagenummers werden verkocht.

Na het uittreden van Schmidt en De Kadt uit de redactie-commissie en J. Oldebroek uit de propaganda-commissie, liep het aantal lezers met plm. 1200 terug.

Neutraal Georganiseerden.

Nadat het Partijbestuur in de Partijraadsvergadering van September 1930 zijn voorstel in zake de neutraal-georganiseerde partijgenooten terugnam en opnieuw de reeds bestaande Congresuitspraak in zake de moreele verplichting voor partijgenooten om deel uit te maken van een bij het N.V.V. aangesloten vakorganisatie, liet bevestigen, werden daarna nieuwe besprekingen met het bestuur van het N.V.V. gevoerd.

Overeengekomen werd, dat het bestuur van het N.V.V. bij zijn aangesloten vakbonden zou opvragen de namen en adressen der partijgenooten, die niet, en die verkeerd georganiseerd zijn, waarna het deze aan het Partijbestuur zou overleggen.

In den loop van het jaar ontving het Partijbestuur deze namen van het Vakverbond. Hieruit bleek dat er waren:

	Ongeorganiseerd:	verkeerd georganiseerd:
in:		
Openbare Diensten	18	6
Onderwijzers	18	28
Ambtenaren	57	31
Spoorwegpersoneel	—	9
Technisch- en opzichth. pers.	2	8
Typografen	—	2
Totaal	95	84

Na nieuwe besprekingen in het Partijbestuur werd besloten aan de ongeorganiseerde partijgenooten den volgende brief te richten:

„W. P.,

Onze aandacht werd gevestigd op het feit, dat gij niet georganiseerd zijt in een vakvereniging. Het kan u bekend zijn, dat reeds meermalen een congres onzer partij heeft uitgesproken, dat het de moreele plicht der partijgenooten is zich te organiseren in een vakvereniging, welke is aangesloten bij het N.V.V.

In verband met deze uitspraak zouden wij het op hoogen prijs stellen, indien u ons zoudt willen mededeelen, wat de reden is, dat gij u tot dusverre nog niet bij uw vakvereniging aangesloten hebt.”

Aan de verkeerd georganiseerde partijgenooten werd de volgende brief gezonden:

„W.P.,

Onze aandacht werd gevestigd op het feit, dat gij georganiseerd zijt in een vakvereniging, welke niet is aangesloten bij het N.V.V. Vooral in dezen moeilijken tijd, nu de actie tegen vermindering van salarissen en loon, een zoo groot mogelijke kracht van S.D.A.P. en N.V.V. vraagt, trekt dit verschijnsel meer dan anders de aandacht.

Ook kan u bekend zijn, dat reeds meermalen een congres onzer Partij zich heeft uitgesproken, dat het de moreele plicht der partijgenooten is, zich te organiseren in een vakvereniging, welke is aangesloten bij het N.V.V. Er moeten dus o.i. overwegende redenen voor U zijn, die u verre houden van de organisatie in uw branche, die bij onze „Centrale” der vakverenigingen is aangesloten.

Wij zouden het op hoogen prijs stellen, indien u bereid waart ons deze redenen mede te deelen.”

De antwoorden op deze brieven worden, nu wij dit verslag schrijven, afgewacht.

Het Secretariaat.

Op het Secretariaat vonden in 1931 geen wijzigingen van beteekenis plaats. Voor het personeel was er aan werk geen gebrek. De voorbereiding van het Paaschcongres, de Partijraadsvergaderingen, de vele vergaderingen van het Dagelijksch Bestuur en het Partijbestuur, de werkzaamheden verbonden aan het Secretariaat van den Algemeenen Raad, de administratie voor den Bond van Soc. Dem. Vrouwenclubs, de jaarvergadering, de voorbereiding en de verzorging van de vele vergaderingen ten behoeve van de actie voor uitbreiding der Arbeiderspers, de administratie van „De Sociaal-Democraat”, het adressenpetionnement,

de actie voor verbeterde werkloozenzorg, etc. etc., gaven handen vol werk.

Ontvangen werden plm. 26400 brieven en drukwerken, terwijl er ongeveer 7200 brieven werden verstuurd.

Naast vele drukwerken werden er 5000 zegelbestellingen verzonden.

Met den Bond voor Handels- en Kantoorbedienden werd een collectief contract voor het personeel afgesloten.

Personalia.

Onder de getrouwen, die de Partij in het afgelopen jaar verloor, noemen wij de echtgenoot van ons Haagsch Raadslid J. Siebolts en die van onzen pg. J. H. F. van Zadelhoff te Dordrecht.

Naast den droeven plicht om de vele onbekende overledenen te herdenken, maken wij hier met voldoening melding van het feit, dat onze partijgenooten H. Masereeuw, L. M. Hermans, Dr. J. Stoop hun 70sten verjaardag vierden, terwijl de p.g. K. ter Laan en J. F. Ankersmit hun 60sten verjaardag herdachten.

Vermelden wij hier nog, dat p.g. E. Rugge in Groningen 30 jaar Gemeenteraadslid is.

Slot

In het jaar 1931 heeft de Partij een groote activiteit ontwikkeld, is het ledental gegroeid en haar invloed naar buiten versterkt.

Moge de moeilijkheden voor welke de Partij thans staat en die in het afgelopen jaar zeker de inwendige kracht der partij niet vergroot hebben, spoedig tot het verleden behooren, opdat wij wederom eensgezind ten behoeve der Nederlandsche arbeidersklasse ons werk kunnen verrichten en aan onderlinge verdeeldheid geen aandacht meer behoeven te schenken.

Bijlage A

GEWESTEN	PER 31 DECEMBER																					
	1910	1911	1912	1913	1914	1915	1916	1917	1918	1919	1920	1921	1922	1923	1924	1925	1926	1927	1928	1929	1930	1931
Friesland	58	71	74	90	89	86	87	90	100	111	105	97	101	100	95	97	99	100	102	104	103	104
Groningen	20	26	37	51	48	46	51	58	75	84	78	72	71	68	69	66	70	75	75	77	79	81
Drente	7	8	11	21	27	28	33	30	41	51	43	43	49	51	45	45	43	47	48	50	49	58
Overijssel	19	23	22	23	25	23	24	25	39	34	37	35	40	40	40	45	42	39	43	48	45	47
Gelderland	24	22	25	30	34	34	32	40	68	66	59	56	51	61	60	60	60	58	60	68	68	76
Utrecht	4	7	7	8	6	10	11	16	19	19	19	19	21	22	20	21	22	22	22	23	25	26
Noord-Holland Noord.....	26	29	44	70	44	46	46	51	57	60	60	56	63	62	64	61	61	57	58	62	62	72
Noord-Holland Zuid	—	—	—	—	28	27	27	20	25	29	29	27	31	31	29	31	30	30	29	30	30	33
Amsterdam	9	9	9	9	9	9	9	24	24	24	24	9	9	10	11	11	11	11	11	11	11	11
Rotterdam	6	6	6	7	7	6	6	6	8	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9
Den Haag	4	4	4	4	4	4	4	4	7	7	7	3	3	3	4	4	4	7	7	7	7	9
Zuid-Holland	23	24	29	50	49	45	50	52	75	89	83	81	84	83	84	87	86	85	84	86	90	99
Zeeland	7	7	5	12	15	15	16	13	15	21	19	17	18	21	20	20	20	22	23	25	30	36
Noord-Brabant	6	7	5	5	7	7	7	9	15	17	17	12	12	11	14	14	14	15	18	24	25	28
Limburg	7	10	6	9	14	9	7	17	26	24	24	23	21	19	20	20	19	20	20	21	22	22
Totaal...	220	253	284	389	406	395	410	455	594	645	613	559	583	591	584	591	590	597	609	645	655	711

Bijlage B

FEDERATIES	31 December 1930	Nieuw ingeschreven	Leden uit andere afd. overgekomen	Totaal ingeschreven	Verhuisd	Bedankt	Afgev. wegens contr. schuld	Geroyeerd	Overleden en overigeredenen	Totaal afgeschreven	Totaal aantal 31 Dec. 1931	Mannen	Vrouwen
Friesland	6508	971	197	1168	287	517	22	1	25	852	6824	4619	2205
Groningen	5014	1198	144	1342	223	506	32	1	17	779	5577	4102	1475
Drente	1880	728	33	761	79	243	44	2	10	378	2263	1754	509
Overijsel	4871	1115	114	1229	175	417	7	2	10	611	5489	3819	1670
Gelderland	5133	1502	199	1701	327	511	41	3	24	906	5928	4314	1614
Utrecht	3417	850	227	1077	293	262	27	4	10	596	3898	2586	1312
Noord-Holland Noord	5379	1415	225	1640	345	383	33	2	19	782	6237	4179	2058
Noord-Holland Zuid	3943	1206	337	1543	402	277	30	1	14	724	4762	3123	1639
Amsterdam	11185	4504	1183	5687	1328	1210	970	—	49	3557	13315	8832	4483
Rotterdam	5915	1025	344	1369	444	677	34	—	16	1171	6113	4143	1970
Den Haag	4815	1620	1615	3235	1733	519	23	1	24	2300	5750	3585	2165
Zuid-Holland	7160	2158	170	2328	323	867	82	10	37	1319	8169	5839	2330
Zeeland	1566	648	26	674	54	222	41	1	9	327	1913	1455	458
Noord-Brabant	1313	375	24	399	129	152	19	4	42	346	1366	1086	280
Limburg	1164	407	35	442	82	188	9	3	8	290	1316	915	401
	69263	19722	4873	24595	6224	6951	1414	35	314	14938	78920	54351	24569

Bijlage C.

Het ledental der S.D.A.P. van de oprichting af.

1 Januari	Aantal leden	1 Januari	Aantal leden	1 Januari	Aantal leden
1895	700	1908	8748	1920	47870
1896	1000	1909	9504	1921	37412
1897	1500	1910	9980	1922	41472
1898	2100	1911	12582	1923	42047
1899	2500	1912	15667	1924	41230
1900	3200	1913	25708	1925	37894
1901	4000	1914	25609	1926	41221
1902	6500	1915	25642	1927	43196
1903	5600	1916	24018	1928	46169
1904	6000	1917	24893	1929	53395
1905	6816	1918	27093	1930	61162
1906	7471	1919	37628	1931	69263
1907	8423			1932	78920

Bijlage D.

	30 Sept.	30 Sept.	30 Sept.	30 Sept.	30 Sept.	30 Sept.	30 Sept.	30 Sept.	30 Sept.	30 Sept.	30 Sept.	30 Sept.	30 Sept.	30 Sept.	30 Sept.
GEWESTEN	1914	1918	1919	1920	1921	1922	1923	1924	1925	1926	1927	1928	1929	1930	1931
Friesland	3332	4347	5557	4647	4414	5374	5350	4904	5071	4925	5366	5882	6256	6448	6858
Groningen	1725	2891	4908	3667	3121	3431	3098	2784	2957	2997	3509	3931	4394	5017	5618
Drente	901	1544	2148	1484	1406	2119	1575	1225	1166	1090	1289	1525	1595	1801	2319
Overijssel	1658	2177	3226	2523	2433	2912	2825	2715	3130	3018	3323	3786	4569	4873	5479
Gelderland	1794	3724	5179	4121	3561	4178	4438	3922	3889	3873	4151	4439	4672	5148	5808
Utrecht	800	1561	2220	1692	1794	2142	2035	1936	1985	1987	2222	2497	3085	3324	3820
Nrd.-Holland (N.)...	4122	4643	3907	3253	2870	3481	3458	3295	3384	3301	3713	3978	4647	5155	6175
Nrd.-Holland (Z.)...			2609	2153	1887	2162	2214	2076	2441	2392	2701	3025	3404	3857	4736
Amsterdam	5034	4615	5539	4981	5627	5339	5188	4910	5384	5242	5817	7627	9273	10817	13522
Rotterdam	1646	1843	2596	2287	2670	3069	3138	2750	2821	2922	3524	4398	5175	6001	6166
Den Haag	1668	1519	1999	1796	1753	1904	1862	1892	2412	2524	2967	3793	4132	4725	5711
Zuid-Holland	2345	2147	5710	4206	4238	4727	4595	4013	4514	4640	5382	5754	6605	7188	8259
Zeeland	424	571	760	619	540	620	682	611	688	694	895	1043	1375	1590	1975
Noord-Brabant	278	856	1019	824	741	732	659	601	667	629	647	773	1110	1264	1363
Limburg	320	1093	1436	1091	812	746	657	631	757	752	895	944	1000	1154	1343
Totaal	26047	35531	48813	39344	37867	42936	41774	38265	41266	40986	46401	53395	61292	68362	79152

	1 Jan. 1931	31/12 1914	31/12 1915	31/12 1916	31/12 1917	31/12 1918	31/12 1919	31/12 1920	31/12 1921	31/12 1922	31/12 1923	31/12 1924	31/12 1925	31/12 1926	31/12 1927	31/12 1928	31/12 1929	31/12 1930	31/12 1931
AFDEELING	aant. inw.																		
Amsterdam....	752003	4959	4526	4340	4236	5032	5501	4874	5595	5169	5234	4831	5386	5523	5827	7761	9309	11185	13315
Haarlem	119159	361	315	301	302	425	536	478	496	491	458	457	527	502	789	922	1059	1275	1504
Alkmaar	28294	122	103	113	114	132	180	145	186	213	216	206	235	261	253	291	328	344	414
Zaandam	33183	396	377	428	463	525	677	581	554	575	679	706	730	738	810	821	868	1055	1132
Hilversum	57084	200	226	193	224	319	394	281	355	392	375	365	455	431	463	555	600	672	845
Rotterdam	581899	1584	1356	1518	1551	1941	2672	2202	3072	3031	3098	2711	2809	3628	3400	4387	5044	5915	6113
Den Haag	436568	1631	1430	1353	1341	1563	1995	1786	1766	1863	1899	1898	2465	2585	3058	3908	4130	4815	5750
Leiden	70860	174	231	202	203	253	445	432	532	516	552	469	491	517	528	605	781	907	1015
Delft	50609	297	241	242	230	298	423	318	498	439	389	342	366	373	463	497	534	567	650
Dordrecht	55888	379	376	396	331	374	443	384	403	427	462	441	573	700	754	760	775	906	1000
Leeuwarden ...	48482	332	327	331	369	561	655	610	716	770	777	723	788	839	847	1099	1128	1238	1326
Groningen	105005	495	473	521	558	593	752	697	834	815	815	817	889	872	913	1065	1132	1253	1392
Assen	17652	264	244	240	229	218	264	194	409	372	205	177	226	193	227	277	278	315	352
Zwolle	40560	169	164	165	259	392	615	467	575	580	567	499	583	547	569	705	719	774	771
Enschede	51795	268	235	204	217	315	346	276	302	362	372	398	442	441	505	543	577	692	853
Almelo	32516	163	150	145	128	173	234	163	201	204	208	225	263	325	332	360	417	439	566
Hengelo	34328	159	144	137	138	142	148	132	147	171	176	169	175	169	240	379	488	504	533
Utrecht	153884	507	479	501	500	599	925	819	855	956	984	945	979	1082	1081	1201	1664	1745	1774
Apeldoorn	60332	131	134	130	211	197	409	318	309	313	399	359	372	368	361	360	345	393	381
Amersfoort	38551	154	138	150	160	197	268	221	229	242	238	206	215	217	254	355	376	425	458
Arnhem	78201	369	347	328	414	568	598	461	547	887	836	764	741	757	712	781	766	892	990
Nijmegen	81699	134	111	112	173	253	335												

Bijlage F.

GEWESTEN	Groote plaat schouder aan schouder in de S.D.A.P.	Kleine plaat schouder aan schouder in de S.D.A.P.	Brief aan ex- partijgenooten	Manifest aan modern- georganiseerde	Manifest aan de vrouwen	Huisbezoek- kaartjes	Manifest over landbouw- crisis	Manifest over werkloosheid	Manifest Interpellatie van der Tempel	Krant S.O.S.
Friesland	565	1700	1555	5326	4945	3864	2470	84595	86000	86000
Groningen	595	3580	1605	5565	2396	8570	1435	74885	77525	77825
Drente	179	1661	791	4201	1751	1801	730	—	23700	23700
Overijssel	473	2766	611	8201	4156	2981	1225	—	71900	71000
Gelderland	290	800	1050	5400	1610	2910	1580	500	82000	81200
Utrecht	244	1160	805	2270	1490	1590	200	—	67400	55150
Nrd.-Holland Noord	660	2480	1040	2385	1545	3670	1580	82600	79775	79475
Nrd.-Holland Zuid	288	1469	455	3030	3795	880	1025	26700	60200	64800
Amsterdam	1790	2450	1200	2050	3325	6100	—	68900	127000	100000
Rotterdam	755	2760	1450	5000	3000	9000	—	114010	120020	120020
Den Haag	1000	2000	500	5000	5000	—	100	60510	110020	80020
Zuid-Holland	710	6215	2080	15260	10000	6000	1310	165100	121100	121500
Zeeland	159	1085	280	2130	1365	1095	275	—	30000	30000
Nrd.-Brabant	138	1501	702	6355	1031	306	450	22200	41600	49200
Limburg	204	3300	570	5700	1700	1990	200	25100	56250	27000
	8050	34927	14694	77873	47109	50757	12580	725100	1154490	1066890

PROVINCIALE STATENVERKIEZING 1919–1931.

GEWEST	STATEN 1919			STATEN 1923			STATEN 1927			STATEN 1931		
	Totaal	S.D. A.P.	%	Totaal	S.D. A.P.	%	Totaal	S.D. A.P.	%	Totaal	S.D. A.P.	%
Friesland	77.432	21.506	27.7	160.195	39.297	24.5	170.172	41.998	24.6	177.385	45.725	25.8
Groningen	66.347	19.794	29.8	142.024	34.953	24.6	155.672	42.739	27.2	170.639	52.029	30.5
Drenthe	34.758	8.422	25.2	72.902	15.326	21.-	78.782	20.208	25.6	86.933	24.675	28.4
Overijssel	84.476	15.415	18.2	168.955	34.352	20.3	193.450	41.502	21.5	225.090	53.792	23.9
Gelderland	136.725	23.390	19.-	280.525	45.012	16.-	312.308	50.708	16.2	354.063	57.824	16.3
Utrecht	60.349	12.110	20.1	130.126	24.273	18.6	149.179	27.393	18.4	174.899	35.220	20.1
Noord-Holland-Noord	65.805	14.057	21.3	131.445	24.670	19.1	143.929	34.604	24.1	158.555	40.829	25.7
Noord-Holland-Zuid	54.183	11.917	22.-	116.903	23.724	20.-	140.807	30.481	21.5	174.611	40.772	23.4
Amsterdam	106.965	34.234	32.-	242.376	74.499	30.8	296.923	96.303	32.4	345.611	128.938	37.3
Rotterdam	83.771	33.450	39.9	186.321	66.012	35.4	213.899	74.059	34.6	239.956	83.816	34.9
Den Haag	57.930	14.995	23.-	141.131	41.254	29.3	167.171	49.139	29.4	197.592	54.063	27.4
Zuid-Holland	145.379	23.328	15.8	305.248	43.716	14.3	339.096	57.440	16.9	393.731	72.702	18.5
Zeeland	46.755	4.859	10.4	94.329	9.417	10.-	102.567	11.493	11.2	109.807	16.521	15.-
Noord-Brabant	132.369	7.923	6.-	276.120	13.533	4.9	307.059	16.609	5.4	357.786	24.844	6.9
Limburg	69.828	6.122	8.8	148.138	13.244	8.9	170.927	14.695	8.6	197.051	17.205	8.7
Totaal	1.223.072	251.522	20.9	2.596.738	503.282	19.4	2.941.851	609.392	20.7	3.353.509	748.955	22.3

Bijlage H

Aantal zetels Provinciale Staten der S.D.A.P.

PROVINCIE	1919	1923	1927	1931	Aantal zetels per Provincie
Friesland	14	12	12	13	50
Groningen	14	11	13	14	45
Drenthe	8	7	9	10	35
Overijssel	8	9	10	10	47
Gelderland	10	10	10	11	62
Utrecht	8	8	8	8	41
Noord-Holland	21	19	24	26	77
Zuid-Holland	21	20	21	21	82
Zeeland	3	4	5	6	42
Noord-Brabant	4	3	3	4	64
Limburg	4	4	5	4	45
Totaal	115	107	120	127	590

Bijlage I.

Verdeeling van het aantal verkregen zetels over de verschillende federaties bij de verkiezingen voor den Gemeenteraad in 1919, 1923, 1927 en 1931.

GEWEST	Aantal Gemeenten	1919	1923	1927	1931
		Aantal zetels	Aantal zetels	Aantal zetels	Aantal zetels
Friesland	43	138	121	118	129
Groningen	57	166	144	164	174
Drenthe	34	69	79	78	93
Overijssel	59	78	84	88	103
Gelderland	112	127	136	128	151
Utrecht	72	44	44	46	61
Noord-Holland-Noord ..	101	130	122	134	164
Noord-Holland-Zuid ...	34	59	51	50	69
Amsterdam	1	14	16	15	16
Rotterdam	1	19	16	16	15
Den Haag	1	14	13	14	14
Zuid-Holland	189	169	153	178	217
Zeeland	108	31	33	45	63
Noord-Brabant	191	30	29	32	39
Limburg	123	17	28	28	35
Totaal	1.126	1.105	1.069	1.130	1.339

Overzicht Gemeenteraadverkiezingen 1927 en 1931.

	Totaal aantal inwoners	Aantal stem- men S.D.A.P.		Perc. stemmen S.D.A.P.			Totaal aantal Raadszetels			Aantal zetels S.D.A.P.		
		1927	1931	1927	1931	- of +	1927	1931	- of +	1927	1931	- of +
451 Gemeenten beneden de 20.000 Inwoners	2.486.550	179.594	213.201	18.2	20.5	+ 2.3	4.658	4.776	+ 118	803	986	+ 183
29 Gemeenten van 20.000 tot 50.000 inwoners	938.789	82.474	94.980	23.5	24.3	+ 0.8	615	675	+ 60	145	164	+ 19
11 Gemeenten van 50.000 tot 100.000 Inwoners	725.416	66.354	73.168	24.-	23.7	- 0.3	343	369	+ 26	85	91	+ 6
6 Gemeenten van meer dan 100.000 Inwoners	2.138.729	280.304	313.278	31.1	32.9	+ 1.8	250	252	+ 2	79	80	+ 1
Totaal 497 Gemeenten	6.289.484	608.726	694.627	24.5	25.8	+ 1.3	5.866	6.072	+ 206	1.112	1.321	+ 209

Bijlage K.

OVERZICHT UITSLAGEN KAMERVERKIEZINGEN 1918-1929

GEWEST	KAMER 1918			KAMER 1922			KAMER 1925			KAMER 1929		
	Totaal	S.D. A.P.	%	Totaal	S.D. A.P.	%	Totaal	S.D. A.P.	%	Totaal	S.D. A.P.	%
Friesland	84.342	26.818	31.7	176.145	43.538	24.7	180.689	50.167	27.8	189.693	54.541	28.7
Groningen	71.933	24.908	34.6	156.868	45.355	28.9	163.224	53.214	32.6	174.164	60.495	34.5
Drenthe	38.857	11.445	29.4	80.269	19.255	24.-	84.031	24.547	29.2	87.303	26.631	30.3
Overijssel	92.844	20.390	21.9	192.476	38.500	20.-	204.119	44.972	22.-	224.635	55.316	24.6
Gelderland	147.455	27.835	18.8	316.389	46.849	14.8	330.199	58.436	17.7	356.830	64.548	18.1
Utrecht	66.795	12.979	19.4	153.064	28.703	18.7	162.201	34.673	21.4	175.877	37.337	21.1
Noord-Holland Noord	70.997	15.232	21.4	145.824	30.172	20.6	151.023	37.598	24.9	163.303	45.746	27.9
Noord-Holland Zuid	62.046	11.734	18.9	135.350	27.213	20.1	148.846	35.429	23.8	174.024	41.665	23.9
Amsterdam	123.699	33.411	27.-	297.076	85.739	30.-	305.278	113.505	37.2	339.834	134.323	39.5
Rotterdam	90.853	39.397	43.3	207.313	69.705	33.6	218.514	83.066	38.-	245.452	94.393	38.5
Den Haag	64.022	20.225	31.5	161.704	40.476	25.-	176.430	51.272	29.1	195.748	54.862	28.-
Zuid Holland	156.325	31.631	20.2	338.134	52.373	15.5	351.201	62.624	17.8	386.784	74.779	19.6
Zeeland	50.315	4.917	9.7	104.801	9.573	9.1	105.722	12.180	11.5	110.208	16.663	15.1
Noord Brabant	145.796	8.145	5.5	310.991	15.562	5.-	323.931	21.356	6.5	356.200	23.378	6.6
Limburg	77.940	7.078	9.-	170.183	16.759	9.8	179.697	23.665	13.2	194.553	20.010	10.3
Totaal	1.344.209	296.145	22.-	2.928.587	567.772	19.4	3.085.770	706.704	22.9	3.379.503	804.714	23.8

Bijlage L.

FEDERATIES	De Provincie, haar be- volking, haar bestuur A. van Geuns	De geesel van dezen tijd J. v. d. Tempel	Gister, heden, morgen W. H. Vliegen	De taak der Provincie t.a.v. de Volksgezondh. A. E. J. de Vries-Brutns	Eén Mei aan ons Joh. Winkler	Het onderwijs en de gemeenten F. L. Ossendorp	De taak der Provincie t.a.v. de geesteszieken A. W. Michels	Sockarno gestraft J. E. Stokvis	Kerstbrochure A. B. Kleerekoper	Ontwapening J. W. Albarda	Chaos of Socialisme J. v. d. Tempel en A. W. IJzerman	De Redding F. M. Wibaut
Friesland	356	1446	3014	305	1515	322	106	177	1958	1527	1705	902
Groningen	920	930	1515	430	1375	415	130	460	2700	1358	1507	1713
Drente	235	275	1445	315	650	281	136	140	944	865	678	322
Overijssel	765	610	995	420	1176	880	110	430	1765	405	985	780
Gelderland	370	455	1410	210	935	425	125	295	1525	605	505	350
Utrecht	150	851	1635	660	625	100	451	150	1630	955	750	825
Noord-Holland N.	337	600	1220	375	1460	500	575	405	1388	1561	1166	1110
Noord-Holland Z.	291	332	1535	370	1100	310	602	60	1240	450	510	485
Zuid-Holland	370	505	1850	215	1405	785	370	970	2370	1014	1014	730
Zeeland	225	125	850	379	837	255	160	150	800	285	285	195
Noord-Brabant	55	175	850	130	460	175	15	345	490	435	285	290
Limburg	60	85	250	65	415	75	85	320	715	140	110	50
Amsterdam	260	765	1280	775	1500	1350	785	745	1800	825	925	900
Rotterdam	150	200	700	265	425	—	230	300	350	687	712	837
Den Haag	310	475	1388	350	550	1005	245	225	785	950	125	—
	4854	7829	19937	5264	14428	6878	4065	5172	20460	12062	11262	9489

TOELICHTING VERLIES- EN WINSTREKENING 31 DECEMBER 1931.

Verliezen:

1. Huur étage Tesselschadestraat	f	4.500.—	
Belasting 1931	"	1.027.90	
			f 5.527.90
Opbrengst verhuren vergaderzaal	"	30.—	
			<u>f 5.497.90</u>
2. De kosten van het Paaschcongres bestaan uit:			
Drukwerk	f	3.188.77	
Af: opbrengst verslag	"	534.70	
			f 2.654.07
Zaalhuur	"	310.—	
Reiskosten afgevaardigden	"	2.163.41	
Reis- en verblijfkosten P.B., afgev. Gewesten, Kamer- fracties, leden Congrescommissie	"	1.522.61	
Kosten voorbereiding en personeel	"	473.50	
			<u>f 7.123.59</u>
3. Kosten van vergaderingen van het Partijbestuur, vertegenwoordiging op afde- lings- en gewestelijke bijeenkomsten en op vergaderingen van andere organisaties in Nederland.			
4. Kosten voor kantoorbehoeften, reparaties machines en consumptiekosten personeel en bestuurders.			
5. Salaris J. Oudegeest	f	5.500.—	
" C. Woudenbergh	"	5.500.—	
" Mr. E. Ribbius Peletier	"	4.000.—	
Vacantietoelagen	"	615.73	
			<u>f 15.615.73</u>
De salarissen van voorzitter en secretaris-penningmeester zijn met ingang van 1 Juli 1931 verhoogd van f 5000.— op f 6000.—.			
6. Reis- en verblijfkosten en telefoon	f	1.457.38	
Spoorwegabonnementen	"	713.—	
			<u>f 2.170.38</u>
7. Voor abonnementen op tijdschriften enz. van Gewestelijke secretarissen.			
8. Salarissen kantoorpersoneel, zegels Invaliditeitswet en vacantietoelagen.			
9. Voor porti, telegrammen en telefoon.			
10. Diverse abonnementen en boeken.			
11. Druk en expeditiekosten van 8 nummers „Correspondentieblad" en 5 nummers „Mededeelingen voor de Vrouwenpropaganda", verminderd met opbrengst extra abonnementen.			
12. Delegatie congres Weenen	f	4.128.26	
Vertegenwoordiging te Praag, Zürich, Parijs, Berlijn, Brussel, Tours, Leipzig, Genève en Stockholm	"	2.144.74	
			<u>f 6.273.—</u>
13. Onkosten 3 vergaderingen.			
14. Salarissen propagandisten, toelage aan vier gewestelijke secretarissen en zegels invaliditeitswet			f 16.792.40
Subsidies aan gewesten:			
Gewest Gelderland	f	375.—	
" Zeeland	"	1.500.—	
" Nrd-Brabant	"	1.775.—	
" Limburg	"	1.850.—	
" Zeeland	"	184.61	
			<u>5.684.61</u>
Onkosten Radio-uitzendingen	"	148.50	
" Propagandamaand 1931	"	2.554.12	

Brochure Dr. Th. v. d. Waerden (gratis verstrekt)	„	1.302.79
Film „Heit ze d'r in"	f	1.501.06
Opbrengst	„	400.—
Krant S.O.S.	f	4.410.75
Opbrengst	„	2.453.86
Vergadering i/z nieuwe Gemeentewet	„	1.956.89
Nagekomen kosten Kerstkrant 1930	„	701.55
Diverse brochures	f	3.440.88
Opbrengst	„	3.187.70
Onkosten diverse vergaderingen	„	253.18
Ons aandeel in actie gevoerd samen met het N.V.V.:	„	54.10
Crisis-congres	„	1.093.64
Crisisvergaderingen	„	450.29
Manifest Werkloosheid (November)	„	1.167.50
Crisisbureau	„	246.93
	f	33.530.06
Overschot Manifest Werkloosheid (Maart)	„	80.57
	f	33.449.49
15. A.J.C.	f	1.000.—
Instituut v. Arbeidersontwikkeling	„	3.000.—
Bond v. Soc.-Dem. Vrouwenclubs	„	1.750.—
	f	5.750.—
16. Instituut v. Arbeidersontwikkeling (winstuitkeering: „De Centrale")	f	9.500.—
A.J.C. (winstuitkeering „De Centrale")	„	2.500.—
Bond v. Soc.-Dem. Vrouwenclubs inzake Jaarvergadering	„	479.53
Ver. v. Soc.-Dem. Raads- en Statenleden	„	2.000.—
Soc. Ver. tot Bevordering van de Studie v. Maatsch. Vraagstukken	„	3.000.—
Comité van Actie tegen ontwerp-Terpstra	„	750.—
Bond van Soc.-Dem. Studentenclubs	„	200.—
Soz. Arb.-Internationale i/z Weenen	„	822.62
Steun Hongaarsche Partij	„	200.—
Bureau voor Arbeidsrecht Limburg	„	1.000.—
Eigen Gebouw Venlo	„	25.—
Eigen Gebouw Holwerd	„	30.—
Bureau voor Kinderbescherming	„	100.—
Jeugdbond voor Soc. Studie	„	30.—
	„	20.637.15
17. Kosten secretariaat (telefoon en abonnementen)	„	369.78
18. Partijcommissies tezamen met N.V.V.:		
Ons aandeel:		
Algemeene Raad	f	397.58
Commissie Nijverheidsonderwijs	„	214.52
„ Loonvraagstuk en Medezeggenschap	„	10.51
„ i/z Onderwijs en cultur. belangen Limburg	„	389.89
„ Bedrijfsraden	„	413.90
Curatorium Arbeiders Hoogeschool	„	22.25
Zelfstandig:		
Commissie herziening Grondwet artt. 78/194	„	123.30
„ Landbouwvraagstuk	„	170.50
Onderwijscommissie	„	34.21
	f	1.776.66

19. Afschrijving Meubilair.		
20. Soz. Arb.-Internationale	f	5.233.78
Nat. Bond van Plaatselijke Keuze	"	10.—
Bond van Mobilisatie-Invaliden	"	25.—
		<u>" 5.268.78</u>
21. Schuld van opgeheven afdelingen.		
22. Kosten pensioenpremies bezoldigde bestuurders, propagandisten en kantoor- personeel.		
23. Druk- en expeditiekosten Oct.—Dec.	f	4.302.63
Porti en frankeering bij abonnement	"	366.28
Medewerking	"	509.70
Kosten en vergoeding redactie	"	355.83
Abonnementen redactie	"	59.91
Inrichting kaartsysteem onk. kwitanties enz.	"	171.73
		<u>f 5.766.08</u>
Abonnementsgeld	f	2.886.53
Af: vooruit betaald	"	196.35
		<u>f 2.690.18</u>
Losse nummers-verkoop	"	329.37
Opbrengst advertenties	"	27.90
		<u>" 3.047.45</u>
		<u>Nadeelig saldo f 2.718.63</u>
24. Kosten geschenk 25-jarig jubileum N.V.V.	f	300.—
" " bij opening gebouw N.V. „De Arbeiderspers”	"	2.400.—
" " bij vergrooting „Troelstra Oord”	"	70.—
" geschenken bij diverse jubilea	"	293.60
Brandassurantie	"	25.10
Honorarium H. J. Wegerif	"	350.—
Kosten memoires Troelstra	"	1.110.—
Periodieke uitkeering uit erfeling Cohen	"	104.—
Muziekauteursrechten	"	250.—
Kosten diverse kwesties	"	141.45
Onderst. buitenl. partijgenooten	"	37.30
Advertenties	"	33.30
Extra bestuurskosten gewest Noord-Brabant	"	204.50
Bijeenkomsten Propagandisten en Gew. Secr.	"	141.80
Onk. Comm. van Geschillen	"	8.05
Gedeelte der kosten voortvloeiende uit de liquidatie van „De Socialist”	"	250.—
(Omtrent de vergoeding van verdere kosten aan de liquidatie van dit blad verbonden, moet nog definitief worden beslist).		
Diverse kleine kosten	"	110.60
		<u>" 5.829.70</u>
Terug ontvangen voor te hoog berekend tekort Soc. Gids 1930	"	274.19
		<u>f 5.555.51</u>

Winsten:

1. Contributie afdelingen.		
Door de afdelingen werden afgenomen:		
231842 zegels à 5 cent	f	11.592.10
1050796 " " 6 "	"	63.047.76
1940496 " " 10 "	"	194.049.60
148170 " " 20 "	"	29.634.—
107855 " " 30 "	"	32.356.50
254052 werkloozenzegels	"	—.—
		<u>f 330.679.96</u>

Wij ontvingen terug van vorige jaren:

2218 zegels à 5 cent	f	110.90	
9025 " " 6 "	"	541.50	
6482 " " 10 "	"	648.20	
1513 " " 20 "	"	302.60	
261 " " 30 "	"	78.30	
1861 werkloozenzegels	"	—	
			" 1.681.50

Blijft f 328.998.46

Van dit bedrag komt 40 % aan de Partijkas, is f 131.599.38

Af: drukkosten zegels en kaarten " 2.779.05

f 128.820.33

2. Afdracht contributie verspreide leden.

3. Winst op diplomaboekjes, kas- en contributieboeken.

4. Winstuitkeering „de Centrale” (Zie ook onder Buitengewone subsidies).

5. Ontvangen restant dividend van de beleggingsmaatschappijen en van de aandelen N.V. „De Arbeiderspers” f 9.674.46

Rente bankrekening en div. coupons " 267.75

f 9.942.21

Betaald:

" 5½ % obl. leening f 1.485.—

" Alg. Ned. Bond van Meubelm. en Beh..... " 640.38

" A.N.D.B. " 675.—

" Bond van Pers. in Overheidsdienst " 800.—

" N.V. „De Arbeiderspers” " 291.71

" opgeheven bankrekening " 276.17

" 4.168.26

f 5.773.95

6. De opbrengst van het restant van de nalatenschap

De Leur bedroeg f 625.49 meer dan de boekwaarde.

BALANS VAN DE PARTIJKAS DER S.D.A.P. PER 31 DECEMBER 1931

Bezittingen:

1. Kassa	f 182.83
2. Postchèque en Girodienst	„ 7.026.72
3. Twentsche Bank	„ 4.953.25
	f 12.162.80
4. Effecten	„ 94.510.—
5. Voorschotten u/g	„ 3.894.97
6. Afdeelingen en Gewesten	„ 18.629.93
7. Meubilair	„ 2.929.07
8. Diverse drukwerken	„ 301.—
9. Interest	„ 8.800.—
10. N.V. Maatschappij tot Exploitatie en Administratie van Vereenigingsgebouwen	„ 24.876.65
11. Onkosten vooruit betaald	„ 2.081.68
12. Debiteuren	„ 4.227.35

f 172.413.45

Schulden:

1. Crediteuren	f 19.076.39
2. Houders van uitgelote obligaties 1917 ...	„ 135.—
3. Ontwapeningsfonds.	
Saldo 1 Januari 1931	f 8.394.53
Af: nagekomen kos-	
ten September-de-	
monstraties 1930 ...	f 288.27
Kosten Petitionne-	
ment	„ 379.54
	„ 667.81
	„ 7.726.72
4. Leeningen o/g	„ 59.000.—
5. 5½ pCt. Obligatieleening 1928	
Saldo 1 Januari 1931	f 90.000.—
Uitgeloot	„ 5.000.—
	f 85.000.—
Obligaties in portefeuille ...	„ 59.000.—
	„ 26.000.—
6. Onkosten nog te betalen	„ 1.337.25
7. De Sociaal Democraat nog te betalen ...	„ 353.85
8. Interest loopende leening	„ 715.—
9. Reserve dubieuze vorderingen	
Saldo 1 Januari 1931	f 3.481.43
Afgeschreven	„ 251.—
	„ 3.230.43
10. Matteottifonds	„ 485.92
11. Kapitaalrekening	
Stand 1 Januari 1931	f 51.931.92
Bij restant reserve voor pen-	
sioenbetalingen. Saldo per	
1 Januari 1931	„ 1.739.55
Winst 1931	„ 681.42
	„ 54.352.89
	f 172.413.45

TOELICHTING BALANSPOSTEN.

Bezittingen:

1	In kas op 31 December 1931.		
2.	Ons te goed bij den Postchèque en Girodienst per 31 December 1931.		
3.	Ons te goed bij de Twentsche Bank per 31 December 1931.		
4.	Boekwaarde per 1 Januari 1931	f	94.933.36
	Af: 10 aandeelen Volksgebouw Sittard (geschonken) ...	f	50.—
	Restant effecten nalatenschap De Leur	„	173.36
	19 obligaties „Het Groote Volk”	„	190.—
	1 obligatie „Ontwikkeling”	„	10.—
		f	423.36
	Boekwaarde per 31 December 1931	f	94.510.—
	Volgens onderstaande specificatie:		
	Het aandelenkapitaal van N.V. „Voorwaarts” nominaal f 10.000 boekwaarde	f	23.500.—
	Het aandelenkapitaal van N.V. „Vooruitgang” nominaal f 75.000.— boekwaarde	„	57.000.—
	Het aandelenkapitaal van N.V. „Ontwikkeling” nominaal f 5000.— boekwaarde	„	10.500.—
	Aandeelen N.V. „De Arbeiderspers” nominaal f 2000.— boekwaarde	„	2.090.—
	4½ % obligatie N.V. „Vooruitgang” ten laste N.V. „De Arbeiderspers”	„	100.—
	Vier 5 % obligaties N.V. „Voorwaarts” ten laste N.V. „De Arbeiderspers” elk f 10.—	„	40.—
	Twee 5 % obligaties Coöp. „Samenwerking” A'dam f 100.— en f 50.—	„	150.—
	3 aandeelen „Eigen Gebouw” Holwerd elk f 10.—	„	30.—
	Aandeelen „Mij. tot Exploitatie en Administratie van Vereenigingsgebouwen”, groot f 10.000.—, waarop gestort	„	1.000.—
	Restant effecten uit de nalatenschap Cohen; getaxeerde waarde	„	100.—
		f	94.510.—
5.	Restant van leening aan H. v. d. Ploeg, Heerlen	f	1.600.—
	Commissie Neutrale Volksschool in Limburg	„	1.125.—
	Restant van leening aan P. v. Raay, Eindhoven	„	695.63
	Diverse personen	„	474.34
		f	3.894.97
6.	Schuld van afdelingen en gewesten voor contributiezegels, diplomaboekjes en brochures.		
7.	Waarde meubilair na afschrijving.		
8.	Voorraad diplomaboekjes en kas- en contributieboeken.		
9.	Nog te ontvangen dividend Partij-ondernemingen, geschat op 4 % over het in de N.V. „De Arbeiderspers” belegde kapitaal.		
10.	Door ons verstrekt bedrijfskapitaal voor de N.V. „Mij. tot Exploitatie en Administratie van Vereenigingsgebouwen” waarmede wij in rekening-courant-verhouding staan	f	24.876.65
11.	Bestaat uit:		
	Drukkosten contributiezegels en -kaarten	f	1.843.68
	3 mnd. spoorabonnement E. Ribbius Peletier	„	156.—
	1 „ „ C. Woudenberg	„	48.—
	4 „ telefoonabonnement J. Oudegeest	„	34.—
		f	2.081.68
12.	Te vorderen van:		
	N.V.V.	f	2.628.57
	N.V. De Arb. Pers	„	1.199.80
	Bond van S.D.V.C.	„	110.88
	Curatorium Arb. Kaderschool	„	113.10
	Duitsche Partij in zake film	„	175.—
		f	4.227.35

Schulden:

1. Bestaat uit:		
N.V. De Arb. Pers: a. „Vooruitgang”	f	11.430.54
b. „Voorwaarts”	„	4.348.25
	f	15.778.79
Diverse voorschotten	„	17.75
Comm. Huldeblijk Arb. Pers	„	2.821.77
Ontvangen steun Twente	„	191.48
Reserve Bur. Arb. Recht Limburg	„	100.—
Te verrekenen met „De Socialist” in liq. (geïnde abonnem.gelden)	„	166.60
	f	19.076.39
2. Schuld aan houders van uitgelote oblig. op 1 Jan. 1931	f	140.—
Betaald in 1931	„	5.—
	f	135.—
3. Verminderd met onkosten voor het Ontwapeningspetitionnement en nagekomen kosten van de Septemberdemonstraties 1930.		
4. Geleend van den A.N.D.B. à 4½ pCt. 's jaars	f	30.000.—
Hiervan afgelost	„	20.000.—
	f	10.000.—
Geleend van den Alg. Ned. Bond van Meubelmakers en Behangers à 4½ pCt. 's jaars	f	20.000.—
Hiervan afgelost	„	1.000.—
	„	19.000.—
Geleend van den Alg. Ned. Bond van Pers. in Overheidsdienst à 4½ pCt. 's jaars	„	30.000.—
	f	59.000.—
5. 5½ pCt. Obligatieleening 1928	f	100.000.—
Uitgeloot 1929/1931	„	15.000.—
	f	85.000.—
In portefeuille	„	59.000.—
Geplaatst	„	26.000.—
6. Bestaat uit:		
Onkosten Kamerfracties	f	74.66
Bond van S.D.V.C.	„	483.53
Onkosten Partijbestuurders	„	54.80
Buitengew. subsidies	„	560.—
Sal. Gew. Secretarissen	„	31.20
Onkosten Bureau	„	92.56
Diversen	„	40.50
	„	1.337.25
7. Nog te betalen vergoeding redactie 4e kwart. 1931	f	157.50
Vooruit ontvangen abonnementsgeld	„	196.35
	„	353.85
8. Nog verschuldigde rente 1931 voor 5½ pCt. Obligatieleening 1928.		
9. In den loop van 1931 hebben wij eenige dubieuze vorderingen afgeschreven tot een bedrag van	„	251.—
10. Opbrengst Matteottifonds	f	6.648.92
Onkosten porti en drukkerij	f	163.—
Inmiddels afgedragen	„	6.000.—
	„	6.163.—
Nog af te dragen	„	485.92
11. Deze rekening spreekt voor zich zelf.		

BEGROOTING VAN BATEN EN LASTEN VAN DE PARTIJKAS DER S.D.A.P. OVER 1932

Nos. Verlies- en Winst- rekening		Geraamd over '31	Uitk. over 1931	Geraamd over '32
	a. Baten:			
1	Contributie afdelingen	f 120.000.—	f 128.820.33	f 126.300.—
2	„ „ verspreide leden	„ 100.—	„ 113.15	„ 100.—
3, 4, 5 en 6	Bijzondere inkomsten	„ 19.000.—	„ 19.930.19	„ 19.000.—
		f 139.100.—	f 148.863.67	f 145.400.—
	b. Lasten:			
1	Kantoorhuur en belasting	f 5.500.—	f 5.497.90	f 5.500.—
2	Kosten Congres	„ 7.000.—	„ 7.123.59	„ 13.000.—
3	Vergaderingen Dagelijksch Bestuur en Partijbestuur	„ 1.000.—	„ 973.16	„ 1.000.—
4	Bureaukosten en kantoorbehoeften	„ 3.500.—	„ 3.991.—	„ 3.500.—
5	Salarissen bestuurders	„ 14.550.—	„ 15.615.73	„ 16.615.—
6	Kosten „	„ 2.500.—	„ 2.170.38	„ 2.000.—
8	Salarissen personeel	„ 17.000.—	„ 18.164.33	„ 19.400.—
9	Porti, telegrammen en telefoon	„ 3.500.—	„ 3.581.04	„ 3.500.—
10	Kosten archief en bibliotheek	„ 1.500.—	„ 603.01	„ 1.500.—
11	Uitgave „Correspondentieblad” en „Mededeelingen voor de Vrouwenpropaganda”	„ 1.800.—	„ 1.451.31	„ 1.400.—
12	Internationale congressen en bijeenkomsten	„ 3.500.—	„ 6.273.—	„ 1.200.—
13	Kosten Partijraad	„ 2.250.—	„ 2.812.80	„ 3.000.—
7, 14	Actie en Propaganda	„ 35.000.—	„ 33.585.64	„ 31.000.—
15, 16	Subsidies	„ 22.000.—	„ 26.387.15	„ 23.000.—
17, 18	Partijcommissies en Kamerfracties	„ 4.000.—	„ 2.146.44	„ 2.000.—
19	Meubilair	„ 500.—	„ 500.—	„ 500.—
20	Contributies	„ 6.850.—	„ 5.268.78	„ 7.035.—
22	Pensioenpremies	„ 3.150.—	„ 3.175.20	„ 3.250.—
21, 23, 24	Diversen	„ 4.000.—	„ 7.998.84	„ 7.000.—
		f 139.100.—	f 147.319.30	f 145.400.—

TOELICHTING BATEN.

1. Begroot volgens ledenaantal van thans.
2. Begroot als vorig jaar.
- 3, 4, 5 en 6. Bestaat uit winstaandeel „De Centrale (f 9500.—), winst op diverse drukwerken en interest op obligaties der N.V. „De Arbeiderspers”.

TOELICHTING LASTEN.

1. Begroot volgens de uitgaven 1931.		
2. Kosten Paaschcongres en vervolg congres.		
3. Begroot als vorig jaar.		
4. Begroot als vorig jaar.		
5. Salaris Voorzitter	f	6.000.—
„ Secr.-Penningmeester	„	6.000.—
„ Secretaresse	„	4.000.—
Vacantietoeslag	„	615.—
		<u>f 16.615.—</u>
6. Begroot volgens uitgaven 1931.		
8. Begroot volgens tegenwoordige salarissen.		
9. Begroot als vorig jaar.		
10. Begroot als vorig jaar, in verband met reorganisatie van het archief.		
11. Begroot volgens uitgaven 1931.		
12. Daar er in 1932 geen internationaal congres gehouden zal worden, hebben wij alleen rekening gehouden met eventueele onkosten die de leden van de S.A.I. zullen hebben.		
13. Gerekend op drie vergaderingen.		
7, 14. Rekening gehouden met het gratis verstrekken van propagandamateriaal, salaris voor de propagandisten ($\pm$ f 17.000.—) en ongeveer f 4500.— voor subsidie aan diverse gewesten.		
15, 16. Subsidies aan A.J.C.	f	1.000.—
Inst. v. Arbeidersontwikkeling	f	3.000.—
Winstaad. „De Centrale”	„	9.500.—
		<u>„ 12.500.—</u>
S.V.M.V.	„	3.000.—
Ver. Soc. Dem. Raads- en Statenleden	„	2.000.—
Bond van S.D.V.C.	f	1.750.—
Extra v. uitzending Radio	„	250.—
„ reisk. Jaarvergadering	$\pm$	500.—
		<u>„ 2.500.—</u>
Bur. v. Arbeidsrecht Limburg	„	1.300.—
Bond v. S.D.S.C.	„	300.—
Diversen	„	400.—
		<u>f 23.000.—</u>
17, 18. Begroot volgens uitgaven 1931.		
19. Voor afschrijving.		
20. Rekening gehouden met contributieverhooging voor de S.A.I.		
22. Pensioenpremie voor bestuurders, personeel en propagandisten.		
21, 23 en 24. Rekening gehouden met een te verwachten tekort op de exploitatie van „De Sociaal-Democraat” van $\pm$ f 3.000.—.		

**N.V. Maatschappij tot exploitatie en administratie van vereenigingsgebouwen
gevestigd te Amsterdam**

BALANS PER 31 DECEMBER 1931

Aandeelhouders	f 9.000.—	Aandeelenkapitaal	f 10.000.—
Huis Tesselschadestraat	„ 88.500.—	Hypotheek o/g	„ 62.000.—
Brandassurantie (vooruitbetaald)	„ 275.—	S.D.A.P.	„ 24.876.65
Huren nog te ontvangen	„ 541.67	Huren (vooruit ontvangen)	„ 488.88
		Interest (nog te betalen)	„ 542.50
		Reserve Onderhoud	„ 408.64
	<u>f 98.316.67</u>		<u>f 98.316.67</u>

WINST- EN VERLIESREKENING BOEKJAAR 1931

Belasting, schoonmaak, water en licht	f 4.439.63	Huren	f 12.727.78
Kosten van onderhoud	„ 2.113.25		
Kosten van verwarming	„ 949.69		
Interest hypotheek	„ 3.316.57		
Afschrijving huis	„ 1.500.—		
Reserve onderhoud	„ 408.64		
	<u>f 12.727.78</u>		<u>f 12.727.78</u>

Accountantsverklaring.

Ondergeteekende verklaart,

dat hij de boekhouding en de administratie der Partijkas van de Soc.-Dem. Arbeiders Partij, waaronder begrepen die van de N.V. „Maatschappij tot Exploitatie en Administratie van Vereenigingsgebouwen” gedurende het jaar 1931 doorlopend heeft gecontrôleerd, zoowel wat betreft het onderling boekverband als de overeenstemming der boeken met de desbetreffende bescheiden en met de saldi in kas,

dat hij zich ervan heeft vergewist, dat de inrichting van de boekhouding en de interne contrôle aan redelijke eischen voldoet,

dat hij de kwartaal saldi-balansen en de eindbalans met winst- en verliesrekening met de bronnen heeft vergeleken,

dat hij een en ander in goede orde heeft bevonden en dat de jaarrekening een juist beeld geeft van den financieelen toestand der Partij en derhalve geacht kan worden den grondslag op te leveren voor het verleenen van décharge aan het Bestuur voor het gevoerde geldelijke beheer,

dat hij de baten van de Partij, voortvloeiende uit het aandeelenbezit der drie naamlooze vennootschappen „Voorwaarts”, „Vooruitgang” en „Ontwikkeling” in overeenstemming heeft bevonden met de door deze Maatschappijen overgelegde jaarverslagen en rapporten en de hem verstrekte inlichtingen.

Amsterdam, 7 Maart 1932.

(w.g.) H. J. WEGERIF, Accountant.

Verklaring der Contrôle-Commissie.

De contrôle-commissie heeft de bescheiden, betrekking hebbende op de ontvangsten en uitgaven van het boekjaar 1931, gecontroleerd en accoord bevonden. Een uitzondering hierop maakt de post Interest voor zoover deze betrekking heeft op de Beleggingsmaatschappijen („Vooruitgang”, „Voorwaarts”, „Ontwikkeling”), welke maatschappijen eigenaresse zijn van Aandeelen en Obligaties betreffende de N.V. „De Arbeiderspers”.

De contrôle-commissie heeft het Partijbestuur inzage verzocht van de financieele gegevens betreffende de N.V. „De Arbeiderspers”, opdat zij deze belangrijke bron van inkomsten van de Partij zou kunnen contrôleeren, maar deze inzage is geweigerd. Toevalligerwijs heeft de commissie kunnen opmerken, dat in den loop van 1931 een omzetting heeft plaats gehad ten bedrage van f 150.000.— van in het bezit der beleggingsmaatschappij „Vooruitgang” zijnde Obligaties N.V. „De Arbeiderspers” in Aandeelen N.V. „De Arbeiderspers”.

Hierover heeft de commissie met het Partijbestuur gecorrespondeerd, omdat zij zich op het standpunt stelde, dat een dergelijke belangrijke transactie niet zonder toestemming van het Congres of den Partijraad mag geschieden. Het Partijbestuur heeft hierop geantwoord, dat in het vervolg dergelijke transacties aan de goedkeuring van den Partijraad zullen worden voorgelegd.

De contrôle op de interne verwerking der posten in de boekhouding is door den accountant geschied.

(w.g.) ED. K. DE JONG.

„ J. L. VLEMING.

„ J. LUB.

VERSLAG

omtrent de propaganda onder de vrouwen in het jaar 1931.

Jaarverslag van den Bond van Soc.-Dem. Vrouwenclubs.

Men zegt, dat cijfers droog zijn, maar voor den goeden verstaander, die achter cijfers feiten ziet, zijn zij dat allerm minst.

148.000 geschriftjes door onze vrouwen verkocht, 148.000 maal daarover aan de deur of op de straat gesproken en dat verdeeld over 212 plaatsen, steden, dorpen en kleine gehuchten,

274 vrouwen, bijna allen huisvrouwen, die uit 163 verschillende plaatsen twee dagen te Amsterdam in vergadering bijeenkomen om als afgevaardigde van haar plaats aan de jaarvergadering deel te nemen; om niet te spreken van den vele belangstellenden uit Amsterdam en de 210 belangstellenden uit andere plaatsen, die mede de vergadering bijwonen,

93 vrouwendagvergaderingen, die te samen meer dan 16.000 bezoekers trekken en waarvoor 29 spreeksters in de weer zijn,

484 vrouwen, die zich voor eenige dagen losmaken uit haar huishouden om een algemeene zomerbijeenkomst, conferentie of studieweek te bezoeken,

101 leesclubs, die door den uitleendienst van het Bonds-secretariaat van studiemateriaal worden voorzien,

27.286 abonnees op „De Proletarische Vrouw”, waarvan aan 4.528 abonnees geregeld iedere week de krant door de vrouwen zelf wordt rondgebracht,

59.113 abonnees, wanneer men het collectieve abonnement van den Fabrieksarbeidersbond bij de overige abonnees optelt,

en ten slotte een getal, dat klein is na de genoemde cijfers, doch groot is, als men er bij doordenkt, 34 vrouwen, die geregeld eens per week of per 14 dagen er op uit gaan om buiten eigen woonplaats een club of leesavond te leiden.

Een blik op deze cijfers toont, hoe onze vrouwenbeweging een levend onderdeel vormt van onze partijorganisatie.

Het Bondsbestuur werd door de jaarvergadering als volgt samengesteld: M. Wibaut—B. v. B., voorzitter; J. Hartog, lid van het D.B.; voorts de leden G. Ringnalda—Postma, E. Sannes—Sannes, A. Secrève—Bregman, A. E. J. de Vries—Bruins, C. A. Weersma—van Duin, C. N. Willemsen—Oly; door het Partijcongres werd E. Ribbius Peletier opnieuw tot secretaresse-penningmeesteresse benoemd.

De jaarvergadering werd op 21 en 22 Maart te Amsterdam gehouden. Ook ditmaal werd de eerste dag van de vergadering besteed aan de behandeling van de organisatorische zaken, de tweede dag aan de bespreking van een bepaald onderwerp. In verband met de ophanden zijnde gemeenteraadsverkiezingen werd als onderwerp gekozen: „De zorg van de gemeenschap voor het opgroeiend geslacht”. Dit onder-

werp werd ter vergadering ingeleid door E. Sannes—Sannes. Het was vooraf in de clubs bestudeerd aan de hand van een artikel, daartoe in de „Mededeelingen voor de propaganda onder de vrouwen” opgenomen. De clubs, die zich alle op de hoogte hadden gesteld van hetgeen er in haar plaats op het terrein der gemeentelijke zorg voor kinderen en jeugdigen werd verricht, konden zich te Amsterdam door een excursie, die op den ochtend van den eersten dag der vergadering werd gehouden, een indruk vormen van hetgeen in een groote stad, waar de Sociaal-Democraten een overwegenden invloed bezitten, aan gemeentelijke voorzieningen ten behoeve van het opgroeiend geslacht reeds kan bestaan. Deze excursie en de besprekingen ter vergadering, waarin onze eischen ten aanzien van een goede gemeenschapszorg voor het opgroeiend geslacht werden uiteengezet, deden onze afgevaardigden weer pijnlijk beseffen hoeveel er te harer plaatse aan een en ander nog ontbreekt. Deze ervaring zal zeker voor de clubs een extra prikkel zijn geweest zich met ijver te wijden aan het werk voor de raads- en statenverkiezingen.

Bij de statenverkiezingen kwam het aantal vrouwen, dat voor onze Partij in de Staten zitting heeft op 11.

Bij de raadsverkiezingen deden zich de slechte gevolgen van het te kwader ure gewijzigde artikel 23 der gemeentewet in volle zwaarte gelden. Verscheidene uitstekende vrouwelijke raadsleden, waaronder zelfs een wethoudster, zagen zich ten gevolge van deze wetswijziging den toegang tot het raadslidmaatschap versperd, terwijl ook vrouwen van raadsleden zich verplicht zagen haar betrekking neer te leggen, opdat de man raadslid of wethouder zou kunnen blijven.

Het aantal vrouwelijke raadsleden voor onze Partij bedraagt thans 41, waaronder 3 de functie van wethoudster vervullen.

Uit de verslagen der clubs blijkt, dat alom door de vrouwen actief aan de verkiezingspropaganda is deelgenomen en dat zij naast de speciale propaganda onder de vrouwen ook haar aandeel namen in de algemeene propaganda-actie. Behalve het verkiezingsmateriaal door den Bond uitgegeven, hadden vele clubs plaatselijk materiaal, dikwijls ook speciaal voor de vrouwen geschreven.

Ter gelegenheid van de statenverkiezingen gaf de Bond een geschriftje uit van de hand van

A. E. J. de Vries-Bruins, getiteld „Hoe moet de Provincie worden bestuurd?”, waarvan verkocht werden	21.831 ex.
Ter gelegenheid van de raadsverkiezingen werden uitgegeven:	
R. Barbiers-Seelemeyer: „De wasch uit de woning”, waarvan verkocht	6.774 „
E. Sannes-Sannes: „Wat kan de gemeente voor onze kleuters doen?”	16.004 „
L. Tilanus: „Een beroep op de vrouwen”	19.193 „
M. Wibaut-B. v. B.: „Onze lente”	36.421 „
Voorts werd uitgegeven een Kerstgeschriftje, geschreven door	
C. A. Weersma-van Duin: „Licht in de donkere dagen”	47.132 „
Van vroegere uitgaven werd verkocht	1.285 „

Totaal geschriftjesverkoop . . 148.640 ex.

Tegen den St. Nicolaastijd werd van de zijde der Soc-Dem. vrouwen aan de moeders een waarschuwing gericht tegen het koopen van oorlogsspeelgoed. In 100 plaatsen werden daartoe biljetten geplakt, in totaal werden 8060 biljetten aan het secretariaat besteld. Een open brief, door de redactrice van „De Proletarische Vrouw” aan de bladen gezonden, werd door verschillende kranten opgenomen.

Dit jaar misten wij de October-actie. Ten behoeve van de propaganda-actie voor de vergroote Arbeiderspers zag het Bondsbestuur er van af in October de gebruikelijke vrouwenmaand te houden en werd de activiteit der vrouwen in dienst gesteld van de algemeene propaganda voor de dagbladpers. Wij mogen echter niet verhelen, dat het wegvallen der October-actie een ongunstigen invloed heeft gehad op het aantal abonnees van ons vrouwenblad. Hopelijk zal de korte actie, die in Januari door de clubs zal worden gevoerd, er toe bijdragen de schade weer zooveel mogelijk in te halen. „De Proletarische Vrouw” blijft voor onze socialistische propaganda onder de vrouwen steeds het propagandamiddel bij uitnemendheid.

Zeer tot onzen spijt moesten wij van de N.V. „De Arbeiderspers”, de uitgeefster van ons Bondsorgaan, vernemen, dat de voorgenomen uitbreiding der „Proletarische Vrouw” niet zonder prijsverhooging zou kunnen plaats hebben. Het Bondsbestuur meende derhalve de uitbreiding van het blad te moeten uitstellen ten einde omtrent deze zaak op de jaarvergadering met de clubs overleg te plegen. Intusschen heeft de redactrice kans gezien bij den bestaanden omvang der krant toch verschillende verbeteringen aan te brengen en nieuwe rubrieken in te voegen.

De Vrouwendag werd gehouden in de tweede helft van November onder de leuze: „Niet met de waap'nen der barbaren, doch met het wapen van den geest”. De vele vergaderingen die werden gehouden, stonden alle in dienst van de propaganda voor de Arbeiderspers. De Bond stelde bovendien een propagandatooneelstukje daarvoor beschikbaar, hetwelk in zeer vele plaatsen werd opgevoerd.

Als herinnering aan den Vrouwendag werd een bladwijzer uitgegeven, waarop de bovengenoemde leuze vermeld stond. Van de bladwijzers werden door de clubs 6239 ex. afgenomen.

Met genoegen kunnen wij constateeren, dat het aantal vrouwelijke partijgenooten, beschikbaar voor het vervullen van een spreekbeurt op den Vrouwendag, de laatste jaren gestadig toeneemt. In Amsterdam en Den Haag kreeg de Vrouwendag een bijzonder karakter, doordat aldaar onze Oostenrijksche partijgenoot Adelheid Popp als spreekster optrad.

Het ontwikkelingswerk en de scholing van leidsters had ook dit jaar weer de volle aandacht van het Bondsbestuur. De „Mededeelingen voor de propaganda onder de vrouwen” blijven in een behoefte voorzien en geven steun aan het werk in clubs en leesclubs. De uitleendienst van materiaal ten behoeve van leesclubs werd weer met verscheidene werken uitgebreid; aan 163 aanvragen om materiaal kon worden voldaan.

Dit jaar werd ook een conferentieweek gehouden, die in het bijzonder bestemd was voor leidsters van clubs en leesclubs. Aan deze

studieweek, die van 29 Augustus tot 4 September op „Onse Bliscap” plaats vond, namen een 20-tal partijgenooten uit verschillende plaatsen des lands deel. Daar de week beantwoordde aan de gestelde verwachtingen en door de leiders zeer op prijs werd gesteld, besloot het Bondsbestuur met het organiseren van dergelijke studieweken een volgend jaar voort te gaan.

Behalve de bovengenoemde studieweek omvatte het zomerwerk een driedaagsche conferentie op „Fredeshiem”, een week-einde voor leiders van jongerenclubs en een vierdaagsche bijeenkomst voor jonge meisjes.

Daarenboven werden 10 algemeene zomerbijeenkomsten gehouden, welker duur varieerde van 2—4 dagen. Deze bijeenkomsten werden gehouden op „De Vonk” bij Noordwijkerhout (3), „Onse Bliscap” bij Amerongen (2), „Het Troelstra-oord” (3), „Fredeshiem” bij Steenwijk (2).

In totaal namen aan het zomerwerk 484 personen deel, zij waren afkomstig uit 48 plaatsen. Wij hopen, dat in de toekomst steeds meer plaatsen aan dit mooie onderdeel van ons Bondswerk zullen gaan deelnemen.

Zooals reeds gezegd is, werd behalve de zomerbijeenkomst, speciaal bestemd voor jongeren, ook een week-einde georganiseerd voor leiders van leesclubs voor jonge meisjes. Het bleek n.l. noodzakelijk de werkwijze van de bestaande jongerenleesclubs eens onderling te bespreken en ervaringen uit te wisselen. In 15 clubs bestaat thans een leesclub voor jonge meisjes als onderafdeeling der vrouwenclub. Voor de propaganda onder de jongeren gaf de Bond een geschriftje uit: „Een heilige ontevredenheid”, geschreven door T. Tinbergen—de Wit.

Het Vara-vrouwenuur werd gedurende de eerste helft van dit verslagjaar wederom geregeld uitgezonden en door onzen Bond verzorgd op de wijze als in ons vorig jaarverslag beschreven. In de maanden Mei en Juni gaf het vrouwenuur een reeks van korte inleidingen over de gemeentehuishouding, waarbij verschillende vrouwelijke raadsleden voor de microfoon spraken. De uitzending van het vrouwenuur liep met 1 Juli ten einde en werd sindsdien door de Vara niet weer hervat. Intusschen is thans met de Vara overeenstemming verkregen omtrent de uitzending van een Bondskwartiertje eens per 14 dagen.

Voorts valt nog te vermelden, dat door onzen Bond rapport werd uitgebracht aan de Staatscommissie in zake het afbetalingsvraagstuk. Op verzoek van deze Staatscommissie werden aan de clubs een aantal vragen ter bespreking voorgelegd, terwijl aan de clubleden verzocht werd mededeeling te doen van haar ervaringen met genoemd stelsel. Daar bijna alle clubs uitvoerige antwoorden op de vragen inzonden, konden wij aan de commissie belangrijk materiaal verschaffen, materiaal, dat naar de secretaris der commissie ons mededeelde, voor de besprekingen der Staatscommissie van veel betekenis is geweest. Voor de bewerking van de bij ons ingekomen antwoorden der clubs mochten wij de hulp ontvangen van p.g.e. H. Verwey—Jonker.

Wij spraken nog niet over het werk van het Internationaal Vrouwencomité. Het Comité hield in het begin van het jaar een vergadering te Praag, welke vergadering in hoofdzaak was gewijd aan de voorbereiding van de a.s. Vrouwenconferentie. Deze conferentie, waar 28

landen vertegenwoordigd waren, werd van 23—25 Juli te Weenen gehouden. Als afgevaardigden voor onze Partij waren op de conferentie aanwezig: M. Wibaut—B. v. B., S. Groeneweg en E. Ribbius Peletier. Op de conferentie werden vele belangrijke onderwerpen behandeld betreffende de positie van de vrouw en de arbeidster. Krachtig werd stelling genomen tegen de reactie, die de vrouw van het arbeidsterrein wil verdrijven. De noodzakelijkheid van het organiseren van het huispersoneel werd met klem betoogd. De inleiding over „De vrouw en de arbeid op het platteland” werd door de Bondssecretaresse verzorgd. Ten opzichte van het vraagstuk „Verantwoordelijk Moederschap” werd besloten, dat het Comité in alle landen een onderzoek zal instellen zowel naar de wetgeving als naar de praktijk der bevolkingspolitiek. Ook werd besloten tot het organiseren van een internationale zomerschool voor vrouwelijke partijgenooten; helaas moest onlangs in verband met de tijdsomstandigheden op dit besluit worden teruggekomen.

Het aantal vrouwenclubs steeg in den loop van dit jaar van 135 op 148. Een club, n.l. die te Veenhuizen, moest worden opgeheven. Het aantal leden der vrouwenclubs bedraagt 10.833.

Het aantal propagandacommissies bedraagt thans 18 (vorig jaar 21), in het afgelopen jaar werd n.l. eenige malen een commissie omgevormd in een vrouwenclub.

Het Bondsbestuur mocht dit jaar weer van zeer vele partijgenooten medewerking ontvangen bij de verschillende werkzaamheden. Helaas moesten wij ook dit jaar weer een aantal trouwe medewerkers door den dood verliezen, noemen wij van haar den naam van Saskia Lobo, secretaresse van de Haagsche club, de jonge veelbelovende partijgenoot, die zoo noode wordt gemist.

De wereldcrisis, die ook ons land zwaar treft, drukt in sterke mate op de vrouw, die niet alleen als huisvrouw of als arbeidster de gevolgen van de crisis ondervindt, doch ook moet ervaren, hoe van verschillende zijde pogingen worden ondernomen om haar terug te dringen uit de maatschappelijke positie, die zij zich in de loop der jaren had weten te verwerven. Het veroverde en reeds veilig gewaande recht der vrouw te trachten door arbeid in eigen levensonderhoud te voorzien, zal zij thans weer tegen aanvallen hebben te verdedigen. Moge zij daarbij sterk staan en moge onze geheele socialistische beweging de vrouw steunen in den strijd voor de handhaving harer zelfstandigheid.

E. RIBBIUS PELETIER,
Secretaresse.

VERLIES- EN WINSTREKENING VAN DEN BOND VAN SOC.-DEM.
VROUWENCLUBS PER 31 DECEMBER 1931.

VERLIES.		WINST.
1.	Meigroepen f	17.25
2.	Uitleendienst "	148.63
3.	Jaarvergadering "	991.07
4.	Vergader. H.B. en D.B. "	229.55
5.	Actie en Propaganda "	210.92
6.	Comm. Vereenv. Huish. "	14.80
7.	Contributies "	3.—
8.	Subsidies Gewesten "	272.04
9.	Bloemen en vertegenwoordiging "	49.75
10.	Diversen "	25.98
	Voordeelig "	302.97
f 2.265.96		

1.	Subsidie S.D.A.P. f	1.750.—
2.	Id i.z. reiskosten jaarvergadering "	479.53
3.	Geschriftjes "	21.86
4.	Weekeinden "	10.07
5.	Coupon obligatie "	4.50
		f 2.265.96

OMSCHRIJVING VERLIES- EN WINSTREKENING.

Post 1. Aafgeschreven op Meigroepen.	
Post 2. Kosten aanschaffen diverse boeken en brochures.	
Post 3. Kosten jaarvergadering bestaan uit:	
Toeslag reiskosten afgevaardigden	f 479.53
Zaalhuur	„ 169.60
Beschrijvingsbrief en toegangskarten	„ 127.75
Logiescommissie	„ 26.36
Onkosten H.B., genoodigden en personeel	„ 187.83
Totaal	<u>f 991.07</u>
Post 4. Reis- en verblijfkosten voor vergaderingen, leden, H.B. en D.B.	
Post 5. Bestaat uit: kosten cursussen, eendaagsche bijeenkomsten en jongerenwerk.	
Post 6. Onkosten commissieleiden.	
Post 7. Contributie Nat. Bur. Vrouwenarbeid Den Haag.	
Post 8. Subsidies voor Gewestelijke propaganda en cursuswerk.	
Post 9. Bloemen	f 31.60
Vertegenwoordiging	„ 18.15
	<u>f 49.75</u>
Post 10. Stortingsbiljetten en andere onkosten Giro	f 18.55
Kleine uitgaven	„ 7.43
	<u>f 25.98</u>

WINST:

Post 1. en 2. Subsidie S.D.A.P.	
Post 3. Opbrengst geschriftjes	f 2911.22
Uitgaven geschriftjes	„ 2889.36
	<u>Winst f 21.86</u>
Post 4. Ontvangen 13 weekeinden	f 2821.36
Uitgaven	„ 2811.29
	<u>f 10.07</u>
Post 5. Interest obligatie Excelsior, Leeuwarden.	

BALANS S.D.V.C. PER 31 DECEMBER 1931.

BEZITTINGEN.

1. Kassa	f 5.16
2. Postchèpue en Girodienst „	2.430.93
3. Obligatie	„ 75.—
4. Vorderingen	„ 609.93

f 3.121.02

SCHULDEN.

1. Fonds Zullen	f 157.85
2. Jubileumfonds	„ 700.—
3. Nog te betalen	„ 932.08
4. Bezit 1 Januari 1931	

f 1.028.12

Voord. 31 Dec. '31 „ 302.97 „ 1.331.09

f 3.121.02

TOELICHTING BALANSPOSTEN.

BEZITTINGEN.

Post 1. In kas per 31 December 1931.

Post 2. Ons tegoed bij den Postcheque en Girodienst per 31 December 1931.

Post 3. Eén obligatie Coöp. Excelsior te Leeuwarden waarop in den loop der jaren f 25.— is afgeschreven.

Post 4. Schuld van diverse clubs f 130.40

Nog te ontvangen van S.D.A.P. „ 479.53

Totaal f 609.93

SCHULDEN:

Post 1 Nog in kas van fonds Zullen.

Post 2. Teruggestort door pge. Pothuis—Smit

Post 3. Nog te betalen:

Arbeiderspers, rekening December (geschriftjes) f 602.71

Arbeiderspers, rekening December (boeken) „ 70.35

Subsidies aan gewesten „ 106.14

Gewestelijke bijeenkomst „ 11.80

S.D.A.P. „ 110.88

Diversen „ 30.20

Totaal f 932.08

Post 4. Behoeft geen omschrijving.

BEGROOTING 1931.

INKOMSTEN.

Subsidie S.D.A.P. f 1.750.—

Extra subsidie i/z reiskosten

afgev. Jaarvergadering . . . „ 500.—

f 2.250.—

UITGAVEN.

Vergaderingen H.B. en D.B. f 350.—

Jaarvergadering „ 1.100.—

Uitleendienst „ 150.—

Actie en Propaganda (incl.

subs. Gewesten) „ 500.—

Vertegenwoordiging „ 50.—

Comm. tot Vereenv. van de

Huishouding „ 50.—

Diversen „ 50.—

f 2.250.—

VERSLAG

Verslag betreffende de propaganda voor „De Proletarische Vrouw” van 1 Januari—31 December 1931.

Een jaar van groote activiteit ligt achter ons.

Bracht dit ons in den aanvang groei in verband met de levendige actie tijdens de Gemeenteraadsverkiezingen, verschillende oorzaken hebben die groei langzamerhand in zijn tegendeel omgezet en nu, aan 't eind van 't jaar, hebben we een teruggang in het aantal abonnees te constateeren van ruim 2 duizend.

Heeft enerzijds de steeds groeiende werkloosheid haar invloed geoefend, anderzijds waren wij, door de actie voor onze vergrootte dagbladpers, verhinderd, de gebruikelijke oogst van nieuwe abonnees in de maand October binnen te halen.

Op 1 Januari 1931 telden we	29.508 abonnees
Op 31 December 1931 zijn er	27.286 abonnees

Een achteruitgang dus van	2.222 abonnees
Intusschen steeg het ledental van den Fabrieks- arbeidersbond met	4.411 leden
zoodat wij in 't jaar 1931 nog een winst konden boeken van	2.189 lezeressen
We beginnen dus 't jaar 1932 met een gezamenlijk aantal lezeressen van	59.113

Niettegenstaande het minder aangename feit, dat we het aantal onzer eigen abonnees dit jaar niet hebben kunnen opwerken, is 't toch weer verheugend te kunnen vaststellen, dat onze krant nu in bijna 60.000 gezinnen gelezen wordt.

Onze propagandistische arbeid voor de krant bestond ook dit jaar weer uit velerlei werkzaamheden.

Voor het voeren eener huisbezoekactie werd in pl.m. 45 plaatsen door ons voorbereidend werk verricht, terwijl door persoonlijk huisbezoek 250 lezeressen op „De Prol. Vrouw” werden gewonnen en een 20-tal leden voor de Partij.

Verder bezochten wij 132 plaatsen, om de propaganda met de krant krachtiger te bevorderen.

Aanknoopingspunten in 15 verschillende plaatsen leidden tot vorming van een subagentschap voor de krant.

Verder werden door ons pl.m. 18 spreekbeurten vervuld, 3 vrouwenclubs en 4 leesclubs opgericht, terwijl wij 6 vergaderingen bijwoonden van de Gewestelijke Commissies voor de Vrouwenpropaganda.

Mede door het werken van sommige ijverige bestuursters dezer Gew.

Commissie in de omliggende dorpen, komen wij met „De Prol. Vrouw” hoe langer hoe meer in vele kleine plaatsen, zoodat we daarmee ook de meest achterlijke streken in onze sfeer trekken.

Inmiddels is een nieuw jaar begonnen en zijn er plannen gemaakt, om onzen achterstand in de eerstkomende maanden in te halen.

Misschien zal de groote werkloosheid ons in den eersten tijd in onze propaganda bemoeilijken. Laat dit ons echter niet ontmoedigen. We werken rustig voort aan den verderen groei van ons blad en beloven elkaar, dat een volgend jaar de cijfers weer een flinken stap vooruit zullen kunnen aanwijzen.

De Propagandiste,
S. HEGT—v. GELDER.

VERSLAG VAN DE SOC.-DEM. TWEEDE KAMER-FRACTIE

(10 Februari 1931—8 Februari 1932).

Samenstelling der fractie.

Tegen den aanvang van het zittingsjaar 1931/2 onderging de samenstelling der fractie een verandering doordat drie harer leden voor het lidmaatschap der Kamer bedankten: J. Brautigam, wegens zijn verkiezing tot wethouder van Rotterdam; A. H. Gerhard, in verband met zijn herkiezing tot lid van Gedeputeerde Staten van Noord-Holland, en A. B. Kleerekoper, omdat zijn gezondheidstoestand het onwaarschijnlijk maakte dat hij binnenkort zijn arbeid in het parlement zou kunnen hervatten.

Bleven de talenter en de werkkraft dezer afgetreden en gelukkig voor onze beweging behouden, de fractie verloor een drietal harer meest geziene leden, die gedurende vele jaren met hun medestrijders in de Kamer op uitmuntende wijze hadden samengewerkt en die, door hun buitengewone bekwaamheden en door de groote toewijding, waarmee zij steeds hun taak vervulden, tot de meest vooraanstaande en gezaghebbende leden der Kamer behoorden. Zij werden opgevolgd door J. ter Laan, A. de Jong en J. L. Faber.

Het bureau der fractie bleef ongewijzigd: Albarda, 1e voorzitter; Vliegen, 2e voorzitter; IJzerman, secretaris-penningmeester.

Schaper werd in September 1931 opnieuw tot 2en voorzitter der Tweede Kamer benoemd. Vliegen werd door de Regeering benoemd tot lid der Nederlandsche delegatie naar de ontwapeningsconferentie te Genève.

Voor het partijjaar 1931/2 werden tot vertegenwoordigers der fractie aangewezen: a. in den Algemeenen Raad Schaper, IJzerman, Van Zadelhoff en Van der Waerden (plaatsvervanger); b. in den Partijraad Schaper, IJzerman en Cramer (plaatsvervanger).

Overzicht der werkzaamheden van 10 Februari 1931 tot het einde van het zittingsjaar 1930/31.

Rijksbegrotingen en Begrootingshoofdstukken.

Bij een suppl. begrooting van Binnenlandsche Zaken voor 1930 (*crediet ten behoeve van de aardappelmeelindustrie in de Veenkoloniën*) critiseerden Van der Sluis en Hiemstra de schrielheid der Regeering, die bij dezen noodmaatregel tot uiting kwam in het voor credietverleening beschikbaar gestelde bedrag en vooral in den eisch van rentebetaling voor de te verstrekken voorschotten. Een amendement, door Van der Sluis en Hiemstra met eenige leden van andere fracties ingediend, om de voorschotten renteloos te maken, werd ingetrokken toen bleek dat reeds iets eerder een amendement van den Heuvel van dezelfde strekking was ingediend. Nadat de Regeering dit amendement onaannemelijk had verklaard, werd het eveneens ingetrokken. Onze fractie stemde voor het wetsontwerp. (10 en 11 Februari 1931).

IJzerman wees bij de *Surinaamsche begrooting* voor 1931 op den administratieven rompslomp in Suriname, op de ontevredenheid van de Britsch-Indiërs in dat gewest en op diverse ongerechtigdheden van het Bestuur; De Vries-Bruins besprak de hygiënische toestanden; Cramer bepleitte spoedige moderniseering van het landbouwbedrijf en andere maatregelen ter verbetering van den economischen toestand (13 en 19 Febr.).

Aan de algemeene beschouwingen over de *Indische begrooting voor 1931* namen Cramer, K. ter Laan, Suze Groeneweg en Schaper deel. Cramer oefende scherpe critiek uit op het regeerbeleid, dat de kapitalistische belangen maar al te veel ontziet, op noodzakelijke uitgaven voor de welvaart en de ontwikkeling van het Indonesische volk bekibbelt en ondanks alle bezuinigingen, waartoe het zich door den financieelen toestand genoopt acht, van geen enkel uitstel inzake den bouw van een derden kruiser wil weten; een beleid, dat ten aanzien der werkloozen veel reactionnairder is dan dat der regeering in Nederland; tegenover de volksbeweging zich eveneens door reactionnaire neigingen kenmerkt, en niets schijnt te hebben geleerd van hetgeen de jongste historie van Britsch-Indië doet zien. Tegenover dat beleid stelde hij de eischen eener verstandige politiek, gericht op de stoffelijke en geestelijke verheffing der bevolking en op zelfbestuur onder Inheemsche leiding, ter voorbereiding van de onafhankelijkheid van Indonesië. Ter Laan kwam op voor de belangen der Indische ambtenaren; Suze Groeneweg pleitte voor invoering van het passieve vrouwenkiesrecht voor den Volksraad. Bij de replieken toonde Cramer aan, dat men, ondanks de tegenwerpingen van den heer Colijn, inderdaad kan zeggen dat t.o.v. Indonesië een politiek van overheersching en onderdrukking wordt gevolgd, en dat het volharden bij die politiek — en niet, gelijk minister De Graaff scheen te meenen, de daartegen door de sociaal-democratie gevoerde strijd — tot een catastrofe in Indonesië zal leiden. Schaper nam den heer Beumer onder handen. (20, 24, 25 en 26 Februari.)

Bij de behandeling van de onderdeelen der Indische bergooting hield Cramer krachtige pleidooien voor een behoorlijke sociale wetgeving en tegen de klasse- en rassenjustitie. Hij en Kupers zetten den strijd tegen de poenale sanctie voort. Hij drong aan op scherpere bestrijding van het opiumkwaad, besprak de bestuurs-hervorming op Sumatra, de wenschelijkheid van steunverleening aan de inlandsche cultures en van verbetering der wegen; hij protesteerde tegen de uitgaven tot het voorzien van twee olie-havens met verdedigingswerken. Gerhard en Ter Laan kwamen op voor verbetering van het volksonderwijs en tegen de bevoorrechtiging van het christelijk bijzonder onderwijs. Ter Laan trad voorts in het krijt voor de Indische oud-gepensioneerden, voor de instelling van een postchèque- en girodienst en voor de invoering van deugdelijk georganiseerd overleg bij de gouvernements-diensten en -bedrijven; hij trok ten velde tegen het uitsluitend voor rekening van Indonesië laten oplappen van een oud oorlogsschip. De Vries—Bruins informeerde naar het toegezegde rapport over de bestrijding van het drankmisbruik onder de Indonesiërs, bracht de mogelijkheid eener verhooging van den pensioengerechtigden leeftijd voor Indische ambtenaren ter sprake en stelde in het licht, hoeveel er nog ontbreekt aan de zorg voor de volksgezondheid. Kupers pleitte voor verkorting der diensttijden van het spoor- en trampersoneel. (27 Februari, 3, 4, 5, 6, en 10 Maart.)

Van der Heide kwam bij een suppl. *begrooting van Justitie* voor 1930, in 't geweer tegen de voorgenomen *opheffing van het Rijksopvoedingsgesticht te Avereest* (24 Maart.)

Van der Sluis zette bij een suppl. *begrooting van Binnenlandsche Zaken* voor 1931 (*uitkeeringen ten behoeve van de verbouwers van suikerbieten*) uiteen, hoe ongunstig, in verband met den internationalen concurrentiestrijd tusschen „riet” en „biet”, de vooruitzichten van de suikerbietencultuur zijn. Hij achtte de thans voorgestelde steunregeling noodzakelijk, maar wees er tevens op, dat bij de regeerings-maatregelen ten bate van de door crisis getroffen landbouwers de billijkheid allerminst wordt betracht: terwijl de verbouwers van tarwe en suiker in totaal met plm. 20 millioen gulden geholpen worden, krijgen de verbouwers van fabrieksaardappelen, meerendeels kleine boeren, slechts een voorschot. Hiemstra betoogde, dat hetgeen de Regeering nu voorstelde onvoldoende was, en drong er op aan, dat, waar zulks noodig bleek, maatregelen zouden genomen om de landarbeiders tegen loonsverlaging te beveiligen. Onze fractie stemde voor het wetsontwerp. (25 en 26 Maart.)

Bij een suppl. *Indische begrooting* voor 1931 bestreed Cramer het financieel beleid der regeering. Hij betoogde dat tot herstel van het begrootingsevenwicht, uitstel van kruiserbouw, heffing eener progressieve winstbelasting en van een uitvoerrecht op aardolie, betere middelen waren dan de verlaging der ambtenaars-salarissen, en diende een motie in, luidende: „De Kamer, gehoord de debatten, geeft den Minister in overweging te willen bevorderen, dat de korting ad 5 pCt. op de salarissen der Indische ambtenaren over 1931 achterwege worde gelaten, en gaat over tot de orde van den dag.” Scherp critiseerde hij de benoeming van jhr. De Jonge tot Gouverneur-Generaal.

K. ter Laan trok ten velde tegen de salarisverlaging der ambtenaren en het ontzien van militarisme en groot-kapitaal. Bij de artikelen wees hij op de bevoorrechtiging van officieren boven ambtenaren bij de overtochtsregeling. (19 Juni.)

Wetsontwerpen, begrotingen van fondsen en bedrijven, interpellaties enz.

Van den Tempel toonde aan, hoe gezocht en onjuist de bezwaren waren, die van communistische zijde werden aangevoerd tegen zijn aanvraag van een interpellatie over de crisis en de werkloozenzorg (11 Febr. 1931). Vliegen motiveerde, waarom onze fractie accoord ging met het voorstel van den Kamervoorzitter ten aanzien van de interpellatie-aanvraag-Wijnkoop betreffende het verband van Nederland met de huidige oorlogstoerusting in West-Europa (11 Febr.)

Van den Tempel hield een *interpellatie betreffende de maatregelen, welke de Regeering voornemens was te nemen in verband met de crisis, welke het bedrijfsleven teistert en omtrent de maatregelen, die tot dusverre waren genomen ten behoeve der werklozen*, met name: a. de door den Minister van Arbeid getroffen regeling voor verlenging van den uitkeeringsduur der werklozenkassen, b. de voorwaarden, die gesteld worden bij het toekennen van subsidie voor werkverschaffingen, c. inhoud en toepassing der regeling omtrent bijdragen in de kosten van ondersteuning van werkloze arbeiders door gemeenten, vervat in het rondschriften van 7 Januari 1931 van den Minister van Binnenlandsche Zaken. Hij stelde in het licht, hoe de regeeringsmaatregelen in verband met de heerschende malaise, zich beperken tot verzachting van de gevolgen der crisis en niet op innerlijke versterking van ons bedrijfsleven zijn gericht, hij gaf aan, wat op dit gebied te doen valt. Vervolgens deed hij uitkomen, hoeveel het regeeringsbeleid ten aanzien van de werklozen te wenschen overliet en welke wijzigingen in dat beleid noodzakelijk waren.

Aan het debat werd, behalve door den interpellant, nog door een vijftal leden onzer fractie deelgenomen. Kuipers bepleitte verbetering van de steunregeling en deed zien, hoe geflatteerd het beeld was, dat de Communist De Visser van de Russische werkloozenzorg had gegeven; Suze Groeneweg kwam op tegen de uitsluiting van de vrouw in de steunregeling; Schaper wees op de misstanden, waartoe het ontbreken een wettelijke werkloosheidsverzekering leidt; De Boer drong aan op bespoediging van den kanalen-aanleg in de noordelijke provinciën; Hiemstra zette uiteen, wat er bij de werkverschaffing verbeterd diende te worden en pareerde de communistische aanvallen op de moderne vakbeweging. De Regeering deed eenige toezeggingen, o.a. t.o.v. de verlenging van den uitkeeringsduur voor de werklozenkassen, de uitbreiding van het nijverheidsonderwijs ten behoeve van de jeugdige arbeiders, de regeling der arbeidsvoorwaarden bij de werkverschaffing en de steunregeling (ten aanzien waarvan het mogelijk zou worden: 1° in bepaalde gemeenten de maximum-percentages te verhoogen, 2° de voor het krijgen van werklozensteun gestelde leeftijdsgrens van 60 jaar te verhoogen, 3 in gemeenten met industrieën, waarin veel vrouwen werkzaam plegen te zijn, ook de vrouwen onder de steunregeling te doen vallen). Méér te bereiken werd onmogelijk gemaakt door de houding van de Kamermeerderheid, die de 3 moties, door Van den Tempel ingediend, verwierp. Deze moties luiden:

1. „De Kamer, van oordeel, dat alle werklozenkassen, die het verzoek daartoe doen, gemachtigd behooren te worden om den uitkeeringsduur met zes weken te verlengen, noodigt de Regeering uit de door haar getroffen regeling voor verlenging van den uitkeeringsduur der werklozenkassen in dezen zin te herzien, en gaat over tot de orde van den dag.”

2. „De Kamer gelet op den ernst van de crisis, welke het bedrijfsleven teistert, en den grooten omvang der werkloosheid,

noodigt de Regeering uit de regeling omtrent bijdragen in de kosten van de ondersteuning van werkloze arbeiders door gemeenten, vervat in de circulaire van 7 Januari 1931, o.m. aldus te herzien:

a. dat aan de gemeentelijke steunregelingen niet het karakter van bedeeling wordt opgedrongen;

b. dat de steunregelingen betrekking kunnen hebben op alle werkloze arbeiders, dus niet beperkt behoeven te worden tot met name te noemen bedrijven;

c. dat steun kan worden verleend, op normalen voet en niet slechts bij wijze van uitzondering, aan vrouwen, aan personen, die na den 31sten Januari 1931 zijn gehuwd; aan arbeiders, die den leeftijd van 60 jaar overschreden hebben; aan kostgangers en aan meerdere leden van een gezin;

d. dat aan de gemeenten vrijheid wordt gelaten een mildere regeling toe te passen, zoowel ten aanzien van den aftrek van inkomsten van gezinsleden (artikel 7) als van het maximum-percentage, dat de uitkeering mag uitmaken van het loon, en dat de percentages, genoemd in artikel 8, tot resp. 70 en 60 pCt. worden verhoogd; en gaat over tot de orde van den dag”.

3. „De Kamer noodigt de Regeering uit de regeling omtrent de bijdragen in de kosten van ondersteuning van werkloze arbeiders door de gemeenten, vervat in de circulaire van 7 Januari 1931, onder meer aldus te herzien, dat aan alle gemeenten ten minste 50 pCt. der gedane uitkeeringen zal worden vergoed en gaat over tot de orde van den dag.”

(11, 12, 13, 17 en 18 Februari.)

Cramer en Van der Waerden bestreden de wetsontwerpen inzake *overeenkomsten met petroleummaatschappijen* betreffende de ontginning van olievelden in Indonesië en bepleitten staatsexploitatie (10 Maart). Gerhard sprak over de conclusie op een adres betreffende een *ontslagkwestie* (10 Maart). Gerhard en Suze Groeneweg voerden het woord over een *aanvulling der Nijverheidsonderwijswet*, waarbij zij ten aanzien van de taak van den Onderwijsraad bij subsidieverleening verschillende standpunten innamen. Gerhard verdedigde eenige amendementen, o.a. gericht tegen de bemoeiing van den Minister van Financiën met kwesties die als zuivere onderwijsaangelegenheden, geheel bij het departement van Onderwijs thuis behooren; Suze Groeneweg verdedigde een amendement tegen de uitsluiting van vrouwelijke leerkrachten, die ontslagen worden wegens huwelijk vóór haar 45e levensjaar, van het recht op beroep. (10—12 Maart.) Vliegen pleitte bij een *wijziging der Rijkspostspaarbankwet* voor verhooging van het maximum der rentegevende inlagen van collectiviteiten en voor verhooging van het wettelijk rentemaximum van 3 op 4 pCt. (12 Maart). Van der Waerden wees bij de *wijziging der Octrooiwet* er op, dat deze zaak vertroebeld wordt door het groote belang dat één onderneming, Philips, heeft bij de voorgestelde verlenging van den duur der octrooien van 15 tot 18 jaar; hij opperde voorts eenige bedenkingen tegen het wetsontwerp, maar betoogde tevens, dat de voorgestelde verlenging in het belang der gemeenschap moet worden geacht. Hij verdedigde een amendement om den termijn van 18 jaren te doen ingaan op het tijdstip van de openbaarmaking der octrooi-aanvraag, in plaats van op dat der octrooi-verleening, welke soms eerst 1 à 2 jaar na die openbaarmaking plaats vindt. Onze fractie stemde vóór het wetsontwerp. (13 en 17 Maart.) K. ter Laan diende bij de behandeling van de conclusie op een adres, waarin de onthouding van een ongevallenrente-uitkeering werd geweten aan een nalatigheid van het bestuur der Rijksverzekeringsbank, een motie in tot schorsing van de beraadslaging en een tweede motie, die luidde: „De Kamer, van oordeel dat de vele en ernstige klachten over de toepassing van verschillende artikelen van hoofdstuk III der Ongevallenwet (van den omvang der schadeloosstellingen en de berekening daarvan) een herziening van dat hoofdstuk gewenscht maken, noodigt den Minister van Arbeid, Handel en Nijverheid uit die herziening in overweging te nemen.” (17 en 18 Maart.)

Brautigam toonde zich bij de behandeling van het wetsontwerp tot regeling van het *onderzoek naar scheepsrampen in de binnenvaart* dankbaar, maar niet voldaan; dankbaar, omdat zijn actie voor de veiligheid der binnenschippers nu althans een gedeeltelijk succes had bereikt; niet voldaan omdat de Regeering niet tevens veiligheidsvoorschriften had voorgesteld (18 en 19 Maart). IJzerman bestreed bij een wetsontwerp, waarin de heropening van een crisisdienst gecombineerd werd met een tijdelijke heffing van 30 *opcenten op den sigarettenaccijns*, laatstgenoemde heffing als zijnde een ongewensche en onnoodige verzwaring eener indirecte belasting. Hij diende de volgende motie in: „De Kamer, van oordeel, dat het wenschelijk is bij de vaststelling van den algemeenen verzamelstaat voor het dienstjaar 1932, uit de overschotten van vorige dienstjaren een bedrag te bestemmen voor de dekking van crisisuitgaven, gaat over tot de orde van den dag.” Bij de replieken critiseerde IJzerman een amendement-Snoeck Henkemans, waarvan de aanneming tot een nog veel sterkere verhooging der sigarettenbelasting zou hebben geleid, en protesteerde Albarda ertegen, dat minister De Geer tegen een, blijkbaar door de groote meerderheid der Kamer wenschelijk geacht, amendement-Oud tot vervroegde afschaffing der crisisopcenten op de grondbelasting voor ongebouwde eigendommen, weer het grof geschut der onaannemelijkverklaring in stelling bracht. Onze fractie stemde voor dit amendement en tegen het wetsontwerp (18 en 19 Maart).

Bij een *wijziging van de wet op het notarisambt* betoogde Suze Groeneweg, dat de Kamervoorzitter ten onrechte voorstelde een amendement-Bakker-Nort betref-

fende de benoembaarheid van de vrouw tot notaris ontoelaatbaar te verklaren, als vallende buiten het kader van dit ontwerp, terwijl Vliegen, hoezeer eveneens voorstander van de benoembaarheid der vrouw, het standpunt van den Kamervoorzitter verdedigde. Onze fractie stemde verdeeld (20 Maart).

Van den Bergh stelde bij de algemeene beschouwingen over de *wijziging der Woningwet* in 't licht, welk een miezerig figuur deze herziening maakte, vergeleken met de 30 jaar oude woningwet; oorspronkelijk vertoonde dat wijzigingsvoorstel zelfs een zoo bedenkelijk karakter, dat het van een commissie van grondeigenaars en bouwspeculanten afkomstig had kunnen zijn; bij de langdurige voorbereiding der openbare behandeling waren de meest reactionnaire giftandjes eruit getrokken; het was echter nog niet meer geworden dan een zeer poover product en beantwoordde, met uitzondering alleen van het gedeelte betreffende de streekplannen, allerm minst aan de eischen van onzen tijd. Bij de artikelsgewijze behandeling verdedigde Van den Bergh een amendement betreffende de aan bouwvergunningen verbonden voorwaarden, dat, na gewijzigd te zijn, door de Regeering werd overgenomen, en een amendement betreffende de behandeling van beroepschriften, dat werd aangenomen. Hij critiseerde de vernietiging door de Kroon van besluiten van Gedeputeerden tot goedkeuring van onbewoonbaarverklaringen te Amsterdam en te Hilversum. Voorts verdedigde hij: een amendement, gericht tegen een bepaling, waardoor onteigening „par zone” zou kunnen worden uitgesloten; een amendement omtrent de wijze, waarop bij onteigening in het belang der volkshuisvesting de waarde van het onteigende moet worden vastgesteld, dat diende om te voorkomen, dat de onteigeningswaarde hooger zal zijn dan de werkelijke waarde, hetgeen volgens het regeeringsvoorstel wel het geval kan wezen; amendementen betreffende de regeling van het bouwverbod en betreffende de bestemming van gronden in de uitbreidingsplannen en amendementen betreffende de bouwingsvoorschriften, om de bevoegdheid van den gemeenteraad tot het ook los van een uitbreidingsplan vaststellen van dergelijke voorschriften, te handhaven en om te bepalen, dat de Raad zoowel ten aanzien van den aard der bebouwing van gronden, als van het gebruik van gebouwde en ongebouwde eigendommen voorschriften kan vaststellen. Ter verdediging van deze amendementen voerde ook Van der Waerden het woord Voorts drong Van den Bergh er op aan, dat de Minister over zaken betreffende het werk der woningbouwverenigingen, overleg zou plegen met de organisaties dier verenigingen (20, 24, 26 en 27 Maart). Onze fractie stemde tegen het wetsontwerp (29 April), nadat Van den Bergh de volgende verklaring had afgelegd: „Hoewel het wetsontwerp enkele, in hoofdzaak technische, verbeteringen brengt, zien wij in de voornaamste bepalingen ervan, met name in die betreffende de regeling der schadevergoeding bij onteigening, een zoodanige bevoordeeling van de grondeigenaren, ten koste van de belangen der volkshuisvesting, dat wij ons niet verantwoord zouden achten, indien wij onze stem aan het wetsontwerp zouden geven.”

Over de conclusies op adressen betreffende een schadevergoeding in verband met een kwestie uit den distributie-tijd, het achterwege blijven van een in uitzicht gestelde bevordering en de restitutie van te veel betaalde belasting in padi, spraken respectievelijk Brautigam (24 Maart), Drop (26 Maart) en Cramer (27 Maart). Kupers verdedigde een door den Anti-Rev. mr. Beumer bestreden wetsontwerp inzake onteigening ten behoeve van den *aanleg van een bosch in Amsterdam e. o.* (25 Maart). Van der Waerden petoogde, dat het goed zou wezen, de behandeling uit te stellen van de *interpellatie-Kortenhorst over de handelspolitiek* in verband met de mislukking der Handelsconventie van Genève. Nadat de interpellatie gehouden was, merkte Vliegen op, dat de uitkomst ervan bewees, hoezeer Van der Waerden gelijk had gehad en dat de vermoedelijke gevolgen van de niet-totstandkoming der Handelsconventie nu nog niet te overzien waren. Hij bestreed het streven van mr. Kortenhorst naar wijziging onzer handelspolitiek in protectionistische richting en wees er op, dat de toestand in sterk-protectionistische landen niet gunstiger is dan in ons land (28 April). Bij de behandeling eener *wijziging der Auteurswet* toonde Vliegen aan, dat de in het amendement-Schaepman voorgestelde regeling ter bescherming van het „auteursrecht” op nieuwsberichten enz., in de practijk groote bezwaren zou opleveren (29 April).

Ten aanzien van het ontwerp tot *wijziging der Visscherijwet* verklaarde Van Zadelhoff te betwijfelen, dat deze wijziging tot verbetering van den vischstand zou leiden en dat, gelijk de Minister verklaard had, de hengelaars-verenigingen met de beperking van de snoekvisscherij accoord gingen. Hij betuigde zijn instemming met de veranderingen, welke in het oorspronkelijke wijzigingsvoorstel, dat de hengel-

vrijheid al te zeer beknotte, waren aangebracht, sprak de hoop uit, dat de Minister zich niet van dien goeden weg zou laten afbrengen en betoogde, dat, wanneer de hengelaars hun sport zoodanig beoefenen, dat deze sport blijft en niet een concurrentie van de beroepsvisschers wordt, samenwerking tusschen de beroeps- en sportvisschers zeer wel mogelijk zal zijn. Brautigam zette uiteen, dat de gevaren, welke het hengelen voor het voortbestaan van het snoekenras oplevert, niet zeer groot zijn, er opwijzende, dat hij zelf, wanneer hij snoek had willen vangen, gewoonlijk bot gevangen had, en steunde het amendement-Marchant tot handhaving der snoekhengelvrijheid. Van Zadelhoff bestreed een amendement-Duymaer van Twist, dat het visschen met een gewonen hengel wilde binden aan een acte. Hij verdedigde amendementen om te bepalen, dat het sluiten van wateren voor hengelen, bij algemeenen maatregel van bestuur, uitsluitend ter bevordering van de vischcultuur zou mogen geschieden, en om in den Raad voor de Visscherij vertegenwoordigers van de beroeps- en van de sportvisschers op te nemen, het eerste amendement werd aangenomen, het tweede, na een bevredigende toezegging van den Minister, ingetrokken (29 en 30 April). Bij een wetsontwerp tot het aangaan van een *leening voor Indië*, keurde Cramer het af, dat de Volksraad niet daarover was geraadpleegd (5 Mei).

Van de *herziening der Drankwet* getuigde Van der Heide, dat dit ontwerp op menig belangrijk punt teleurstelde, bij de drankbestrijders geen spoor van geestdrift wekte en alleen uitmuntte in onleesbaarheid. Hij wees er op, dat, hoezeer het drankmisbruik in ons land verminderd is, het gevaar van het alcoholisme niet onderschat mag worden, en betreurde het, dat dit wetsontwerp, al bracht het enkele verbeteringen ten aanzien van de bescherming tegen dat gevaar, ook wat de jeugd betreft, onvoldoende was en dat Minister Verschuur de oorspronkelijk in het wetsontwerp opgenomen invoering van plaatselijke keuze geschrapt had. Hij verdedigde een amendement om dranken, die meer dan 1 pCt. alcohol bevatten, voor zoover er geen „zwak-alcoholische” dranken in den zin der wet zijn, als sterken drank te beschouwen. Van den Bergh stelde voor in art. 1 „localiteit” door „vertrek” te vervangen. Van der Heide verdedigde een amendement tot schrapping van de bepaling, dat sterken drank in onderofficierscantines zonder vergunning mag worden verkocht, welk amendement door Schaper werd bestreden. Een amendement-Van der Heide tot invoering van plaatselijke keuze werd ten gunste van een gelijksoortig amendement-Slotemaker de Bruïne ingetrokken. Bij het debat over plaatselijke keuze werd deze krachtig verdedigd door Suze Groeneweg en De Boer; het amendement-Slotemaker de Bruïne werd, na door den Minister onaannemelijk te zijn verklaard, ingetrokken. Van der Heide en Schaper verdedigden een tegen de ontduiking van tapverboden door sociëteiten gericht amendement, dat werd aangenomen. Van der Heide steunde een amendement-Oud, om op de lijst van vergunning-aanvragers den voorrang te geven aan inrichtingen voor maatschappelijk verkeer. Van den Bergh toonde aan, dat aanneming van een amendement-Boon tot „eeuwige huwelijken” zou kunnen leiden. Van der Heide betoogde, dat er voor het amendement-Kortenhorst tot schrapping van het verloven-maximum welsterke argumenten waren aangevoerd, doch dat de bezwaren daartegen toch zwaarder wogen. De groote meerderheid onzer fractie stemde tegen het amendement. Van der Heide verdedigde een amendement betreffende vermelding van het alcoholgehalte op de in winkels verkochte flesschen zwak-alcoholische dranken; het werd, nadat een soortgelijk amendement-Suring was aangenomen, ingetrokken. Van der Heide steunde amendementen-Boon inzake bierverloven voor organisaties als de Volksbond tegen Drankmisbruik en betreffende de mogelijkheid de regling van het verloven-maximum om de 5 jaar te herzien; hij bestreed een amendement-Oud tot schrapping van de bepaling, welke verlaging van het verloven-maximum door de Kroon, op voorstel van den gemeenteraad, mogelijk maakt. Een door Gerhard verdedigd amendement om de bepalingen tot bescherming van de jeugd tegen het alcoholisme uit te breiden met het verbod van verkoop van bier en wijn in verlofzaken aan kinderen beneden 10 jaar, werd door den Minister overgenomen. Van den Bergh bestreed een amendement-Meijer betreffende de dansgelegenheden (5—8, 12, 13, 19—22 Mei). Onze fractie stemde voor het wetsontwerp, nadat Van der Heide de volgende verklaring had afgelegd: „Het ontwerp brengt eenige verbeteringen, vergeleken bij de bestaande Drankwet. Wij noemen o.a. de betere jeugdbescherming, de ernstige poging om aan het verpachten van de vergunningen een einde te maken en het beginsel van het maximum-stelsel voor de verloven-A, al zal de eerste tijden het effect daarvan zeer gering kunnen zijn. Wij betreuren

wel, dat de plaatselijke keuze niet kon worden opgenomen. Zijn er dus zakelijk eenige verbeteringen aan te wijzen, wij achten den technischen bouw van het ontwerp zoo zwak en zijn redactie zoo weinig duidelijk, dat wij ons hebben afgevraagd, of wij aan dit ontwerp om die reden onzen steun niet zouden onthouden. Wij vertrouwen echter, dat de Minister, aangezien een novelle tot verbetering van fouten wel noodzakelijk zal zijn, van de gelegenheid, welke deze novelle zal bieden, gebruik zal maken om het ontwerp een ingrijpende redactionele verbetering te doen ondergaan. In dit vertrouwen zullen wij onze stem aan dit wetsontwerp niet onthouden." (10 Juni).

Ten aanzien van het *initiatiefvoorstel-Floris Vos tot wijziging van de Registratiewet*, verklaarde Vliegen niet tegen het beginsel van dit voorstel, maar wel tegen de uitvoering er van bezwaar te hebben. Hij raadde den voorsteller aan, het wetsvoorstel in te trekken en een motie in te dienen (22 Mei). K. ter Laan kwam, bij een *ontegeningswet* ten behoeve van een wegomlegging bij Oegstgeest, op tegen den aandrang tot beknibbeling op de plannen tot *wegenverbetering* (2 Juni).

Het tot het *tegengaan van woekerpraktijken* door Van den Bergh en eenige andere leden onzer fractie ingediende *initiatiefvoorstel tot regeling van het geldschietbedrijf*, werd door Van den Bergh verdedigd in een rede, waarin hij de voordeelen van het in dat wetsvoorstel belichaamde stelsel van praeventieve woekerbestrijding uiteenzette en de bezwaren, die tegen het wetsvoorstel waren aangevoerd, zoo goed wist te ontzenuwen, dat bijna alle leden, die aanvankelijk eenige neiging vertoonden om tegen te stemmen, bereid bleken over hun bezwaren heen te stappen. In zijn repliek nam Van den Bergh het Christ-Hist. Kamerlid Snoeck Henkemans, den hardnekkigsten der tegenstanders, onder handen. Bij de artikelsgewijze behandeling nam Van den Bergh eenige amendementen over; een amendement-Knottenbelt om de intrekking door B. en W. van concessies, aan particuliere geldschietbanken verleend, moeilijker te maken, werd, na door Van den Bergh en Vliegen bestreden te zijn, verworpen; enkele andere aanvallen, vooral van Vrijheidsbondsche zijde op onderdeelen van het wetsvoorstel ondernomen, werden door Van den Bergh afgeslagen. Het wetsvoorstel werd ten slotte, nadat alleen de heer Snoeck Henkemans verklaard had geacht te willen worden tegen te hebben gestemd, zonder hoofdelijke stemming aangenomen (2—4 Juni).

Bij de wijziging van de Auteurswet met het oog op de *bemiddeling inzake muziek-auteursrecht* stelde Van den Bergh in 't licht, dat er bij aanneming van het wetsontwerp een monopolie komt van een nationaal bureau onder controle, en bij verwerping een monopolie van een buitenlandsch bureau, waarop de noodzakelijke controle van de overheid niet kan worden uitgeoefend, en dat zoolang er geen internationale regeling is, het eerstgenoemde monopolie de voorkeur verdient. Hij verdedigde een amendement om te bepalen, dat het overheidstoezicht slechts mag betreffen de wijze, waarop het bemiddelingsbureau de daaraan opgedragen taak vervult en dat in de uitoefening van dit toezicht belanghebbenden (vooral de muziek-auteursrecht-betalenden) worden betrokken. Dit amendement werd door den minister overgenomen. Onze fractie stemde voor het wetsontwerp (4, 5 en 9 Juni). Bij de interpellatie-De Visser over wanverhoudingen in de *werkverschaffingen*, die aanleiding zijn tot reeds uitgebroken of nog dreigende conflicten, wees Drop er terecht op, dat deze interpellatie blijkbaar mede was aangevraagd, om tegen de S.D.A.P. uit te varen, doch dat dit niet wegnam, dat het beleid der regeering in deze ernstige tekortkomingen vertoonde. Hij drong er op aan, dat de voorbereiding van nieuwe werken tot verruiming der arbeidsgelegenheid veel krachtiger zou worden aangepakt en dat er een einde zou worden gemaakt aan een loonpolitiek, waarvan een loondrukkende werking uitgaat en waardoor arbeiders in de werkverschaffingen vaak slechts een uiterst luttel bedrag voor hun huisgezin overhouden. Hij en Van der Heide kwamen op tegen de beperkende bepalingen bij de werkverschaffingen in Drente, die o.a. ongehuwde arbeiders uitsluiten. Voorts pleitte Drop voor steunverleening aan de velen, die slechts enkele dagen per week werk hebben en voor verstrekking, via de vakbonden, van geld voor kleding, schoeisel en andere levensbenodigdheden aan hen, die sinds lang geheel of gedeeltelijk werkloos zijn (9 Juni). De Vries—Bruins verdedigde bij een wetsontwerp, dat een ministerieele vergunning eischte voor het bezit van *Röntgentoestellen en radio-actieve stoffen*, een amendement, om zoo'n vergunning niet noodig te verklaren voor artsen, electro-technische ingenieurs enz. (10 Juni).

Brautigam deed bij de *wijziging der Stuwadoorswet* (van 1914) uitkomen, welk een slakkengang bij deze herziening gevolgd was en hoe weinig er was overgebleven

van de groote herzieningsplannen, die de regeering in 1919 had aangekondigd. Hij rekende stevig af met den Vrijheidsbond Knottenbelt, die zelfs tegen de bescheiden verbeteringen, welke thans werden voorgesteld, ten velde was getrokken. In zijn repliek toonde Brautigam aan, dat de historische beschouwingen van den communist De Visser kant noch wal raakten. Hij verdedigde een amendement tot invoering van arbeidsboekjes ter betere controleering van de naleving der wet, welk amendement na een toezegging van den minister werd ingetrokken. Een ander door hem verdedigd amendement betreffende de regeling der overwerkvergunningen werd, nadat hij wederom een appeltje met den heer Knottenbelt had geschild, door den minister overgenomen. Hij stelde in het licht, dat de, bij een amendement-De Visser voorgestelde, invoering van een 7-urendag en een 40-urenweek, bij de huidige verhoudingen voor de arbeiders geen gunstige gevolgen zou kunnen hebben en hij verdedigde een amendement om te bepalen, dat de instelling van veiligheidscommissies, die volgens het ontwerp zou kunnen geschieden, zal moeten geschieden. Hij drong er op aan, de bepaling, dat personen, met de leiding belast, buiten deze wet vallen, zóó uitvoeren, dat inderdaad ieder, die geen leidende functie vervult, ongeacht zijn beroepsbenaming of zijn loon onder de wet valt. (10—12 Juni.)

Van der Heide betoogde bij de interpellatie-Wijnkoop over *het weren van „De Tribune” uit de openbare leeszalen*, dat, hoe weinig bewonderenswaardig de vrijmoedigheid mocht wezen, waarmee de interpellant, lid van een partij, die, waar zij kan, de geestelijke vrijheid van andersdenkenden met voeten treedt, thans voor onpartijdigheid en voor vrijheid van lectuur opkomt en hoe minderwaardig de bewuste publicaties in „De Tribune” mochten zijn, deze zaak toch al te zeer was opgeblazen en geen aanleiding had mogen wezen voor de verbanning van het orgaan eener politieke partij uit de openbare leeszalen. Hij verlangde haring of kuif omtrent de rol, welke de regeering in dit geval had gespeeld en hij protesteerde krachtig tegen de censuur-manie, die Nederland, zoo vaak als het klassieke land der vrijheid geroemd, tot een land van warme stoven en neepjesmutsjes maakt. Onze fractie stemde voor de motie-Wijnkoop, waarin werd uitgesproken, dat „De Tribune”, evenals andere politieke dagbladen, in de openbare leeszalen ter lezing dient te liggen en in den spoorwegboekhandel verkrijgbaar moet zijn. Voór de stemming legde Van der Heide deze verklaring af: „Wij brengen, ondanks onze bezwaren tegen de herkomst en toelichtingen van de motie, onze stem daarvóór uit, ook omdat wij ons willen verzetten tegen het bedenkelijke streven om de geestelijke vrijheid in ons land al meer te beperken. Wij willen echter uitdrukkelijk uitspreken, dat het ons tegen de borst stuit, dat tegen het verbod van „De Tribune” wordt opgekomen van de zijde van vertegenwoordigers van een richting, die haar macht overal gebruikt tot onderdrukking van de vrijheid van meeningsuiting.” (12, 16 en 17 Juni.)

Bij een wetsontwerp betreffende de *heffing van statistiekrecht* wees Van der Waerden er op, dat de Staat aan de statistiek miljoenen verdient en dat de regeering hieraan dient te denken, wanneer verbetering en uitbreiding der statistiek wordt voorgesteld. (16 Juni.) Naar aanleiding van de conclusie op een adres betreffende schadeloosstelling van abusievelijk naar Curaçao uitgezonden straatmakers, drong Van der Waerden aan op een onderzoek naar de vraag of de adressanten de verklaring omtrent de ontbinding van hun contract al dan niet onder pressie hadden geteekend en stelde K. ter Laan voor, hun het verschil uit te betalen tusschen het loon, dat ze volgens contract op Curaçao zouden hebben verdiend en het door hen gedurende den loop van het contract in Nederland verdiende loon. (16 Juni.) Van Braambeek critiseerde bij de verhooring van het rentelooze *voorschot voor de tram Zutphen—Deventer* de financieele gestie van deze onderneming en wees op de noodzakelijkheid van concentratie van het trambedrijf in den Achterhoek. Bij een *aanvulling der Leerplichtwet* zette Ter Laan uiteen, dat van hetgeen een 20 jaar geleden door hem ingediend initiatief-voorstel tot invoering van den 8-jarigen leerplicht, verbod van landbouwverloven en strafbaarstelling van werkgevers, die leerplichtige kinderen in dienst hebben, inhield, thans nog slechts een gedeelte verwezenlijkt is. Hij bestreed den Chr.-Hist. afgevaardigde Tilanus, die den leerplicht na volbrachte zeven leerjaren in ieder geval wilde doen eindigen, terwijl het wetsontwerp alleen vrijstelling van het nogmaals doorloopen van het 7e leerjaar voor nog leerplichtige kinderen geeft, wanneer dezen een door het Rijk gesubsidieerde land- of tuinbouwschool bezoeken; eveneens bestreed hij een amendement-Van den Heuvel, dat die vrijstelling ook wilde verleen en bij het bezoeken van niet door het Rijk gesubsidieerde land- of tuinbouwscholen. (17 Juni.) De Boer drong, bij een *wijziging*

der Landarbeiderswet, welke de mogelijkheid opent om voor de tot aankoop van boerenplaatsjes, op grond van die wet verleende voorschotten, de rente op minder dan 4 pCt. te bepalen, aan op herschatting van de waarde dier plaatsjes en op instelling van een onderzoek naar de resultaten dier wet. (17 Juni.)

Vliegen deed bij de interpellatie-Oud over de uitvoering der Tarwewet uitkomen, dat de bezwaren, die zich hierbij voordoen, duidelijk doen zien, dat het stelsel van deze steunverleening veel minder goed is dan het indertijd door onze fractie bepleite systeem van premie-verleening. Hij merkte op, dat hetgeen de boeren door deze wet zullen ontvangen, waarschijnlijk nog niet de helft zal zijn van hetgeen de wet aan de broodverbruikers zal kosten en dat de verhooging der broodprijzen feitelijk een vrij belangrijke nieuwe indirecte belasting zal wezen, die het zwaarst op de personen met kleine inkomens en groote gezinnen zal drukken (18 Juni).

Overzicht der werkzaamheden van het begin van het zittingsjaar 1931/'32 tot 8 Februari 1932.

Suppletoire Begrotingen voor 1930 en 1931.

Vliegen wees bij een suppl. begrooting van Arbeid voor 1931 (instelling van een Econ. Voorlichtingsdienst) er op, hoe ten aanzien van de zorg voor econ. voorlichting het particuliere bedrijfsleven in gebreke is gebleven en hoe zij, die steeds op beperking van staatsbemoeiing aandringen, thans een beroep op den Staat doen. Hij wenschte meer licht omtrent de taak, welke aan dien dienst zal worden opgedragen, en pleitte voor vertegenwoordiging van de arbeiders in den in te stellen Economischen Raad (22 Oct.). Cramer kwam bij een suppl. Indische begrooting voor 1931 (bier-accijns) op tegen den steun, welke van overheidswege aan het bierkapitaal wordt verleend (23 Oct.); bij een andere suppl. begrooting wees hij er op, dat in dezen tijd van drastische bezuinigingen er in de hoogere regionen van versobering vaak weinig te bespeuren valt en dat bijv. de eerste daad van den nieuwen gouverneur-generaal het veranderen van diens livrei is geweest; voorts opperde hij bezwaren tegen de beperking van den kolennijnbouw (11 Dec.).

Bij een suppl. begrooting van Binnenlandsche Zaken voor 1931 (voorschotten ten behoeve van den groven tuinbouw in West-Friesland en de bloembollenteelt te Breezand) stelde Duys in 't licht, dat die hulp voor velen te laat kwam, dat in menig geval niet crediet, maar steun noodig was, dat de maatregelen niet tot West-Friesland beperkt konden blijven en dat de eisch, dat de gemeente 30 pCt. moet bijdragen, voor de geteisterde tuinbouwgemeenten te zwaar was. Hij diende de volgende moties in:

1. „De Kamer: overwegende, dat tal van gemeenten, waar het tuinbouwbedrijf wordt uitgeoefend, in financieele moeilijkheden verkeerden, verzoekt den minister de credietverleening aan noodlijdende tuinders te regelen op deze basis, dat niet 30 pCt. van het verstrekte crediet, doch slechts 10 pCt. daarvan door de gemeenten behoeft te worden bijgepast, gaat over tot de orde van den dag”;

2. „De Kamer: van oordeel, dat ook steun, resp. crediet dient te worden verleend aan den noodlijdenden tuinbouw, zooals deze wordt uitgeoefend in Kennemerland, gaat over tot de orde van den dag” en

3. „De Kamer: overwegende, dat naast een behoorlijke credietregeling voor bijzondere gevallen ook een steunregeling gewenscht is, gaat over tot de orde van den dag.”

De eerste motie werd na een bevestigende toezegging van de regeering ingetrokken, de beide andere werden verworpen (16 Dec.).

Daar de regeling van de credietverleening voor de bloembollenteelt zóó is, dat zij loonsverlaging kan bevorderen, diende Hiemstra, ter voorkoming van dit gevaar, een motie in, die luidde:

„De Kamer, overwegende, dat voor de berekening van het loon per volwassen arbeider het plaatselijk geldende loon zal mogen in rekening gebracht, gaat over tot de orde van den dag.”

Ook deze motie werd verworpen (16 Dec.).

Bij een suppl. begrooting van Arbeid voor 1930 pleitte Hiemstra voor een regeling, welke een einde zou maken aan de rechtsonzekerheid, waarin de besturen

der werklozenkassen verkeerden, voor verlenging van den uitkeeringsduur ook voor andere kassen dan die der landarbeiders en voor het niet langer uitsluiten van den bouwvakarbeidersbond (18 Dec.).

Rijksbegrooting voor 1932.

Algemeene Beschouwingen.

Albarda opende het begrotingsdebat met een forschen aanval op het standpunt, dat de regeering ten opzichte van het kapitalisme en van de crisis inneemt. Hij constateerde, dat de huidige crisis een gevolg is van de kapitalistische productiewijze en verergerd was door politiek wanbeleid; en dat waar de regeering in de M. v. A. zeide, dat de rampen, die ons thans treffen, door de menschelijke zonden zijn veroorzaakt, die beschuldiging in de eerste plaats gericht mocht worden tot de heerschende klassen in alle landen. Tegenover de bewering der regeering, dat niet het kapitalisme zelve, doch alleen de „wilde loten” er van verwerpelijk zijn, merkte hij op, dat de overmacht van het kapitaal in onze samenleving geen wilde loot is, maar de stam zelf van den kapitalistischen boom. Hij wees er op, dat thans ook tot diep in de niet-socialistische kringen twijfel aan de duurzaamheid van kapitalisme is gerezen, dat de erkenning, dat de huidige productiewijze ontstaan is door een historisch groeiproces, allermint inhoudt, dat zij zal blijven bestaan, doch dat integendeel haar onhoudbaarheid steeds duidelijker blijkt. Hij stelde in 't licht, dat de hedendaagsche groote bewegingen: socialisme, communisme en fascisme, alle drie, elk op haar eigen wijze, anti-kapitalistisch zijn en dat de katholieke partij de arbeiders alleen nog aan zich kan binden door vernietigende oordeelvellingen over het kapitalisme uit te spreken. Hij kwam tot de conclusie, dat de menschheid nadert tot het alternatief: socialisme of ondergang.

Vervolgens gaf hij een beeld van de gevolgen der crisis, inzonderheid van de ontzettende werkloosheid, die ook in Nederland het proletariaat teistert. Terwijl een groot werk van opbouw valt te verrichten, en werkelijke bedrijfsorganisatie — geen bedrijfsorganisatie à la Verschuur! — gevolgd moet worden door socialisatie, zet de regeering haar zaak op loonsverlaging. Zij zal daarbij tegenover zich vinden het front van de arbeidersklasse, die niet terug wil naar de armoede van weleer en die, wanneer er bedrijven mochten zijn, waar eenige loonsverlaging zou kunnen leiden tot vermeerdering van bedrijvigheid en van werkgelegenheid, slechts dan in zoo'n verlaging zal berusten, indien de boeken worden opengelegd en haar bewezen wordt, dat de beweerde gevolgen zich inderdaad zullen voordoen.

Voorts stelde Albarda vast, dat de regeering thans den werkgevers het voorbeeld van loonsverlaging geeft, zoowel door haar besluit tot korting der salarissen van rijkspersoneel en onderwijzers als door haar wetsontwerp, dat, onder aantasting der gemeentelijke autonomie, de gemeente wil dwingen desgelijks te handelen. Hij toonde aan, hoe zot de argumentatie is van de regeering, die eerst erkent, dat noch de daling der inkomsten, noch die van het indexcijfer, noch de noodzaak van een sluitend budget de salariskorting rechtvaardigen, en dan beweert, dat die drie motieven te zamen wel een rechtvaardiging vormen. Hij deed uitkomen, dat, hoezeer de toestand ernstig is, er geen reden bestaat tot een paniekstemming en er in ons land nog geen direct gevaar voor inflatie is. Hij verklaarde, dat mede ter voorkoming van inflatie, ook de soc.-dem. fractie een sluitende begrooting noodig achtte, doch dat hieruit niet volgde, dat zij zich zou vereenigen met de wijze, waarop de regeering de begrooting sluitend wilde maken, en waarbij, evenals als in de vorige periode van financieele moeilijkheden, zich een streven openbaarde om de verdeling van het volksinkomen ten nadeele der arbeidersklasse te wijzigen. Hij zette uiteen, dat en waarom de soc.-dem. fractie onoverkomelijke bezwaren had tegen de volgende maatregelen: 1°. de tijdelijke vermindering der Rijksbijdrage aan het Invaliditeitsfonds; 2°. de opschorting van de uitvoering der Zuiderzeewerken; 3°. de wijziging der Lager Onderwijswet (ontwerp-Terpstra); 4°. de tijdelijke korting op de salarissen van het rijkspersoneel en onderwijzers; 5°. de verhooging van het tarief van invoerrechten met 25 pCt. Ter vervanging van die verwerpelijke middelen, gaf Albarda maatregelen aan, waardoor eveneens een sluitende begrooting kon worden verkregen, n.l.: 1°. aanwending van een deel der overschotten op den gewonen dienst, die de jaren 1921 tot 1928 hadden opgeleverd; 2°. vermindering der militaire uitgaven met $\frac{1}{4}$ van het daartoe voor 1931 uitgetrokken bedrag; 3°. heffing van een crisisbelasting naar draagkracht. Hij diende de volgende motie in:

„De Kamer, van oordeel, dat het wenschelijk is de militaire uitgaven in de Defensie-begroting voor het dienstjaar 1932 te beperken tot een bedrag, dat 25 pCt. minder is dan dat voor 1931, gaat over tot de orde van den dag.”

Na te hebben betoogd, dat de Staat zich niet zal mogen onttrekken aan den plicht tot hulpverlening aan de gemeenten en aan Indië en tot credietverstreking aan het bedrijfsleven, dat de Staat voor een deel de taak moet overnemen, die de banken nalaten te vervullen en dat de gemeenten beschermd moeten worden tegen de dictatuur der banken, besloot Albarda met de regeering te waarschuwen tegen de voortzetting van een politiek, die ook in Nederland aandriften en krachten zou wakker roepen, welke Staat en maatschappij zouden kunnen desorganiseeren; hij wees op de verbittering, die de houding van regeering en Kamermeerderheid tegenover de moties-Van den Tempel en het optreden der regeering ten aanzien van de salarissen en van de gemeenten bij de arbeidersklasse hebben gewekt; hij bracht de regeering en de Kamermeerderheid onder het oog, dat de arbeidersklasse een machtsfactor is geworden, die niet kan worden vernietigd en dat, indien men er in mocht slagen de arbeidersklasse terug te dringen, deze, sterker dan zij thans is, terug zal komen en dat haar volgende sprong haar verder zal brengen naar de verwezenlijking van haar idealen (3 Nov.).

J. ter Laan deed uitkomen, hoe groot de tegenstelling is tusschen de redevoeringen der burgerlijke Kamerleden en den toestand van de werkloozen. Hij stelde in het licht, dat de bezittende klasse als remedie het parool loonsverlaging uitgeeft en dat de Regeering dit parool heeft overgenomen, dat zij over de plannen inzake de salariskorting geen werkelijk overleg heeft gewild en dat de Centrale Commissie van Overleg dus terecht haar medewerking heeft geweigerd. Hij betoogde, dat de wijze waarop met de regeling der ambtenaars-salarissen werd en wordt omgesprongen, een bron van voortdurende onrust is en dat er geen enkele redelijke grond was, ook niet in het peil der salarissen, om het overheidspersoneel extra te laten bloeden. Hij herinnerde aan het felle verzet, dat ook in katholieke kringen tegen het kortingsplan is gerezen en brandmerkte de houding van de Katholieke Kamerfractie, die ditmaal weer even droefvuldig was als bij Van den Tempel's interpellatie. Hij las een motie tegen de salariskorting voor, die hij echter niet indiende, omdat reeds door mr. Marchant een motie van dezelfde strekking was ingediend. (6 Nov.)

Vliegen trok, als laatste spreker vóór de Regeering, uit de gevoerde debatten de conclusie, dat ook thans nog geldt het woord van Disraëli van de twee naties, die in één land wonen, doch zoo ver van elkaar af staan, dat ze tot twee verschillende werelden schijnen te behooren; degenen, die met zoo'n gemak over loonsverlaging spreken, toonen daardoor niet te beseffen, wat zoo'n verlaging voor het arbeidersgezin beduidt. Hij wees er op, dat de prijsdaling niet zooveel beteekent als men vaak meent, daar de huren niet meedalen, soms zelfs stijgen, en dat men zich er niet over behoeft te verbazen, dat de arbeiders, die elke zeggenschap in het bedrijf missen, niet voor loonsverlaging te vinden zijn. Hij verlangde, dat de regeering in ieder geval zich van ingrijpen in den loonstrijd en aandrijven tot loonsverlaging zou onthouden. Hij toonde aan, hoe oppervlakkig de redeneeringen waren, waarmede sommige sprekers „het fiasco van het socialisme” hadden willen bewijzen. Uitvoerig besprak hij voorts de campagne, die tegen de gemeenten, en vooral tegen Rotterdam, wordt gevoerd en weerlegde hij de beschouwingen, die de thesaurier-generaal mr. Van Doorninck in de „Economisch-Statistische Berichten” over de financieele positie der gemeenten had gegeven. Verder critiseerde hij de voorstelling, dat de moeilijkheden, waarin Rotterdam tengevolge van de crisis verkeert, aan wanbeleid van het gemeentebestuur zouden zijn te wijten. Hij stelde aan de regeering de pertinente vraag, of h.i. de gemeente-obligaties al dan niet volledig te vertrouwen waren en drong er op aan, dat de regeering, gezien de macht van de particuliere banken, zou toonen te begrijpen, dat daden noodig waren om een einde te maken aan den toestand, dat enkelen de vrije beschikking hebben over hetgeen heel het volk noodig heeft. (6 Nov.)

Bij de replieken merkte Albarda op, dat door onze tegenstanders in de Kamer zelden zooveel belangstelling voor het socialisme aan den dag gelegd en zooveel over de tegenstelling kapitalisme—socialisme gesproken was als bij deze begrotingsdebatten en dat hieruit bleek, dat de vraag: socialisme of kapitalisme? in de sfeer der practische politiek gekomen was, terwijl tevens ten aanzien van die vraag zich een treffende harmonie tusschen de burgerlijke partijen geopenbaard had. Hij stelde in het licht, hoe onjuist de bewering was, dat het socialisme een „wereld-dictatuur”

vereischte en van welk een verbluffende onwetendheid omtrent het socialisme als „denkstelsel” de premier en diverse andere bestrijders van het socialisme hadden blijk gegeven; hij wees er op, dat het socialisme de democratie niet alleen ten doel, maar ook tot voorwaarde heeft en slechts verwezenlijkt kan worden door medewerking van de volksmassa, door een gemeenschappelijke gezindheid, die niet door dwang kan worden verkregen. Voorts beantwoordde hij uitvoerig de critiek op de door hem tot sluitendmaking der begrooting aanbevolen maatregelen en herinnerde daarbij aan de ingrijpende beperking der militaire uitgaven, die in 1922 door den heer Colijn en door „De Standaard” was bepleit, en aan het feit, dat de Interparlementaire Unie zich voor een beperking met 25 pCt., als eerste stap, had uitgesproken. Hij oefende nogmaals scherpe critiek uit op het beleid van de regeering, die bij het kortingswetje zich zelfs aan woordbreuk tegenover de gemeenten schuldig maakte. Hij constateerde, dat de Katholieke Kamerfractie zich solidair had verklaard met het regeeringsbeleid en dat het katholieke solidarisme in de praktijk wederom gebleken was neer te komen op de opoffering van de belangen der arbeidersklasse. Hij verklaarde, dat onze tegenstanders zich geen illusies behoeften te maken omtrent de bereidwilligheid der sociaaldemocraten tot medewerking aan de totstandkoming van een „nationaal kabinet” en dat het stuk „MacDonald” in Nederland niet zou worden opgevoerd. Ten slotte wees hij op de omwenteling in de hoofden, die de crisis heeft gebracht, op het veldwinnend besef van de noodzakelijkheid eener andere maatschappelijke ordening en op den groeienden wil van de arbeidersklasse om de socialistische idealen te verwezenlijken. (11 Nov.)

Vliegen betogde, tegenover de opmerking van mr. Aalberse over de veranderingen in het optreden der socialistischen, dat die veranderingen voortvloeyden uit den groei onzer beweging en uit de wijzigingen, welke hun positie in den Staat heeft ondergaan, doch dat er, wat de socialistische beginselen betreft, van geen verandering sprake is en dat de verschillende geestelijke stroomingen in onze beweging eenzelfde maatschappelijk doel nastreven; hoezeer daarentegen de houding van een deel der katholieken ten aanzien van kapitalisme veranderd is, blijkt reeds uit een vergelijking tusschen de pauselijke encyclieken van 1878, 1891 en 1931. Tegen het verwijt, dat men onzerzijds niet tot noodzakelijke loonsverlagingen wilde medewerken, voerde hij o.a. aan, dat wie hier een vinger geeft, de geheele hand kwijt is, en dat men bezwaarlijk die medewerking kan verwachten van de arbeiders, wien men elke medezeggenschap onthoudt en tegen wie men optreedt op de wijze der Twentsche fabrikanten. Aangaande de financieele positie der gemeenten stelde hij vast, dat minister De Geer met geen woord geantwoord had op door hem gegeven cijfers en verzuimd had zijn afkeuring uit te spreken over het artikel van mr. Van Doorninck, dat wantrouwen in het beleid der gemeentebesturen zaaide; voorts, dat de minister omtrent de vertrouwbaarheid der gemeente-obligaties slechts een weinig stellige verklaring had afgelegd en dat de regeering door haar kortingswetje er toe meewerkte, het financieel beleid der gemeenten in discredit te brengen. Verder toonde hij aan, dat 's ministers beweringen, dat het kortingswetje de gemeentelijke autonomie niet zou aantasten en dat de bedragen der uitkeeringen uit het gemeentefonds niet bij de wet van 1929 tot 1935/6 gewaarborgd zouden zijn, kant noch wal raakten. (11 Nov.)

Suze Groeneweg gebruikte de enkele minuten, die van den den voor onze fractie beschikbaren spreektijd waren overgebleven, om het Anti-Rev. Kamerlid Schouten, wegens zijn onredelijken aanval op het beleid van het Rotterdamsche gemeentebestuur, stevig de ooren te wasschen. (12 Nov.)

De motie-Albarda en de tegen de salariskorting gerichte motie-Marchant werden 12 Nov. verworpen.

Begrotingshoofdstukken.

Huis der koningin. Albarda gaf een motiveering van het stemmen onzer fractie voor dit hoofdstuk. (12 Nov.)

Justitie. Van der Heide kwam op tegen den aandrang tot wederinvoering van de doodstraf en tegen de bezuiniging ten koste van het reclasseringswerk en van de uitvoering der Kinderwetten. Hij drong aan op wettelijke regeling der crematie, op opheffing van de strafrechterlijke vervolging van kinderen beneden 16 jaar en op verbetering van ons strafstelsel en van de opleiding der politie. Hij en Duys verzetten zich tegen den drang tot het verbieden van het dragen door ambtenaren van het insigne „het gebroken geweer”. Duys pleitte voor betere regeling van de naturalisatie, vestigde de aandacht op een artikel over mishandeling van dienst-

weigeraars, op de overtredingen van de strafwet door den vliegspecialist Fokker en op noodzakelijkheid eener algemeene veiligheidswet. Drop betoogde, dat er een einde gemaakt moest worden aan den toestand, dat men bij aanvragen om kostelooze naturalisatie gesteld wordt voor de keuze „soldaat of betalen” en dat een wettelijke regeling van de rechtspositie van hoofdarbeiders dringend noodig is. (12 Nov.)

Voorts trad Van der Heide in het krijt voor menschelijker behandeling van de gevangenen, betere opleiding van het personeel, reorganisatie van den arbeid in de Rijkswerkinrichting, de belangen van een oud-bedrijfsleider te Veenhuizen, minder eenzijdige samenstelling der Voogdijraden, doeltreffender regeling van het verhaal op uit de ouderlijke macht ontzette ouders en ruimere toepassing van voorwaardelijke invrijheidstelling, en besprak hij het toezicht op de pleeggezinnen; Drop bepleitte verschillende personeelsbelangen, alsmede de afschaffing van de uniform in de Rijksopvoedingsgestichten; hij oefende critiek uit op de bevoorrechtiging van den R.K. Werkliedenbond te Heerlen via de subsidieering van bureaux voor rechtsbijstand aan onvermogenen. De Vries—Bruins besprak de inspectie van de particuliere opvoedingsgestichten en de gezinsverpleging en drong aan op de benoeming van een vrouw in de vacature bij de rijksinspectie. (19 Nov.)

Hooge Colleges van Staat enz. Van der Waerden bestreed het amendement-Ketelaar, dat gericht was tegen het verleen van buitengewone tractementsverhoogingen. (15 Nov.)

Buitenlandsche Zaken. Vliegen wees er op, dat, in verband met de ontwikkeling van den Volkenbond, een zekere inperking der nationale onafhankelijkheid moet worden aanvaard. Hij vroeg nadere aanvulling van de ministeriele mededeelingen ten aanzien van de geruchten omtrent Fransch-Nederlandsche militaire besprekingen. Hij stelde in het licht, dat de critiek op den Volkenbond vaak onrechtvaardig was en dat de beperktheid van de resultaten van dien bond toe te schrijven is aan de tegenstellingen tusschen de staten; hij wees op de noodzakelijkheid van internationale samenwerking op economisch gebied en op het belang, dat de ontwapeningsconferentie, ook in verband daarmee, heeft. Hij bestreed de beschouwingen van het Chr.-Hist. Kamerlid Krijger over de kanalen-kwestie, betoogde, dat de voorstelling alsof men een vermoed Moerdijk-kanaal wilde binnensmokkelen, het product eener buitengewoon sterke fantasie was en deed uitkomen welk een groote politieke beteekenis een voor beide landen bevredigende oplossing der Nederlandsch-Belgische kanalen-vraagstukken zou hebben. Hij bepleitte de bevordering van een handelsverdrag met Rusland, de handhaving van de strikste neutraliteit tegenover het Japansch-Chineesche conflict, het laten voorgaan van de kleine belanghebbenden bij de verdeling van hetgeen Duitschland inzake vergoeding van oorlogsschade heeft betaald. Van Braambeeck bracht de moeilijkheden ter sprake, welke onze Rijnvaart in den weg worden gelegd door de Duitsche, de Zwitsersche en de Belgische spoorwegpolitiek en drong er op aan, dat getracht zou worden door rechtstreeksche onderhandelingen tusschen de spoorwegondernemingen een meer geordenden toestand te krijgen. (17 Nov.)

Waterstaat, Handel en Nijverheid. Hiemstra sprak over: de vluchthaven te Oostmahorn, het kanaal Groningen—Stavoren en de verbinding met Sneek (19 Nov.) Van Braambeeck: de veiligheid van het verkeer en de overmatig lange arbeidstijden van autobestuurders en andere chauffeurs (20 Nov.), de electricatie der spoorwegen, de kostbaarheid van de luchtvaart, speciaal van de vlucht op Indië (24 Nov.); hij motiveerde waarom onze fractie ditmaal niet tegen den post betr. den vliegdiens op Indië zou stemmen, behandelde de subsidieverleening aan de tramwegmaatschijen en motiveerde, waarom onze fractie tege de desbetreffende motie-Knottenbelt zou stemmen (25 Nov.). Van der Waerden nam minister Reijmer stevig onder handen wegens diens voorloopige weigering inzake het vastleggen der collectieve arbeidscontracten in de bestekken en wegens het gemis aan activiteit, dat die minister op menig ander gebied toonde (20 en 24 Nov.); hij sprak voorts over het pontveer te Velsen, de 3e klasse spoorwagons, de kosten van de spoorweg-electrificatie (24 Nov.), verdedigde de motie-Duys in zake de reductie der spoorwegvrachten en wees op de gevaaren van overproductie en van protectionistische bevoorrechtiging van de Nederlandsche steenkool (25 Nov.). De Boer sprak over: de uitvoering van het Friesche kanalenplan, in verband met de werkverruiming en de belangen der binnenschipperij (20 Nov.); J. ter Laan: de verkeerde rijkspolitiek inzake uitgifte van terreinen voor de vestiging van industrieën te Rotterdam en elders, de verkeersproblemen betreffende de Zuid-Hollandsche en Zweeusche eilanden (20 Nov.), de dompersche drang tot beperking van Zondagsdiensten, de Goereesche tramkwestie, de Rotterdamsche

stationstoestanden (25 Nov.); Drop: het niet verplicht stellen van naleving van collectieve contracten bij de rijkswerken, de verbinding tusschen Ameland en Schiermonnikoog en het vasteland en de uitbesteding der dijkwerken op die eilanden, in verband met de slechte arbeidsvoorwaarden, de belangen van het lagere personeel bij Waterstaat (24 Nov.), de wenschelijkheid van krachtiger streven naar internationaal overleg omtrent de steenkoolproductie, het niet ratificeren der conventie betreffende de werktijden enz. in de mijnen, de houding der regeering tegenover de personeelsbelangen en de moderne vakbeweging, het niet uitbreiden van het aantal arbeiders-controleurs (25 Nov.); De Vries—Bruins: de opleiding en keuring van autobestuurders, de mogelijkheid tot intrekking van rijbewijzen op gezondheidsoverwegingen en verbod van alcoholgebruik gedurende den werktijd; een en ander in verband met de verkeersveiligheid (24 Nov.); Van den Tempel: de verbetering der verbinding van het IJ met de Nieuw Meer, de schrapping van noodzakelijke uitgaven voor onderhoudswerken van het Noord-Hollandsch Kanaal enz. (24 Nov.). Duys critiseerde het uitblijven eener verlaging der spoorwegtarieven voor land- en tuinbouwproducten en diende een motie in, die luidde: „De Kamer, van oordeel, dat het gewenscht is, dat de regeering een billijke reductie verleent op de vrachten van de tuin- en landbouwproducten, die per spoor naar het buitenland worden vervoerd, gaat over tot de orde van den dag”. Hij rekende af met de heeren, die deze motie „te politiek” vonden. De motie werd verworpen (25 Nov.).

Koloniën. Naar aanleiding van gebeurtenissen, die als symptomen eener Fransch—Nederlandsche toenadering op koloniaal konden worden beschouwd, waarschuwde Cramer tegen het leggen van eenigen officieusen band tusschen Nederland en Frankrijk inzake de koloniale politiek. Voorts besprak hij eenige kwesties betreffende de koloniale tentoonstelling te Parijs, de geruchten over intrekking van de studietoelagen voor de opleiding tot den actieven dienst in Indonesië en het dure abonnement op de Aneta-telegrammen. K. ter Laan vestigde de aandacht op een onbillijkheid bij de terugvordering der studietoelage voor de hoofdkante en op de hooge kosten, die soms aan de uitbetaling van kleine pensioenen zijn verbonden. IJzerman bracht bij de *begroting van Curaçao* de economische inzinking van dit gewest ter sprake en critiseerde het traineeren met de herziening van het regeeringsreglement, het bedenkelijke financieele beleid, de sabotage van het budgetrecht van den Kolonialen Raad, de zonderlinge militaire voorzorgsmaatregelen van den gouverneur en de werkeloosheid van de overheid tegenover het voortwoekerend alcoholisme. (26 Nov.)

Defensie. K. ter Laan wees erop, dat alleen reeds de financieele toestand alle reden gaf tot een stevige besnoeiing van de militaire uitgaven en zette uiteen, op welke wijze in de motie-Albarda voorgestelde vermindering dier uitgaven met 25 pCt. zou kunnen worden uitgevoerd. Hij oefende critiek uit op de voortzetting van den vlootbouw en op de herhalingsoefeningen en stelde in 't licht, dat uit de rede van het Kamerlid Van Rappard het brutale klassekarakter en de militaristische gezindheid van den Vrijheidsbond weer duidelijk gebleken waren. Hij verdedigde de volgende motie:

„De Kamer, van oordeel, dat met het oog op de moeilijke tijdsomstandigheden de lichting 1932 niet grooter mag zijn dan 13.000 man, gaat over tot de orde van den dag.”

Van der Houven pleitte voor verbetering van de rechtspositie, de arbeidsvoorwaarden en de pensioenregeling van het loodspersoneel en critiseerde het optreden der autoriteiten t.a.v. de te Rotterdam door het C.A.M.B.O. belegde openbare vergadering. Cramer drong aan op stopzetting van den bouw van den derden kruiser, op een andere verdeling der marine-uitgaven tusschen Indonesië en Nederland en op een nader onderzoek naar het ongeluk met de „Sumatra”. Van Zadelhoff verdedigde onzen eisch van nationale ontwapening, mede in verband met zijn betekenis voor de internationale ontwapening, en wees er op, dat onze eisch steeds meer in het volk gaat leven en dat het meedoen, ook door den huidige burgerlijken minister van Defensie, aan den bewapeningswedloop slechts noodlottige gevolgen kan hebben. Hij toonde aan, dat maatregelen tot bescherming van de burgerlijke bevolking tegen luchtaanvallen waardeloos zijn en dat de particuliere wapen- en munitiefabricage door de regeering niet alleen toegelaten, maar zelfs gesteund wordt. (26 Nov.)

Faber deed uitkomen, dat 's heeren Duymaer van Twit's vreugde over het, alle anti-militaristische actie ten spijt, welslagen der legeroefeningen in den Achterhoek ietwat ongemotiveerd was, al viel bij die oefeningen de bezorgdheid voor drachtige koeien te waardeeren. Hij drong aan op publicatie van de verhooren der gewetens-

bezwaarden en hield een pleidooi voor den nieuwen anti-oorlogsgesest, die zich bij menschen van uiteenloopende godsdienstige richtingen openbaart, en tegen een défaitistisch christendom, dat het aangezicht naar het verleden wendt en den strijd tegen het oorlogsgevaar hopeloos acht. Drop toonde aan, dat ten aanzien van den vlootbouw de minister slechts de keuze heeft tusschen doorzetten en stopzetten en dat, waar de tijdsomstandigheden doorzetten onmogelijk maken, stopzetten noodzakelijk is. Hij verdedigde een amendement om den post voor aanbouw van schepen ad f 4.124.000 te verminderen met f 4.000.000, zoodat tot algeheele stopzetting van den bouw van oorlogsschepen zou moeten worden overgegaan. K. ter Laan steunde een Vrijz.-Dem. amendement om een anderen post te verminderen met f 3.463.000, waardoor dit jaar geen gelden beschikbaar zouden komen voor het z.g. bewapeningsfonds. Hij verdedigde een amendement om den post personeelsuitgaven met f 200.000 te verminderen, ten einde te bereiken, dat er het volgende jaar geen herhalings-oefeningen zouden worden gehouden. Hij pleitte voor lotsverbetering van de onder-officieren en andere groepen van het personeel, van de oud-gespensionneerden, de gepasporteerde marinemannen en de militaire wachtgelders; hij besprak den militairen geneeskundigen dienst en de behandeling der politietroepen. Hij verdedigde een amendement om niet over te gaan tot den bouw eener nieuwe marechausseekazerne te Steenberg, welk amendement na een bevredigende toezegging van den minister werd ingetrokken. (1 Dec.) De overige amendementen en de motie werden verworpen. (2 Dec.)

Arbeid, Handel en Nijverheid. Drop betoogde bij de algemeene beschouwingen, dat de voorgenomen overbrenging van de diensten „Werkloosheidsverzekering”, „Arbeidsbemiddeling” en „Volksgezondheid” van Arbeid naar Binnenlandsche Zaken niet slechts bedenkelijk, maar zelfs ontoelaatbaar was. (3 Dec.)

Hiemstra hield bij de afdeeling „Arbeid” voor de tiende maal in de Kamer een pleidooi voor bescherming van de arbeiders in het landbouwbedrijf en drong er op aan, dat indien ook thans nog niet tot wettelijke beperking van den arbeidsduur van volwassenen zou worden overgegaan, de regeering ten minste onverwijd een voorstel tot bescherming der kinderen zou indienen en krachtig zou optreden tegen het misbruiken der Leerplichtwet. Drop wees, mede in verband met de rationalisatie, op de noodzakelijkheid van uitbreiding van de wettelijke arbeidstijdbeperking, waar in ons land nog 700.000 arbeiders buiten vallen. Hij critiseerde de mildheid in zake overwerkvergunningen, pleitte voor bindendverklaring der collectieve arbeidscontracten, besprak de toepassing der Arbeidswet in het slagersbedrijf en de regeling betreffende den halven vrijen dag voor het winkelpersoneel. De Jong toonde aan, dat, in strijd met de geruststellende verzekering van den minister, het toezicht op de naleving der Arbeidswet nog lang niet voldoende is en dat die wet o.a. in het kledingbedrijf vaak schromelijk wordt ontdoken. Zij protesteerde tegen het terugnemen van een post betreffende een dringend noodige uitbreiding van het personeel der Arbeidsinspectie en tegen de tegenwerking van de Arbeidsinspectie door sommige overheidspersonen. Suze Groeneweg drong aan op bespoediging van het nemen van maatregelen ter bescherming van jeugdige personen tegen langdurigen arbeid en op het brengen van de rijkskweekschool voor vroedvrouwen onder het verplegingsbesluit. Zij bestreed den van rechtsche zijde gestelden eisch om den loonarbeid van gehuwde vrouwen te verbieden en stelde in het licht, dat, hoewel het voor het arbeidersgezin allesbehalve een geluk is wanneer de vrouw in een bedrijf gaat werken, een verbod de vrouw, die uit nood loonarbeid verricht, in nog grooter nood zou brengen. (3 Dec.)

Bij de afdeeling „Arbeidsverzekering” constateerde Kupers, dat van de aanvankelijk door minister Verschuur gewekte verwachtingen omtrent belangrijke verbeteringen van de ouderdomsvoorziening vooreerst blijkbaar niets verwezenlijkt zal worden, terwijl het aantal ouden van dagen, die geenerlei ouderdomsrente ontvangen, gestadig toeneemt. Hij betoogde, dat men alleen uit het slop, waarin men met de tegenwoordige regelingen is geraakt, kan komen door invoering van een premievrij staatspensioen, naast verbetering der Invaliditeitswet en uitbreiding der vrijwillige ouderdomsverzekering. De Jong pleitte voor een technische herziening der Ziekte-wet, ten einde te voorkomen, dat werkgevers gehuwde arbeidsters, die volgens die wet recht op zwangerschapsuitkeering hebben, ontslaan om zich aan de verplichting tot het doen van die uitkeering te onttrekken, en voor het brengen van huis-industrieel arbeiders en arbeidsters onder de Invaliditeits- en Ziekte-wet. Duys drong aan op ruimer vertegenwoordiging van de verzekerden in den Beleggingsraad

en diende de volgende motie in, die op een nader te bepalen dag zal worden behandeld:

„De Kamer, overwegende, dat het wenschelijk is, dat de premie voor de Sociale Verzekering verschuldigd door werkgevers, natuurlijke personen zijnde, tevens gedurende een jaar ingezetenen van het Rijk zijnde, en die in de rijksinkomstenbelasting of in het geheel niet, of naar een inkomen van minder dan f 1500 zijn aangeslagen, gedragen wordt door den Staat, gaat over tot de orde van dag.”

De Vries—Bruins bepleitte opneming van het bakkers-ezzeem onder de beroepsziekten, ten bate van de bakkersgezellen, die aan die ziekte lijden. Drop drong aan op tusschenkomst van den minister bij het Algemeen Mijnwerkersfonds, om een einde te maken aan verwikkelingen, waaruit nadeelen voor de mijnwerkers, wat betreft de ziekte-uitkeering, voortvloeien en op spoedige oplossing van de kwestie betreffende de invaliditeitsverzekering der mijnwerkers. (4 Dec.)

Bij de afdeeling „Handel en Nijverheid” trad De Boer wederom voor de binnenschippers in het krijt en zette hij uiteen door welke maatregelen in hun toestand verbetering kan worden gebracht. (8 Dec.)

Suze Groeneweg toonde bij de afdeeling „Volksgezondheid” aan, dat er in ons land ten aanzien van de moederschapszorg nog veel, en ten aanzien van de zorg van Rijkswegen voor de ongehuwde moeders nog bijna alles ontbreekt en dat een wettelijke regeling van de verplichtingen van Rijk, provincies en gemeenten noodig is. De Vries—Bruins drong aan op verbetering der praenatale zorg, op een regeling van de verzorging en het vervoer van slachtoffers van verkeersongevallen en op steun voor de voorbereiding van het reclasseeringswerk van ongehuwde moeders; voorts besprak zij eenige kwesties betreffende de tandtechnici. (8 Dec.) Van den Bergh stelde, aan de hand van een viertal beslissingen uit den laatsten tijd, in het licht, dat bij de uitvoering der Woningwet door de regeering reactie vaak troef is en dat hierbij tegen den geest en soms zelfs tegen de letter van die wet wordt gezondigd. J. ter Laan critiseerde de aanschrijving van den minister aan de gemeente Rotterdam over de voorwaarden gesteld voor de bebouwing van Blijdorp. Duys besprak tandtechnici-problemen, evenals De Vries—Bruins, doch kwam daarbij tot andere conclusies. De Vries—Bruins drong aan op verhooging van de subsidies voor de tuberculosebestrijding, omdat anders, waar de particuliere bijdragen ten gevolge van de crisis sterk dalen, dat mooie werk wellicht kapot gemaakt zal worden; zij wees op de overmatig lange werktijden der leerlingen op de Rijksvroedvrouwenkweekscholen. (9 Dec.)

Financiën. Van der Houven betoogde, dat verbruikscoöperaties, voor zoover het geen winst betreft door verkoop aan niet-leden verkregen, van dividendbelasting moeten worden vrijgesteld en diende de volgende motie in:

„De Kamer, van oordeel, dat van het door coöperatieve verbruiksverenigingen aan haar leden uit te keeren financieel overschot, voor zooverre dit niet verkregen is door verkoop aan niet-leden, geen dividendbelasting behoort te worden geheven, noodigt de regeering uit de wet op de dividend- en tantième-belasting in dien zin te wijzigen en gaat over tot de orde van den dag.” (3 Dec.)

Nadat de minister nadere overweging van deze kwestie had toegezegd, werd de motie ingetrokken. (4 Dec.) Voorts protesteerde Van der Houven tegen het verbieden van ambtenaren om bestuurslid van een coöperatie te zijn. (3 Dec.)

IJzerman hield een pleidooi voor de opheffing van het bankgeheim, wees er op, welk een groot gedeelte van ons volks-inkomen en -vermogen aan den fiscus ontsnapt en gaf een aantal voorbeelden van de wijze, waarop belasting ontduken wordt en waarop sommige wettelijke bepalingen of hare toepassing er toe leiden, dat te weinig belasting wordt betaald. J. ter Laan pleitte voor matiging bij de toepassing van loonbeslag ten aanzien van arbeiders, die geruimen tijd werkloos zijn geweest. Hij oefende critiek uit op de gestie van het Rijksinkoopbureau en op de personeelsformatie bij dië instelling; hij bracht den toestand van de belastingkantoren en verschillende belangen van den dienst der belastingen en van het hierbij werkzame personeel ter sprake. K. ter Laan drong aan op vrijstelling van wegenbelasting voor de brandspuit der vrijwillige brandweer te Zaandam, op herplaatsing van wachtgelders en ex-wachtgelders en op wijziging van de Pensioenwet ten gunste van onder de oude wet gepasporteerde niet-gepensioneerde marinemannen. (3 Dec.)

Binnenlandsche Zaken en Landbouw. Hiemstra verklaarde zich voor bekorting van den zomertijd, indien zij zonder benadeeling der spoorwegen mogelijk zou blijken. Hij protesteerde tegen de wijze, waarop de Friesche Gedeputeerden en de Commissaris der Koningin ten aanzien van de gemeente Aengwirden hebben gehan-

deld. De Boer constateerde, dat de commissie in zake de malaise in het binnenscheepvaartbedrijf een kapstok is geweest en dat een steunregeling voor de werkloze binnenschippers broodnoodig is. Hij diende de volgende motie in:

„De Kamer, constateerende, dat ten gevolge van de algemeene malaise groote werkloosheid heerscht in het binnenscheepvaartbedrijf; van oordeel, dat niet langer een toestand mag worden bestendig; ten gevolge waarvan aan vele binnenschippers de middelen ontbreken om te voorzien in de eerste levensbehoeften; verzoekt de regeering ten spoedigste voor de noodlijdende binnenschippers een steunregeling tot stand te brengen; en gaat over tot de orde van den dag.”

Deze motie werd 9 Dec. verworpen. Duys drong aan op een wetswijziging in verband met de beslissingen van den Centralen Raad van Beroep, dat bij crematie van een overledene geen begrafenis-kosten worden uitgekeerd, en op bescherming der Blokzijlers tegen het fanatisme hunner burgervader. Van Zadelhoff trok wederom ten velde tegen de uitgaven ten behoeve van de Vrijwillige Burgerwachten en den Bijzonderen Vrijwilligen Landstorm. Van der Heide critiqueerde het optreden der regeering tegen de gemeente Emmen en Sleen. Drop kwam op tegen het misbruik, dat door sommige gemeentebesturen van een technische herziening der Armenwet wordt gemaakt, door collecten voor „Zonnestraal” e.d. te weigeren. (8 Dec.)

Van den Tempel drong aan op verandering van de houding, welke de Regeering tegenover het Amsterdamsche raadsbesluit tot het verstrekken van premies voor onderhoudskosten had aangenomen, op tegemoetkoming aan een eventueel verzoek van de groote gemeenten om verhooging van den grondslag der uitkeering voor crisisteun, en op het ook dan verlenen van subsidie aan de gemeenten voor het ontwikkelingswerk voor werklozen, wanneer dit werk niet enkel werkloze arbeiders beneden 24 jaar betreft. Hij stelde in 't licht, dat evengoed als t.o.v. de boeren gescreedt, aan den steun aan werkloze arbeiders elk cachet van armenzorg moet worden ontnomen, en dat dit ook dient te geschieden met den aanvullenden steun, die uit het door het Rijk ter beschikking van het *Nationaal Crisiscomité* gestelde bedrag verleend zal worden aan de gezinnen van door langdurige werkloosheid getroffen arbeiders, die steun ontvangen ingevolge een steunregeling. Van der Heide pleitte voor opheffing van beperkende bepalingen, die bij de plaatsing in de werkverschaffing gelden en die allen zin hebben verloren, alsmede voor bevordering van een betere aansluiting tusschen het einde van het particuliere werk en het begin van de werkverschaffing. Hiemstra protesteerde tegen den reactionnair en aandrang tot verslechtering van den toestand der arbeiders in de werkverschaffing, tegen de wijze, waarop de Regeering door haar subsidie-voorwaarden een neerdrukkenden invloed op de loonen der landarbeiders uitoefent, en tegen de methode om kleine boeren en menschen met eenig gezinsinkomen slechts om de andere week bij de werkverschaffing te werk te stellen. Hij bracht het geven van loontoeslagen ter sprake en verlangde voor de ontginningsmaatschappijen de vrijheid om de tewerkgestelde arbeiders zoowel bij een bedrijfsvereniging als bij den Raad van Arbeid voor ziekte te mogen laten verzekeren. (9 Dec.)

Bij de afd. *Landbouw* deed Duys een vergeefsche poging om een ruimeren spreek-tijd vastgesteld te krijgen. Hiemstra uitte zijn ingenomenheid met de weerlegging, in de M. v. A., van de sensationele krantenberichten over de uitvoering der Tarwet en van de beweringen, dat ongeveer de helft van de voordeelen aan de meelfabrikanten zou komen. Hij constateerde dat de Tarwet niet tot vermindering van de werkgelegenheid heeft geleid, doch verzette zich tevens tegen den aandrang tot verhooging van het maaltarpercentage, daar zoo'n verhooging wel dat ongewenschte gevolg zou hebben en gaf een maatregel aan, die, zoo noodig, ter voorkoming van te grooten uitzaai van tarwe kon worden genomen. Hij pleitte voor steunverleening aan de roggecultuur, ten bate van de zandboeren en aan de propaganda voor de Nederlandsche zuivelproducten, ten bate van de veehouders; hij diende de volgende motie in: „De Kamer, constateerende dat het verzoek van het bestuur van den Algemeenen Nederlandschen Zuivelbond om een Rijksbijdrage voor een op te richten propagandafonds voor het gebruik van hier te lande geproduceerde zuivelproducten is afgewezen, noodigt den Minister uit alsnog het verlenen van een dergelijke Rijksbijdrage in overweging te nemen en gaat over tot de orde van den dag” (deze motie werd 15 Dec. verworpen). Hij betoogde, dat duurzame verbetering van den toestand in het landbouwbedrijf alleen bereikt kan worden door betere organisatie van den afzet en, betere coöperatie, planmatige productie en opheffing van het privaatrecht van den grond, en dat het eerst dan mogelijk zal zijn, dat het bedrijf aan de werkers daarin een redelijk bestaan

verschafft. Hij wees erop, dat dit laatste voor de landarbeiders nooit het geval is geweest, en bepleitte de instelling van districtscommissies tot regeling van de arbeidsvoorwaarden der landarbeiders, met beroep op een centrale commissie. (10 Dec.).

Van Zadelhoff pleitte voor wettelijke maatregelen t.a.v. het vervoer van vee per vrachtauto en voor een krachtig optreden ter bescherming van de vogels. Van der Sluis gaf een beeld van de noodlottige gevolgen, die de kapitalistische inrichting van de maatschappij voor de economisch zwakke werkers in het landbouwbedrijf heeft en wees er op, dat er voor hen alleen dan bestaanszekerheid en welvaart mogelijk zijn, wanneer de productie stelselmatig wordt geregeld en de productiemiddelen in handen der gemeenschap komen, en dat er thans, zelfs wanneer alles gebeurt wat er onder de huidige omstandigheden gebeuren kan, nog maar heel weinig kan worden bereikt. Hij waarschuwde tegen het nemen van maatregelen, waarvan men zelf, gelijk de heer Colijn bij de herziening der Tariefwet, de ondoeltreffendheid erkent, en tegen pogingen om het bestaan van verdwijnende cultures, als cichorei en tabak, kunstmatig te rekken. Als maatregelen, die thans zouden kunnen worden genomen, bepleitte hij: het zich doen aanpassen van de pachten aan de tegenwoordige economische omstandigheden; het verlenen van steun aan de hypotheekboeren; verbetering van het distributiestelsel door organen, welk de gemeenschap daartoe dient in te stellen; directe steun aan sommige bedrijfstakken, waarbij echter moet worden voorkomen, dat men de terugkeer tot normale tijden verspert (hetgeen geschiedt als men, gelijk thans voor tarwe en bietsuiker, prijzen garandeert, die vermoedelijk hooger zijn dan de toekomstige wereldprijs) en men de billijkheid moet betrachten en dus niet, als tot dusverre, de boeren op de magere gronden verweg het minst dient te helpen. Hij stelde de volgende motie voor: „De Kamer, van oordeel dat de pachten zich dienen aan te passen aan de veranderde economische omstandigheden, noodigt de Regeering uit te bevorderen, dat de pachtcontracten, die voor 1 Januari 1930 zijn gesloten, worden ontbonden, en gaat over tot de orde van den dag”, die 15 Dec. werd verworpen. (11 Dec.).

Hiemstra verdedigde de motie-Van der Sluis en kenschetste een vage motie-Knottenbelt als een voorwendsel om tegen de eerste motie te kunnen stemmen. Hij bestreed de voorgenomen omzetting van de rijkstuinbouwschool te Hees in een bijzondere school van den Noord-Brabantsch Christelijken Boerenbond en oefende critiek uit op de slappe voorwaarden, door den minister gesteld bij het verlenen van steun voor den aankoop der landgoederen Warnsborn en Vijverberg. Van Zadelhoff gaf een triest beeld van den toestand der riviervisschrij en drong aan op voortzetting der kunstmatige zalmteelt, op maatregelen tegen de verontreiniging van het rivierwater door fabrieken enz., en op nakoming van de beloften, gedaan aan de visschers, wien de drooglegging van het waterschap Vollenhove hun broodwinning ontnam. Duys kwam op tegen het streven naar een pufverbod, Drop tegen den aandrang tot verbetering van de controle op de naleving der Haringwet van het Rijk naar een organisatie van handelaren. (15 Dec.).

Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen. Suze Groeneweg toonde aan, dat het door minister Terpstra ingediende ontwerp tot wijziging der Lager-onderwijswet een reactionnair geest ademt en een mentaliteit verraadt, die alle reden tot groote bezorgdheid geeft. Zij constateerde, dat deze minister niet schijnt te beseffen, nog iets anders te moeten doen dan naar bezuiniging streven, dat er geen stuwende kracht van het departement uitgaat, de wettelijke regeling van het voorbereidend onderwijs en de uitbreiding van het vakonderwijs uitblijven, de instelling van een afdeling voor jeugdzorg en de invoering van het 8e leerjaar afgewezen worden, en dat wij ten aanzien van het volksonderwijs bij verschillende Europeesche staten ten achter zijn geraakt. Zij deelde mede, dat nu de minister zelfs niet bereid is om voorbereidende maatregelen tot invoering van het verplichte 8e leerjaar te treffen, onze fractie zelve een *initiatief-voorstel tot verlenging van den leerplicht* zal indienen. Ook K. ter Laan wees op de groote betekenis van invoering van het 8e leerjaar met wegneming der landbouwverloven. Hij protesteerde tegen de wijze, waarop Wijnkoop Troelstra's nagedachtenis besmeurd had, hij deed het typisch klassen-karakter van de beschouwing van diverse burgerlijke sprekers, als de heeren Tilanus en prof. Visscher, uitkomen, dreef den spot met de verklaring van den minister, dat de katholieken bij benoemingen van onderwijs-inspecteurs heusch niet achtergesteld worden, en merkte op, dat er onder de 73 onderwijs-inspecteurs slechts één sociaal-democraat is. (15 Dec.).

Bij de afd. „Hooger Onderwijs” drong de Vries-Bruins aan op uitbreiding der medische klinieken, in verband met de practische opleiding der a.s. artsen. Van der

Heide merkte op, dat beperking van het aantal studenten noodig is en dat onze universiteiten zich te weinig aanpassen bij de veranderde behoeften van de samenleving (15 Dec.). Hij trachtte bij de afd. „Voorbereidend Hooger en Middelbaar Onderwijs” den minister te bewegen, het recht op subsidie van het Lorentz-lyceum te Eindhoven te erkennen, en betoogde, dat op vele middelbare scholen leerlingen zijn, die er niet thuis hooren en daarom een andere methode van selectie noodig is. Faber pleitte voor vervanging van het school-eindexamen door een staatsexamen, Suze Groeneweg voor inlossing der in 1928 aan het niet-onderwijzend personeel bij en H.O. en M.O. gedane belofte inzake salariering (16 Dec.). K. ter Laan kwam op tegen de weigering van subsidie aan het theosofisch lyceum te Naarden (17 Dec.).

Bij de afdeling „Nijverheidsonderwijs” stelde Van der Houven in 't licht, hoe buitengewoon veel aan dit voor de arbeidersklasse en voor heel ons economisch leven zoo belangrijke onderwijs ontbreekt en hoe de minister tegenwoordig op dit onderwijs met een bijl. los hakt. Suze Groeneweg wees op de noodzakelijkheid van verbetering van de positie der oude leerkrachten, op de averechtsche wijze, waarop de minister de opleiding van mannelijke leerkrachten „bevordert”, op het gevaar, dat het bezuinigingsrapport een vernietigingsrapport zal worden; zij toonde aan, dat de minister een te gunstige voorstelling had gegeven van het ambachtsonderwijs te Rotterdam en dat het confessioneel onderwijs daar bevoorrecht wordt; voorts behandelde zij eenige kwesties betreffende de industrie- en huishoudscholen voor meisjes. Van der Heide bestreed de opvatting, waarvan de minister had blijk gegeven toen het bestuur eener gesubsidieerde nijverheidsschool te Velsen een leeraar verbood zijn raadslidmaatschap te vervullen. (17 Dec.)

Van Zadelhoff stelde, bij de afdeling „Lager Onderwijs”, vast, dat er van den opbouw van dit onderwijs, waartoe de wet van 1920 de grondslagen had gelegd, niets terecht is gekomen. Hij drong aan op krachtiger maatregelen tegen het misbruik, dat op het platteland vaak van het landbouwverlof wordt gemaakt, toonde aan, dat de nadeelige werking dier verlofbepaling ernstiger wordt, en wees er op, dat zelfs in dezen tijd van werkloosheid in de overgrote meerderheid der gemeenten geen schoolvoeding bestaat. De Boer besprak de kwestie van het Friesch op de lagere school en vroeg publicatie van het desbetreffende rapport van den Onderwijsraad. Hij hield een pleidooi voor beter onderwijs voor schipperskinderen. K. ter Laan deed uitkomen, dat de invoering der lichamelijke opvoeding al te geleidelijk gaat, bestreed de zedelijkheidsbezwaren van den Anti-Rev. Zijlstra en pleitte voor een andere regeling betreffende het hoofdakte-examen en voor een betere ziekteverlof-regeling voor de onderwijzers. (17 Dec.)

Bij de afdeling „Kunsten en Wetenschappen” toonde IJzerman aan, hoe bedroefd weinig van Rijkswege voor de kunst en vooral voor de kunst van onzen eigen tijd gedaan wordt en drong hij er op aan, ruimer steun te verleen aan de levende kunstenaars, die door de crisis zwaar getroffen worden. Voorts critiseerde hij het eindeloos getalm met de voorbereiding eener Monumentenwet. K. ter Laan pleitte voor het herstel van den toren te Slochteren en voor meer zorg voor het monument en het park te Rijswijk. (17 Dec.)

Wetsontwerpen, begrotingen van fondsen en bedrijven, interpellaties enz.

Bij het ontwerp inzake toetreding tot het *verdrag van Genève* betreffende de aanduiding van het gewicht op groote stukken, vervoerd per schip (ter bevordering van de veiligheid der arbeiders) kwam Drop op tegen het uitstellen van de bekrachtiging van internationale verdragen (13 Oct.). IJzerman pleitte bij de conclusie op een adres van de Centr. Ned. Ambtenaarsbond voor een ambtenaar, die de dupe was geworden van een zonderlinge examen-historie (13 Oct.).

K. ter Laan en Duys steunden een motie-Ketelaar, om de behandeling van het wetsontwerp betreffende de geldelijke uitkeeringen aan *mobilisatieslachtoffers* te schorsen totdat de Regeering het rapport der commissie-Aalberse zou hebben gepubliceerd. Na de verwerping van die motie, stelde K. ter Laan bij de algemeene beschouwingen over het wetsontwerp in 't licht, dat ook de nieuwe regeling onbevredigend was, vooral omdat het recht der mobilisatieslachtoffers op uitkeering niet erkend werd en een onderzoek naar hun financiële omstandigheden zou blijven ingesteld (13 Oct.). In zijn repliek toonde hij aan, hoe de heeren Duymaer van Twist e.a. tegenover de mobilisatieslachtoffers in gebreke waren gebleven. Hij verdedigde een drietal amendementen: 1° ter bepaling dat in den algemeenen maatregel van bestuur het recht van beroep zal worden opgenomen, 2° tot schrapping der voorwaarde, dat men, om voor

uitkeering in aanmerking te komen, vóór 1 Jan. 1925 om steun moet hebben verzocht, 3^e tot het verleen van terugwerkende kracht aan de wet tot 1 Jan. 1931; deze amendementen werden alle verworpen (14 en 15 Oct.).

Op 15 October hield Van der Tempel een *interpellatie* „betreffende maatregelen ter verbetering van den economischen nood en in het bijzonder betreffende voorzieningen in den nood der werklooze arbeiders in den aanstaanden winter. De interpellant zette het karakter van de huidige wereldcrisis uiteen en deed daarbij een stevigen aanval op het kapitalistische stelsel en zijn verdedigers. Hij wees er op, hoe de houding van onmacht en lijdelijk toezien, die de Regeering ten aanzien van het bedrijfsleven in deze crisis aanneemt, hoofdzakelijk veroorzaakt wordt door haar ongeneigdheid tot stappen in de richting van een socialistische organisatie der maatschappij, en hoe diens gevolge haar bemoeiingen zich beperken tot enkele tijdelijke crisismaatregelen ten behoeve van sommige bedrijfstakken en van de werklozen. Hij toonde aan, dat bovendien de regeering zelfs in gebreke was gebleven t.o.v. de bescheiden maatregelen, die binnen het raam der kapitalistische productiewijze mogelijk zijn en dat van de middelen, die direct ter verbetering van de positie van ons bedrijfsleven konden worden aangewend en die hij bij zijn vorige interpellatie had aangegeven, de toepassing vrijwel geheel achterwege was gebleven. Vervolgens deed hij uitkomen waarin het beleid der regeering in zake de werkloozenzorg tekort schoot en welke maatregelen noodig waren om te bereiken, dat gedurende den komende winter zoo goed mogelijk in den nood van de werklozen zou worden voorzien.

In zijn repliek (16 Oct.) stelde Van den Tempel, nadat hij de noodzakelijkheid van bevordering van werkverruiming en werkverschaffing had betoogd, in het licht, dat het antwoord van minister Ruys de Beerenbrouck op de door hem over de werkloozenzorg gedane vragen, slechts ten aanzien van den wensch, dat de gezinnen van hen, die geruimen tijd werkloos zijn, in staat zouden worden gesteld in de behoefte aan brandstoffen en wintergoed te voorzien, van eenige tegemoetkoming blijk gaf en dat voor het overige dat antwoord volslagen onbevredigend moest worden geacht, veeleer verslechteringen dan verbeteringen aankondigde en teekenend was voor den reactionnair koers, welke de regeering wenscht te volgen. Hij diende de volgende moties in:

1. „De Kamer noodigt de regeering uit te bevorderen, dat de werklozen-uitkeeringen worden herzien in dezer voege, dat bij de steunregelingen wordt uitgegaan van eene uitkeering van f 15 in plaats van f 13.50 per week voor een gehuwden werkloze zonder kinderen in de gemeenten met de hoogste uitkeeringen, met evenredige verhooging der steunbedragen in de overige gemeenten, en dat de groepen van arbeiders, die tot dusverre niet tot de crisisregeling zijn toegelaten, daarin alsnog worden opgenomen, gaat over tot de orde van den dag.”

2. „De Kamer noodigt de regeering uit maatregelen te treffen, waardoor de werklozenkassen in staat worden gesteld ook voor het 1 Januari a.s. aanvangende verzekeringsjaar den reglementairen uitkeeringsduur der kassen met ten minste zes weken te verlengen en deze maatregelen van toepassing te doen zijn op alle werklozenkassen, die daarop prijs blijken te stellen, gaat over tot de orde van den dag.”

3. „De Kamer noodigt de regeering uit het vraagstuk van de wettelijke regeling der 40-urige arbeidsweek zoo spoedig mogelijk aanhangig te maken bij het Internationaal Arbeids-Bureau, en gaat over tot de orde van den dag.”

Hiemstra pleitte voor voortzetting der Zuiderzee-inpoldering en voor het ter hand nemen van nieuwe productieve werken. Hij kwam op tegen de methode van loondruk, door de Regeering t.o.v. de werkverschaffingen gevolgd, en gaf een aantal treffende voorbeelden van de volstrekt onvoldoende wijze, waarop in vele platelandsgemeenten de werklozen gesteund worden (16 Oct.). Albarda trok ten velde tegen de pogingen van verschillende woordvoerders der burgerlijke fracties om het kapitalisme schoon te wasschen en de sociaal-democratie tot den zondenbok te maken, en toonde de dwaasheid aan van het denkbeeld van den Vrijheidsbonder dr. Vos, om in dezen crisistijd over te gaan tot verlenging van den werktijd en de onjuistheid van de voorstelling van den Communist Wijnkoop, dat in Sovjet-Rusland de werkloosheid zou zijn opgeheven (21 Oct.). In zijn slotwoord constateerde Van den Tempel, dat uit de houding der Regeering bleek, hoezeer thans reactie troef is, en wekte hij de arbeiders op, pal te staan ter verdediging van hetgeen zij door jarenlangen strijd verworven hebben en trouw te blijven aan hun organisaties (21 Oct.). In de korte verklaring, die hij aflegde vóór de stemming, welke tot de verwerping van de drie door hem ingediende moties leidde, wees Van den Tempel er op,

hoe gezocht het argument was, op grond waarvan de Katholieke fractie zich tegen de motie inzake de 40-urige werkweek had verklaard (22 Oct.).

Bij de *interpellatie-De Visser* over den rechtstoestand van hier te lande vertoevende vreemdelingen en over het optreden der justitie tegenover een tweetal Chineezers, waarschuwde Schaper de Regeering, niet te spoedig geloof te slaan aan de bewegingen van werkgeverszijde, dat vreemdelingen hier bolsjewistisch-revolutionnaire agitatie voeren (23 Oct.). K. ter Laan begroette het wetsontwerp tot *regeling van den rechtstoestand van militaire ambtenaren* als een stap in de goede richting, doch betoogde tevens dat één algemeene wet voor burgerlijke en militaire ambtenaren de voorkeur verdiende en dat dit wetsontwerp, dat slechts voor beroepsmilitairen gold, nog zeer voor verbetering vatbaar was. Hij verdedigde een amendement om ook degenen, die in militairen dienst zijn aangesteld op een arbeidsovereenkomst naar het burgerlijke recht, onder de wet te brengen en bestreed een artikel, dat de beslissingen, die krachtens de wet op de krijgstucht genomen worden, in den regel uitsluit van het in de voorgestelde wet toegekende recht van beroep (23 Oct.).

Van Braambeek critiqueerde bij de *begroting van het staatsbedrijf der P.T.T.* het overmatig gebruik, dat in dit bedrijf van niet aangesteld en op arbeidscontract werkend personeel wordt opgemaakt. Suze Groeneweg kwam op tegen de uitsluiting van vrouwen van leidende functies, tegen de late en lange werktijden van jeugdige personen en den kinderarbeid bij de posterijen; zij pleitte voor het geven van een vaste aanstelling aan werkvrouwen, die bij voortdurend een volledige dagtaak hebben. Duys spoorde minister Reijmer aan tot krachtig ingrijpen tegenover de A.V.R.O., die sedert jaren bezig is een behoorlijke radio-distributie te saboteeren; hij gaf voorbeelden van de dwaasheden, door de radio-controle-commissie uitgehaald, drong op instelling eener beroepsinstantie aan en nam den Avroïst mr. Boon onder handen. Drop stelde in 't licht, hoe de Kamer reeds eenige jaren van het kastje naar den muur wordt gestuurd ten aanzien van de opneming der verplichting tot naleving van de collectieve arbeidsovereenkomsten in de bestekken van Rijkswerken (10 Nov.). IJzerman oefende bij de *begroting van het Alg. Burgerlijk Pensioenfonds* critiek uit op het traineeren met de hernieuwing van de personeelsformatie (12 Nov.).

IJzerman zette uiteen, waarom onze fractie met de tijdelijke heffing van een *bijzonder invoerrecht op benzine* kon meegaan en gaf een wijziging t.o.v. den heffingsgrondslag in overweging (13 Nov.). Het ontwerp tot *verhooging van het tarief van invoerrechten* werd door IJzerman bestreden, als een nieuwe stap op den weg der reactie, wat ons belastingstelsel betreft, en als een voor ons economisch leven en voor de ontwikkeling onzer handelspolitiek zeer bedenkelijke maatregel (13 Nov.). In zijn repliek toonde hij aan, dat de cijfers, die mr. Kortenhorst over de werkloosheid in Frankrijk gegeven had, onjuist waren en dat minister De Geer het ontwerp ten onrechte voor een dood onschuldig voorstel wilde doen doorgaan (17 Nov.). Van der Waerden en Hiemstra namen de protectionistische amendementen-Lovink en -Van den Heuvel onder het mes (17 Nov.). Van der Waerden gaf de heeren Weitkamp en Duymaer van Twist een afstraffing voor hun demagogisch optreden (18 Nov.).

Drop pleitte bij de conclusie op een adres voor een regeling ten behoeve van ontslaggenen, die vroeger op arbeidscontract werkzaam zijn geweest (20 Nov.). De Vries-Bruins opperde eenige bezwaren tegen de bepalingen van het ontwerp tot herziening der wet betreffende de uitoefening der geneeskunst (uitbreiding van de *bevoegdheden der vroedvrouwen*) en tegen het feit, dat daarbij de nadere regeling geheel aan den Minister werd overgelaten (20 Nov.). Albarda motiveerde de afwijzende houding onzer fractie tegenover het ontwerp tot tijdelijke korting op de bij wet vastgestelde salarissen (20 Nov.).

Van den Tempel zette bij de behandeling van het wetsontwerp betreffende tijdelijke maatregelen tot beperking van den invoer (*contingenteeringswetje*) uiteen, dat hoewel onze fractie in verband met de abnormale tijdsomstandigheden in sommige gevallen contingentteering een noodzakelijk kwaad zou kunnen achten, zij niet te vinden zou zijn voor het gebruiken van de contingentteering als een strijdmiddel van het economisch nationalisme en dat zij slechts dan met dit wetsontwerp zou kunnen meegaan, wanneer dit zóó gewijzigd werd, dat de invloed van het parlement op de inzake contingentteering te nemen beslissingen verzekerd zou worden (1 en 3 Dec.). Van der Houven kwam bij de begroting van het Staatsbedrijf der *Artillerie-inrichtingen* op voor de belangen van het daarin werkzame personeel (1 Dec.). Drop wees bij de begroting van het *Staatsvischershavenbedrijf te IJmuiden* er op, dat ook in dit bedrijf het instituut der arbeidscontracters wordt misbruikt (4 Dec.).

Bij de begroting van het *Wegenfonds* pleitte Van der Waerden voor het

leggen van de brug over het Hollandsch Diep bij Willemstad, J. ter Laan daarentegen voor het leggen van die brug bij den Moerdijk; De Boer, Van der Waerden en J. ter Laan drongen aan op den aanleg of de verbetering van diverse wegen; de laatstgenoemde bovendien op bevordering van den aanleg van een Maastunnel te Rotterdam; Van der Houven betoogde, dat klinkerwegen de voorkeur verdienden boven asfaltwegen enz., mits zij goed uitgevoerd werden, en zette uiteen, waardoor deze uitvoering soms te wenschen overlaat. (10 Dec.) Drop besprak bij de *begroting van de Staatsmijnen* de vakopleiding en diende de volgende motie in, welke, wegens haar algemeene strekking, later afzonderlijk zal worden behandeld:

„De Kamer, van oordeel, dat het gewenscht is om ten aanzien van de subsidieering van kerkgenootschappen, godsdienstige vereenigingen en cultureele organisaties nadere regelingen te treffen, noodigt de regeering uit, zoodanige regelingen te ontwerpen, en gaat over tot de orde van den dag.” (10 Dec.)

Van den Tempel bracht bij het wetsontwerp betreffende steun uit 's Rijks kas in de financiering der kasbehoeften van de gemeenten (*kasvoorschotwetje*) de ophitsingcampagne tegen de gemeenten en haar sociaal werk ter sprake, vroeg nadere inlichtingen omtrent de wijze, waarop de regeering dit wetje zou uitvoeren en wees er op, dat het hier niet ging om in nood verkeerende gemeenten, maar om gemeenten, die door omstandigheden moeilijkheden hebben om kasgeld te krijgen. (11 Dec.) Drop verdedigde een amendement om het door een ontwerp tot *wijziging van de Mijnwet* beoogde uitstel van de verplichting der regeering om bij algemeenen maatregel van bestuur regelen vast te stellen betreffende veiligheid, arbeidsduur enz., van 5 jaar tot 2 jaar terug te brengen. (11 Dec.)

Cramer bestreed het wetsontwerp tot tijdelijke heffing van 10 opcenten op de invoerrechten in Indonesië, omdat hierdoor de belastingdruk op de arme Inlandsche bevolking verzwaaard zou worden. (11 Dec.) Albarda pleitte voor het uitstel van de behandeling der *begroting van het Zuiderzeefonds* tot na het Kerstrecès, waartoe besloten werd. (15 Dec.) Drop drong bij een *wijziging der Schepenwet* er op aan, de inwerkingtreding dezer herziening niet te doen wachten op die van het Londensche Veiligheidsverdrag en een verder strekkende herziening spoedig ter hand te nemen. (17 Dec.) Duys critiqueerde de houding van den Vrijheidsbonder mr. Boon bij de *radio-interpellatie-aanvragen*. (18 Dec.) Vliegen wees er bij de *begroting van het Gemeentefonds* op, dat vele gemeenten gebukt gaan onder zware crisislasten en in groote moeilijkheden zouden komen, wanneer men aan de rechten der gemeente t.a.v. het verkrijgen van inkomsten ging tornen, en vroeg, hoe het stond met de bijzondere hulpverleening aan noodlijdende gemeenten. (18 Dec.) Van der Waerden bestreed een wijziging der Invaliditeitswet (tot *vermindering der Rijksbijdrage aan het invaliditeitsfonds* gedurende 3 jaren, met f 6.500.000 per jaar), als een aantasting van de zekerheidsreserve, een eenzijdige crisisbelasting op het vermogen der verzekerde arbeiders en een beperking van de kans, dat spoedig tot uitbreiding van den kring der verzekerden en tot andere verbeteringen in de invaliditeitsverzekering zal worden overgegaan.

Namens de fractie werden door Albarda c.s. twee initiatief-voorstellen ingediend (resp. 18 Dec. 1931 en 15 Jan. 1932), één om artikel 187 der Grondwet zoodanig te wijzigen, dat de regeering niet langer bevoegd zal wezen de krijgsmacht geheel of gedeeltelijk te mobiliseeren zonder voorafgaande goedkeuring der Staten-Generaal, en één om de vrijwillige opkomst onder de wapenen van dienstplichtigen en reserve-personeel nader te regelen en wel zóó, dat daardoor de instandhouding van den Bijzonderen Vrijwilligen Landstorm doelloos wordt.

Nu dit verslag wordt afgesloten, ligt een derde wetsvoorstel van Albarda c.s. ter indiening gereed, n.l. een voorstel tot het verbieden van particuliere gewapende corpsen.

De in de Fransche pers verbreide geruchten, volgens welke door Nederlandsche ondernemingen kanonnen en munitie aan Duitschland zouden worden geleverd, gaven Albarda aanleiding op 30 December en 11 Januari vragen tot de Regeering te richten, waarin daaromtrent opheldering verzocht werd en er op aangedrongen werd, dat de Regeering eigener beweging de Regeering van Frankrijk volledig zou inlichten, terwijl tevens verscherping van het toezicht op wapenfabricage en wapenhandel verlangd werd.

De gebeurtenissen in Oost-Azië gaven Albarda aanleiding op 3 Februari aan de Regeering te vragen, of zij niet wilde voorkomen of beletten dat banken en beurzen in Nederland en Ned.-Indië medewerken tot het verschaffen van geldmiddelen tot het

voeren van oorlog en of zij niet den uitvoer van wapens en munitie, rechtstreeks of indirect bestemd voor de oorlogvoerenden, zooveel mogelijk wilde beletten.

Tevens vroeg Albarda de publicatie van een lijst van de ondernemingen, die hier te lande wapens en munitie, en onderdeelen daarvan, vervaardigen, alsmede de hervatting van de publicatie van de statistiek van den uitvoer van wapens en munitie.

Bij het afsluiten van dit verslag waren de antwoorden van de Regeering op deze vragen nog niet verschenen.

De Secretaris der Soc.-Dem. Tweede Kamerfractie,

A. W. IJZERMAN.

Verslag van de werkzaamheden der Soc.-Dem. Eerste Kamerfractie gedurende het jaar 1931.

In de samenstelling van onze fractie kwam geen verandering; alleen moesten wij gedurende enkele maanden onze leden Danz en Moltmaker missen, omdat zij, deel uitmakende van de delegatie uit het N.V.V., Indonesië bezochten. Dit was evenwel in den stillen tijd, toen geen belangrijke stemmingen te wachten waren.

Verhooging van den accijns op gedistilleerd.

Ons eerste werk in Januari 1931 was tegen dit W.O. te stemmen, nadat Hermans de gronden daartoe had uiteengezet. Deze wees in het bijzonder op den tegenstand, die de voorgestelde verhooging bij alle drankbestrijdersorganisaties ondervond, en achtte bovendien de bedreiging van Minister De Geer, om bij verwerping wellicht te zullen heengaan, onwaardig.

Ook Wibaut keurde het uitoefenen van pressie op de Kamer door dreigement met heengaan, af.

De Minister zette uiteen, dat hij het geld noodig had, dat men hier dus met een een stukje begrootingspolitiek te doen had. Het wetsontwerp werd daarop aangenomen met onze stemmen en die der vrijzinnig-democraten tegen.

De onteigening te Arnhem.

De kwestie van bedreiging van natuurschoon was hierbij aan de orde. De regeering trachtte dit te voorkomen. Polak verdedigde het wetsontwerp onzerzijds o.a. met een beroep op het goede burgerschap, dat meebrengt: het ongerept laten van bestaande en het scheppen van nieuwe schoonheid.

Het wetsontwerp werd, na verwerping van een katholieke uitstel-motie, met een kleine meerderheid aangenomen.

Herziening der Gemeentewet.

Wibaut besprak herziening. Hij zeide, deze wijziging als een zeer voorbijgaande te beschouwen, die weldra door een breede moet worden vervangen. Deze bredere herziening zal dan ten eerste de ketenen moeten losmaken, waarin de gemeenten door de nieuwe reeds aangenomen financieele verhouding zijn geklonken. Als verbetering in dit ontwerp noemde hij o.a. de mogelijkheid om vrouwen tot burgemeester te benoemen.

Natuurlijk werd dit van andere zijde juist bestreden en stemden mede daarom christelijk-historischen en antirevolutionairen tegen.

Het wetsontwerp werd evenwel met groote meerderheid aangenomen.

Spoorwegpensioenfonds.

Moltmaker bestreed deze voorziening in het spoorwegpensioenfonds, daarbij speciaal lettende op de belangen van het spoorwegpersoneel, die er zeer door geschaad zouden worden. Hij pleitte voor een kort uitstel, in welken tijd de personeelraad moest worden gehoord. Oudegeest betoogde daarna, dat wanneer men de zaak bezag uit het oogpunt van een goede exploitatie, het de Staat moest zijn, die de dekking van dit tekort op zich zou nemen.

De ministers Reymer en De Geer verdedigden het ontwerp: het was wèl in het belang van het personeel. Het wetsontwerp werd aangenomen.

Handelsovereenkomst van Genève.

Wibaut verdedigde deze overeenkomst, die het verhoogen van beschermende rechten aan banden legt. Wel erkende hij de groote teleurstellingen, welke de houding van Europa in dit opzicht bracht, maar hij was van oordeel, dat toch goedkeuring van deze conventie niet mocht worden geweigerd.

Nadat de Minister de conventie een bescheiden stap in de goede richting had genoemd, werd zij zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

Tarwewet.

Bij de behandeling van deze wet stelde Wibaut, tezamen met den heer Rink, een motie, om den steun aan de personen, die bij de tarwebouw betrokken waren, door den Staat te doen bekostigen. Tevoren had Wibaut gewezen op de nadeelen aan deze soort wetgeving verbonden: verhooging van den broodprijs, ontneming van hun bestaan aan een aantal personen (door het einde van de meelimport), verstoring van het bakkersbedrijf.

Minister Ruys geloofde, dat dit allemaal wel zou schikken.

De motie werd na repliek verworpen en het wetsontwerp aangenomen met 20 stemmen tegen.

Crediet aardappelmeel-industrie.

Hierbij legde Wibaut een verklaring af, dat onze fractie voor zou stemmen. Al was het wetsontwerp niet van zeer groot belang, het zou toch aan velen eenige bevredegiging geven.

Het werd zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

Rijksbegroting voor 1931.

ALGEMEENE BESCHOUWINGEN.

Voor onze fractie sprak Mendels over de algemeene politiek. Hij constateerde, dat bij dit kabinet gebleken is, hoe van een positieve toepassing der christelijke grondslagen, waarnaar het heet te regeeren, in de practijk niets terecht komt. Dat bleek o.a. bij het niet toelaten der vrouw tot het burgemeesters- en griffiersambt en evenzeer uit de verdeeldheid bij principieele eigendomskwesties tijdens de behandeling der Pachtwet. Verder wees hij op de trieste figuur, die de z.g. democratische club uit de rechterzijde in de Tweede Kamer bij de herziening der ambtenaarssalarissen en bij de werkloosheidsinterpellatie heeft gemaakt. Eveneens op de verloochening der christelijk-ethische grondslagen ten opzichte der nationalistische onafhankelijkheidsbeweging in Nederlandsch-Indië. In 't algemeen pleitte hij voor de noodzakelijkheid van nationaal en internationaal diep ingrijpende veranderingen van eigendomsverhoudingen en productiemiddelen. Hij sloot zich aan bij Albarda's woorden ten opzichte eener eventueele mobilisatie en sprak de hoop uit dat de arbeiders alsdan een onverzettelijk neen zouden doen hooren.

Het nieuw gekozen lid De Bruijn, voorzitter van het R.-K. Vakverbond, herinnerde hij aan het felle boek vol critiek op de houding der R.-K. werkgevers voor enkele jaren door het Verbond uitgegeven, en vroeg hem hoe hij met dergelijke tegenstanders een partij kon vormen.

Wibaut sprak in hoofdzak tot den R.K. heer Van Lanschot, om uit te leggen welk verschil er bestond tusschen de winsten, door den particulieren ondernemer gemaakt, door overheidsbedrijven en straks door gesocialiseerde bedrijven. Verder sprak hij weder de wenschelijkheid van een industriebank uit, welke de levensvatbaarheid zou kunnen onderzoeken van industrieën, die in den crisistijd in moeilijkheden verkeerden. Voorts sprak hij over de moeilijkheden, waarin reeds thans de nieuwe wet op de financieele verhouding tusschen gemeenten en rijk een reeks van Nederlandsche gemeenten brengt; hieromtrent gaf hij treffende cijfers, ontleend aan de resultaten van een onderzoek, door hem ingesteld. Het rad van den tijd is met de wet van 1929 teruggedraaid.

Ossendorp bracht de positie van het rijkspersoneel en de salarissen in het bijzonder ter sprake. Hij waarschuwde tegen de verkeerde maatregelen

van den Minister van Financiën. Het dienstbelang wordt er door geschaad. Aan de hand der indexcijfers toonde hij aan, wat de onderwijzers betreft, hoe gering de stijging in salaris sedert 1913 geweest is.

De Zeeuw kwam op voor de haven van Rotterdam. Hij vergeleek, wat de Belgische regeering voor Antwerpen doet, met wat de Nederlandsche regeering voor Rotterdam heeft gedaan. Hij meende, dat aan dit laatste nog heel wat ontbrak; de regeering had z.i. de loodsgelden moeten verlagen, de boeien in de haven niet laten wegnemen, hetgeen Rotterdam op hooge kosten jaagt, enz. Hij vroeg ten slotte aan de regeering meer rekening met Rotterdam's belangen te houden.

Danz sprak over de gevolgen van de crisis en over de maatregelen ten gevolge der werkloosheid. Hij noemde gevallen, waarin de Minister van Financiën gelegenheid tot behoud van werk had geweigerd, omdat het wat geld kostte. Dit kan in het vervolg tot uitschakeling van de arbeidsmarkt op dat gebied leiden. Ook pleitte hij voor aanvulling der werklozenkassen van de vakvereenigingen en besprak de wenschelijke maatregelen bij gedeeltelijke werkloosheid en de moeilijkheden, waarin zoovele gemeenten verkeerden, nu zij steunregelingen in het leven moeten roepen. De overheid moet overal meer voorlichtend, stimulerend en regelend optreden.

De Ministers Ruys en De Geer antwoordden heel hoffelijk; zij gaven evenwel niets toe, noch beloofden zij iets.

Bij het debat kwam nog een repliek van Mendels tegen den R.K. democraat De Bruyn, die een rede had gehouden, waarvan het eerste deel wel oppervlakkig socialistisch had kunnen heeten, maar waarbij in het tweede deel dat eerste deel werd ingeslikt.

De algemeene beschouwingen waren hiermede afgelopen.

Begroting van Arbeid. Danz gaf over dit hoofdstuk een beschouwing, waarin hij de politiek van avontuur, die dit departement voerde, laakte en geregeld voortgaande ontwikkeling verlangde der sociale wetgeving in het belang der arbeidersklasse en in het belang van den industrieelen en economischen vooruitgang. Hij wees op de leemten in de Arbeidswet en haar uitvoering en op den hoe langer hoe meer door-dringenden roep om wettelijke vacantieregeling voor arbeiders. Aan den werkloosheidssteun en de noodzakelijkheid van werkloosheidsverzekering wijdde hij een belangrijk deel van zijn betoog.

Wibaut drong er op aan, dat de regeering te Genève haar invloed zou aanwenden om een internationale regeling van de prijsbepaling van gemonopoliseerde goederen te verkrijgen. Ten tweede vroeg hij meer steun voor den woningbouw voor valide arbeiders; de woningbeschaving moet zich toch ook uitstrekken tot deze groep.

Hermans waarschuwde tegen degenen, die om wijziging van art. 35 der Arbeidswet vragen, waardoor feitelijk weer nachtarbeid voor de bakkers zou worden ingevoerd.

Moltmaker bracht de tandtechnici-kwestie weer ter sprake. Hij meende, dat er onrechtvaardigheden, ook bij het afgenomen examen, zijn gepleegd en verlangde nog een nieuwe kans voor een aantal technici.

Minister Verschuur wilde van eenige faciliteiten in verband met bakkers-nachtarbeid niet weten. Voor de tandtechnici bleek niets meer te wachten. Steun voor bedoelden woningbouw was in beginsel niet te aanvaarden. Vacantieregeling voor arbeiders leek hem mooier, wanneer de wetgeving er niets mee te maken heeft. Verschillende andere zaken zouden wellicht in den loop van 1931 in orde komen.

Bij de repliek voerde Oudegeest nog het woord, in het bijzonder over de noodzakelijkheid der ratificaties.

Begroting van Defensie. C. Pothuis—Smit sprak naar aanleiding van deze begroting behalve over den noodzakelijken steun aan mobilisatie-slachtoffers en oud-gepensioneerden, over de particuliere wapenindustrie en ook over de hulp, die het Departement van Defensie verleende om buitenlandsche orders van oorlogsmateriaal uit te voeren. Ook critiseerde zij de z.g. maatregelen om de burgers tegen lucht-aanvallen te beschermen, terwijl de gemeenten tot nog toe onmachtig bleken om hierin iets te doen. Daarbij sprak zij ook over de „beschuttende” gasmaskers, waarvan aan de Hembrug is geconstateerd, dat gebruik voor jonge kinderen onmogelijk is. Een motie werd door haar ingediend, om met het oog op de Ontwapeningsconferentie van 1932 de te ontwerpen oorlogsbegroting met een aantal posten te verminderen.

Minister Deckers hield als antwoord daarop op zijn gewone zelfbewuste manier een redevoering, waarin wij o.a. kregen te hooren, dat de uitslag van den volgende oorlog niet uitsluitend van de scheikundigen zal afhangen. De motie werd verworpen.

Onze fractie stemde tegen deze begroting.

Buitenlandsche Zaken. Oudegeest constateerde, dat de Volkenbond in zijn 12-jarig bestaan een geweldigen invloed op de nationale en internationale politiek heeft gehad. Het oude diplomatieke verkeer is failliet, maar nu is het ook zaak den consulaire en diplomatieken dienst bij de openbaar gevoerde internationale politiek te doen aansluiten. Ook vroeg hij om uitbreiding der buitenlandsche delegaties, zoodat daarin ook jongere menschen zitting krijgen, zij het dan voor een deel voor eigen opleiding. Naar aanleiding der Ontwapenings-conferentie van 1932 stelde hij de vraag, wat de regeering zal doen, om deze zoo goed mogelijk te doen slagen en wat de regeering zal doen om de politieke opinie te bewerken voor de internationale ontwapening.

Minister Beelaerts van Blokland gaf over dit laatste slechts een algemeen antwoord en verklaarde o.a. geen voorstander van petitionnementen te zijn.

Justitie. Hierbij kwam ter sprake de voornemens van den minister omtrent het strafbaar stellen van z.g. godslastering. Mendels waarschuwde tegen dezen vorm van wetgeving, die wel de eene kwetsende uitdrukking en niet de andere strafbaar stelt; hij raadde den minister aan, zich niet op dat doornige terrein te begeven. Ook wees hij op de onverdraaglijke radio-censuur, die o.a. de voordracht van Shaw's „St. Joan” verbodt. Wat de strafrechtspraak betreft, drong hij o.a. aan op behoorlijke uitvoering van het voorschrift dat de officier van justitie niet aan de tafel der Rechtbank mag zetelen en op eindelijke bezoldiging der in strafzaken toegevoegde verdedigers.

Hermans pleitte voor betere voeding der gevangenen (geen droog brood) en voor beter transport dezer ongelukkigen. Ook gaf hij voorbeelden van onbehoorlijke arrestaties, die op vergissingen en in het oog springende nalatigheden berustten. Verder uitte hij zijn afkeuring over een filmopname te Raalte, die een slag in het aanzicht van denkende arbeiders was.

Minister Donner gaf zijn eigen denkbeelden omtrent de strafbaarheid van z.g. godslasterlijke en ook van opruiende uitingen. De gemaakte bezwaren omtrent de behandeling van gevangenen en ook de opmerkingen betreffende de strafwet praatte hij goed.

Bij de replieken ging Mendels o.a. nog in op de rede van den heer Michiels van Kessenich over de slechte practijken bij de procedure tot echtscheiding, wanneer beide partijen deze verlangen. Hij legde nogmaals uit hoe alleen een wetswijziging die met het leven en de practijk verband houdt, een werkelijke verbetering zou brengen. Hij en ook Hermans toonden zich door het antwoord van den minister weinig bevredigd.

Onderwijs. Polak wees bij dit hoofdstuk op de noodzakelijkheid van de internationale omgangstaal; hij brak een lans voor het Esperanto. Verder behandelde hij de kwestie van de Natuurbeschermingswet, die nog steeds niet, niettegenstaande alle geoeffenden aandrang en ook ministerieele beloften, op zich laat wachten.

Ossendorp besprak de wenschelijkheid van een centraal paedagogisch instituut, dat aan vele onderwijsautoriteiten zeer gewenscht voorkomt, natuurlijk wanneer het geen „Rijkspaedagogiek” wordt. Over Esperanto sprak hij twijfelend. Veel aandacht wijdde hij aan de ontwikkeling van de jeugd na de schooljaren en de ontwikkeling van de volwassenen. Voor de laatste wenschte hij een commissie, om te onderzoeken of dit werk niet systematischer zou kunnen geschieden. Ten slotte drong hij aan op wettelijke regeling van het voorbereidend onderwijs en gaf daarbij een aantal gegevens over de slechte toestanden in kleine plaatsen, waar buitengewoon groote aantallen kinderen in één lokaal zijn vereenigd en de gebouwen zeer slecht zijn ingericht.

C. Pothuis—Smit wees op de noodzakelijkheid van propaganda op de scholen voor de Volkenbondsidee, naast verbeterd geschiedenisonderwijs. Niet alleen voor zulk onderwijs op de middelbare school, maar ook op de lagere school vroeg zij steun aan den Minister.

Minister Terpstra wees wettelijke regeling van het voorbereidend onderwijs af, al zou hij nog eens naar misstanden een onderzoek instellen. Voor een centraal

paedagogisch instituut voelde hij wel wat, evenals voor Esperanto en voor de verbreiding der volkenbondsidee op de school, waaraan hij zeide reeds veel te doen. Met de ontwerpen voor de Natuurbeschermingswet en de Monumentenwet is de Minister bezig.

Binnenlandsche Zaken. Mendels zette bij de behandeling dezer begrooting het gansche verloop der staking aan de Maastrichtsche zinkwitfabriek uiteen en hield een fel requisitoir over de goedmoedige wijze, waarop de regeering zich had gedragen ten opzichte van de aanleggers en bedrijvers der bloedige schietpartij, waaraan o. a. onze pg. Beckers ten offer viel. Hermans klaagde over het optreden van sommige burgemeesters, die tooneelstukken verbieden, protestantsche ambtenaren in katholieke streken weren, films van het Instituut voor Arbeidersontwikkeling onmogelijk maken, enz.

Polak vroeg financieelen steun voor het Goolsche natuurreservaat. Verder maakte hij aanmerkingen op de benoeming van sommige burgemeesters, welke geen rekening hield met de overtuiging van de groote meerderheid der bevolking. Ook waarom er zoo zeiden een sociaaldemocraat werd benoemd. Hij kwam tevens op voor de vrijheid van kunstuitingen, die nu door zooveel burgemeesters naar hun persoonlijke meening worden beoordeeld. Ten slotte wees hij nog op de noodzakelijke bescherming van zangvogels en maatregelen op boerderijen om het verbranden van vee te voorkomen.

Oudegeest wees den heer De Savornin Lohman te recht, omdat deze bij het geval van den Nijmeegschen koninginnedag de sociaaldemocratie verweet het koningschap in haar propaganda te gebruiken.

Minister Ruys de Beerenbrouck antwoordde in een vloeiende rede al de sprekers, zonder recht op de dingen in te gaan. Het Nijmeegsche en het Maastrichtsche geval blijkbaar betreurende. Minister Donner sprak nog uitvoerig verschillende mededeelingen van Mendels over Maastricht tegen, wat Mendels aanleiding gaf om op deze zaak bij de replieken terug te komen en met kracht zijn aanval te handhaven. Hermans, die door den Minister een „gepatenteerd aanklager“ van burgemeesters genoemd was, verzocht dezen de bedoelde woorden terug te nemen, hetgeen gebeurde.

Financiën. Bij dit hoofdstuk legde Wibaut den nadruk op de bezwaren der rijwielwet voor een aantal arbeiders en vroeg ontheffing naar een inkomengrens. Voorts wenschte hij den belastingdienst gereorganiseerd te zien en vroeg om een afzonderlijk dienstvak van invoerrechten en accijnzen.

C. Pothuis—Smit vroeg betere uitvoering van het Koninklijk Besluit betreffende de oud-gepensionneerden, die zich in vele gevallen een behandeling als die van een armlastige moeten laten welgevallen.

Minister De Geer kon met de geopperde bezwaren niet instemmen.

Radio. Bij het staatsbedrijf der Posterijen, Telegrafie en Telefonie kwam ook de de radiokwestie ter sprake. De Zeeuw richtte zich tegen de contrôle-commissie, die soms belachelijke maatregelen toepast. Het zendtijd-besluit juichte hij toe, en de kleurloosheid van de A.V.R.O. ontkende hij. Hij pleitte in het bijzonder voor den bouw van een nieuwen zender, en in het algemeen voor streven naar samenwerking om tot een oplossing te komen.

Minister Reymers meende, dat de preventieve censuur het werk der controleurs zou vergemakkelijken. Verder hoopte hij nog op volledige samenwerking der omroeporganisaties.

Waterstaat. Moltmaker sprak daarbij over de kwestie van het autobusvervoer en de veiligheid. over de vrachttarieven, den bouw van stations, het materieel en over enkele personeelsaangelegenheden. Hij wees op ongehoorde arbeidstijden bij het autobusvervoer. Wat de verlaging der vrachttarieven betreft, ten behoeve van den landbouw, de Minister zie toe, dat de lasten hiervan niet eenzijdig op het spoorwagbedrijf komen te drukken. Met de verbetering der stations blijkt de regeering niet verder te komen, hoewel dit nu met de heerschende werkloosheid uitstekend zou zijn. De toestanden in de 3e klasse wachtkamers en in sommige 3e klasse wagens laten

nog veel te wenschen over. Veel meer aandacht dan de regeering er aan wijdt, dient gegeven te worden aan de rationalisatie en mechanisatie van den arbeid in het spoorwegbedrijf: o.a. drong hij weder aan op automatische koppeling en wees hij op buitensporig lange diensttijden. In het bijzonder wees hij nog op de voordeelen van de 44-urige arbeidsweek in verband met de werkloosheid. Ook vroeg hij verschillende inlichtingen omtrent het tramwegpersoneel, speciaal over degenen, die ontslagen zullen worden.

Minister Reymers zeide in zijn antwoord geen geld te hebben voor de gevraagde verbeteringen. Loonsverlaging noemde hij niet ondenkbaar, zij geschiedt in andere landen ook.

Zuiderzeefonds

Polak achtte droogmaking van de Zuiderzee niet meer redelijk. Deze werken blijken veel te veel geld te kosten, terwijl de resultaten niet schitterend beloven te zijn. Dat de visscherij met al haar nevenbedrijven verdwijnt, is een groot nadeel. Hij wenschte, dat de regeering er niet mee zou doorgaan.

Minister Reymers meende, dat deze redeneering niet geheel doordacht was. Wanneer de regeering den aangegeven weg zou inslaan, kwamen ongetwijfeld groote moeilijkheden.

Bij de repliek wees Polak nogmaals op het groote onheil, dat duizenden burgers en vele gemeenten zal treffen, wanneer de droogmaking doorgaat.

Hiermede was de behandeling der Rijksbegrooting-1931 afgelopen.

De Rijnverbinding.

Als vroolijk tusschenspel behandelde de Eerste Kamer nog voor de beëindiging der begrooting het wetsontwerp betreffende de scheepvaartverbinding van Amsterdam met den Boven-Rijn. Met algemeene stemmen werd dit wetsontwerp na eenige vriendelijke besprekingen aangenomen en even daarna was de hoofdstad in vlaggen-toch, in de hoop op hernieuwden bloei.

Tabaksaccijns en sigaretten.

Wibaut verklaarde tegen de sigarettenbelasting te zijn, maar vóór de wijziging van de Leeningwet. Hij wees er ook op, dat deze crisiswet niet door de gemeenten kan gehanteerd worden, en zij dus hieraan voor hun benarden toestand niets hebben. De regeering achte zich nu verplicht de gemeenten in hun crisisuitgaven bij te staan.

Het wetsontwerp werd zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

Indische begrooting.

Einde Mei stond de Eerste Kamer voor de Indische begrooting (goedkeuring van de besluiten van den Gouverneur-Generaal). Als altijd stond Mendels op de bres voor de belangen van Indonesië. Hij kon het den Minister allerminst toegeven, dat de bezuinigingen op het gebied van onderwijs, irrigatie, gezondheidszorg, enz. de vitale belangen niet hadden aangetast. Door citaten van gezaghebbende deskundigen gesteund, toonde hij aan, hoe het welvaartspeil der Indonesische bevolking wel wordt geschaad, ja, zij wordt van de crisis het slachtoffer. De salariskorting van de ambtenaren werd door hem ook aan critiek onderworpen, en hij wees er op, dat een progressieve vennootschaps-winstbelasting heel wat rechtvaardiger zou zijn. Natuurlijk besprak hij ook de Inlandsche volksbeweging en in dat verband het proces-Soekarno; hij oefende scherpe kritiek op de overwegingen van het vonnis dat zware gevangenisstraffen bracht aan vier jonge intellectueele Inlanders. Met de stukken toonde hij aan hoe de behandeling dezer zaak met groote partijdigheid was geschied en hoe zwak de schuld bewijzen gefundeerd waren. Voorts bracht hij nog eens ter sprake de kwestie van het bezoek van den koning van Siam en van Amerikaansche en Fransche gouverneurs aan Java, waarvan nu toch wel gebleken was, dat er tusschen hen en den G.G. belangrijke besprekingen over een gemeenschappelijke actie tegen de nationalistische beweging waren gevoerd. Hij eindigde met het geloof uit te spreken, dat de wereld-geschiedenis het beleid van het thans heerschende regime in Indonesië gestreng zal veroordeelen.

Minister De Graaff kon het in niets met Mendels eens zijn. De salariskorting was noodig; op het proces was niets aan te merken.

Dit gaf Mendels bij de repliek nogmaals aanleiding om tegen de bewering op te komen, dat aan de Inlandsche beweging geen stroobreed in den weg werd gelegd. Tegenover de heeren Briët en Lohmann betwistte hij, dat de heer Colijn de geschiktste Gouverneur-Generaal zou zijn geweest.

Onze fractie stemde tegen de Indische begroting.

Visscherijwet.

Hermans motiveerde zijn stem tegen dit wetsontwerp, omdat hij er de hengelaars door benadeeld achtte.

Wijziging van de Woningwet.

Over deze wet sprak Wibaut namens de soc.-dem. fractie. Hij betoogde, dat het onoverkomelijkste bezwaar lag in de wijze, waarop de waardebepaling bij onteigening zou geschieden. Dit brengt de gemeenten, die de volkshuisvesting willen dienen en daartoe ook het middel van onteigening moeten gebruiken, in slechtere positie. Aan de personen der grondeigenaars en der grondspeculanten wordt hierbij een voorsprong gegeven tegenover het belang van de gemeenschap. De enkele verbeteringen, die het wetsontwerp brengt, wegen daar niet tegen op.

Minister Verschuur meende, dat Wibaut geen bewijzen had geleverd, dat werkelijk het gemeentelijk beleid zou worden belemmerd.

De wet werd aangenomen; onze fractie stemde tegen.

Octrooiwet.

Mendels bestreed deze wet, die den geldigheidsduur van octrooien verlengt met een termijn van 3 jaren, omdat hierbij te veel macht wordt gegeven aan groote industriele monopolies. Argumenten voor de verlenging had hij eigenlijk niet gevonden. Ook de herleving van de reeds vervallen octrooien achtte hij geheel onjuist.

Minister Verschuur bleef volhouden, dat het hier een materie geldt, waarin men niets positiefs kan bewijzen, maar slechts op indrukken moest afgaan.

Onze fractie stemde alleen tegen.

De zaak-Soekarno.

C. Pothuis—Smit bracht bij gelegenheid van een aanvullende Indische begroting de onwaardige behandeling ter sprake, die Soekarno in de gevangenis te Bandoeng onderging. Dit geschiedde aan de hand van een door hemzelf gegeven beschrijving.

Minister De Graaff verklaarde, dat Soekarno in een nieuwe gevangenis was ondergebracht en evenals andere misdadigers werd behandeld. Politieke gevangenen kent de wet niet.

Nadat bij de repliek C. Pothuis—Smit nog op de schandelijke feiten had gewezen en anderen zich daarbij aansloten, beloofde de minister inlichtingen in te winnen.

(Intusschen deed Moltmaker in Indië al het mogelijke om de zaak-Soekarno in het goede spoor te brengen. Met voldoening werd dan ook einde Augustus vernomen, dat Soekarno op 31 December 1931 uit de gevangenis zou worden ontslagen).

Antwoord-Troonrede.

Bij den aanvang van het nieuwe zittingsjaar verklaarde onze fractie niet aan de formaliteit van het Adres van Antwoord op de Troonrede mee te doen.

Nederland en België.

Op 14 October hield de heer De Savornin Loman een interpellatie over de Nederlandsch-Belgische onderhandelingen. Hij meende, dat de regeering van haar ingenomen

standpunt was afgestapt. Nadat de Minister dit ontkend had, werd het debat voortgezet.

De Zeeuw meende, dat het nieuw-ontworpen kanaal op Rotterdam ongunstigen invloed zal uitoefenen. Hij klaagde nogmaals, dat de regeering niet voldoende op de belangen van die havenstad let.

Wibaut was van oordeel, dat de zaken door den heer Lohman in het geheel niet van internationaal standpunt werden bekeken. In dat verband verdedigde hij ook de bemoeienissen der Rijnvaartcommissie, welke door den interpellant was aangevallen.

Geldschietbedrijf.

Onze partijgenoot mr. G. v. d. Bergh kwam zijn in de Tweede Kamer aangenomen wet verdedigen. Namens onze fractie was het Mendels, die de groote voordeelen van deze anti-woekerwet in het licht stelde. Van den Bergh zelf weerlegde daarna nog een aantal kleine bezwaren, die eenige sprekers hadden aangevoerd. De wet werd met algemeene stemmen aangenomen.

Drankwet.

Hermans sprak teleurstelling uit dat deze wijziging van de drankwet geen plaatselijke keuze bracht, en de Minister daaraan ook voor de toekomst niet denkt. Aan de ellende, die nog altijd het drankmisbruik brengt, herinnerde hij met sterk sprekende feiten, die den laatsten tijd voorvielen. Met klem wees hij ook op den teruggang van het misbruik overal waar de arbeidersorganisatie groeit. C. Pothuis—Smit stelde daarna nog de heillooze werking van het drankkapitaal met zijn kostbare, niets ontziende reclame in het licht. Hoewel de enkele goede zijden van dit wetsontwerp erkennende, meende zij, dat er juist met het oog op de opgroeiende generatie te weinig door den Minister is doorgetast.

Minister Verschuur gaf in zijn antwoord o.a. te kennen, dat hij de woede van den machtigen cycloop (het drankkapitaal) had weten te verstaan.

Bij de replieken keerde Hermans zich nog tegen de beschuldiging, als zouden geheelonthouders gelijk aan doordravers zijn.

Onze fractie stemde verdeeld; de onleesbaarheid en onduidelijkheid der wet was voor een enkel lid een overwegend bezwaar. De anderen stemden voor.

Mobilisatie-slachtoffers.

De nieuwe wettelijke regeling voor den steun aan mobilisatie-slachtoffers gaf C. Pothuis—Smit aanleiding, om, hoewel de verbetering erkennende, toch op verscheidene leemten te wijzen (o.a. uitgesloten groepen), waardoor de oplossing te wenschen overlaat. Een veel betere regeling zou geweest zijn: aanspraak in plaats van begiftiging.

Minister Deckers meende met zijn ontwerp tot het uiterste te zijn gegaan.

Een onzer fractieleden meende te moeten tegenstemmen, omdat hij zich tegen de meer en meer gevolgde wijze van wetgeving (bij Kon. Besluit) verzetten wilde.

Verdrag van Oslo.

Bij de behandeling van dit verdrag, dat economische toenadering bedoelt, gaf Wibaut te kennen, dat in dezen tijd van economische verdwazing dit verdrag als een lichtpuntje te beschouwen is, en dat op den duur zal blijken, dat de vrijhandelaars in het gelijk zullen worden gesteld.

De wet werd met algemeene stemmen aangenomen.

Verhooging van het tarief van invoerrechten.

Tegen dit wetsontwerp keerde zich onze fractie bij monde van Wibaut. Hij kwam op tegen een door den heer Blomjous voorgestelde „ordering” door scherpen economischen oorlog. Volgens zulken zou de regeering nog veel meer in protectionistische richting moeten gaan. Hij pleitte voor ordening op een breed internationaal overleg. Bovendien zal deze wet de levensmiddelenprijzen doen stijgen.

Minister De Geer wees het verwijt van protectionisme-bezwaar van de hand. De schatkist had het geld noodig.

Het ontwerp werd aangenomen; onze fractie stemde tegen.

Contingenteeringswet.

Wibaut verklaarde hierbij, dat onze fractie aan deze wet haar stem zou geven, omdat zij er een noodregeling in ziet. Snel overleg met de Staten-Generaal blijft gewenscht. Het wetsontwerp werd met algemeene stemmen aangenomen.

Kinderrechters.

Op 30 December 1931 verzocht Mendels aan den Minister van Justitie (bij behandeling van een aanvullende begrooting) om het zegenrijke werk der kinderrechters niet te besnoeien.

Korting op de Indische salarissen.

Op dienzelfden dag vroeg Moltmaker (bij een aanvullende Indische begrooting), om de tweede korting op de Indische salarissen nog te laten rusten tot de debatten bij de Indische begrooting in de Tweede Kamer zijn afgelopen. De Volksraad had zich immers ook tegen deze korting uitgesproken. Hij stelde daartoe een motie voor.

Minister De Graaff achtte deze beschouwing bevreemdend. De maatregel was noodig. Daarop werd de motie verworpen.

Toen was ons werk voor 1931 afgelopen. Mag het al bij sommigen niet veel vol-doening of waardeering gevonden hebben, zoolang onze partij echter een aantal leden in de Eerste Kamer heeft, is het de plicht van de fractie, om daar het werk zoo goed mogelijk te doen.

Voor de s.d. Eerste Kamer-fractie:

C. POTHUIS—SMIT,

Secretares.

VERSLAG

van de gedelegeerden der S.D.A.P. in de Executieve der Socialistische Arbeiders-Internationale.

De delegatie der S.D.A.P. in de Executieve der S.A.I. bestond gedurende het verslagjaar (dat loopt van 7 April 1931 tot 10 Februari 1932) uit J. W. Albarda en F. M. Wibaut. Albarda was tevens lid van het Bureau.

De Executieve hield op 24 Juli 1931 een vergadering te Weenen. De vergadering, die door de beide Nederlandsche gedelegeerden werd bijgewoond, was voornamelijk gewijd aan de voorbereiding van het Internationaal Socialistisch Congres.

Het Bureau hield in het verslagjaar vier vergaderingen, die alle door Albarda bijgewoond werden.

Aan de eerste dier vergaderingen, die op 3 en 4 Mei 1931 te Zürich plaats had, kon ook door anderen dan de leden van het Bureau worden deelgenomen. Duitschland, Oostenrijk, Frankrijk en Tsechoslowakije hadden elk eenige deelnemers afgevaardigd. Behalve Albarda woonde ook Wibaut de vergadering bij. De vergadering was belegd ter bespreking van den *internationalen toestand*, die gespannen was geworden ten gevolge van het plan van de regeeringen van Duitschland en Oostenrijk om een *tol-unie* tot stand te brengen. De beraadslagingen van het Bureau leidden tot de slotsom, dat de sociaal-democratische partijen der verschillende landen in het belang van den wereldvrede werkzaam zouden blijven, om het conflict te brengen tot een oplossing, die met de belangen der arbeidersklasse vereenigbaar is. De Internationale zal trachten een ordening van de Europeesche economisch politiek te bevorderen, die leiden zal tot verlaging van de tol-tarieven en tot opruiming van de belemmeringen voor den internationalen warenruil. Besloten werd, dat de partijen daartoe voortdurend met elkaar in verbinding zouden blijven, en dat het Bureau spoedig opnieuw zou worden bijeengeroepen, om de beraadslagingen voort te zetten.

Zooals bekend is, hebben Duitschland en Oostenrijk in den zomer van 1931, in verband met de toen uitgebroken crediet-crisis, hun plan moeten opgeven.

Toen het Bureau op 23 Juli 1931 te Weenen bijeenkwam, had het wederom ernstige internationale omstandigheden te bespreken. De financiële moeilijkheden tusschen Duitschland en zijn schuldeischers, in een acute phase gekomen, hadden niet alleen de economische crisis hevig verergerd, zij hadden ook de *politieke spanningen tusschen Duitschland en Frankrijk* en de spanningen tusschen de klassen en de partijen in Duitschland tot gevaarlijke hoogte doen stijgen en vooral het fascistisch gevaar dreigend doen worden. Het Bureau besloot, na een

bespreking van den toestand, dat deze in het congres aan de orde zou worden gesteld als een der voornaamste agenda-punten.

De derde vergadering van het Bureau had plaats te Parijs, op 31 October en 1 November 1931. Zij was, behalve voor de bespreking van organisatorische aangelegenheden, belegd voor een beraadslaging over den *internationalen economischen en politieken toestand*. Nadat de vertegenwoordigers van verschillende partijen verslag uitgebracht hadden over den toestand in hun land, werd vastgesteld, dat sedert het congres van Weenen de economische crisis nog ernstiger geworden was, en dat de politieke verhoudingen van de verergering van den economischen toestand overal den invloed ondergingen. Voorts werd vastgesteld, dat door de regeerende klassen niets belangrijks was verricht ter tegemoetkoming aan de eischen, die het congres van Weenen had gesteld; dat, integendeel, de tarievenpolitiek, het nationale egoïsme, de onbekwaamheid en den onwil der regeeringen om de vraagstukken van de ontwapening en van de internationale hulpverlening op te lossen, den toestand voortdurend slechter en gevaarlijker maakten. Het Bureau vereenigde zich met een uitvoerige verklaring van Léon Blum, waarin de kapitalistische oorzaken van de crisis blootgelegd werden, en de middelen der socialistische politiek werden gesteld tegenover de crisismaatregelen der kapitalistische klasse, die door het streven naar loonsverlaging gekenmerkt worden.

Het Bureau sprak zich in zijn Parijsche vergadering ook uit over *het Japansch-Chineesche conflict* in Mandsjoerije. Het protesteerde met verontwaardiging tegen de gewelddaad van Japan, dat het recht op zelfbeschikking van de bevolking van drie groote Oost-Chineesche provincies op schaamteloze wijze schond en het gevaar van ernstige internationale conflicten te voorschijn had geroepen. Het Bureau riep de arbeiders van alle landen op, om in het belang van den vrede en van de vrijheid der volken tegen de actie van het Japansche imperialisme te protesteeren en druk uit te oefenen op de regeeringen, opdat deze het gezag van den Volkenbond zouden gebruiken om Japan tot ontruiming van het bezette gebied te noodzaken.

De vierde vergadering van het Bureau, in het verslagjaar gehouden, had plaats in Keulen op 24 en 25 Januari 1932. Zij was voornamelijk gewijd aan het vraagstuk van de *internationale schulden en de herstelbetalingen*. De vergadering werd onmiddellijk voorafgegaan door een conferentie van vertegenwoordigers van de Fransche en van de Deutsche partij, over hetzelfde vraagstuk. Uit de verslagen van die conferentie, welke aan het Bureau werden uitgebracht, bleek, dat tusschen de Fransche en de Deutsche sociaal-democraten geen onoverkomelijke tegenstellingen bestonden. Het Bureau beschouwde het schuldenvraagstuk in het verband van de tegenwoordige economische en politieke omstandigheden. Het sloot zich aan bij de uitspraak van de socialistische vijf-landen-conferentie van Frankfort (25 Februari 1922), waarin eenstemmig verklaard is, dat Duitschland weliswaar de schade, aangericht in de verwoeste gebieden, vergoeden moest, maar dat Duitschland niet ter wille van die vergoeding mag worden gedwongen tot handelingen, welke zijn proletariaat in ellende zouden storten. De Frankforter resolutie hield ook den eisch in, dat de internationale schulden uit den oorlog

overgebleven, zullen worden geannuleerd. Zij verlangde voorts, dat alle geschillen betreffende het herstel zullen worden opgelost door scheids-rechterlijke uitspraak. De resolutie van Frankfort is door het Hamburger congres van 1923 bevestigd. In Keulen stelde het Bureau der S.A.I. zich op hetzelfde standpunt. Het verlangde de oplossing van het schulden-vraagstuk als een middel, dat mede dienen kan om de crisis te boven te komen. Daarnevens noemde het de beëindiging van den tarieven-oorlog en een internationale valuta-regeling dringend noodzakelijk. Het Bureau sprak zich uit tegen een eenzijdige verbreking van gesloten verdragen, maar verklaarde tevens, dat de naleving van verdragen niet met geweld mag worden afgedwongen, en dat de S.A.I. zich eensgezind tegen geweldmethoden, als die van de Roerbezetting van 1923, zal verzetten.

Na een oproep tot de aangesloten partijen om de regeeringen en de parlementen tot de opstelling en de aanvaarding van een plan voor economisch en financieel herstel te bewegen, vestigde het Bureau de aandacht op de groote beteekenis, die de aanstaande verkiezingen in Frankrijk en in Duitschland voor de geheele wereld bezitten. In beide landen gaat de strijd der sociaaldemocratie tegen een nationalisme, dat voor Europa de grootste rampen kan opleveren.

Dezelfde Bureau-vergadering behandelde opnieuw *den oorlogstoestand in Mandsjoerije*. In een aan dien toestand gewijde resolutie sprak het Bureau zijn verontwaardiging uit over het beleid van Japan, dat de gewichtigste internationale vredes-verdragen schendt, zijn Volkenbonds-plichten verzaakt, en tegelijkertijd zich opmaakte om deel te nemen aan de ontwapeningsconferentie te Genève.

Toen door een besluit van een commissie der Ontwapeningsconferentie onder voorzitterschap van den Franschen minister Reynaud, aan Vandervelde was verhinderd in zijn rede van 6 Februari voor die conferentie te Genève de afkeuring der S.A.I. uit te spreken over *de politiek van Japan*, hebben des namiddags eenige vertegenwoordigers van het Bureau der S.A.I., onder wie Albarda, tezamen met vertegenwoordigers van het I.V.V. een verklaring opgesteld, waarin daartegen geprotesteerd werd. S.A.I. en I.V.V. constateeren in die resolutie, dat de mogendheden, die lid zijn van den Volkenbond, in gebreke zijn gebleven Japan zijn gewelddaden tegen China te doen staken. Doordat zij Japan in Mandsjoerije zijn gang hebben laten gaan, zijn de mogendheden mede schuldig aan de verdere oorlogsgebeurtenissen. Toch zouden de leden van den Volkenbond over toereikende economische en financieele machtsmiddelen kunnen beschikken om Japan het oorlogvoeren te verhinderen. De beide Internationales constateeren, dat de Volkenbond geen gebruik maakt van de middelen die tot zijn beschikking staan. Zij roepen de parlementaire fracties der socialistische partijen op, de naleving der internationale verdragen te eischen, en te verhinderen, dat de oorlog wordt bevorderd door aan den aanvaller wapens te leveren en credieten te verstrekken.

Het *congres der S.A.I.* werd gehouden te Weenen, van 25 Juli tot 1 Augustus 1931. De delegatie der S.D.A.P. bestond uit de beide Nederlandsche leden der Executieve, Albarda en Wibaut, en verder uit Oudegeest, Woudenberg, Vliegen, Suze Groeneweg, de Roode en Schmidt,

terwijl de partijgenooten M. Wibaut—Berdens van Berlekom en E. Ribbius Peletier waren aangewezen om deel te nemen aan de Internationale Socialistische Vrouwenconferentie. Ankersmit, die het congres bijwoonde voor de Arbeiderspers, werd te Weenen in de delegatie opgenomen. De delegatie benoemde Albarda tot haar voorzitter en Woudenberg tot haar secretaris.

Het congres, waarvan de bladen van de Arbeiderspers uitvoerige verslagen hebben gegeven en waarvan het volledige en officieele verslag binnenkort zal verschijnen, behandelde als eerste punt *den strijd voor de ontwapening en tegen het oorlogsgevaar*. De sectie van het congres, waaraan de voorbereiding van dit agendapunt opgedragen was, had onder voorzitterschap van Albarda twee voorstellen uitgewerkt. Het eerste bevatte de eischen, die S.A.I. en I.V.V. gemeenschappelijk aan de Ontwapenings-Conferentie van den Volkenbond stellen. Het tweede hield een gedetailleerd plan in voor de actie, door S.A.I. en I.V.V. gemeenschappelijk voor de ontwapening te voeren.

Na een uitvoerige beraadslaging, waaraan ook door vertegenwoordigers van het I.V.V. kon worden deelgenomen, werden beide voorstellen met bijna algemeene stemmen aangenomen.

De actie voor de ontwapening werd ter gelegenheid van het congres reeds geopend met een grootsche betooging voor vrede en ontwapening, georganiseerd door de Arbeiders-Olympiade.

De belangrijkste beraadslaging van het congres was die over het tweede agendapunt: *de toestand in Duitschland en Centraal-Europa en de strijd der arbeidersklasse voor de democratie*. De voornaamste rede daarover werd gehouden door Otto Bauer, die de voorgestelde resolutie toelichtte. Hij behandelde de zich nog steeds tot grooter hevigheid ontwikkelende economische crisis en de politieke gevaren, die in verband daarmee dreigender worden; inzonderheid het fascistisch gevaar, dat zoowel tot burgeroorlog als tot oorlog tusschen staten kan leiden. De resolutie, die na afloop van de beraadslagingen met overgrootte meerderheid aangenomen werd, verklaarde, dat de S.A.I. al haar krachten inspant om voor de arbeidersklasse van alle landen de mogelijkheid te verzekeren om hun strijd op den grondslag der democratie en met democratische middelen te voeren en de verworven macht met democratische methoden aan te wenden. Indien echter de kapitalistische klassen, ondanks alle pogingen der socialistische partijen, in Centraal-Europa het economisch leven en de democratie ten onder laten gaan, en tengevolge van zulk een catastrofe het fascistisch geweld de arbeidersklasse van de democratische middelen berooft, dan zal voor de arbeidersklasse geen andere weg open blijven dan die, dat zij tegenover het fascistisch geweld al haar machtsmiddelen aanwendt.

Ook de beraadslagingen over *wereldcrisis en werkloosheid* waren in een sectie van het congres voorbereid, in welke de Nederlandsche delegatie door Wibaut en Schmidt vertegenwoordigd was. Deze beide delegatie-leden namen echter niet hetzelfde standpunt in. Terwijl Wibaut zich vereenigde met de resolutie, die door de Zwitsersche gedelegeerde Grimm voor het Congres werd ingeleid, schaarde Schmidt zich aan de zijde van een minderheid, en diende hij met de vertegenwoor-

digers van de Engelsche I.L.P., van de onafhankelijke Poolsche Partij en van den Poolschen Bond een amendement in, dat, door Schmidt in het congres verdedigd, slechts enkele stemmen verwierf. De met bijna algemeene stemmen aangenomen resolutie schetst de machteloosheid van het kapitalisme tegenover de crisis, en stelt vast, dat de crisis eens te meer de noodzakelijkheid van het socialisme bewijst. Het congres heeft de arbeidersklasse opgeroepen om den strijd te voeren voor de tempering van de crisis en de leniging van den crisismood en tegelijk voor de versterking der sociaal-democratie om de verwezenlijking van de socialistische doeleinden te bevorderen.

Het congres bracht ook nog enkele veranderingen in de *Statuten der S.A.I.* Het besloot, dat voortaan de delegatie van een aangesloten partij in een congres ten hoogste uit 80 leden zou mogen bestaan; het maakte een nieuwe regeling voor de sterkte der delegaties in de Executieve; het bepaalde, dat het Bureau, dat de Executieve uit haar midden kiest, voortaan uit elf leden zal bestaan.

Van de handelingen en de besluiten der *Internationale Vrouwen-conferentie* werd aan het congres verslag gedaan. Het verslag liep over het vrouwenkiesrecht, de vrouwen-organisaties, het staatsburgerschap der gehuwde vrouw en het vraagstuk van de wettelijke bemoeiingen met het moederschap. Voorts werd verslag gedaan van de beraadslagingen der vrouwenconferentie over den invloed der politieke reactie op de vrijheid der vrouw en over het vraagstuk van den beroepsarbeid der gehuwde vrouw.

Bij gelegenheid van het congres werden, behalve de hierboven reeds vermelde betooging, een aantal openbare vergaderingen gehouden in verschillende wijken van Weenen, waar sprekers van verschillende landen het woord voerden.

In ons vorig verslag is melding gemaakt van het besluit van S.A.I. en I.V.V. om de actie voor de ontwapening gemeenschappelijk te voeren.

De *ontwapeningscommissie* der S.A.I. werd ingevolge dat besluit uitgebreid tot een gemeenschappelijke commissie van S.A.I. en I.V.V. Deze commissie hield op 10 April 1931 haar eerste vergadering te Brussel. Albarda en Jouhaux werden tot voorzitters benoemd, en de vergadering benoemde een subcommissie, tot voorbereiding harer werkzaamheden. De subcommissie kwam op 17 en 18 Mei onder voorzitterschap van Albarda te Amsterdam bijeen. Zij ontwierp toen een program van eischen voor de Ontwapenings-Conferentie en een program van actie voor S.A.I. en I.V.V. Deze ontwerpen werden op 21 Juni 1931 te Genève door de volledige commissie behandeld. Besloten werd, dat bovendien het vraagstuk van de houding der arbeidersbeweging tegenover oorlogsgevaar opnieuw zou worden behandeld.

De voorstellen der commissie werden door het congres te Weenen aangenomen. Bovendien droeg het congres aan de commissie op, aan de besturen van S.A.I. en I.V.V. verslag uit te brengen over enkele voorstellen, die nog bij het congres waren ingediend, en die betrekking hebben op de houding der arbeidersbeweging tegenover militaire begrotingen en op de actie der beide Internationales tegen oorlogsgevaar.

Het program van actie, door de ontwapenings-commissie ontworpen,

en door S.A.I. en I.V.V. beiden goedgekeurd, verlangt van de beide Internationales een krachtige werkzaamheid. In de eerste plaats wenscht het program, dat zooveel mogelijk in de nabijheid der grenzen internationale meetings worden georganiseerd, zooals in 1930 en 1931 in Aken, Constanz, Bazel, Luik, Esschen hebben plaats gehad. Vervolgens actie voor de ontwapening in de parlementen, groote vergaderingen, zooveel mogelijk met een internationaal karakter, in de voornaamste steden van Europa, en een internationaal petitionnement.

De besprekingen over de vraag, van welken aard dat petitionnement moest zijn, leidden tot het resultaat, dat het niet een petitionnement van personen, maar een van organisaties en vergaderingen zou zijn.

Aan de verlangens van het program is door de bij S.A.I. en I.V.V. aangesloten partijen en vakorganisaties op verblijdende wijze voldaan. De deelneming aan het petitionnement heeft die van het petitionnement van 1929 in alle landen ver overtroffen. In de groote zoowel als in de kleine landen van Europa is er met kracht voor gewerkt en ook aan den wensch, dat groote vergaderingen en betoogingen voor de ontwapening zouden worden georganiseerd, is in ruime mate voldaan. Ondanks de omstandigheid, dat de crisis de aandacht van vele arbeiders van het ontwapeningsvraagstuk afleidde en dat de teleurstellingen, die Genève gebracht heeft, bij velen de hoop hebben doen vervliegen, is de actie vele malen sterker geweest dan die van 1929. Vooral het feit, dat ditmaal de groote landen in de actie een belangrijk aandeel hebben gehad, is verheugend.

Op Zaterdag 6 Februari 1932 hebben Vandervelde, Jouhaux en Albarda namens S.A.I. en I.V.V. het petitionnement aan de Ontwapeningsconferentie te Genève aangeboden. Vandervelde en Jouhaux hielden daarbij toespraken, die alom weerklink hebben gevonden. Namens de S.A.I. legde Vandervelde er den nadruk op, dat de arbeidersbeweging niet tot de ontwapeningsconferentie kwam om te smeecken, maar dat zij eischt, dat eindelijk de ontwapeningsbeloften zullen worden vervuld. Hij waarschuwde de te Genève vergaderde staatslieden, dat op de bereidheid der arbeiders om een nieuwen oorlog mede te maken niet mocht worden gerekend. Aan het slot van zijn redevoering sprak hij als zijn overtuiging uit, dat bij een nieuwen wereldoorlog de arbeiders, indien zij niet de wapens zouden neerwerpen, deze in elk geval niet weer tegen elkaar zouden richten.

De actie van S.A.I. en I.V.V. is hiermede niet geëindigd. Zij wordt voortgezet zoolang de ontwapeningsconferentie duurt. In Mei of Juni a.s., als na de inleidende discussies in de Volkenbondsconferentie, beoordeeld kan worden hoe groot of hoe klein de vooruitzichten op welslagen zijn, en bekend kan zijn vanwaar de tegenwerking komt en van welken aard zij is, zal een Ontwapeningsconferentie van S.A.I. en I.V.V. worden gehouden. Deze conferentie zal plaats hebben te Bern. De gemeenschappelijke ontwapeningscommissie zal haar voorbereiden in een vergadering, die zij in April zal houden.

Behalve de ontwapeningscommissie heeft de S.A.I. nog twee commissies ingesteld, waarin leden der Nederlandsche S.D.A.P. zitting hebben. Gemeenschappelijk met het I.V.V. kwam, op initiatief van Wibaut, een

commissie voor internationale economische vraagstukken tot stand. Cramer maakt deel uit van een te Weenen geïnstalleerde commissie voor de koloniale problemen.

De vroeger reeds ingestelde commissie voor het onderzoek naar het lot der politieke gevangenen, van welke commissie Kleerekoper lid is, gaat voort met haar belangrijke publicaties over de behandeling van de slachtoffers der dictatuur in Italië, Rusland en andere landen zonder democratische contrôle.

J. W. ALBARDA.

F. M. WIBAUT.

VERSLAG

van de Commissie voor Geschillen tusschen de redactie van „Het Volk” en partijgenooten-inzenders.

Tijdvak 1 Maart 1931—1 Februari 1932.

Naar aanleiding van het besluit van het Partijbestuur om in de samenstelling der Commissie rouleering te brengen, werden aan het Congres als lid der Commissie voor Geschillen voorgedragen: B. FRANKE, P. HOOGLAND, S. R. DE MIRANDA. Deze partijgenooten werden door het Congres benoemd. Partijgenoot Dr. D. A. SLOOS, die 15 jaar lid der Commissie was geweest, moest door dit besluit zijn functie neerleggen.

Een woord van dank aan partijgenoot SLOOS voor de nauwgezette wijze, waarop hij deze taak heeft vervuld, is hier zeker op zijn plaats.

Het secretariaat werd dit jaar wederom waargenomen door HOOGLAND.

De volgende stukken kwamen in en werden op de te vermelden gronden geweigerd of geplaatst:

2 Maart 1931. E. S. c.s. — Over een onderschrift bij een artikel. Geweigerd. De Commissie is van oordeel, dat het stuk niet anders bevat dan herhalingen en verder beweringen, die niet nader worden bewezen.

11 Maart 1931. H. J. K. te H. — Over Partij-discussie. Geweigerd. Na hetgeen hierover reeds is gepubliceerd, is plaatsing overbodig.

12 Maart 1931. J. L. V. te A. — Over de Vredesbeweging en ons Congres. Geweigerd. De Commissie is van oordeel, wat het eerste gedeelte betreft, dat het niet aangaat, toelichtingen bij arendementen in de krant op te nemen. Wat het tweede gedeelte betreft, meent de Commissie, dat het meer effect zal sorteerden, als inzender zich rechtstreeks met het Partijbestuur en de Arbeiderspers in verbinding stelt.

15 Maart 1931. E. S. c.s. — Over Partij-discussie. Geweigerd. Het stuk bevat naar het oordeel der Commissie niets nieuws.

18 Maart 1931. H. J. K. te H. Over de Onderwijskwestie. De Commissie is met de Hoofdredactie van oordeel, dat het stuk alleen voor plaatsing in aanmerking komt, als het zeer belangrijk wordt ingekort. De schrijver bracht hierna een paar onbeduidende bekortingen aan, echter tevens eenige verlengingen. Het stuk is hierna niet geplaatst.

21 Maart 1931. A. A. H. te Den H. — Over een ontslag aan de Coöperatie „Glück auf” te Heerlen. Geweigerd. Deze zaak dient door den betrokkene of door de organisatie aan de orde te worden gesteld.

24 Maart 1931. G. H. W. te Sch. — Over Het Onderwijsrapport. Na overleg met den inzender in overeenstemming met een voorstel van de Hoofdredactie geplaatst met weglating van het eerste gedeelte, dat gevoeglijk kon worden weggelaten.

26 Maart 1931. A. V. te S. — Over Hoe de Wethouders bezoldigd worden. Geweigerd. De Commissie adviseert met de Hoofdredactie het stuk in de Gemeente te doen opnemen.

1 April 1931. H. J. K. te H. — Over Een verstandig woord! Geweigerd. Het stukje werkt niet verhelderend.

1 April 1931. W. V. te M. — Over een commentaar op een artikel over het Onderwijs. Geweigerd. Op dergelijke toon moet niet in „Het Volk” worden gepolemiseerd.

3 April 1931. S. B. v. d. B.—O. te H. — Over een bijdrage van H. P. Geweigerd. Ongeschikt voor plaatsing.

7 April 1931. D. K. L. te Z. — Over Dappere ongehoorzaamheid. Geweigerd. Plaatsing is na de Congresdebatten overbodig.

10 April 1931. C. de D. te A. — Over het Congresverslag. Geweigerd. De Commissie acht geen enkele reden aanwezig om deze critiek op te nemen, zeker niet na de plaatsing van het stukje van Schmidt.

18 April 1931. M. Z. te A. — Over de Sociaal-Democratie en Sovjet-Rusland. Geplaatst. Aan dit stukje, waarin op de economische beteekenis van het vijf-jaren-plan wordt gewezen, mag naar het oordeel der Commissie plaatsing niet worden onthouden.

20 April 1931. W. V. te M. — Over het Congres. Geweigerd. Deze nabetrachtingen hebben thans geen zin meer.

28 April 1931. H. W. F. te A. — Over de Statenverkiezingen. Geen reden tot tusschenkomst aangezien inzender geen lid is der S.D.A.P.

2 Mei 1931. P. L. J. S. te A. — Over de eenheid der S.D.A.P. Geweigerd. Valt buiten het kader der rubriek Ingezonden stukken.

3 Mei 1931. J. K. te A. — 1 Mei en De Drankbestrijding. Tegen plaatsing in deze vorm heeft de Commissie thans bezwaar. Inzender in overweging gegeven zich over plaatsing van een kortere bijdrage in verbinding te stellen met de Hoofdreductie.

5 Mei 1931. B. C. te A. — Over de Redactie-Buitenland. Geweigerd. Voor opname bestaat geen enkele aanleiding.

7 Mei 1931. M. S. te Z. — Over het Zutphensche Week-einde. Geweigerd. Opname niet meer noodig, na wat hierover is gepubliceerd.

8 Mei 1931. D. van L. te A. — Over „Het Volk” en 1 Mei. Geweigerd. Indien dit noodzakelijk wordt geacht, behoort deze kwestie te worden onderzocht in Vakverbond en Georganiseerd Overleg.

19 Mei 1931. A. H. te Den H. — Over de Candidaatstelling voor den Gemeenteraad. Geweigerd. De candidaatstelling is organisatorisch juist geschied. Bovendien ongewenscht over deze zaak een polemiek te openen, nu de Gemeenteraadsverkiezingen voor de deur staan.

20 Mei 1931. W. B. te A. — Over rationalisatie bij de spoorwegen. Geweigerd. Inzender verwezen naar de Ned. Ver.

22 Mei 1931. A. v. D. te W. — Over de Tarwewet. Tijdens de behandeling bleek de Commissie, dat het stukje was opgenomen in het „Alg. Handelsblad”. Voor de Commissie was nu geen aanleiding meer plaatsing in „Het Volk” te overwegen. De Commissie heeft aan inzender haar bevreemding uitgesproken, dat hij, alvorens de beslissing der Commissie af te wachten, het stukje ter plaatsing zendt aan een ander blad.

30 Mei 1931. T. D. te Den H. — Over de onderteekening van het bekende manifest door de links-socialisten. Geweigerd. Aan inzender in overweging gegeven zich te wenden tot het Partijbestuur.

8 Juni 1931. H. J. K. te H. — Over een artikel in „De Socialist”. Geweigerd. Inzender dient zijn polemiek in „De Socialist” voort te zetten.

21 Juni 1931. L. S.—C. te G. (Zw.). — Over een Medische Kroniek. Geweigerd. De Commissie acht het in het algemeen niet gewenscht, dat over deze Kronieken in „Het Volk” wordt gediscussieerd.

23 Juni 1931. M. I. te A. — Over Verplegingsinrichtingen. Geweigerd. De Commissie is van oordeel, dat de Kamerfractie hieraan voldoende aandacht besteedt.

25 Juni. L. A. L. te R. (Z.-H.). — Over absenteïsme der S.D.-Kamerleden. De Commissie is bereid plaatsing te bevorderen, indien het stuk aanmerkelijk wordt ingekort. Geplaatst, nadat inzender aan het verzoek gevolg heeft gegeven.

1 Juli 1931. J. G. te E. — Over de verwoesting van het Ned. Paviljoen te Parijs. Geweigerd. Opname overbodig na plaatsing van een stukje van dezelfde strekking.

8 Juli 1931. L. H. M. te G. — Over de Tarwewet. Geweigerd. Aan deze discussie behoort een einde te komen.

10 Juli 1931. R. F.—de K. te A. — Naar aanleiding van een ingezonden stuk van T. Geweigerd, nadat een stukje van T. was opgenomen.

11 Juli 1931. A. R. te A. — Over Verkiezingspraktijken. Geweigerd. Hierop is reeds gewezen tijdens de verkiezingsactie.

21 Juli 1931. L. H. M. te G. — Over de Tarwebouw. De Commissie is bereid plaatsing te bevorderen, indien de aanhef en een toegevoegde noot worden geschrapt.

29 Juli 1931. W. C. F. te A. — Over „Een daad internationaal” Geweigerd. Dergelijke opmerkingen dienen uit te gaan van de organisatie.

29 Juli 1931. J. D. L. te F. te M. — Over een overgenomen stukje uit de Residentiebode. Geweigerd. Hierop levert men geen critiek.

31 Juli 1931. E. d. V. te A. — Over Werklooze Musici. Geweigerd. Indien gewenscht, moeten dergelijke voorstellen uitgaan van de organisatie.

29 Augustus 1931. H. L. te A. — Over Esperanto. Geweigerd. De Redactie heeft voldoende aandacht aan het congres besteed.

1 September 1931. H. W. A. te A. — Over het Esperanto-Congres. Geweigerd. Het is inderdaad onmogelijk een dergelijk uitvoerig stuk op te nemen.

4 September 1931. V. te A. — Naar aanleiding van een artikel: Ouders, beschermt Uw kind. Geweigerd. Het gewraakte artikel geeft geen aanleiding, om op deze wijze te reageeren.

7 September 1931. J. S. te Den H. — Over de oprichting van de Nieuwe Nederlandsche Typografenbond. Geweigerd. Het korte bericht geeft geen aanleiding tot dergelijke uitvoerige beschouwingen.

8 September 1931. R. K. te A. — Over Sovjet-Rusland. Te uitvoerig om het in dezen vorm te plaatsen. Evenals Hoofdredactie op bekorting aangedrongen.

8 September 1931. G. v. D. te A. — Over het Partij-Weekblad. Geweigerd. Verwezen naar het a.s. Congres.

11 September 1931. P. C. K. te D. — Over een royement. Geweigerd. Inmenging van derden komt de Commissie noch gewenscht noch noodzakelijk voor.

19 September 1931. H. L. te A. — Verlaging van abonnementsprijs voor werklozen. Geweigerd. In de praktijk gebleken niet uitvoerbaar te zijn.

1 October 1931. J. L. V. te A. — De Nederlandsche Bank en de Crisis. Geweigerd. Uit inlichtingen door de Hoofdredactie verstrekt, bleek de Commissie dat plaatsing overbodig was.

7 October 1931. W. M. te A. — Over een „Gemengd Nieuws”. Geweigerd. Aan de Redactie moet worden overgelaten, wat zij van dergelijke mededeelingen wil publiceren.

9 October 1931. M. de J. te A. — Over Kunstsubsidie. Geweigerd. Deze zaak is bij de laatste behandeling van het verslag der Raadsfractie uitvoerig besproken.

17 October 1931. T. V. te H. — Over het Leidsche Raadhuis. Geweigerd. Nu de Redactie een stukje van de Leidsche Raadsfractie aanvaard heeft, is inmenging van derden niet noodzakelijk.

9 November 1931. J. Z. te M. — Over Onderwijsbezuiniging. Geweigerd. Dit omvangrijke artikel is te uitgebreid voor „Het Volk”. Inzender verwezen naar „De Sociaal-Democraat”.

28 November 1931. J. G. v. D. en F. W. S. te A. — Over het Crisis-Comité. Geweigerd. Plaatsing van deze exclamaties heeft geen zin, te meer niet, waar de Hoofdredactie inzenders gelegenheid heeft gegeven voor een korte polemiek.

28 November 1931. M. E. te A. — Over het roode Weenen. Geweigerd. Plaatsing van dit uit „De Tribune” overgenomen stuk met enkele regels onderschrift overbodig na wat hierover reeds is gepubliceerd.

4 December 1931. L. H. te Z. — Over vorming van een fonds om „Het Volk” gratis of tegen verminderden prijs beschikbaar te stellen voor werklozen. Geweigerd. Te dezer zake vroeger genomen besluiten hebben steeds tot teleurstelling geleid.

4 December 1931. G. t. D. te 's-Gr. — Motie van een afdeeling eener Vakvereniging inzake het zitting nemen in het Crisis-Comité. Geweigerd. Dit protest behoort te worden uitgebracht aan het Hoofdbestuur van den Bond en zoo noodig gepubliceerd in het Orgaan van den Bond.

7 December 1931. D. K. te A. — Over steun aan de Twentsche Stakers. Geweigerd. De Commissie heeft groote waardeering voor het sympathieke denkbeeld. De Commissie is echter van oordeel, dat de administratie van „Het Volk” hier geheel buiten moet blijven.

16 December 1931. J. D. le F. te M. Over een onderschrift van J. E. S. bij een ingezonden stukje van inzender. Geweigerd. Het onderschrift geeft geen aanleiding de polemiek verder voort te zetten.

17 December 1931. P. H. J. te L. — Over een stemming in den Amsterdamschen Raad. Geweigerd. Deze zaak behoort thuis in de Vergadering, waarin de Raadsfractie verslag uitbrengt van haar werkzaamheden.

21 December 1931. D. J. H. te L. — Over Partijgeschillen. Geweigerd. Dit is geen motie, doch een omvangrijk artikel.

28 December 1931. J. K. te A. — Over Het Jong-Socialistische Vraagstuk. De Commissie acht ter kennis bringing van motie aan het Partijbestuur voldoende.

7 Januari 1932. R. T. te J. — Over cumulatie van functies. Geweigerd. De Commissie is van oordeel, dat er geen aanleiding is, om deze zaak thans aan de orde te stellen.

7 Januari 1932. P. IJ. te M. — Over de Centrale. Geweigerd. Dergelijke klachten hooren in eerste instantie thuis bij het Hoofdbestuur van den Vakbond.

8 Januari 1932. A. F. W. te S. — Opwekking tot eenheid. De Commissie waardeert de goede bedoeling, doch is van oordeel, dat plaatsing van dit stukje weinig zin heeft. Nadat het stuk door de Kommissee behandeld was, door inzender teruggetrokken.

9 Januari 1932. J. P. te A. Over het N.A.S. en N.S.V. Inzender is geen lid der Partij. Geen reden tot tusschenkomst.

11 Januari 1932. R. G. W. te A. — Over de rede van Schmidt in het Concertgebouw. Geweigerd. Het verslag in „Het Volk” geeft geen aanleiding tot het maken van opmerkingen. Voor het overige gedeelte verwezen naar „De Sociaal-Democraat”.

16 Januari 1932. H. de J. te A. — Over filmcritiek. Geweigerd. Er is geen aanleiding deze zaak aan de orde te stellen.

18 Januari 1932. D. L. K. te Z. — Over Eenheid. Geweigerd. De Commissie waardeert de goede bedoeling, doch is van oordeel, dat de bijdrage als partij-discussie te weinig beteekent.

19 Januari 1932. S. v. B. te Z. — Over een Congres-voorstel. Geweigerd. Het gaat niet aan voor dit Congresvoorstel met zijn zeer uitvoerige toelichting plaatsruimte in de krant af te staan.

21 Januari 1932. A. J. v. S. te 's-H. — Over Katholicisme, Burgerwacht en Fascisme. Geweigerd. Het artikel overschrijdt verre de grenzen van een ingezonden stuk.

27 Januari 1932. H. de J. te A. — Zie onder 16 Januari Filmcritiek. Inzender wenscht in het aangeboden stuk eenige wijzigingen aan te brengen. Inmiddels is de Commissie gebleken, dat De J. als lid der S.D.A.P. heeft bedankt. Derhalve thans geen reden tot tusschenkomst meer.

29 Januari 1932. W. F. S. te A. — Over een program van een feestavond. Geweigerd. Het ligt in de eerste plaats op den weg der vakorganisaties om tegen het geïncrimineerde feit te protesteeren.

De Secretaris:

P. HOOGLAND.